

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya Siyasetine
İlgileri: Sosyolojik Bir İnceleme**

Yüksek Lisans Tezi

İsmail Özdemir

Haziran 2025

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya Siyasetine
İlgileri: Sosyolojik Bir İnceleme**

Yüksek Lisans Tezi

İsmail Özdemir

Danışman

Doç. Dr. Cenk Beyaz

Haziran 2025

TEZ JÜRİSİ ONAYI

İsmail Özdemir tarafından hazırlanan "Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya Siyasetine İlgileri: Sosyolojik Bir İnceleme" başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Sosyoloji Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Cenk Beyaz
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Prof. Dr. Mahmut Hakkı Akın
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan Gülerce
Marmara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 25/06/2025

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin APA yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun metin içi kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Doç. Dr. Cenk Beyaz

Etik İlkelerine Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

İsmail Özdemir

ÖZET

Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya Siyasetine İlgileri:

Sosyolojik Bir İnceleme

Özdemir, İsmail

Yüksek Lisans Tezi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Cenk Beyaz

Haziran 2025

Siyasal katılım, bireylerin toplumsal konumlarını, kimliklerini ve aidiyetlerini şekillendiren temel toplumsal dinamiklerden biri olarak modern toplumların siyasal sistemlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle göçmen topluluklar bağlamında siyasal katılım, yalnızca bir yurttaşlık pratiği değil, aynı zamanda çifte aidiyet, kimlik müzakeresi ve ulusötesi yurttaşlık biçimlerinin bir ifadesi olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda bu tez çalışması, Almanya'da yaşayan Türklerin hem Türkiye hem de Almanya siyasetine yönelik ilgilerini, siyasal yönelimlerini ve bu yönelimleri biçimlendiren sosyolojik faktörleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, siyasal katılım, diaspora, transnasyonalizm, sosyal kimlik kuramı ve rasyonel seçim teorisi gibi kuramsal yaklaşımlar ekseninde yapılandırılmıştır. Kuramsal bölümde, diaspora topluluklarında siyasal ilgi ve katılımın çok katmanlı yapısı kavramsal düzeyde ele alınmış; Türkiye'den Almanya'ya 1960'lı yıllarda başlayan işgücü göçünün tarihsel arka planı ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Bu çerçevede Almanya'daki Türklerin siyasal yönelimleri; hem köken ülke Türkiye'ye yönelik siyasal bağlılıkları hem de mesken ülke Almanya'daki siyasal sistemle kurdukları ilişkiler bakımından çift yönlü olarak değerlendirilmiştir. Uygulama bölümünde ise Almanya'daki Türk bireylerle gerçekleştirilen anket çalışması aracılığıyla siyasal ilgi düzeyleri, parti tercihleri, göçmenlik tutumları, kimlik aidiyetleri ve bu değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Toplam 542 katılımcıdan elde edilen veriler t-testi, ANOVA, korelasyon ve faktör

analizleriyle yorumlanmıştır. Bulgular, Almanya'daki Türklerin ifte siyasallık sergilediğini ortaya koymakta; bu ilginin demografik ve kültürel değişkenlere göre anlamlı farklılıklar sergilediğini göstermektedir. Ayrıca çalışmada geliştirilen politika nerileri ile Türkiye'nin diaspora politikalarının daha katılımcı, çok katmanlı ve kuşak duyarlı biçimde yeniden tasarlanmasına katkı sunacak somut açılımlar ortaya koyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Almanya'daki Türkler, Türk diasporası, siyasal ilgi, siyasal katılım, ifte siyasallık, hibrit kimlik

ABSTRACT

The Interest of Turks in Germany in Turkish and German Politics:

A Sociological Study

Özdemir, İsmail

Master's Thesis, Department of Sociology

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Cenk Beyaz

June 2025

Political participation functions as a fundamental social dynamic that shapes individuals' social positions, identities, and senses of belonging, playing a decisive role within the political systems of modern societies. In the context of migrant communities, political participation is not merely a practice of citizenship, but also an expression of dual belonging, identity negotiation, and transnational forms of citizenship. Within this framework, the present thesis aims to analyze the political interests and orientations of Turks living in Germany toward both Turkish and German politics, along with the sociological factors shaping these orientations. The research is grounded in a theoretical framework built upon concepts such as political participation, diaspora, transnationalism, social identity theory, and rational choice theory. The theoretical section explores the multilayered nature of political interest and participation in diaspora communities and offers a detailed historical analysis of Turkish labor migration to Germany, which began in the 1960s. Accordingly, the political orientations of Turks in Germany are evaluated as dual and multidirectional—reflecting both political attachments to the homeland (Turkey) and engagements with the political system of the host country (Germany). In the empirical section, a survey conducted with Turkish individuals residing in Germany assesses levels of political interest, party preferences, and attitudes toward migration, identity affiliations, and the relationships among these variables using statistical methods. Data collected from 542 participants were analyzed through t-tests,

ANOVA, correlation, and factor analyses. The findings reveal a dual political orientation among Turks in Germany, demonstrating that this interest varies significantly across demographic and cultural variables. Furthermore, the policy recommendations developed in the study offer concrete initiatives that will contribute to the redesign of Turkey's diaspora policies in a more participatory, multi-layered, and generation-sensitive manner.

Keywords: Turks in Germany, Turkish diaspora, political interest, political participation, dual political engagement, hybrid identity

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
1. Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	2
1.2. Araştırmanın Yöntemi	3
1.3. Araştırmanın Soruları	4
1.4. Araştırmanın Hipotezleri	5
1.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıkları.....	6
2. Kavramsal Çerçeve ve Tarihi Arka Plan	8
2.1. Kavramsal Çerçeve	8
2.1.1. Siyasal Katılım	8
2.1.2. Diaspora.....	13
2.1.3. Transnasyonalizm Teorisi (Uluslararası Göç Teorisi)	17
2.1.4. Türk Diasporasına Teorik Bir Bakış: Yeni Yönelimler ve Kuramsal Dönüşüm	19
2.1.5. Sosyal Kimlik Teorisi	23
2.1.6. Rasyonel Seçim Teorisi	25
2.2. Tarihi Arka Plan	26
2.2.1. Almanya'ya Göç: 1961 İşgücü Anlaşmasıyla Başlayan Süreç.....	26
2.2.2. Almanya'daki Türk Diasporasının Günümüzdeki Durumu.....	29
3. Türkiye ve Almanya'da Genel Seçim Sistemleri, Siyasi Partiler ve Almanya'daki Türk Diasporasının Siyasal Yönelimleri.....	32
3.1. Türkiye'de Genel Seçim Sistemi.....	32
3.2. Türkiye'de Siyasi Partiler.....	34
3.3. Almanya'daki Türk Diasporasının Siyasal Yönelimi.....	37
3.4. Almanya'da Genel Seçim Sistemi.....	53
3.5. Almanya'da Siyasi Partiler.....	55
4. Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya Siyasetine İlgileri.....	59
4.1. Uygulanan Analizler.....	60

4.1.1. Faktör Analizi	60
4.1.2. T-Testi	60
4.1.3. Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)	61
4.1.4. Korelasyon.....	61
4.2. Almanya'daki Türk Diasporasının Sosyodemografik ve Siyasal Profili	61
4.3. Araştırmada Uygulanan Faktör Analizi.....	86
4.4. Faktörler Arası Korelasyon Analizi.....	88
4.5. Türk Siyasetine İlgili Faktörü.....	90
4.5.1. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Cinsiyet Arasındaki İlişki	90
4.5.2. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Doğum Yeri Arasındaki İlişki	91
4.5.3. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Yaş Arasındaki İlişki	93
4.5.4. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişki	95
4.5.5. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Hane Geliri Arasındaki İlişki	97
4.5.6. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Evde Konuşulan Dil Arasındaki İlişki	99
4.6. Alman Siyasetine İlgili Faktörü.....	102
4.6.1. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Cinsiyet Arasındaki İlişki	102
4.6.2. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Doğum Yeri Arasındaki İlişki	103
4.6.3. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Yaş Arasındaki İlişki	105
4.6.4. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişki	107
4.6.5. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Hane Geliri Arasındaki İlişki	110
4.6.6. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Evde Konuşulan Dil Arasındaki İlişki ...	113
4.7. Almanya'da Göçmenlik Faktörü	115
4.7.1. Almanya'da Göçmenlik Faktörü ve Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	115
4.7.2. Almanya'da Göçmenlik Faktörü ve Doğum Yeri Arasındaki İlişki	116
4.7.3. Almanya'da Göçmenlik Faktörü ve Yaş Arasındaki İlişki	118
4.7.4. Almanya'da Göçmenlik Faktörü ve Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişki.....	119
4.7.5. Almanya'da Göçmenlik Faktörü ve Aidiyet Algısı Arasındaki İlişki.....	121
4.8. Siyasal İletişim Faktörü.....	123
4.8.1. Siyasal İletişim Faktörü ve Cinsiyet Arasındaki İlişki	123
4.8.2. Siyasal İletişim Faktörü ve Doğum Yeri Arasındaki İlişki	125
4.8.3. Siyasal İletişim Faktörü ve Yaş Arasındaki İlişki	126
4.8.4. Siyasal İletişim Faktörü ve Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişki	128
4.9. Almanya'daki Türk Diasporasının Çifte Siyasallık Eğilimi ve Parti Tercihleri.	130

4.9.1. Türkiye’de Sağ, Almanya’da Sol Parti Tercihi.....	130
4.9.2 Türkiye ve Almanya’daki Parti Tercihleri Arasındaki İlişki.....	132
5. Sonuç ve Öneriler.....	135
Kaynakça	147
Ek 1 Anket Formu Örneği.....	154
Ek 2 Etik Kurul Onayı	164

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 2014 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Almanya Sonuçları	38
Tablo 2. 7 Haziran 2015 Türkiye Genel Seçimleri Almanya Sonuçları	40
Tablo 3. 1 Kasım 2015 Türkiye Genel Seçimleri Almanya Sonuçları.....	42
Tablo 4. 2017 Türkiye Anayasa Referandumu Almanya Sonuçları.....	44
Tablo 5. 2018 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Almanya Sonuçları	45
Tablo 6. 2018 Türkiye Genel Seçimleri Almanya Sonuçları	47
Tablo 7. 2023 Türkiye Genel Seçimleri Almanya Sonuçları	49
Tablo 8. 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 1. Tur Almanya Sonuçları.....	51
Tablo 9. 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 2. Tur Almanya Sonuçları.....	52
Tablo 10. Faktör Yapısı ve Açıklanan Toplam Varyans	86
Tablo 11. Faktörler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları.....	88
Tablo 12. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler	90
Tablo 13. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Doğum Yeri Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler.....	91
Tablo 14. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Yaş Değişkenine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	93
Tablo 15. Yaş Değişkenine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi.....	94
Tablo 16. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Eğitim Seviyesine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	95
Tablo 17. Eğitim Seviyesine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları.....	96
Tablo 18. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Hane Gelirine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	97
Tablo 19. Hane Gelirine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları	98
Tablo 20. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Evde Konuşulan Dile Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	99
Tablo 21. Evde Konuşulan Dile Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları.....	100

Tablo 22. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler	102
Tablo 23. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Doğum Yerine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler	103
Tablo 24. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Yaş Değişkenine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	105
Tablo 25. Yaş Değişkenine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi.....	106
Tablo 26. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Eğitim Seviyesine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	107
Tablo 27. Eğitim Seviyesine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları.....	108
Tablo 28. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Hane Gelirine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	110
Tablo 29. Hane Gelirine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları.....	111
Tablo 30. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Evde Konuşulan Dile Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler.....	113
Tablo 31. Evde Konuşulan Dile Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları.....	114
Tablo 32. Almanya’da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler.....	115
Tablo 33. Almanya’da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Doğum Yeri Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler	116
Tablo 34. Almanya’da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Yaş Değişkenine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	118
Tablo 35. Yaş Değişkenine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörünün Levene Homojenlik Testi.....	119
Tablo 36. Almanya’da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Eğitim Seviyesine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	119
Tablo 37. Eğitim Seviyesine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörünün Levene Homojenlik Testi.....	120
Tablo 38. Almanya’da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Aidiyet Algısına Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	121

Tablo 39. Aidiyet Algısına Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları.....	122
Tablo 40. Siyasal İletişim Faktörüne İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler	123
Tablo 41. Siyasal İletişim Faktörüne İlişkin Doğum Yeri Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler	125
Tablo 42. Siyasal İletişim Faktörüne İlişkin Yaş Değişkenine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	126
Tablo 43. Yaş Değişkenine Göre Siyasal İletişim Faktörünün Levene Homojenlik Testi	127
Tablo 44. Siyasal İletişim Faktörüne İlişkin Eğitim Seviyesine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler	128
Tablo 45. Eğitim Seviyesine Göre Siyasal İletişim Faktörünün Levene Homojenlik Testi	129
Tablo 46. Türkiye’de Sağ Parti, Almanya’da Sol Parti Tercihi Dağılımı (Çapraz Tablo Analizi)	130
Tablo 47. Türkiye’de Sağ Parti, Almanya’da Sol Parti Tercihi Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonuçları	130
Tablo 48. Türkiye ve Almanya Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım (Çapraz Tablo Analizi)	132
Tablo 49. Türkiye ve Almanya’daki Parti Tercihleri Arasındaki İlişki – Ki-Kare Testi Sonuçları	132

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Cinsiyet Dağılımı.....	62
Şekil 2. Yaş Dağılımı	63
Şekil 3. Doğum Yeri Dağılımı	64
Şekil 4. Medeni Durum Dağılımı	65
Şekil 5. Almanya’da Yaşama Süreleri.....	66
Şekil 6. Eğitim Durumları.....	67
Şekil 7. Anne Eğitim Durumları	68
Şekil 8. Baba Eğitim Durumları	69
Şekil 9. Mesleki Durumları.....	70
Şekil 10. Hane Gelir Durumları.....	71
Şekil 11. Vatandaşlık Dağılımı.....	72
Şekil 12. Aidiyet Durumu	73
Şekil 13. Siyasal Kimlikler Dağılımı.....	74
Şekil 14. 2023 Türkiye Genel Seçimlerinde Oy Kullanım Durumu.....	75
Şekil 15. 2021 Almanya Genel Seçimlerinde Oy Kullanım Durumu.....	76
Şekil 16. Türkiye’de Desteklenen Partiler	78
Şekil 17. Almanya’da Desteklenen Partiler	79
Şekil 18. Türkiye’de Desteklenen Siyasi Liderler	82
Şekil 19. Almanya’da Desteklenen Siyasi Liderler	84
Şekil 20. Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları.....	90
Şekil 21. Doğum Yerine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları.....	92
Şekil 22. Yaş Değişkenine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları	94
Şekil 23. Eğitim Seviyesine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları.....	95
Şekil 24. Hane Gelirine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları	98
Şekil 25. Evde Konuşulan Dile Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları	100
Şekil 26. Cinsiyet Değişkenine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları.....	102
Şekil 27. Doğum Yerine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları.....	104
Şekil 28. Yaş Değişkenine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları	106
Şekil 29. Eğitim Seviyesine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları.....	108
Şekil 30. Hane Gelirine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları	110
Şekil 31. Evde Konuşulan Dile Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları.....	113

Şekil 32. Cinsiyet Değişkenine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları..	115
Şekil 33. Doğum Yerine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları	117
Şekil 34. Yaş Değişkenine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları.....	118
Şekil 35. Eğitim Seviyesine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları.....	120
Şekil 36. Aidiyet Algısına Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları	122
Şekil 37. Cinsiyet Değişkenine Göre Siyasal İletişim Faktörü Ortalamaları	124
Şekil 38. Doğum Yerine Göre Siyasal İletişim Faktörü Ortalamaları	125
Şekil 39. Yaş Değişkenine Göre Siyasal İletişim Faktörü Ortalamaları	127
Şekil 40. Eğitim Seviyesine Göre Siyasal İletişim Faktörü Ortalamaları.....	129

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Göç, yalnızca bireylerin fiziksel mekân değişimiyle sınırlı olmayan, aynı zamanda kimlik, aidiyet, yurttaşlık ve siyasal katılım gibi çok katmanlı toplumsal süreçleri de kapsayan dinamik bir olgudur. Özellikle küreselleşmenin hız kazandığı son yarım yüzyılda, göçmen toplulukların hem köken ülkeleriyle bağlarını sürdürmeleri hem de yaşadıkları ülkenin siyasi ve toplumsal sistemine entegre olmaları, sosyal bilimlerin çeşitli disiplinlerinde kapsamlı biçimde ele alınan bir araştırma alanına dönüşmüştür. Bu bağlamda diaspora toplumlarının siyasal ilgileri, katılım pratikleri ve kimlik yönelimleri hem ulusötesi vatandaşlık anlayışının hem de demokratik temsiliyet biçimlerinin yeniden düşünülmesini gerekli kılan önemli dönüşümlere işaret etmektedir.

Almanya’da yaşayan Türkler, bu dönüşümün en belirgin örneklerinden birini oluşturmaktadır. 1961 tarihli İşgücü Anlaşması ile başlayan ve zamanla kalıcı bir diaspora topluluğuna evrilen bu kitle, günümüzde yalnızca Almanya’daki en büyük etnik azınlık değil, aynı zamanda çifte aidiyet, transnasyonal siyasal katılım ve hibrit kimlik gibi kavramların ampirik düzeyde gözlemlenebildiği nadir örneklerden biridir. Hem Türkiye’deki hem de Almanya’daki siyasal gelişmeleri eşzamanlı olarak takip eden ve iki ülkenin seçim süreçlerine fiilen katılım sağlayan Türk diasporası, yalnızca seçmen davranışları açısından değil, aynı zamanda siyasal kimlik inşası, aidiyet biçimleri ve yurttaşlık algıları bakımından da kapsamlı bir incelemeyi gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda, bu tez çalışması Almanya’daki Türk diasporasının Türkiye ve Almanya siyasetine yönelik yönelimlerini ve bu yönelimleri şekillendiren sosyolojik değişkenleri analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan Giriş kısmında, araştırmanın problematiği, amacı, önemi, yöntemi ile temel araştırma soruları ve hipotezleri ortaya konmaktadır. İkinci bölüm olan Kavramsal Çerçeve ve Tarihi Arka Plan başlığı altında ise araştırmayla ilişkili temel kavramlar ve kuramsal yaklaşımlar ele alınmaktadır. Bu kapsamda öncelikle siyasal katılım kavramı ile siyasal katılımın kuramsal temelleri açıklanmakta; ardından diaspora kavramının etimolojik kökeni, tarihsel gelişimi ve teorik boyutları incelenmektedir. Devamında transnasyonalizm, sosyal kimlik kuramı ve rasyonel seçim teorisi çerçevesinde Almanya’daki Türklerin siyasal yönelimlerini anlamaya yönelik kuramsal bir zemin oluşturulmaktadır. Bu

bölümün son kısmında, Türkiye’den Almanya’ya yönelik işgücü göçünün tarihsel süreci ele alınarak Türk diasporasının oluşumuna dair sosyolojik bir arka plan sunulmuştur. Üçüncü bölümde, Türkiye ve Almanya’daki genel seçim sistemleri ele alınmış, her iki ülkede araştırma kapsamında incelenen siyasal partiler tanıtılmıştır. Ayrıca Almanya’daki Türk diasporasının Türkiye seçimlerine yönelik siyasal yönelimleri değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde, tez kapsamında yürütülen anket çalışmasının bulgularına yer verilmiş, Almanya’daki Türklerin Türkiye ve Almanya siyasetine yönelik ilgileri ve bu ilgileri etkileyen demografik, kimliksel ve kültürel faktörler nicel yöntemlerle analiz edilmiştir. Son olarak sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular kuramsal çerçeveye birlikte tartışılmış, çalışmanın genel sonuçları, metodolojik sınırlılıkları ve Türkiye’nin diaspora politikasının geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Almanya'da yaşayan Türklerin, Türk ve Alman siyasetine olan ilgisi hem göç hem de siyaset sosyolojisi açısından giderek daha önemli bir çalışma alanı haline gelmektedir. Özellikle diaspora toplumlarının çifte aidiyetleri, çoklu kimlikleri ve ulus ötesi siyasi katılım pratikleri, modern devletlerin vatandaşlık ve siyasi temsil mekanizmalarının tanımlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak Almanya'daki Türk diasporasının Türkiye ve Almanya'daki siyasi süreçlerle aynı anda ilgilenip ilgilenmediği, hangi partileri ve siyasetçileri desteklediği ve bu eğilimi hangi faktörlerin etkilediği sorularını inceleyen büyük ölçekli nicel çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu durum, çifte siyasallık ve hibrit kimlik gibi kavramların teorik düzeyde tartışıldığı, ancak bunların ampirik temsillerinin yeterince ortaya konmadığı anlamına gelmektedir.

Bu araştırma, Almanya'da yaşayan Türk bireylerin iki ülkenin siyasetine yönelik ilgilerini kapsamlı bir şekilde analiz ederek bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Tez kapsamında gerçekleştirilen anket çalışması, Almanya'daki Türklerin hem Türkiye'deki hem de Almanya'daki genel seçimlere yönelik ilgilerini, siyasi eğilimleri, kimlik tercihleri, aidiyet algıları ve bu tercihleri etkileyen sosyodemografik değişkenler temelinde istatistiksel olarak analiz etmektedir. Bu çerçevede hem Almanya’daki siyasal katılım dinamikleri hem de Türkiye'ye yönelik siyasal bağlılıklar bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmektedir.

Çalışmanın bir diğer amacı, Almanya'daki Türk diasporasının siyasi tercihlerini etkileyen temel saikler (ideolojik, kültürel, ekonomik, aidiyetle ilgili vb.) ortaya çıkarmak ve

böylece göçmenlerin ulusötesi vatandaşlık pratikleri hakkında daha somut veriler elde etmektir. Bu çerçevede elde edilen bulguların hem Türkiye'deki diaspora politikalarının değerlendirilmesine hem de Almanya'daki çokkültürlü toplumsal yapının siyasi yansımalarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca bu çalışmanın gelecekteki karşılaştırmalı diaspora çalışmaları için sağlam bir temel teşkil etmesi umulmaktadır.

1.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu tez çalışması kapsamında, Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya'daki siyasal sistemlere olan ilgilerini, siyasal katılımlarını ve hibrit (melez) kimlik geliştirme eğilimlerini incelemek amacıyla nicel bir saha araştırması yürütülmüştür. Literatürde çifte siyasallık ve hibrit kimlik gibi kavramlara ilişkin teorik tartışmalar bulunmasına karşın, bu kavramların ampirik olarak test edildiği büyük ölçekli nicel çalışmaların eksikliği, önemli bir araştırma boşluğu olarak değerlendirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, mevcut literatürde hazır bir ölçek bulunmadığı için araştırmanın ihtiyaçlarına uygun özgün bir anket formu hazırlanmış ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi Etik Kurulu'ndan gerekli onay alındıktan sonra veri toplama sürecine geçilmiştir.

Veri toplama sürecinde, Almanya'daki Türklerin 2023 Türkiye Genel Seçimleri'nde verdikleri oylar esas alınarak parti tercihlerine göre orantılı bir örneklem oluşturmaya yönelik kota örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çerçevede 500 kişilik bir örneklem hedeflenmiş, Almanya'ya gidilerek anket uygulamaları yürütülmüştür. Toplamda 542 kişilik bir örneklemden veri elde edilmiştir. Bu örneklemde 101 kişiyle yüz yüze görüşme yoluyla anket yapılmış, geri kalan 441 kişiyle ise SurveyMonkey platformu üzerinden çevrimiçi olarak veri toplanmıştır.

Anketin yaygınlaştırılması ve hedef kitleye ulaşılması amacıyla Almanya'daki siyasi parti temsilcilikleriyle temas kurulmuştur. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) temsilcileriyle doğrudan görüşmeler yapılmış, ayrıca Almanya genelinde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından İslam Toplumu Milli Görüş (İGMG), Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB), Uluslararası Demokratlar Birliği (UID), Almanya Türk Federasyonu, Avrupa Türk-İslam Kültür Dernekleri Birliği (ATİB), Türkiye Maarif Vakfı Almanya Temsilciliği, Hayrat Vakfı Almanya Temsilciliği ve Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu gibi kuruluşlarla irtibata geçilerek anketin üyelerine ulaştırılması sağlanmıştır.

Yüz yüze anketler, özellikle Berlin, Köln, Dortmund ve Hannover şehirlerinde Türklerin yoğun olarak yaşadığı mahallelerdeki cami dernekleri, lokaller, sivil toplum kuruluşlarının merkezleri ve çeşitli iş yerlerinde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca katılımcılardan anketi örnekleme uygun tanıdıklarına ulaştırmaları talep edilerek kartopu yöntemiyle anket yaygınlaştırılmıştır. Yüz yüze anketlerin şehir bazlı dağılımı şu şekildedir: Berlin’de 39, Köln’de 21, Dortmund’da 28 ve Hannover’de 13 kişiyle anket yapılmıştır.

Anket uygulama sürecinde bazı aksaklıklarla karşılaşmıştır. Özellikle Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) seçmenine ulaşmakta zorluk yaşanmış, Berlin’de bazı görüşmeler yapılmış olsa da çoğu kişi ankete katılmayı reddetmiştir. Buna rağmen 30 DEM Parti seçmeninden veri toplanabilmiştir. Ayrıca İYİ Parti destekçisi katılımcı bulmak da oldukça güç olmuş, yalnızca iki kişiden veri elde edilebilmiştir. Tüm bu zorluklara rağmen, genel örneklem dağılımı Almanya’daki Türklerin oy verdiği 2023 Türkiye Genel Seçimleri sonuçlarıyla büyük ölçüde örtüşmüş ve kota örneklemeye mümkün olduğunca bağlı kalınmıştır.

Anket uygulaması tamamlandıktan sonra elde edilen veriler, JASP (0.19.3.0) istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu kapsamda betimleyici istatistiklerin yanı sıra faktör analizi, korelasyon analizi, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve çapraz tablo analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu analizler sonucunda elde edilen bulgular, çalışmanın kuramsal çerçevesine uygun olarak yorumlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Soruları

Araştırma, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal ilgisini, siyasi katılım motivasyonunu ve oy verme tercihini etkileyen faktörleri incelemektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel araştırma sorusu, Almanya'daki Türklerin siyasi ilgilerinin Türkiye ve Almanya'daki siyasal sistemlere nasıl yöneldiği ve bu ilgilerin hangi sosyolojik faktörlerle ilişkili olduğudur. Çalışmanın alt araştırma soruları aşağıda yer almaktadır:

1. Almanya'daki Türklerin doğum yeri, yaş, eğitim durumu ve hane geliri gibi sosyo-demografik özellikleri ile Türkiye ve Almanya siyasetine olan ilgileri arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Almanya'daki Türklerin evde konuştukları dil ile siyasal ilgileri arasında nasıl bir ilişki vardır?

3. Türkiye’de sağ partileri destekleyenler, Almanya’da sol partileri mi tercih etmektedir? Bu durum söz konusu değilse parti tercihleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Almanya’daki Türklerin siyasal ilgilerini ve katılımlarını artırmak amacıyla ne tür uygulamalar veya politikalar geliştirilebilir?

1.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada, Almanya’da yaşayan Türklerin siyasal ilgileri, siyasal katılım düzeyleri ve siyasal tercihleri çeşitli sosyolojik değişkenler çerçevesinde incelenmiştir. Literatürde diasporaların siyasal ilgilerini ve katılım düzeylerini etkileyen birçok faktör üzerinde durulmuş; özellikle kimlik, aidiyet, vatandaşlık statüsü, dil kullanımı ve ekonomik göstergelerin siyasal eğilimleri anlamada önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede bu çalışmada geliştirilen hipotezler, anket aracılığıyla toplanan veriler üzerinden çeşitli istatistiksel testlerle sınanmaktadır.

Bu minvalde araştırmanın temel hipotezi, Almanya’daki Türklerin Türkiye ve Almanya’daki siyasal sistemler arasında çifte siyasallık ve hibrit kimlik geliştirme eğiliminde oldukları ve bu durumun vatandaşlık statüsü, kimlik yönelimi, doğum yeri ve aidiyet gibi değişkenlere bağlı olarak önemli ölçüde şekillendiğidir.

Araştırmanın diğer hipotezleri aşağıda yer almaktadır:

1. Almanya’daki Türkler arasında Türkiye’de doğanlar, Almanya’da doğanlara göre Türk siyasetiyle daha fazla ilgilenmektedir.
2. Almanya’daki Türkler arasında eğitim seviyesi yüksek olanlar, Almanya siyasetini daha yakından takip etmektedir.
3. Almanya’daki Türk erkeklerinin seçim kampanyalarından etkilenme düzeyi, Almanya’daki Türk kadınlarına göre daha yüksektir.
4. Evde Türkçe konuşanlar, evde Almanca konuşanlara göre Türk siyasetine daha çok ilgi duymaktadır.
5. Hane geliri yükseldikçe, Almanya’daki seçim süreçlerine duyulan ilgi de artış göstermektedir.
6. Almanya’daki Türkler arasında kendini Türkiye’ye ait hissedenler, Almanya’ya daha fazla aidiyet hissedenlere göre Almanya’daki ayrımcılık ve göçmen politikalarına karşı daha fazla hassasiyet duymaktadır.

7. Almanya'daki Türkler arasında Türkiye'deki genel seçimlerde sağ partileri destekleyenler, Almanya'daki genel seçimlerde sol partileri tercih etmektedir.

1.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıkları

Araştırma, Almanya'da yaşayan Türklerin Türkiye ve Almanya siyasetine olan ilgilerini, katılım düzeylerini ve siyasal eğilimlerini sosyolojik bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede araştırma, Almanya'daki Türklerin vatandaşlık durumları, doğum yerleri, eğitim seviyeleri, hane gelirleri, siyasal kimlikleri, aidiyet hisleri ve ev içi dil kullanımları gibi değişkenler ile siyasal ilgi ve katılım düzeyleri arasındaki ilişkileri ortaya koymaya çalışmaktadır. Tez kapsamında, “çifte siyasallık”, “hibrit kimlik” ve “göçmen siyasi katılımı” gibi kuramsal yaklaşımlar temel alınarak anket verilerine dayalı nicel analizler gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda araştırmanın kapsamı şunlardan oluşmaktadır:

- Almanya'da yaşayan 18 yaş üstü Türkler,
- Türkiye ve Almanya'daki genel seçim süreçlerine ilişkin siyasal ilgi, katılım düzeyleri ve eğilimleri,
- Almanya'daki Türklerin oy verme davranışlarını etkileyen sosyolojik faktörler,
- Çifte vatandaşlık, aidiyet, siyasal kimlik ve dil gibi kimliksel öğelerin siyasal ilgi ve eğilim üzerindeki etkileri.

Ayrıca araştırmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır:

- Örneklem Sınırlılığı: Araştırmanın örneklemini yalnızca Almanya'da yaşayan ve anketi cevaplayan Türklerle sınırlıdır. Bu durum Almanya'daki Türk diasporasının temsiliyeti konusunda genel bir sınırlılık doğurmaktadır.
- Kapsam Sınırlılığı: Araştırma yalnızca Türkiye ve Almanya'daki siyasal ilgiyi odak noktasına almakta olup, her iki ülkedeki yerel siyaseti veya siyaset dışı toplumsal katılım alanlarını kapsamamaktadır.
- Yöntemsel Sınırlılık: Araştırmada sadece nicel araştırma yöntemi kullanılmış, mülakat gibi nitel görüşmelere veya derinlemesine analizlere yer verilmemiştir. Bu durum katılımcıların siyasal eğilimlerinin arkasındaki motivasyonları derinlemesine anlama konusunda bir sınırlılık oluşturabilir.
- Saha Uygulaması Sınırlılığı: Almanya'da yüz yüze anket uygulamaları sırasında bazı katılımcılar araştırmanın bir yüksek lisans tezi kapsamında değil de resmî bir devlet araştırması olduğu yönünde bir algıya kapılarak ankete katılmak istememiştir. Anket

formunda isim-soy isim gibi kişisel bilgiler talep edilmemesine ve verilerin anonim şekilde toplanacağı özellikle belirtilmesine rağmen, demografik sorular (doğum yeri, yaş, hane geliri vb.) katılımcılar tarafından şüpheyile karşılanmıştır. Bu durum yüz yüze veri toplama sürecini sınırlamış ve katılımcı sayısını doğrudan etkilemiştir.

- Anket İçeriği Kaynaklı Gönüllülük Sınırlılığı: Anket formunda katılımcılara Türkiye ve Almanya'daki siyasi partiler ile siyasi liderlere yönelik destek düzeylerini tespit etmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu tür doğrudan siyasal tercihlere ilişkin sorular, bazı katılımcılar tarafından mahremiyet ihlali olarak algılanmış ve siyasi görüş beyan etmekten çekinen bireyler ankete katılmak istememiştir. Bu durum gönüllülük esasına dayalı veri toplama sürecinde belirli bir katılımcı grubunun dışarıda kalmasına yol açmış ve örneklemin temsil gücünü kısmen de olsa sınırlandırmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kavramsal Çerçeve ve Tarihi Arka Plan

Almanya’da yaşayan Türklerin hem Türkiye hem de Almanya siyasetine olan ilgilerini sosyolojik bir bakış açısıyla ele alan bu araştırma, söz konusu topluluğun zamanla geliştirdiği çok katmanlı aidiyet biçimlerini, siyasal katılım eğilimlerini ve kimlik oluşumlarını anlamaya yönelik olarak siyasal katılım, diaspora, transnasyonalizm, sosyal kimlik ve rasyonel seçim teorileri gibi çeşitli kuramsal yaklaşımlara dayanmaktadır. Bu kapsamda kavramsal çerçevede ele alınan diaspora kuramları, bireylerin anavatanla olan sembolik ve pratik bağlarını nasıl sürdürdüklerine odaklanmaktadır. Benzer şekilde transnasyonalizm yaklaşımı, göçmenlerin iki ülke arasında eşzamanlı olarak kurdukları toplumsal ve siyasal ilişkilerin niteliğini açıklamaya imkân tanımaktadır. Bunun yanı sıra sosyal kimlik kuramı, bireylerin ait oldukları gruplar aracılığıyla benlik algılarını nasıl yapılandıklarını ve bu yapıların siyasal yönelimlerini nasıl etkilediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Rasyonel seçim kuramı ise bireylerin siyasal tercihlerinde fayda-maliyet hesaplarının rolünü merkeze alarak, siyasal katılım davranışlarını anlamaya katkı sunmaktadır. Bu bölümün bir diğer başlığı olan tarihsel arka plan kısmında ise, Almanya’daki Türk varlığının temelini oluşturan 1961 tarihli Türk-Alman İşgücü Anlaşması ile başlayıp günümüze dek uzanan süreçte, Türk göçmen topluluğunun geçirdiği dönüşümler ve bu dönüşümlerin siyasal yansımaları incelenmektedir. Özellikle Türk göçmenlerin ev sahibi toplumla kurduğu ilişkiler, yaşadıkları kimlik müzakereleri ve Türkiye ile olan siyasal bağlarını sürdürme biçimleri tarihsel bir süreklilik içinde değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, bu bölümde kuramsal derinlik ile tarihsel bağlam bir araya getirilerek, elde edilen bulguların daha sağlıklı ve bütüncül bir biçimde anlaşılmasına katkı sunması beklenmektedir.

2.1. Kavramsal Çerçeve

2.1.1. Siyasal Katılım

Siyasal katılım, bireylerin ya da grupların siyasi karar alma süreçlerine doğrudan ya da dolaylı olarak etkide bulunmak amacıyla gerçekleştirdikleri her türlü eylemi kapsayan çok boyutlu bir kavramdır. Bu eylemler oy kullanmak, siyasal partilere üye olmak, dilekçe vermek, miting ve gösterilere katılmak, siyasi kampanyalarda yer almak, dijital ortamda siyasal içerik paylaşmak gibi oldukça geniş bir yelpazeye yayılmaktadır (Verba, Schlozman ve Brady, 1995). Siyasal katılım, demokratik sistemlerin işleyişi açısından

hayati öneme sahip olduğu kadar, bireylerin sistemle kurduğu ilişkinin niteliğini ve vatandaşlık bilincini de yansıtan temel bir göstergedir.

Bu bağlamda siyasal katılım, yalnızca bireysel bir hak değil, aynı zamanda demokratik meşruiyetin temel taşıdır. Alman siyaset bilimci Karl-Rudolf Korte'ye göre seçimler ve genel anlamda siyasal katılım, halkın yalnızca yöneticileri seçmesini değil, aynı zamanda siyasal otoriteyi meşrulaştırmasını, yönetenleri denetlemesini ve siyasal sürece yön verme hakkını kullanmasını sağlar. Siyasal katılım, halkın egemenliğini periyodik olarak gerçekleştirdiği bir mekanizma olmanın ötesinde, toplumsal farklılıkların sistem içinde temsilini mümkün kılan bir bütünleşme aracıdır (Korte, 2013, s. 12). Toplumun heterojen yapısı içinde farklı toplumsal grupların siyasi karar alma süreçlerine dâhil olabilmesi, demokratik sistemin çoğulcu yapısının korunması açısından da önemlidir (Korte, 2013, s. 13-14).

Korte'nin analizine göre, siyasal katılım yalnızca aktif eylemlerle sınırlı değildir; pasif tutumlar, örneğin oy vermemek gibi davranışlar da sistem üzerinde etkili sonuçlar doğurabilir. Seçimlere katılım oranı, seçilenlerin temsil gücünü ve siyasal sistemin meşruiyetini doğrudan etkiler. Dahası seçimler ve diğer siyasal katılım biçimleri, yalnızca yönetenlerin değil, yönetilenlerin de siyasi kültürünü şekillendirir. Bu nedenle Korte, seçimleri “sadece bir tercih beyanı değil, aynı zamanda bir yurttaşlık performansı” olarak nitelendirmektedir (Korte, 2013, s. 10-11).

Modern demokrasilerde siyasal katılım biçimleri çeşitlenmekte, geleneksel katılım biçimlerinin (oy verme, parti üyeliği gibi) yanı sıra dijital ve sivil temelli katılım kanalları da önem kazanmaktadır. Bu bağlamda referandum, halk oylamaları ve dijital kampanyalar gibi doğrudan demokrasi uygulamaları da siyasal katılımın yeni biçimleri olarak değerlendirilmektedir. Ancak Korte'nin de belirttiği üzere, bu doğrudan katılım araçları, temsili demokrasinin temel ilkelerini tamamlayıcı nitelikte olmalı, onları zayıflatmamalıdır (Korte, 2013, s. 12-13).

2.1.1.1. Siyasal Katılım ve Siyasal İlgi

Siyasal ilgi, bireyin içinde yaşadığı toplumun siyasal yaşamına, bu çerçevede yürütülen faaliyetlere ve güncel siyasal gelişmelere yönelik duygu, düşünce ve tutumlarını ifade eder (Kalaycıoğlu, 1977, s. 172). Kişinin siyasal olaylara yönelik olumlu bir yaklaşım sergilemesi ve siyasal süreci etkileyebileceğine dair bir inanç taşıması hâlinde siyasal ilgiden söz etmek mümkündür. Siyasal süreçlere dair umut taşıyan bireylerde bu ilgi, kitle

iletişim araçlarının takip edilmesi yoluyla siyasal alana dâhil olma isteği şeklinde kendini gösterebilir. Buna karşın siyasal ilginin azalması durumunda, bireyde umutsuzluk hâkim olur ve zamanla siyasal sisteme karşı bir güvensizlik gelişerek yabancılaşma ortaya çıkabilir (Kaase, 1977, s. 152).

Siyasal ilgi, bireyin siyasal alana dair gelişmeleri kavrama becerisini artırmakta ve siyasal davranışları harekete geçiren güdülerin yoğunlaşmasını sağlamaktadır. Siyasal haberlere, siyasal kurumların işleyişine ve karar alma mekanizmalarına yönelik ilgi arttıa, bireyde siyasal bilgi edinme, siyasal olaylara karşı merak duyma ve yönelme arzusu da artış göstermektedir (Leidhold, 2002, s. 136). Dolayısıyla siyasal ilginin derinleşmesi, bireylerin siyasal katılım düzeyinde artışa neden olmaktadır. Bu ilginin artmasına katkı sağlayan temel etkenler arasında kent yaşamı, medyanın takip edilme sıklığı ve bireyin sosyo-ekonomik statüsü yer almaktadır. Birey, sahip olduğu siyasal ilgi düzeyi doğrultusunda kentsel yaşam olanaklarından faydalanır, medya içeriklerini daha düzenli biçimde izler ve sosyal konumunun getirdiği avantajlarla siyasal sürece daha etkin şekilde katılır. Bu bağlamda siyasal ilgi ve yurttaşlık bilincinin yükselmesiyle birlikte bireyler daha karmaşık ve ileri düzey siyasal katılım biçimlerine yönelebilmektedir. Örneğin oy kullanma davranışı, siyasal katılımın temel ve dar anlamlı bir göstergesi sayılırken; siyasal sistemi anlama çabası ve bu sistem üzerinde etki oluşturma niyeti, daha ileri seviyede bir siyasal ilgi gerektirir (Eith ve Mielke, 2018, s. 300-302).

Siyasal ilgiyi anlamaya yönelik yapılan uluslararası karşılaştırmalı çalışmalar, ülkeler arasında siyasal ilgisizliğin farklı düzeylerde seyrettiğini ortaya koymaktadır. Dünya Değerler Araştırması'nın (WVS) 2017–2022 verilerine göre, siyasete ilgi duymadığını belirten bireylerin oranı ABD'de yüzde 34,9, İngiltere'de yüzde 39,8, Japonya'da yüzde 37,8, Almanya'da yüzde 20,2 ve Rusya'da yüzde 55,9'dur. Türkiye bağlamında ise bu oran yüzde 46,5 olarak ölçülmüştür. Bu veriler, modern toplumlarda siyasal ilgisizliğin ciddi bir sorun olmaya devam ettiğini göstermektedir. Üstelik bu ilgisizlik, eğitim düzeyinin yüksekliliği ya da diğital medyaya erişimin yaygınlığı ile açıklanamayacak kadar yapısal bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla bu siyasal ilgisizliğin tarihsel bir yönü de bulunmaktadır. Nitekim Antik Yunan'da vatandaşların meclis toplantılarına (halk mahkemelerine) düzenli katılımını sağlamak için maddi teşviklerin uygulandığı bilinmektedir ( zdemir, 2024, s. 610). Günümüzde de Batı toplumlarında gerek yerel gerekse ulusal seçimlere katılım oranlarının düşük seviyelerde kalması, siyasal ilgisizliğin süreklilik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu eğilim yalnızca bireysel bir

pasiflik meselesi olarak değerdendirilmemekte; aynı zamanda demokratik işleyişin temsil sorunu yaşamasına, siyasal meşruiyetin zayıflamasına ve katılım eksikliği nedeniyle demokrasinin zedelenmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle siyasal ilgi, yalnızca bireyin siyasal pozisyonunu değil, aynı zamanda siyasal sistemin sürekliliği ve meşruiyeti açısından temel bir belirleyici olarak kabul edilmektedir.

2.1.1.2. Siyasal Katılımın Kuramsal Temelleri

Bireylerin siyasal süreçlere ne şekilde katıldıkları, hangi faktörlerin bu katılımı kolaylaştırdığı ya da engellediği sorusu, siyasal katılım literatürünün merkezinde yer almaktadır. Siyasal katılımın neden ve nasıl gerçekleştiği sorusu etrafında şekillenen bu literatür, bu olguyu açıklamak üzere farklı kuramsal yaklaşımlar geliştirmiştir. Bunlar arasında en çok öne çıkan üç yaklaşım; kaynak temelli model, siyasal mobilizasyon modeli ve sosyo-psikolojik modeldir.

2.1.1.2.1. Kaynak Temelli Yaklaşım

Verba, Schlozman ve Brady (1995) tarafından geliştirilen *Civic Voluntarism* modeli, siyasal katılımı bireylerin sahip oldukları kaynaklara dayandırmaktadır. Bu kaynaklar üç temel başlık altında toplanmaktadır: Zaman, para ve yurttaşlık yeterlikleri. Eğitim düzeyi, gelir seviyesi, siyasal bilgi ve bilişsel yetkinlikler gibi göstergeler, bireylerin siyasal süreçlere katılım düzeylerini belirlemektedir. Bu modele göre yeterli kaynağa sahip olmayan bireyler, siyasal katılım konusunda da düşük eğilim göstermektedir.

2.1.1.2.2. Siyasal Mobilizasyon Yaklaşımı

Siyasal katılım yalnızca bireylerin sahip oldukları kaynaklarla değil, aynı zamanda sosyal çevreleri ve siyasal aktörler tarafından harekete geçirilme düzeyleriyle de ilgilidir. Rosenstone ve Hansen (1993), bireylerin siyasal katılım davranışlarının, özellikle siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, dini cemaatler ya da medya gibi aktörlerin çağrılarıyla şekillendiğini belirtmektedir. Bu bağlamda mobilizasyon, bireylerin mevcut kaynaklarını siyasal katılım lehine harekete geçirme süreçlerini açıklayan tamamlayıcı bir mekanizma olarak değerlendirilir.

2.1.1.2.3. Sosyo-Psikolojik Yaklaşım

Siyasal katılımı açıklamada önemli bir diğer kuram sosyo-psikolojik yaklaşımdır. Bu model, bireylerin siyasal sistemle kurduğu özdeşlik, siyasal etkinlik algısı (political efficacy) ve siyasal güven gibi tutumsal değişkenlerin katılımı doğrudan etkilediğini öne sürmektedir (Campbell ve diğerleri, 1960). Bireyin kendisini etkin bir siyasal özne olarak

görmesi, siyasi olaylara yönelik farkındalığı ve sistemin kendisine hitap ettiğine dair inancı, siyasal katılımın belirleyicilerindendir.

Son yıllarda siyasal katılımın yalnızca geleneksel yollarla (oy verme, parti üyeliği vb.) sınırlı kalmadığı, aynı zamanda sosyal medya kampanyalarına katılım, dijital aktivizm, protesto eylemleri gibi yeni siyasal ifade biçimlerini de kapsadığı vurgulanmaktadır (Dalton, 2008). Bu bağlamda siyasal katılımın biçimleri, teknolojik gelişmeler ve toplumsal dinamikler doğrultusunda çeşitlenmekte ve dönüşmektedir.

2.1.1.3. Diaspora Topluluklarında Siyasal Katılım: Transnasyonal Perspektif

Göçmen toplulukların siyasal katılımı, klasik yurttaşlık tanımlarının sınırlarını aşarak ulusötesi bir boyut kazanmaktadır. Diaspora bireyleri çoğu zaman hem köken ülkenin siyasal süreçlerine hem de mesken ülkenin siyasal yaşamına eşzamanlı olarak katılmaktadır. Bu durum literatürde “transnasyonal siyasal katılım” (transnational political participation) olarak tanımlanmakta ve özellikle diaspora topluluklarının çifte siyasallık eğilimleri bağlamında analiz edilmektedir (Østergaard-Nielsen, 2003; Bauböck, 2003).

Bauböck (2003), diaspora bireylerinin siyasal katılımını üç temel boyutta ele almaktadır. (1) Anavatan siyasetinde katılım, diaspora bireylerinin doğrudan köken ülkeye yönelik siyasal faaliyetlere dâhil olmalarını ifade etmektedir. Bu katılım biçimi, genellikle seçimlerde oy kullanma, siyasi kampanyalara destek verme ve maddi bağışta bulunma gibi eylemler yoluyla gerçekleşmektedir. (2) Mesken ülke siyasetinde katılım, bireylerin yaşadıkları ülkede sahip oldukları vatandaşlık haklarını kullanarak siyasal süreçlere dâhil olmalarını kapsamaktadır. Bu bağlamda siyasal partilere üyelik, miting ve protestolara katılım gibi etkinlikler öne çıkmaktadır. (3) Ulusötesi ağlara dâhil olma ise diaspora mensuplarının hem anavatan hem de mesken ülke ile ilişkili dijital, kültürel ve siyasal platformlar üzerinden yürüttükleri etkileşimleri kapsamaktadır. Bu siyasal katılım biçimi, özellikle sosyal medya, çevrimiçi haber ağları, diaspora STK’ları ve dijital aktivizm gibi mecralar aracılığıyla şekillenmekte ve diasporik siyasal kimliğin transnasyonal bir zeminde inşasını mümkün kılmaktadır.

Transnasyonal siyasal katılım, özellikle çifte vatandaşlık hakkı elde etmiş bireyler için kurumsal bir zemin de sunmaktadır. Türkiye’deki seçimlerde oy kullanırken, aynı zamanda Almanya’daki yerel veya ulusal seçimlere de katılan bireyler, iki siyasal sistemle eşzamanlı ilişki kurmakta; bu durum diaspora siyasetinin analizi açısından dikkat

çekici bir alan açmaktadır. Öte yandan sosyal medya, dijital platformlar ve online kampanyalar, özellikle genç diaspora bireyleri için siyasal katılımın yeni ve etkili araçları haline gelmiştir. Baser ve Halperin (2019), bu dijitalleşmenin diasporaların siyasal mobilizasyonunu artırdığını ve yurttaşlık rollerinin sınırlarını genişlettiğini vurgulamaktadır.

Bu kuramsal yaklaşımlar, Almanya'daki Türk diasporasının hem Türkiye hem de Almanya siyasetine yönelik ilgisini, çifte aidiyet ve transnasyonal yurttaşlık bağlamında analiz etmek için sağlam bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Diasporik bireylerin siyasal katılım pratikleri yalnızca demografik değil, aynı zamanda sosyo-kültürel, psikolojik ve ideolojik faktörlerle de şekillenmektedir. Bu çerçevede siyasal katılım teorileri, çalışmamızın kuramsal altyapısının önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

2.1.2. Diaspora

2.1.2.1. Diaspora Kavramının Etimolojisi ve Tarihsel Gelişimi

Diaspora kavramı, etimolojik olarak Yunanca “dia” (boyunca) ve “speirein” (saçmak) fiillerinin birleşiminden türeyen “diaspeirō” sözcüğüne dayanır. Bu sözcük, “tohumları saçmak” anlamını taşır ve bu yönüyle kavramın kökeninde bir tür dağılma, ayrılma ve yeniden yeşerme fikri yer alır (Sheffer, 2020, s. 35). Bu etimolojik köken, aynı zamanda kavramın tarih boyunca nasıl anlam kazandığını da şekillendirmiştir.

Kavramın ilk kullanımı M.Ö. 5. yüzyıla uzansa da esas olarak M.Ö. 586'daki Babil sürgünüyle birlikte Yahudi halkının Filistin'den zorla çıkarılmasını tanımlamak üzere anlam kazanmıştır (Adamson, 2008, s. 5). Uzun bir dönem sadece Yahudilere atıfla kullanılan bu kavram, özellikle 19. yüzyıla kadar Hristiyan veya Yunan diasporaları gibi dini azınlıkların sürgün durumlarını tanımlamakla sınırlı kalmıştır (Yaldız, 2013, s. 294).

Diaspora kavramının anlam genişlemesi, özellikle 20. yüzyılda siyasal ve kültürel hareketliliğin artmasıyla birlikte ivme kazanmıştır. Bu değişimin dönüm noktalarından biri, 1931 yılında Simon Dubnov'un Amerikan Sosyal Bilimler Ansiklopedisi'ne yazdığı “Diaspora” maddesidir. Dubnov, diasporayı yalnızca Yahudilere özgü bir olgu olmaktan çıkararak, “devletinden veya toprağından ayrılmış, ancak ulusal kültürünü koruyan her halk” için geçerli bir tanım olarak ortaya koymuştur (Dufoix, 2011, s. 27-28).

Uluslararası Göç Örgütü'ne göre diaspora, “birden fazla ülkede kimlik ve aidiyet geliştiren göçmenlerden ve onların torunlarından oluşan sosyal ağlar ve kolektif bilinç ile

varlık kazanan bir topluluktur” (International Organization for Migration (IOM), 2019, s. 49). Bu tanıma göre diaspora, yalnızca geçmişin bir sonucu olarak değil, aynı zamanda günümüz küresel hareketliliğinin bir parçası olarak da ele alınmaktadır. Bu bağlamda diaspora artık sadece Yahudi, Yunan veya Ermeni örnekleriyle sınırlı değildir. Modern çağda Türkler, Hindistanlılar, Nijeryalılar ve Çinliler gibi çok sayıda topluluk, diaspora kavramı çerçevesinde analiz edilmektedir (Dufoix, 2011, s. 26-28).

2.1.2.2. Diaspora Teorileri

William Safran: Diasporada Klasik Tipoloji

Modern diaspora literatürünün kurucu figürlerinden biri olan William Safran (1991), diaspora kavramına sistematik bir çerçeve kazandırmıştır. Safran’a göre, bir topluluğun diaspora olarak nitelendirilebilmesi için şu altı ölçütü karşılaması gerekir: (1) Tarihsel olarak bir anavatandan zorla koparılma, (2) bu kopuşa dair kolektif bir hafıza, (3) anavatana dönüş arzusu, (4) kültürel ve etnik kimliğin korunması, (5) çoğunluk toplumda dışlanmışlık veya ayrımcılık tecrübesi ve (6) diasporik topluluk içinde dayanışma duygusu (Safran, 1991, s. 83-99).

Safran’ın tanımı, özellikle Yahudi diasporası örneğine dayandığı için eleştirilmiştir. Tanımın katı yapısı, modern göç olgularıyla şekillenen çok katmanlı diaspora deneyimlerini açıklamada yetersiz kalmıştır (Clifford, 1994, s. 305-307).

James Clifford: Diasporada Melezlik, Hareketlilik ve Eleştirel Perspektif

James Clifford (1994), diaspora kavramını Safran’ın sabit ve tanımlayıcı yaklaşımına karşı eleştirel bir bakış açısıyla ele almıştır. Clifford, diasporaların durağan, nostaljik ve “anavatan odaklı” olmadığını, bilakis çoklu kimliklerin, geçişliliğin ve melezliğin ürünü olduğunu ileri sürer. Ona göre diaspora, bir “yolculuk hali”dir; tek bir kültüre veya toprağa sıkı sıkıya bağlı değil, çok merkezli ve networklerle şekillenen bir sosyal formdur (Clifford, 1994, s. 308-311).

Bu bağlamda “diaspora bilinci” (diasporic consciousness) ilk olarak James Clifford tarafından geliştirilmiş olup, bireylerin kimliklerini hem köken ülke hem de mesken ülke bağlamında, çoklu mekânsal ve kültürel alanlar üzerinden kurmalarına işaret eder. Dolayısıyla bu bilinç, diaspora üyelerinin aradalık durumunu müzakere eden bir kimlik inşası olarak görülür (Yolcu, 2015, s. 23-24). Clifford’un bu yaklaşımı, özellikle postkolonyal çalışmalarda önemli yer edinmiştir. Diasporaları, kültürel üretimle, kimlik

müzakereleriyle ve politik aidiyetlerle iç içe geçmiş yapılar olarak ele almaktadır. Bu yönüyle de diaspora, sadece bir kopuşun değil, aynı zamanda bir yeniden inşa sürecinin ifadesidir.

Robin Cohen: Diaspora Tipolojileri

Robin Cohen, diaspora kuramına katkısını özellikle kavramın tipolojik olarak sınıflandırılması yoluyla gerçekleştirmiştir. Ona göre diasporalar, tek tip değildir; tarihsel, ekonomik ve siyasal bağlama göre farklı şekillerde tezahür ederler. Cohen'in diaspora tipolojisi, başlıca şunlardan oluşmaktadır: (1) Trajediye dayalı zorunlu diasporalar (ör. Yahudiler ve Ermeniler), (2) emek diasporaları (ör. Türkler ve Hintliler), (3) ticaret diasporaları (ör. Lübnanlılar ve Çinliler), (4) emperyal/kolonyal diasporalar (ör. Antik Yunan, Roma ve Britanya) ve (5) kültürel diasporalar (ör. Karayipliler, Çinliler ve Hintliler) (Cohen, 2008, s. 59-74).

Bu bağlamda Cohen'e göre kültürel diasporalar, göç hareketlerinin dinamik ve sürekli yenilenen yapısı sayesinde hem köken ülke hem de yerleşilen ülke bağlamında ortaya çıkan toplumsal ve kültürel dönüşümleri taşıyan ve yeniden şekillendiren yapılardır. Bu tür diasporalar, sadece kültürel unsurların aktarımını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda ulus-aşırı ilişkiler ve küreselleşmenin ortaya çıkardığı çok katmanlı ağlar aracılığıyla, farklı coğrafyalar arasında kültürel bağların kurulmasına da zemin hazırlar (Ulusoy, 2015, s. 221-222).

Steven Vertovec: Üç Katmanlı Kuramsallaştırma

Steven Vertovec (1999), diaspora kavramını daha çok transnasyonalizm bağlamında kuramsallaştırmıştır. Ona göre diaspora, üç düzeyde ele alınabilir: (1) Bir dağılım modeli olarak diaspora, (2) bir sosyal formasyon olarak diaspora, (3) bir söylemsel oluşum ve bilinç hali olarak diaspora (Vertovec, 1999, s. 450-452). Vertovec'e göre diaspora, yalnızca fiziki olarak dağılmış insanlardan oluşmaz, aynı zamanda çok katmanlı kimlikleri, çift yönlü aidiyetleri ve ulusötesi sosyal ağları barındıran bir formdur (Vertovec ve Cohen, 1999). Bu çerçevede Vertovec, diasporayı yalnızca nostaljik bir anavatan ilişkisine değil, aktif bir ulusötesi yaşam pratiğine dayandırmaktadır. Vertovec'in bu diaspora yaklaşımı, özellikle küreselleşmenin hız kazandığı 1990'lar sonrası dönemde modern diaspora çalışmalarına yön vermiştir.

Gabriel Sheffer: Etnik-Ulusal Diasporaların Kurumsal ve Siyasal Yapısı

Gabriel Sheffer, diaspora çalışmalarına yaptığı katkılarla etnik-ulusal diasporaların yapısal özelliklerini sistematik bir biçimde tanımlayan öncülerden biridir. Ona göre diasporalar, yalnızca tarihsel bir göç olgusunun sonucu olarak ortaya çıkan pasif topluluklar değil, aynı zamanda çok katmanlı ve örgütlü yapılar olarak değerlendirilmelidir. Sheffer'in teorik çerçevesinde, diaspora oluşumlarını tanımlayan yedi temel nitelik bulunmaktadır:

(1) Diaspora toplulukları hem gönüllü göç hem de zorunlu yer değiştirme süreçlerinin ardından şekillenir. (2) Bu toplulukların kurumsal yapılanmaları genellikle mesken ülkede yerleştikten sonra gelişir. (3) Diasporalar, etnik kökenlerine dair kimliklerini koruma eğilimindedir ve bu kimlik hem içsel dayanışmayı hem de dış ilişkileri destekler. (4) Diaspora üyeleri çoğu zaman köken ülkeye yönelik faaliyet gösteren kurumlar ve destek mekanizmaları geliştirir. (5) Diasporalar yalnızca mesken ülke ile değil; aynı zamanda köken ülkeleriyle ve diğer etnik-diasporik topluluklarla ekonomik, kültürel ve siyasal alışveriş ilişkileri kurar. (6) Bu topluluklar, köken ülkeyle sürekli iletişim hâlinindedir ve bu temas diaspora kimliğinin sürekliliğini sağlar. (7) Mesken ülkede karşılaşılan ayrımcılık, dışlanma veya kimlik tehditleri, diaspora bireylerini etnik-ulusal örgütlenmelere yönlendirir; bu da diasporaların daha güçlü kurumsal yapılar hâlinde organize olmasını teşvik eder (Sheffer, 2003, s. 146-147).

Bu dinamik yapı, Sheffer'in etnik-ulusal diaspora kavramını yalnızca kültürel bir bağ çerçevesinde değil, aynı zamanda siyasal ve toplumsal bir mücadele alanı olarak da ele aldığını ortaya koymaktadır. Sheffer'in bu yaklaşımı, diasporaları sabit, nostaljik ve edilgen gruplar olarak değil, bilakis çok yönlü ilişkiler ağı kuran, kimliklerini yeniden inşa eden ve hem köken ülke hem de mesken ülke siyasetinde yer edinmeye çalışan aktif aktörler olarak tanımlar (Sheffer, 2003, s. 36) Bu bağlamda Bruneau'ya göre de diasporik kimliğin korunması, sadece anavatanla ilişkilerin sürdürülmesiyle değil, mesken ülkede kurulan sosyal ve kültürel mekanlar/kurumlar (örneğin camiler, sivil toplum kuruluşları vb.) aracılığıyla da sağlanır. Bu mekanlar/kurumlar, diaspora topluluklarının kültürel sürekliliğini sağlayan temel yapılardır (Bruneau, 2010, s. 36-38).

2.1.3. Transnasyonalizm Teorisi (Uluslararası Göç Teorisi)

Günümüz küresel toplumunda göç, yalnızca bir yer değiştirme ya da mekânsal hareketlilik olgusu olarak değil, aynı zamanda göçmenlerin köken ve mesken ülkeler arasında kurdukları çok yönlü sosyal, kültürel ve siyasal ilişkilerin bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede, transnasyonalizm (uluslararasılık) kavramı, bireylerin yalnızca bir ulus-devlet bağlamında değil, iki ya da daha fazla toplumsal, siyasal ve kültürel sistem arasında eşzamanlı olarak varlık gösterdikleri bir toplumsal durumu tanımlamak üzere kullanılmaktadır. Transnasyonalizm, göçmenlerin hem “orada” (anavatanda) hem de “burada” (mesken ülkede) aynı anda aidiyet kurduğu, bu çoklu aidiyetlerin toplumsal pratikler, kimlikler ve siyasal eylemler üzerinden somutlaştığı bir süreçtir (Özgür, 2018, s. 2-5).

Klasik göç teorileri, göçmenleri genellikle entegrasyon, asimilasyon ya da geri dönüş gibi tek yönlü süreçler üzerinden değerlendirirken, transnasyonalizm bu yaklaşımları eleştirerek göçmenlerin çok katmanlı, sınır-aşan ve karşılıklı ilişkiler ağı içinde hareket ettiğini savunur. Bu yaklaşıma göre göçmenler sadece uyum sağlayan değil, aynı zamanda birden fazla ulus-devletle eşzamanlı olarak ilişki kuran, kimliklerini bu ilişkiler içinde yeniden üreten aktif öznelerdir (Özmete ve Arslan, 2018, s. 182-183).

Transnasyonalizm literatürünün kurucu figürlerinden olan Linda Basch, Nina Glick Schiller ve Cristina Szanton Blanc, bu kavramsal yaklaşımı göçmenlerin hem köken ülkeleri hem de mesken ülkeleriyle eşzamanlı sosyal ilişkiler geliştirdiği ve bu ilişkileri sürdürebildiği bir süreç olarak tanımlarlar. Bu süreç, göçmenlerin yalnızca bir toplumla sınırlı kalmadığını; aksine, ailevi, ekonomik, politik, dini ve kurumsal düzeylerde çoklu bağlantılar kurduklarını ve bu ilişkiler aracılığıyla kendilerini transnasyonal bir kimliğe sahip özneler olarak konumlandıklarını ortaya koyar (Basch, Glick Schiller ve Szanton Blanc, 1994, s. 11).

Yazarlar, bu sosyal gerçekliği tanımlamakta kullanılan geleneksel kavramların artık yetersiz kaldığını belirtir. Örneğin, göç edilen ülkenin hâlen “ev sahibi” olarak tanımlanması, göçmenin kalıcılığına rağmen onu “geçici” bir ziyaretçi gibi kodlamaktadır. Oysa trans-göçmenler, yaşadıkları ülkede kalıcı ilişkiler kurarken, aynı anda köken toplumlarına yönelik duygusal, kültürel ve siyasal bağlarını da sürdürmektedir. Bu bağlamda, göçmenlik deneyimi sadece mekânsal bir yer değiştirme

değil, aynı zamanda birden fazla ulus-devletin toplumsal yapısına aynı anda eklemlenme süreci olarak değerlendirilmelidir.

Basch, Glick Schiller ve Szanton Blanc'ın *Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States* adlı çalışmaları, transnasyonal göçü anlamlandırmak için dört temel önermeye dayanan bir kuramsal çerçeve sunar:

1. Transnasyonal göç, küresel kapitalizmin dönüşen yapısıyla bağlantılıdır. Göçmenlerin hareketliliği, yalnızca bireysel kararlarla değil; emek ve sermaye arasındaki ulusötesi ilişkilerle şekillenir. Bu nedenle analiz, makroekonomik bağlamı da içermelidir.
2. Transnasyonalizm, göçmenlerin gündelik yaşayışları ile inşa ettikleri sosyal alanlar üretir. Bu sosyal alanlar, kültürel, iktisadi ve siyasi münasebetleriyle birlikte ulusal sınırların ötesine taşar.
3. Fiziksel mekân, kimlik ve kültür arasında kurulan sabit ilişkiler sosyal bilimlerde analitik sınırlılıklara yol açabilir. Bu nedenle, transnasyonal olguların incelenmesinde esnek ve bağlama dayalı kavramsal çerçeveler tercih edilmelidir.
4. Trans-göçmenler, birden fazla ulus-devletin ulus-inşa süreçlerine aynı anda dâhil olurlar. Bu süreçte ırk, etnisite ve din gibi kimlik kategorileri, bireylerin sosyal konumlarını belirleyen yapısal unsurlar olarak işlev görür (Basch, Glick Schiller ve Szanton Blanc, 1994, s. 23).

Dolayısıyla bu kuramsal çerçeve, transnasyonalizmi sadece kültürel ya da ekonomik bir olgu olarak değil, aynı zamanda kimliğin, yurttaşlığın ve toplumsal aidiyetin yeniden kurulduğu çok katmanlı bir alan olarak kavramsallaştırmaktadır.

Thomas Faist, transnasyonalizm kuramına farklı bir boyut kazandırarak bireylerin ve toplulukların ulus-devlet sınırlarını aşan çok yönlü bağlarını açıklamak üzere “ulusötesi sosyal alanlar/mekânlar” (transnational social spaces) kavramını geliştirmiştir. Faist’a göre göç olgusu, yalnızca bir mekândan diğerine yapılan yer değişimiyle sınırlı değildir, bilakis göçmenlerin köken ülke ile mesken ülke arasında kurdukları sosyokültürel, ekonomik ve siyasi çok yönlü ve çok düzlemli ilişkiler ağı üzerinden sürmekte olan dinamik bir süreçtir (Faist, 2000, s. 144-147).

Bu yaklaşıma göre, göçmenler nezdinde anavatan ile olan ilişkiler fiziksel olarak kesintiye uğramış olsa dahi, gelişen iletişim ve ulaşım imkânları sayesinde söz konusu

bağlar, gündelik hayat içerisinde maddi ve manevi düzeyde devam ettirilebilmektedir. Örneğin kök ülkeye düzenli ziyaretler, para transferleri, sosyal medya üzerinden sürdürülen aile ilişkileri ya da köken ülkeye yönelik yatırım faaliyetleri gibi çok boyutlu eylemler, göçmenlerin eşzamanlı olarak birden fazla toplumsal alanda varlık göstermelerine imkân tanımaktadır (Beyaz, 2019, s. 34).

Faist, bu çok katmanlı ilişkileri açıklayabilmek adına dört düzeyde ulusötesi sosyal yapıdan bahseder: (1) Küçük gruplar (ör. aileler ve yakın çevreler), (2) akrabalık sistemleri, (3) ulusötesi mesele odaklı ağlar (issue networks) ve (4) nihayetinde ulusötesi topluluklar ile organizasyonlar. Bu yapılar, göçmenlerin hem anavatanla duygusal ve sembolik bağlarını sürdürmesini hem de mesken ülkede sosyal dayanışma ve direnç mekanizmaları geliştirmesini mümkün kılmaktadır (Beyaz, 2019, s. 35).

Özellikle “ulusötesi topluluklar” kavramı, bireylerin aidiyetlerini sadece ulus-devlet sınırları ile tanımlamadığını, tersine çeşitli mekânsal bağlamlar arasında gidip gelen bir kimlik ve yurttaşlık bilinci geliştirdiklerini göstermektedir (Faist, 2000, s. 207). Bu bağlamda Faist, ulusötesi göçmenlerin çoğunlukla “hem burada hem orada” olma hâli içerisinde konumlandığını, bu durumun ise tekil ulusal kimlik tanımlarına dayalı asimilasyon politikalarına karşı direnç üretme kapasitesi barındırdığını ifade eder.

Ulusötecilik özellikle “metodolojik milliyetçiliğe” karşı geliştirdiği eleştirel duruşla dikkat çeker. Bu teorik yaklaşım, göçmenleri yalnızca göç ettikleri ülkenin toplumsal düzenine eklemlenmiş pasif aktörler olarak değil, aksine birden fazla mekânda sosyal ilişkiler kurabilen, çoklu aidiyetler/kimlikler geliştirebilen ve bu aidiyetleri/kimlikleri kuşaklar arası aktarabilen aktif özneler olarak kavramsallaştırır (Şimşek, 2012, s. 22).

2.1.4. Türk Diasporasına Teorik Bir Bakış: Yeni Yönelimler ve Kuramsal Dönüşüm

Günümüzde diaspora politikaları, yalnızca göçmen topluluklarla sembolik bağlar kurmanın ötesine geçerek, devletlerin küresel düzlemdeki dış politika stratejilerinin aktif bileşenleri haline gelmiştir. Türkiye'nin diaspora yaklaşımı da bu dönüşümden nasibini almıştır. Özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) iktidara gelmesi ile birlikte dış politika süreçleri daha kurumsal, çok boyutlu ve müdahaleci bir hal almıştır. Bu bağlamda diaspora artık sadece anavatanla kültürel-duygusal bağların sürdürüldüğü bir aidiyet alanı değil, aynı zamanda siyasal katılımın, ideolojik mobilizasyonun ve dış politika araçlarının şekillendiği bir alan olarak tanımlanmaktadır (Öktem, 2014, s. 6-9).

Bu minvalde Türkiye'nin diaspora politikaları, 2010 yılında kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Yunus Emre Enstitüsü (YEE) gibi kurumsal yapılar aracılığıyla daha bütüncül bir çerçeveye kavuşturulmuştur. Bu kurumsallaşma, klasik göçmen politikalarının ötesine geçerek, pan-Türkizm, pan-İslamizm ve yurttaşlık temelli ulusötesi yönelimlerin hibrit bir karışımına dayanmaktadır (Öktem, 2014, s. 10-13). Aynı zamanda diaspora topluluklarının kimlik, entegrasyon ve aidiyet düzlemlerinde karşılaştıkları sorunlara yanıt üretmeye çalışan çok katmanlı bir yönetim modeli ortaya konmuştur.

Türkiye'deki siyasi partiler, diasporayı yalnızca bir kültürel bağ alanı olarak değil, seçim stratejilerinin önemli bir ayağı olarak da değerlendirmektedir. Özellikle 2014 sonrası dönemde yurt dışında oy kullanma süreçlerinin kolaylaştırılması ve AK Parti'nin diaspora seçmenleri arasında yüksek oy oranları elde etmesi, bu politikanın seçime dayalı faydayla iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır (Houtkamp ve de Bruijne, 2021, s. 3-6). Bu minvalde diaspora, yalnızca dış politika aracı değil, iç siyasetin ulusötesi uzantısı olarak da işlevsellik kazanmıştır.

Bu dönüşüm yalnızca politik stratejilerle sınırlı kalmayıp, diasporanın sosyolojik ve teorik düzeyde yeniden tanımlanmasını da gerekli kılmaktadır. Göç, aidiyet, kimlik ve siyasal katılım gibi kavramların iç içe geçtiği bu karmaşık yapı, diasporaya yönelik teorik yaklaşımların da derinleşmesini beraberinde getirmiştir. Nitekim bazı akademik çalışmalar, "Türk diasporası" kavramının yeterince açık ve işlevsel olmadığını ileri sürmektedir. Fırat Yıldız, bu kavramın çoğu zaman devlet merkezli politik çıkarlar doğrultusunda araçsallaştırıldığını ve sosyal gerçeklikten ziyade siyasal mobilizasyonu önceliğini vurgular. Bu nedenle diaspora olgusunun, daha esnek, çoğulcu ve sosyal inşacılık perspektifiyle yeniden tanımlanması gerektiğini savunur (Yıldız, 2019, s. 58-66). Yıldız'a göre, "Türk diasporası" kavramı ancak hukuki ve kültürel temellere dayandırılmış, kavramsal sınırları net biçimde çizilmiş iki alternatif yaklaşımla anlamlı ve işlevsel hale gelebilir. Bunlardan ilki, dar (vatandaşlık temelli) tanımdır. Bu yaklaşıma göre Türk diasporası, yalnızca yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından ve Mavi Kart sahiplerinden oluşmalıdır. Ancak bu kapsam, Türkiye'yle kültürel, siyasal ve duygusal bağlarını koruyan, kendini Türkiye'ye ait hisseden bireylerle sınırlandırılmalıdır. Tüm yurtdışı vatandaşlarını diasporanın öznesi olarak tanımlamak, kavramın içeriğini boşaltmakta ve politikalarda tutarsızlıklara yol açmaktadır (Yıldız, 2019, s. 71-72). İkinci yaklaşım ise, geniş (dil temelli) tanımdır. Bu modelde diaspora, yalnızca

vatandaşlık bağıyla değil; Türkçeyi konuşan, yaşadığı ülkede azınlık konumunda bulunan ve Türkiye’yi tarihsel ya da sembolik olarak anavatan olarak gören birey ve toplulukları da kapsar. Bu yaklaşım, “soydaş”, “akraba topluluk”, “ümme coğrafyası” gibi muğlak ve ideolojik kavramlar yerine, dilsel ve kültürel bağa dayalı daha ölçülebilir bir çerçeve sunar. Böylece diaspora olgusu hem daha gerçekçi hem de Türkiye’nin tarihsel ve toplumsal deneyimleriyle daha uyumlu biçimde yeniden tanımlanmış olur (Yaldız, 2019, s. 72-75). Diğer yandan Mehmet Köse, Türk diasporasının tarihsel sınırlarını analiz ederek bu sınırların yalnızca coğrafi değil, aynı zamanda tarihsel, siyasal ve kültürel olduğunu ileri sürer. Ona göre diaspora, modern ulus-devletin inşa süreçleriyle iç içe geçmiş bir kavram olarak, zamanla milliyetçi ve dini referanslarla yeniden anlamlandırılmıştır. Türk Diasporası kavramındaki bu dönüşüm, diaspora politikalarının yalnızca kimlik ve kültür aktarımına değil, aynı zamanda uluslararası ilişkilerde stratejik bir araca dönüşmesine zemin hazırlamıştır (Köse, 2021, s. 67-76).

Bu çerçevede diaspora kavramının geçirdiği dönüşüm, teorik yaklaşımların da çeşitlenmesini ve derinleşmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Bu bağlamda Ayhan Kaya, çağdaş diaspora kuramı literatüründe özellikle Türkiye kökenli göçmen topluluklara yönelik çalışmalarıyla dikkat çeken önemli bir isim olarak öne çıkmaktadır. Kaya’nın diaspora anlayışı, klasik diaspora teorilerinden farklı olarak daha çok transnasyonal, çok katmanlı ve çoğulcu kimlik yapılarına odaklanmaktadır. Bu minvalde Kaya, hem teorik çerçeve hem de ampirik temelli çalışmalarıyla diaspora kuramını yeniden düşünmeye sevk eden bir yaklaşım benimsemiştir. Özellikle *Islam, Migration and Integration: The Age of Securitization* (2009) ve *Turkish Origin Migrants and Their Descendants: Hyphenated Identities in Transnational Space* (2021) başlıklı eserleri bu yaklaşımın temellerini oluşturmaktadır.

Kaya, 2009 yılında yayımlanan *Islam, Migration and Integration: The Age of Securitization* adlı eserinde, Avrupa’da yaşayan Müslüman göçmenlerin, özellikle Türklerin, 11 Eylül 2001 sonrası dönemde nasıl ‘güvenleştirildiğini’ (securitized) analiz etmektedir. Bu analizde göçmenlerin, medya ve siyasal söylemler aracılığıyla potansiyel bir tehdit olarak inşa edildiği ve entegrasyon politikalarının kültürel asimilasyon ekseninde şekillendiği savunulmaktadır (Kaya, 2009, s. 1-38). Kaya, diaspora olgusunun sadece anavatanla kurulan sembolik bağlarla sınırlı olmadığını, aynı zamanda yaşanan ülkenin siyasal, toplumsal ve kültürel bağlarıyla şekillenen çok katmanlı bir gerçeklik olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda Kaya, diaspora topluluklarının sadece anavatana nostaljik bağlarla tutunan yapılar olmadığını, aynı zamanda yaşadıkları ülkelerde toplumsal, siyasal ve kültürel süreçlerin aktif öznesi olduklarını vurgulamaktadır (Kaya, 2011, s. 25-26). Örneğin Almanya'daki Türklerin entegrasyon süreçleri, hem Türkiye ile olan duygusal bağlarını hem de Almanya'daki yurttaşlık pratiklerini aynı anda kapsamaktadır. Bu durum ise diasporanın tek yönlü bir 'aidiyet' formu olmadığını, aksine çok yönlü, geçişli ve çoğunlukla çatışmalı süreçlerle biçimlendiğini göstermektedir.

Kaya'nın *Turkish Origin Migrants and Their Descendants: Hyphenated Identities in Transnational Space* adlı çalışması, diasporik kişilerin kimlik inşa süreçlerini 'çifte aidiyet' (hyphenated identity) kavramı etrafında tartışmaktadır. Burada özellikle ikinci ve üçüncü kuşak Türkiye kökenli gençlerin hem Türkiye'ye hem de yaşadıkları Avrupa ülkelerine yönelik çoklu aidiyet bağları kurdukları gözlemlenmektedir. Bu bireyler, ne yalnızca anavatana sıkı sıkıya bağlı geleneksel bir kimliğe, ne de tamamen mesken ülkeye entegre olmuş tekil bir kimliğe sahiptirler. Aksine bu gençler "arada kalmışlık" olarak tanımlanabilecek bir konumda, iki farklı kültürel ve siyasal bağlam arasında sürekli bir müzakere halinde yaşamaktadırlar (Kaya, 2021, s. 44-58).

Bu çerçevede Almanya'daki Türk diasporasının, hem anavatan olan Türkiye'ye yönelik tarihsel, duygusal ve kültürel referanslarını, hem de mesken ülke olan Almanya'daki vatandaşlık, hak talebi ve kamusal alanda görünürlüklerini bir arada taşıyan hibrit bir kimlik formasyonu geliştirdikleri söylenebilir. Bu hibrit kimlik, sabit bir aidiyetin ötesinde, değişken bağlamlara göre esneyebilen, çok katmanlı ve çoğunlukla çelişkili kimlik bileşenlerini bir arada barındırmaktadır (Çağırkan, 2016, s. 2620-2621). Kaya'nın tanımıyla bu yapı, "hyphenated identity" (çift bağlamalı kimlik) kavramı altında, transnasyonal aidiyetin toplumsal tezahürü olarak değerlendirilmelidir (Kaya, 2021, s. 52).

Söz konusu kimlik yapılanması, aynı zamanda diaspora bireylerinin siyasal katılım pratiklerine de yansımaktadır. Kaya, diaspora üyelerinin hem Türkiye'deki seçim süreçlerine hem de bulundukları ülkelerdeki siyasal süreçlere aktif biçimde katıldıklarını vurgulamaktadır. Bu durum ise 'transnasyonal siyasal katılım' olarak da kavramsallaştırılmaktadır (Kaya ve Drhimeur, 2023, s. 319-320). Bu çerçevede, özellikle genç diaspora üyeleri anavatan siyasetinde etkili olma arzusu taşıırken, aynı zamanda

yaşadıkları ülkenin siyasi sistemine de entegre olabilmektedir (Böcü ve Baser, 2022, s. 3-9).

Sonuç olarak Ayhan Kaya'nın Avrupa'daki Türk diasporası çerçevesinde diaspora kuramına sunduğu katkılar, klasik diaspora tanımlarının ötesine geçerek çoklu aidiyet, transnasyonal kimlik ve siyasal katılım gibi faktörleri ön plana çıkarmaktadır. Almanya ve diğer Avrupa ülkelerindeki Türk diasporasına yönelik bu yaklaşım, diaspora bireylerini sadece göçün edilgen özneleri değil, aktif siyasal ve kültürel aktörler olarak konumlandırmaktadır.

2.1.5. Sosyal Kimlik Teorisi

Sosyal kimlik teorisi (social identity theory), bireylerin benlik algılarını yalnızca kişisel özellikleri üzerinden değil, aynı zamanda ait oldukları sosyal gruplar aracılığıyla kurduklarını ileri süren sosyal psikolojik bir kuramdır. Sosyal kimlik teorisi, 1970'li yıllarda Henri Tajfel ve John C. Turner tarafından geliştirilmiş olup, grup aidiyetinin bireylerin düşünce, tutum ve davranışları üzerindeki etkilerini açıklamak üzere kullanılmaktadır (Tajfel ve Turner, 1979).

Sosyal kimlik, bireyin, kendisini içinde tanımladığı sosyal kategorilere (etnik köken, din, dil, millet, siyasal yönelim vb.) dair algısıdır. Bu teoriye göre bireyler, toplumsal yaşamda birden fazla gruba aidiyet hissederek kimliklerini bu gruplar üzerinden tanımlar. Her bireyin hem “kişisel kimliği” (personal identity) hem de “sosyal kimliği” (social identity) vardır. Sosyal kimlik, “ben kimim?” sorusunun grup temelli bir yanıtı olarak görülür ve bireyin kendi grubunu (in-group) diğer gruplardan (out-group) ayırarak farklılık kurması sürecinde şekillenmektedir (Turner, Hogg, Oakes, Reicher ve Wetherell, 1987).

Sosyal kimlik teorisi üç temel psikolojik sürece dayanmaktadır:

- 1- Sosyal kategorileştirme (categorization), bireyin karmaşık sosyal dünyayı sadeleştirmek için insanları gruplara ayırma eğilimidir. Bu aidiyet grupları etnik, kültürel, dini ya da siyasi/ideolojik temelli olabilir.
- 2- Sosyal özdeşleşme (identification), bireyin belirli bir gruba aidiyet duygusu geliştirmesi, grup normlarını benimsemesi ve bu grup ile benlik algısı arasında bağ kurması sürecidir.

3- Sosyal karşılaştırma (social comparison) ise bireyin kendi grubunu diğer gruplarla kıyaslayarak pozitif bir ayırım üretme çabasıdır. Bu süreç, iç grup lehine ve dış grup aleyhine yapılan değerlendirmeleri doğurabilir (Mete, 2023, s. 473-476).

Tajfel'in geliştirdiği “minimal grup deneyi” bu kuramın temelini oluşturan önemli bir deneysel çalışmadır. Bu deney, bireylerin tamamen rastlantısal biçimde oluşturulmuş gruplara dahi güçlü bir aidiyet hissi geliştirebildiklerini ve bu gruba yönelik ayrıcalıklı, dış gruba yönelik ise ayrımcı bir tutum sergileyebildiklerini ortaya koymuştur (Tajfel, Billig, Bundy ve Flament, 1971). Araştırmadaki bu bulgu, grup üyeliğinin bireylerin sosyal dünyayı nasıl algıladığını ve nasıl davranış geliştirdiğini anlamada merkezi bir rol oynadığını göstermiştir.

Bu minvalde sosyal kimlik kuramının önemli bileşenlerinden biri de “abartma etkisi” (accentuation effect) olarak adlandırılan bilişsel eğilimdir. Bu abartma etkisi, bireylerin kendi gruplarını daha homojen, olumlu ve tutarlı, diğer grupları ise daha farklı, olumsuz ve ayrık olarak algılama eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu durum gruplar arası farklılıkların zihinsel olarak büyütülmesine, buna karşılık iç gruptaki bireysel farklılıkların bastırılmasına neden olur (Dadak, 2018, s. 30-32). Özellikle siyasal kimliklerde bu eğilim, bireylerin kendi aidiyet grubunun desteklediği parti veya ideolojiyi yüceltmelerine, diğer grup veya partilere yönelik olumsuz yargılara sahip olmalarına yol açabilir (Tajfel ve Forgas, 2000).

Sosyal kimlik kuramı, siyasal davranışların açıklanmasında da önemli bir kuramsal dayanak oluşturmaktadır. Siyasal partiler, ideolojiler veya etnik temelli siyasal kimlikler, bireylerin oy verme davranışlarını şekillendiren güçlü aidiyet kategorileridir. Kişiler kendi kimliklerini tehdit altında hissettiklerinde ya da grubun bütünlüğü sorgulandığında, o kimliği korumaya yönelik siyasal tercihlerde bulunabilirler. Bu nedenle sosyal kimlik, sadece kültürel değil, aynı zamanda siyasal bir olgu olarak da değerlendirilmelidir (Huddy, 2000, s. 32).

Diaspora toplumlarında, kişilerin hem köken ülkeye hem de mesken ülkeye yönelik geliştirdikleri siyasal kimlikler, sosyal kimlik kuramının açıklayıcı gücünü daha da arttırmaktadır. Bu bağlamda Almanya'daki Türk diasporası örneğinde olduğu gibi, bir kişi hem “Türk” kimliğini koruyabilir hem de “Alman vatandaşlığı” üzerinden Almanya'daki siyasal sistemle özdeşleşebilir. Bu çift yönlü aidiyet, bazen çatışmalı, bazen tamamlayıcı bir biçimde tezahür edebilir. Bu çerçevede sosyal kimlik kuramı, çifte aidiyetin siyasal

ilgilere, oy verme davranışına ve siyasal yönelime etkilerini analiz etmek için uygun bir teorik zemin sunmaktadır.

2.1.6. Rasyonel Seçim Teorisi

Demokratik siyaset sisteminin işleyişinde seçmen davranışlarının anlaşılması, siyaset biliminin temel araştırma alanlarından biri olmuştur. Seçmenlerin neden belirli partilere oy verdikleri, hangi faktörlerin siyasal tercihler üzerinde etkili olduğu ve bu tercihlerin nasıl rasyonelleştirildiği gibi sorular, demokrasi teorisinin gelişimi boyunca farklı kuramsal yaklaşımlarla ele alınmıştır. Bu teorik yaklaşımlardan biri de rasyonel seçim teorisi (rational choice theory) olmuştur.

Rasyonel seçim teorisi, bireylerin karar alma süreçlerini fayda-maliyet hesaplamasına dayalı olarak açıklamayı amaçlayan ve sosyal bilimlerin birçok alanında uygulama alanı bulan analitik bir yaklaşımdır. Siyasal bilimler bağlamında bu kuramın öncülerinden biri olan Anthony Downs, 1957 yılında yayımladığı *An Economic Theory of Democracy* adlı eserinde seçmen davranışını ekonomik rasyonalite ilkeleri çerçevesinde modellemiştir. Downs’a göre siyasal davranış, faydasını maksimize etmeye çalışan rasyonel bireylerin bilinçli tercihlerinin toplamı olarak kavramsallaştırılmaktadır (Downs, 1957).

Kuramın temel varsayımı, seçmenlerin siyasal tercihlerinde “rasyonel aktör” gibi davrandıklarıdır. Bu bağlamda bireyler, bir siyasal partiyi ya da adayı desteklerken, kendi çıkarlarına en uygun olan alternatif seçmeye çalışır. Rasyonel aktör, karar verirken mevcut seçeneklerin olası sonuçlarını değerlendirir ve maksimum faydayı sağlayacağını düşündüğü tercihe yönelir. Bu süreçte bireyin sahip olduğu bilgi düzeyi, beklentileri, değer yargıları ve siyasal programlar hakkındaki algısı belirleyici rol oynamaktadır (Tokathioğlu Erdoğan, 2011, s. 25-28).

Downs’a göre, demokratik sistemlerde siyasal tercih, yalnızca ideolojik ya da kültürel yakınlığa değil, aynı zamanda bireysel yarar beklentisine dayanır. Seçmenler destekledikleri parti ya da adaydan elde edecekleri faydayı, diğer seçeneklerin getireceği maliyetlerle karşılaştırarak bir tercihte bulunurlar. Bu durum özellikle göçmenler, azınlık grupları ve dezavantajlı topluluklar açısından daha belirgin bir biçimde ortaya çıkabilir. Söz konusu gruplar, kendi yaşam koşullarını iyileştirme potansiyeline sahip siyasal aktörleri destekleyerek stratejik tercihlerde bulunabilirler (Özhan, 2021, s. 9-11).

Dolayısıyla rasyonel seçim teorisi, özellikle siyasal tercihin sabit ideolojik ya da kimliksel yönelimlerden ziyade bağlamsal ve stratejik hesaplamalara dayandığı durumlarda

açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Göçmen seçmenler, yaşadıkları ülkelerdeki göç ve entegrasyon politikaları, ekonomik imkanlar, sosyal haklar ve ayrımcılık gibi faktörlere bağlı olarak siyasal partileri ve aktörleri değerlendirebilmektedir. Bu bağlamda göçmen bireylerin siyasal tutumları, zaman zaman etnik ya da dini kimlikleriyle örtüşmeyen ancak fayda odaklı değerlendirmelere dayanan siyasal yönelimler ortaya çıkarabilmektedir.

Bu doğrultuda rasyonel seçim teorisi, diaspora topluluklarının çifte siyasallık eğilimlerini analiz etmek için elverişli bir teorik zemin sunmaktadır. Özellikle çifte vatandaşlığa sahip bireylerin farklı siyasal sistemlerde farklı motivasyonlarla oy kullanmaları, bu teori ile tutarlılık arz etmektedir. Örneğin bir diasporik birey Türkiye’deki seçimlerde ideolojik ya da kimlik temelli nedenlerle belirli bir partiye yönelebilenken, Almanya’daki seçimlerde göç politikaları, sosyal haklar veya ekonomik istikrar gibi faktörlere dayalı rasyonel gerekçelerle farklı bir partiye oy verebilmektedir. Bu durum ise siyasal tercihlerde yalnızca aidiyetin/kimliğin değil, bağlamsal rasyonalitenin de etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

2.2. Tarihi Arka Plan

2.2.1. Almanya’ya Göç: 1961 İşgücü Anlaşmasıyla Başlayan Süreç

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından Almanya, altyapı ve üretim kapasitesi açısından neredeyse tamamen tahrip olmuş, sanayi üretimi durmuş, gıda kıtlığı ve işsizlik baş göstermiştir (Yücedağ, 2020, s. 954-956). 1945 sonrası dönemde özellikle şehirlerde nüfusun önemli bir bölümü evsiz ve işsiz durumdaydı. Savaşın yol açtığı fiziksel yıkımın yanı sıra, siyasi ve toplumsal çöküş de kaçınılmazdı (Ergün, 2023, s. 19). Ancak 1950’li yılların başında Batı Almanya’da başlayan yeniden yapılanma süreci, özellikle ABD destekli Marshall Planı ile ivme kazanarak “Wirtschaftswunder” (ekonomik mucize) olarak adlandırılan hızlı bir kalkınma süreci başlatmıştır (Meier, 2022).

Ekonomik mucizenin sürdürülebilirliği, yeterli işgücü bulunmasına bağlıydı. 1950’lerin sonlarında Almanya’da işsizlik oranı yüzde 1’in altına düşerken, sanayi üretimi her geçen yıl artmaktaydı. Bu dönemde Doğu Almanya’dan gelen iş gücünün Berlin Duvarı’nın 1961’de inşa edilmesiyle kesilmesi, Federal Almanya Cumhuriyeti’ni ciddi bir iş gücü açığıyla karşı karşıya bıraktı (Luft, 2014). Bu bağlamda Almanya; İtalya, Yunanistan, İspanya ve Portekiz gibi ülkelerle yaptığı anlaşmalara ek olarak Türkiye ile de işgücü anlaşması imzalama yoluna gitmiştir (Başkurt, 2009, s. 82). Bu çerçevede Türkiye hem

yüksek işsizlik hem de dış ticaret açığıyla mücadele eden bir ülke olarak, iş gücü ihracını stratejik bir çıkış yolu olarak görmüştür (Abadan-Unat, 2002, s. 36).

Türkiye’de 1960 darbesi sonrasında siyasi istikrarsızlık, ekonomik durgunluk ve özellikle kırsalda artan işsizlik ve yoksulluk nedeniyle göç önemli bir gündem haline gelmiştir. 1961 Anayasası ile yurt dışına çıkışlar serbestleşmiş, İş ve İşçi Bulma Kurumu üzerinden yapılan başvurular yoğunluk kazanmıştır (Luft, 2014). Nitekim 1961 yılında yalnızca Almanya’ya çalışmak üzere yapılan başvuru sayısı 45 bini aşmıştır (Acar, 2023, s. 40). Türkiye, ekonomik darboğazı hafifletmek, döviz girdisi sağlamak ve işsizliği azaltmak adına işçi göçünü müspet bir adım olarak değerlendirmişti (Ceylan, 2022, s. 174).

30 Ekim 1961 tarihinde Türkiye ile Almanya arasında Bad Godesberg kentinde imzalanan işgücü anlaşması, Türkiye’den Batı Avrupa’ya yönelik ilk resmi işçi gönderimini başlatan anlaşma olmuştur (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2014, s. 16). “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk İşçilerinin Almanya’da İşe Yerleştirilmelerine Dair Anlaşma” başlığını taşıyan bu belge, göçün resmi zemine kavuştuğu tarihi bir eşiktir. Bu anlaşma çerçevesinde Türkiye’den gönderilecek işçilerin seçiminden, sağlık kontrollerine, mesleki uygunlukları ve sosyal güvencelerine kadar tüm süreç Türkiye’deki İş ve İşçi Bulma Kurumu ve Almanya’daki İrtibat Bürosu tarafından koordine edilmiştir (Abadan-Unat, 2002, s. 43-44). Anlaşmada yer alan “rotasyon” ilkesi, işçilerin Almanya’da en fazla iki yıl çalışıp ülkelerine dönmelerini öngörüyordu (Göç Araştırmaları Derneği (GAR), 2021, s. 22).

1961-1973 yılları arasında Türkiye’den Almanya’ya yaklaşık 865 bin işçi gönderilmiştir (Başkurt, 2009, s. 82). Bu işçilerin çoğunluğu genç, bekâr ve kırsal kökenli erkeklerdi (Kaya, 2011, s. 159-160). Tekstil, inşaat ve sanayi sektörlerinde istihdam edilen bu işçiler, Almanca bilmemeleri ve sosyal izolasyon nedeniyle ciddi uyum sorunları yaşamışlardı (Esenlikci ve Engin, 2019, s. 61). Göç sürecinin ilk yıllarında “Gastarbeiter” (misafir işçi) olarak tanımlanan bu işçilerin geçici kalmaları öngörülse de zamanla çoğunun kalıcı hale geldiği görülmüştür (Abadan-Unat, 2002, s. 230–231).

Göçmen işçilerin çoğu Almanya’da ilk etapta “Heim” olarak adlandırılan işçi yurtlarında barındırılmıştır. Bu yurtlar genellikle çatı katı, bodrum, eski atölye gibi geçici barınma alanlarıydı (Başkurt, 2009, s. 87). Kalabalık, hijyen yetersizliği ve sosyal izolasyon gibi koşullar, göçmenler için önemli bir psikolojik baskı kaynağı olmuş, ailelerinden uzak

kalan işçiler, yabancılaşma duygusunu yoğun biçimde yaşamışlardır (Ceylan, 2022, s. 171).

1973 yılında yaşanan Petrol Krizi'nin ardından Almanya, işgücü alımını resmen durdurdu ve bu gelişme Türkiye'den Almanya'ya yönelik göçün yavaşlamasına neden oldu. Özellikle 1980'li yılların başından itibaren Batı Almanya, göçmenlerin kalıcı yerleşimini engellemeyi amaçlayan çeşitli politikalar geliştirmeye başladı. Hristiyan Demokrat Birliği'nin (CDU/CSU) 1983'te iktidarda olduğu dönemde uygulamaya konan Ausländerpolitik (yabancılar politikası), bu yaklaşımın belirgin örneklerinden biri oldu. Şansölye Helmut Kohl liderliğindeki Hristiyan Demokrat Birliği (CDU/CSU) ve Hür Demokrat Parti (FDP) koalisyon hükümeti, entegrasyon kavramını yalnızca asimilasyonla ilişkilendirdi. Bu çerçevede Alman normlarına, değerlerine ve hukuk sistemine uyum sağlayamayan yabancıların ülkeden ayrılması gerektiği savunuldu. Göçmenlerin kalıcılığını sınırlamak amacıyla çeşitli teşvik mekanizmalarının devreye sokulması planlandı. Bu minvalde Federal Parlamento'da dile getirilen "ulusal üniter bir devlet" söylemi, Almanya'nın çokkültürlü bir topluma dönüşmesini engellemeyi hedefliyordu (Kaya, 2016, s. 48). Bu politik atmosferde Almanya'da bulunan Türk işçilerin bir bölümü Türkiye'ye dönse de çoğunluğu Almanya'da kalmayı tercih etti.¹ Ancak Almanya'da kalanlar için de yeni politikalar geliştirildi. Kohl hükümeti tarafından uygulamaya konan geri dönüş teşvikleri, özellikle emeklilik yaşına yaklaşanlar için etkili oldu (Ceylan, 2022, s. 172-173). 28 Kasım 1983 tarihinde yürürlüğe giren bu yasa ile 30 Haziran 1984 tarihine kadar kesin olarak Türkiye'ye geri dönecek olan göçmenlere Federal Almanya Devleti 10.500 Deutsche Mark (DM) yardımda bulunmuş, ayrıca her çocuk başına 1.500 DM ödeme yapılarak sigorta için ödenen meblağların belli bir kısmı hiç bekletilmeden iade edilmiştir. Bu süreçte tahmini olarak 310 bin Türk işçi ve aileleri bu yasadan faydalanarak Almanya'dan Türkiye'ye göç etmiştir (Adıgüzel, 2019, s. 185-186). Ancak geri dönenlerin Türkiye'de topluma entegre olamaması, yeni bir uyum sorunu doğurmuştur (Ceylan, 2022, s. 175-176).

Başlangıçta geçici olarak planlanan bu göç hareketi zamanla kalıcı hale dönüştü. Aile birleşimi hakkının tanınması, çocukların Almanya'da eğitim alması ve Alman

¹ "Vor 60 Jahren: Anwerbeabkommen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Türkei"
<https://www.bpb.de/kurz-knapp/hintergrund-aktuell/342651/vor-60-jahren-anwerbeabkommen-zwischen-der-bundesrepublik-deutschland-und-der-tuerkei/#:~:text=Am%2030,eines%20migrationspolitischen%20und%20gesellschaftlichen%20Wandels>
(Erişim: 15.05.2025)

toplumunun göçmen emeğine duyduğu sürekli ihtiyaç gibi faktörler bu dönüşümde belirleyici rol oynadı (Göç Araştırmaları Derneği (GAR), 2021, s. 12-13). 1990'lardan itibaren Almanya'daki Türkler artık hem sosyokültürel hem de ekonomik olarak adapte olmaya başlamış, 2000'li yıllara gelindiğinde Türklerin Almanya'daki nüfusu 3 milyonu aşan bir diasporaya dönüşmüştür. Özellikle ikinci ve üçüncü kuşak ile birlikte Türkler Almanya'da doğup büyüyen kalıcı bir topluluğa evrilmiştir.

2.2.2. Almanya'daki Türk Diasporasının Günümüzdeki Durumu

Almanya'daki Türk diasporası, 1961 tarihli iş gücü anlaşmasının ardından hızla gelişmiş ve günümüzde hem Almanya'nın en büyük göçmen topluluğu hem de Avrupa'daki en etkili diasporalardan biri haline gelmiştir. 2025 yılı itibarıyla Almanya'da yaklaşık 3 milyon Türkiye kökenli insan yaşamaktadır. Bunların yaklaşık 1,6 milyonu Alman vatandaşlığına sahipken, 1,4 milyonu halen sadece Türk vatandaşlığını taşımaktadır.² 27 Haziran 2024'te yürürlüğe giren yeni Alman vatandaşlık yasası, çifte vatandaşlığa geçişin önünü açarak diaspora açısından tarihî bir dönüm noktası oluşturmuştur. Bu yasa sayesinde artık Türkiye kökenli bireyler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlıklarını kaybetmeden yalnızca 5 yıl yasal ikametle Alman vatandaşlığına başvurabileceklerdir.³ Bu reform hem yerel siyasete katılımın artması hem de diaspora kimliğinin kurumsal düzeyde güçlenmesi açısından önemli bir dönüşüm potansiyeli taşımaktadır. Nitekim 2025 federal seçimlerinde 19 Türkiye kökenli siyasetçi Bundestag'a seçilmiştir.⁴ Bu çerçevede siyasal temsildeki artış, göçmen kökenli bireylerin Almanya siyasetinde kalıcı bir aktör haline geldiğini göstermektedir.

Ekonomik alanda da Türkler önemli bir yer tutmaktadır. Almanya'da faaliyet gösteren yaklaşık 100 bin Türk girişimci, toplam 50 milyar Euro iş hacmine sahiptir ve 500 bine yakın kişiye istihdam sağlamaktadır (Kılınç, 2025, s. 88). Bu olumlu tabloya rağmen Almanya'daki Türkler, gelir düzeyi, işsizlik ve yoksulluk oranları açısından hala Alman toplumunun ortalamasının gerisindedir. Resmî istatistiklere dayanan araştırmalar, Türkiye kökenli hanelerin ekonomik durumunun Almanlara kıyasla daha dezavantajlı olduğunu göstermektedir (Statista, 2025). Bu durum ise göçmen kökenli bireylerin

² "Zahl der Menschen mit türkischem Migrationshintergrund in Deutschland" <https://mediendienst-integration.de/migration/bevoelkerung.html> (Erişim: 22.05.2025)

³ "Doppelpass: Türkische Gemeinde rechnet mit 50.000 Anträgen pro Jahr" <https://www.tagesschau.de/inland/einbuengerungen-tuerkische-gemeinde-100.html> (Erişim: 22.05.2025)

⁴ "73 Abgeordnete mit Migrationshintergrund" <https://mediendienst-integration.de/artikel/73-abgeordnete-mit-migrationshintergrund.html> (Erişim: 22.05.2025)

ekonomik hayata tam entegrasyonunun önünde halen yapısal engellerin olduğunu ortaya koymaktadır.

Eğitim düzeyinde ise özellikle ikinci ve üçüncü kuşakta dikkate değer bir yükseliş gözlemlenmektedir. Almanya’da doğup büyüyen Türkiye kökenli gençlerin üniversiteye geçiş oranları artmakta, özellikle genç kadınlar eğitimde erkek akranlarını geride bırakmaktadır. Ancak halen Türkiye kökenli bireyler arasında, okul diplomasına sahip olmayan ya da düşük seviyede diploma ile eğitim hayatını tamamlayanların oranı, göçmen olmayan Alman nüfusa kıyasla daha yüksektir (Schührer, 2018, s. 26-31). Dolayısıyla bu durum, eğitimde fırsat eşitliği açısından dikkatle ele alınması gereken yapısal bir soruna işaret etmektedir.

Toplumsal uyum süreçleri çifte kimlik taşıyan bireyler için karmaşık bir zeminde şekillenmektedir. Özellikle üçüncü kuşakta Almanca dil yeterliliği yüksek düzeyde olsa da ayrımcılık halen ciddi bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Federal Göç ve Mülteciler Dairesi’nin (BAMF) 2023 tarihli ayrımcılık araştırmasına göre, Müslüman ülkelerden gelen göçmen kökenli bireylerin önemli bir kısmı, eğitim hayatında, iş görüşmelerinde ya da konut başvurularında ayrımcılığa uğradığını belirtmektedir. Bu bağlamda konut başvurularında yüzde 48’e, iş görüşmeleri ve eğitim süreçlerinde ise yüzde 38’e varan oranlarda bildirilen ayrımcılık algısı, söz konusu bireylerin toplumsal hayata eşit katılımını zorlaştıran önemli bir engel olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca katılımcıların yaklaşık üçte biri (yüzde 33), gündelik yaşamlarında düzenli olarak ayrımcılığa uğradıklarını ifade etmiştir. Özellikle başörtülü Müslüman kadınların yüzde 35’i günlük yaşamda sürekli olarak aşağılandıklarını belirtmiştir (Stichs ve Pfündel, 2023). Bu durum ise Almanya’daki toplumsal yaşamda İslamofobi ve ötekileştirmenin hala yaygın olduğunu göstermektedir.

Almanya’daki diaspora örgütlenmesi açısından Türk toplumu oldukça kurumsallaşmış bir yapıya sahiptir. Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB), İslam Toplumu Millî Görüş (IGMG), Uluslararası Demokratlar Birliği (UID), Avrupa Türk-İslam Kültür Dernekleri Birliği (ATİB) vb. sivil toplum kuruluşları sadece dini alanda değil, aynı zamanda kültürel kimliğin korunması ve siyasal katılımın sağlanmasında da aktif rol oynamaktadır (Bezci, 2022, s. 42-51). Ancak bu kurumlar, Almanya iç siyasetinde zaman zaman tartışma konusu olmakta, özellikle Türkiye ile olan organik bağları nedeniyle eleştirilmektedir. Alman Uluslararası Politika ve Güvenlik Politikaları Enstitüsü (SWP) tarafından

hazırlanan 2024 tarihli “Batı Avrupa'daki Türk Diasporasının Görünümü” raporunda, Türkiye’nin diaspora politikalarının daha çok kimlik temelli, merkezden yönlendirilen ve dış politika aracı olarak işlevselleştirilen bir çizgiye kaydığı ifade edilmektedir (Adar, Aydın, Günay ve Seufert, 2024, s. 3-6).

Sonuç olarak Almanya’daki Türk diasporası, nüfus büyüklüğü, kültürel çeşitliliği ve siyasal etkisiyle hem Almanya’nın hem de Türkiye’nin iç ve dış politikalarını doğrudan etkileyen çok katmanlı bir yapı ifade etmektedir. 2024 sonrası çifte vatandaşlık reformu, ekonomik yükseliş ve eğitimdeki ilerlemeler olumlu gelişmeler olarak öne çıkarken, ayrımcılık, gelir eşitsizliği ve siyasal temsilin kurumsal sınırlılıkları hala çözülmesi gereken sorunlar arasında yer almaktadır. Almanya’daki Türk diasporası artık yalnızca göçmen bir azınlık değil, aynı zamanda ulusötesi bir aktör olarak Avrupa’nın siyasal ve sosyal düzeninin kalıcı bileşenlerinden biridir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türkiye ve Almanya’da Genel Seçim Sistemleri, Siyasal Partiler ve Almanya’daki Türk Diasporasının Siyasal Yönelimleri

Bu kısımda ilk olarak Türkiye’deki genel seçim sistemi ve siyasal parti yapısı ele alınmaktadır. Bu kapsamda anayasal düzenlemeler, temsil usulleri, ittifak sistemleri, yurt dışı oy kullanma uygulamaları ve 2023 genel seçimlerine katılan başlıca siyasi partilerin ideolojik konumları ile seçim performansları değerlendirilmektedir. Devam eden kısımda, Almanya’daki Türk diasporasının 2014 ile 2023 yılları arasında Türkiye’de gerçekleşen cumhurbaşkanlığı, milletvekili genel seçimleri ve anayasa referandumlarına katılımı ayrıntılı şekilde ele alınmaktadır. Bu kapsamda katılım oranları, siyasal tercihlerdeki değişimler ve bu tercihlerde etkili olan toplumsal, kurumsal ve siyasal faktörler ele alınarak diaspora seçmeninin Türkiye siyasetiyle kurduğu ilişkinin niteliği ortaya konulmaktadır. Bölümün son kısmında ise Almanya’daki genel seçim sistemi ve siyasal parti yapısı ele alınmaktadır. Bu minvalde federal parlamenter sistemin işleyişi, seçmenlerin kullandığı oy türleri, baraj sistemi ve şansölyelik kurumunun nasıl işlediği incelenmektedir. Ayrıca Almanya’da faaliyet gösteren başlıca siyasal partilerin ideolojik duruşları, toplumsal temsilleri ve 2021 ile 2025 Bundestag seçimlerinde elde ettikleri sonuçlar üzerinden bir analiz sunulmaktadır. Almanya özelinde, anket uygulaması 2025 seçimlerinden önce gerçekleştirilmiş olsa da çalışmanın güncelliğini sağlamak amacıyla hem 2021 hem de 2025 Federal Meclis (Bundestag) seçim sonuçlarına yer verilmiştir. Böylece Almanya’daki siyasal yapının geçirdiği dönüşüm ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.1. Türkiye’de Genel Seçim Sistemi

Türkiye, 1982 Anayasası’nın 67. ve devamındaki maddeleri çerçevesinde çok partili temsile dayalı bir demokratik seçim sistemine sahiptir. Yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), beş yılda bir yapılan genel seçimlerle 600 milletvekilinden oluşacak şekilde yeniden belirlenir. Milletvekili seçimleri, nispi temsil

usulü⁵ ile ve d'Hondt sistemi⁶ esas alınarak gerçekleştirilir. Seçim çevresi olarak 81 ilin yanı sıra yurt dışında yaşayan vatandaşlar için ayrı bir seçim bölgesi belirlenmiştir.⁷

Nispi temsile dayalı seçim sistemi, Türkiye'de farklı tarihsel dönemlerde çeşitli biçimlerde uygulanmıştır. Özellikle 1961-1971 yılları arasında seçim sistemi birkaç kez değiştirilmiş; bu süreçte barajlı d'Hondt sistemi, milli bakiye sistemi ve barajsız d'Hondt sistemi gibi farklı yöntemler denenmiştir. Örneğin, 1965 genel seçimlerinde uygulanan milli bakiye sistemi sayesinde Türkiye İşçi Partisi (TİP) gibi küçük partiler mecliste temsil edilme imkânı bulmuştur. Ancak 1969 seçimlerinde bu sistemin kaldırılmasıyla birlikte, Adalet Partisi (AP) ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) gibi büyük partilerin Meclis'te daha fazla sandalye elde etmesi mümkün hâle gelmiştir (Beyaz, 2021, s. 38-39). Bu tarihsel örnekler ışığında Türkiye'de seçim sisteminin sadece hukuki değil aynı zamanda siyasal stratejilerle şekillendiği söylenebilir.

Türkiye'de 2022 yılında yürürlüğe giren 7393 sayılı yasa ile seçim barajı yüzde 10'dan yüzde 7'ye indirilmiş ve ittifak sistemi daha işlevsel hâle getirilmiştir. Bu düzenleme ile birlikte partiler yalnızca bireysel oy oranlarına göre değil, içinde yer aldıkları ittifakların toplam oy oranına göre de milletvekili çıkarabilmektedir.⁸ Bu ittifak sistemi, siyasal temsilde adalet ile yönetimde istikrar arasındaki dengeyi sağlamaya yönelik bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir.

⁵ Nispi temsil (oransal temsil) sistemi, seçmenlerin verdikleri oy oranlarının mümkün olduğunca adil biçimde parlamentoya yansıtılmasını amaçlayan bir seçim yöntemidir. Bu sistem, çoğunluk esasına dayalı sistemlere göre küçük partilerin de meclise girme şansını artırır ve farklı toplumsal grupların temsiline olanak tanır. Türkiye'de nispi temsil sistemi, seçim çevreleri esas alınarak uygulanmakta ve her seçim çevresinde partilerin aldıkları oy oranına göre milletvekili dağılımı yapılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Aydoğdu (2015, s. 64).

⁶ D'Hondt sistemi, 19. yüzyılda Belçikalı matematikçi Victor D'Hondt tarafından geliştirilen bir orantılı temsil yöntemidir. Partilerin aldığı oylar, 1'den başlayarak ardışık doğal sayılara bölünür; en yüksek bölüm değerlerine sahip olan partilere sırasıyla milletvekillikleri tahsis edilir. Bu sistem, oy oranı yüksek partilerin daha fazla sandalye kazanmasını sağlar; bu yönüyle yönetimde istikrarı gözetken bir denge mekanizması olarak işlev görür. Türkiye'de D'Hondt sistemi ilk kez 1961 genel seçimlerinde uygulanmış ve zamanla çeşitli yapısal değişikliklere uğrayarak bugünkü yapısına ulaşmıştır. Günümüzde her seçim çevresinde D'Hondt hesaplamasına dayalı milletvekili dağılımı esas alınmakta; ayrıca yüzde 7 ülke barajı ve seçim ittifakı düzenlemeleriyle birlikte sistem daha işlevsel bir hâle gelmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Aydoğdu (2015, s. 78). Şener ve Eren (2022, s. 63-65).

⁷ T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi 2839 Milletvekili Seçimi Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2839&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim: 26.05.2025).

⁸ T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi 7393 Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2839&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim: 26.05.2025).

Cumhurbaşkanlığı seçimleri ise 2017 Anayasa değişikliği sonrasında Başkanlık Sistemi esasına göre düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanı doğrudan halk tarafından beş yılda bir, salt çoğunluk sistemi ile seçilmektedir. İlk turda hiçbir aday yüzde 50+1 oya ulaşamazsa seçim ikinci tura kalmakta, en çok oyu alan iki aday arasında yarış yapılmaktadır.⁹

Türkiye’deki seçim sisteminde önemli bir diğer boyut, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının oy kullanma hakkıdır. 2008 yılında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’da yapılan değişiklikle, yurt dışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına bulundukları ülkelerde oy kullanma hakkı tanınmıştır. Bu düzenleme, 2012 yılında fiilen uygulanmaya başlanmış ve 2014 yılındaki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ilk kez kapsamlı bir şekilde hayata geçirilmiştir (Bayraktar, 2024, s. 165-167). Bu çerçevede yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı bireyler, dış temsilciliklerde kurulan sandıklarda ya da gümrük kapılarında oy kullanabilmektedir.

Özellikle Almanya, Türkiye dışında en fazla yurt dışı seçmenin bulunduğu ülke konumundadır. 2023 yılında Türkiye’deki genel seçimlerde Almanya’da yaklaşık 1,5 milyon seçmen kayıtlı olup katılım oranı yüzde 50’nin üzerine çıkmıştır.¹⁰ Yurt dışı oylarının toplam oy içindeki payı artmakta ve seçim sonuçlarını etkileyebilecek düzeye ulaşmaktadır. Bu durum ise Almanya’daki Türk diasporasının Türkiye siyasetine olan ilgisinin somut bir göstergesi olup, diaspora toplumunun anavatanla olan siyasal bağlarını güçlendirmektedir.¹¹

3.2. Türkiye’de Siyasi Partiler

Türkiye’de çok partili siyasal hayata geçiş, 1946 yılında yapılan genel seçimlerle başlamış, ancak bu geçişin demokratik temsil ilkelerine uygun biçimde kurumsallaşması 1950 genel seçimleriyle mümkün olmuştur. 1950 seçimleri, Demokrat Parti’nin (DP) iktidara gelişyle, Cumhuriyet Halk Partisi’nin (CHP) tek parti dönemine son vermiş ve böylelikle Türkiye’de demokratik çoğulculuk açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur (Akın, 2021, s. 80). Bu tarihten itibaren, Türkiye’de siyasal partiler, toplumsal

⁹ T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi 6271 Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6271&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim: 26.05.2025)

¹⁰ "2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçimlerinde Yurt Dışı Oyları Almanya", https://tr.wikipedia.org/wiki/2023_T%C3%BCrkiye_cumhurba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_ve_genel_se%C3%A7imlerinde_yurt_d%C4%B1%C5%9F%C4%B1_oylar%C4%B1 (Erişim: 26.05.2025)

¹¹ 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri Yurt Dışı Sonuçları hakkında detaylı bilgi için bkz. <https://acikveri.ysk.gov.tr/secim-sonuc-istatistik/secim-sonuc-temsilcilik> (Erişim: 26.05.2025)

temsiliyetin ana aktörleri haline gelmiş ve kimlik, ideoloji, sınıf, bölgesel aidiyet gibi birçok farklı ekseninde seçmen eğilimlerini yansıtan yapılar olarak işlev görmüştür.

Siyasal partilerin seçimlere katılabilmeleri, belirli yasal ve kurumsal şartlara bağlıdır. 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 36. maddesine göre bir partinin seçimlere katılabilmesi için, seçim tarihinden en az altı ay önce illerin en az yarısında teşkilat kurmuş ve büyük kongresini yapmış olması gerekmektedir.¹² Yüksek Seçim Kurulu (YSK), seçim öncesinde bu kriterleri sağlayan partileri ilan etmekte ve seçimlere katılabilecek partiler listesine dahil etmektedir. Bu düzenleme ile siyasal alandaki rekabetin hukuki çerçevesini belirlemenin yanı sıra, partilerin kurumsal yapılarının seçim sistemine entegrasyonunu da sağlamaktadır.

Türkiye'de siyasal partiler, yalnızca iktidar-muhalefet ekseninde değil, aynı zamanda ideolojik, sosyolojik ve tarihsel bağlamlar çerçevesinde de konumlanmaktadır. 2023 yılındaki genel seçimler, bu çok katmanlı siyasal yapının güncel bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Seçimlere katılan başlıca partiler hem Türkiye toplumunun ideolojik çeşitliliğini yansıtmış hem de seçmenlerin kimlik temelli yönelimlerini belirgin biçimde ortaya koymuştur.

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), 2001 yılında Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde muhafazakâr demokrat bir kimlikle kurulmuş ve 2002'den itibaren iktidarda yer almıştır. AK Parti, İslami değerlerle ekonomik kalkınmayı birleştiren merkez sağ bir çizgide konumlanmaktadır. 2023 yılındaki seçimlerde yüzde 35,61 oy oranıyla 268 milletvekili kazanarak seçimlerin birinci partisi olmuş ve Cumhur İttifakı'nın ana unsuru olarak iktidarını sürdürmüştür.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Türkiye'nin en eski siyasi partisi olup 1923'te Mustafa Kemal tarafından kurulmuştur. Sosyal demokrat ve laik bir ideolojiye sahip olan CHP, özellikle büyükşehirlerde ve seküler seçmen gruplarında güçlü destek bulmaktadır. 2023 yılındaki seçimlerde yüzde 25,33 oy oranı ile 169 milletvekili kazanarak ana muhalefet görevini sürdürmeye devam etmiştir.

¹² T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi 2820 Siyasi Partiler Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2820&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim: 01.06.2025)

Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)¹³, 1969 yılında Alparslan Türkeş liderliğinde kurulmuş olup, siyasi çizgisini Türk milliyetçiliği temeline oturtan bir partidir. Devletin bekası, iç güvenlik ve üniter yapı vurgusu, parti programında öne çıkan temel unsurlar arasında yer almaktadır. 2023 yılındaki seçimlerde yüzde 10,07 oy oranı ile 50 milletvekili çıkararak Cumhur İttifakı içerisinde yer almıştır.

İYİ Parti (İYİP), 2017 yılında Meral Akşener tarafından kurulmuş ve milliyetçi, seküler değerleri merkeze alan merkez sağ bir konumda yer almıştır. 2023 yılındaki seçimlerde yüzde 9,68 oy alarak 43 milletvekili çıkarmış ve Millet İttifakı'nın önemli bir parçası olmuştur.

Yeniden Refah Partisi (YRP), 2018 yılında Necmettin Erbakan'ın oğlu Fatih Erbakan liderliğinde kurulmuştur ve Millî Görüş geleneğini sürdürme iddiasındadır. 2023 yılındaki seçimlere Cumhur İttifakı içerisinde girerek yüzde 2,81 oy oranı ile 5 milletvekili çıkarmıştır.

Saadet Partisi (SP), Fazilet Partisi'nin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmasının ardından 2001 yılında Necmettin Erbakan ve Recai Kutan öncülüğünde kurulmuş olup Millî Görüş geleneğini devam ettirdiğini beyan eden bir partidir. Bu çizgiyi, daha uzlaşmacı bir siyasal söylem ve demokratik değerlere yapılan vurgu ile yeniden yorumlamaktadır. 2023'teki genel seçimlere Millet İttifakı çatısı altında katılan parti, adaylarını Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) listelerinden göstererek seçimlerde yer almış ve bu yolla 10 milletvekili TBMM'ye gönderebilmiştir.

Büyük Birlik Partisi (BBP), 1993 yılında Muhsin Yazıcıoğlu liderliğinde kurulmuş ve Türk-İslam sentezi temeline siyaset yapan milliyetçi-muhafazakâr bir partidir. 2023 yılındaki seçimlerde yüzde 1'in altında oy almasına rağmen, Cumhur İttifakı kapsamında sınırlı temsiliyet sağlamıştır.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (güncel adıyla DEM Parti), 2023 yılındaki genel seçimlere Yeşil Sol Parti (YSP) adıyla katılmıştır. Kürt siyasal hareketiyle ilişkilendirilen bu parti, kimlik siyaseti, yerel özerklik ve sol-sosyalist ilkelere dayalı bir program benimsemektedir. Seçimlerde yüzde 8,82 oranında oy alarak 61 milletvekili çıkarmıştır.

¹³ Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), 12 Eylül 1980 darbesinin ardından kapatılan partinin mirasını üstlenen Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) adıyla siyasal hayata dönmüş ve 24 Ocak 1993 tarihinde yapılan kongrede yeniden MHP adını almıştır. Detaylı bilgi için bkz. Yıldız (2023).

Türkiye İşçi Partisi (TİP), sosyalist sol bir partidir ve işçi hakları, eşitlikçi ekonomik düzen ve laiklik vurgusuyla siyaset yapmaktadır. 2023 yılındaki seçimlere Emek ve Özgürlük İttifakı içinde girerek yüzde 1,73 oy oranı ile 4 milletvekili çıkarmıştır.¹⁴

2023 yılındaki seçimler sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), 600 milletvekilinden oluşmuş; Cumhur İttifakı meclis çoğunluğunu elinde bulundurarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde yürütme gücünü üstlenmiştir. AK Parti böylelikle 21 yıllık iktidarını sürdürmüştür.

3.3. Almanya'daki Türk Diasporasının Siyasal Yönelimi

Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimi, Türkiye ile olan sosyopolitik ilişkileri anlamak açısından önemli bir göstergedir. Bu çerçevede yurt dışı seçmenlerin Türkiye'deki seçimlere katılım düzeyleri ve oy tercihleri, yalnızca bireysel siyasal eğilimleri değil, aynı zamanda diaspora kimliğinin nasıl şekillendiğini ve hangi toplumsal dinamiklerden beslendiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu bölümde, 2014'ten 2023'e kadar gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı, milletvekili genel seçimleri ve anayasa referandumlarının sonuçları incelenmektedir. Bu kapsamda analizlerde Türk seçmenlerin zaman içindeki katılım oranları, destek verdikleri siyasal partiler/ittifaklar ve bu tercihleri etkileyen faktörler ele alınmaktadır. Ayrıca oy dağılımları üzerinden Almanya'daki Türk seçmenlerin siyasal profili daha yakından analiz edilmektedir.

¹⁴ Yüksek Seçim Kurulu (YSK) Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları, https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/14Mayis2023/KesinSecimSonuclari/ULKE_GENELI_TOPLA_MI_MM24.pdf (Erişim: 01.06.2025)

Tablo 1. 2014 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Almanya Sonuçları

12. Cumhurbaşkanlığı Seçimleri (2014)			
Toplam seçmen sayısı		Toplam sandık sayısı	
1.383.042		500	
Parti	Aday	Oy sayısı	Oy oranı
Adalet ve Kalkınma Partisi	Recep Tayyip Erdoğan	76.817	%68,60
Bağımsız	Ekmeleddin İhsanoğlu	26.578	%23,70
Halkların Demokratik Partisi	Selahattin Demirtaş	8.538	%7,62
Geçerli oy sayısı	111.933		
Geçersiz ya da boş oy sayısı	772		
Toplam oy sayısı	112.705		
Katılım oranı	%8,15		

(2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimi sonuçları YSK (2014)'dan uyarlanmıştır, <https://www.ysk.gov.tr>)

2014 yılında gerçekleştirilen 12. Cumhurbaşkanlığı seçimleri, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılım ve yönelimlerini anlamak açısından önemli bir dönüm noktasına işaret etmektedir. Yurt dışı seçmenlerin ilk kez bulundukları ülkelerde oy kullanabildiği bu seçimde, Almanya'daki toplam seçmen sayısı 1.383.042 olarak belirlenmiş, ancak sadece 112.705 kişi oy kullanmıştır. Bu durum, seçime katılım oranının %8,15 gibi oldukça düşük bir seviyede kalmasına neden olmuştur. Katılım oranının düşüklüğünün, ilk bakışta siyasal ilgisizlik gibi görünse de gerçekte yapısal ve teknik sınırlamalardan kaynaklandığı görülmektedir. Seçmenlerin randevu sistemiyle oy kullanmaya yönlendirilmesi, sınırlı sayıda temsilcilikte sandık kurulması ve bilgilendirme eksikliği gibi faktörler, seçme hakkının etkin biçimde kullanılmasını engellemiştir.

Bu seçimdeki oy dağılımı, Türkiye'dekine benzer ancak daha belirgin bir eğilim göstermiştir. Bu minvalde geçerli oyların yüzde 68,60'ı ile Recep Tayyip Erdoğan Almanya'daki seçmenlerin oyları arasında açık ara önde çıkmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın aldığı 76.817 oy, Almanya'daki Türk seçmenlerin önemli bir bölümünün merkez sağ siyasetle uyumlu tercihlerde bulunduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu

sonuç, diaspora içinde AK Parti'nin Almanya Temsilciliği ve özellikle 2004 yılında kurulan Avrupalı Türk Demokratlar Birliği (UETD) —ki bu kuruluşun adı 2018 yılında Union of International Democrats (UID) olarak değiştirilmiştir— aracılığıyla yürüttüğü siyasal örgütlenme faaliyetleriyle ilişkili olabilir (Ceylan, İncedere ve Uslu, 2023, s. 180-186). Her ne kadar yurt dışında oy kullanma hakkı 2014 yılı itibarıyla fiilen uygulanmaya başlanmış olsa da Kaya ve Kentel'in (2005) çalışması, AK Parti'nin Avrupa'daki Türk diasporasına yönelik olarak bu dönemde geliştirdiği kurumsal iletişim stratejilerini ve örgütsel ağlarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda söz konusu erken dönem kurumsallaşma çabalarının, ilerleyen yıllarda oy tercihlerine zemin hazırlamış olabileceği değerlendirilebilir. Öte yandan, muhalefetin ortak adayı Ekmeleddin İhsanoğlu yüzde 23,70 oranında oy almış, Selahattin Demirtaş ise yüzde 7,62 ile daha sınırlı bir destek elde etmiştir.

Özetle 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimleri, Almanya'daki Türk seçmenlerin önemli bir bölümünün siyasal tercihlerinde Recep Tayyip Erdoğan'dan yana yönelim sergilediğini göstermektedir. Almanya'da Erdoğan'a verilen oy oranının yüksekliği, merkez sağ siyaset çizgisine verilen desteğin yurt dışında da sürdüğüne işaret etmektedir. Öte yandan katılım oranlarının görece düşük seviyede kalması, yurt dışındaki Türk seçmenlerin önemli bir kısmının henüz aktif siyasal katılım göstermediğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle 2014 seçimleri, yurt dışı seçmen davranışlarının ölçülmeye başlandığı ilk süreçlerden biri olması açısından önemli bir başlangıç noktasıdır.

Tablo 2. 7 Haziran 2015 Türkiye Genel Seçimleri Almanya Sonuçları

25. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri (7 Haziran 2015)		
Toplam seçmen sayısı	1.405.015	
Parti	Oy sayısı	Oy oranı
Adalet ve Kalkınma Partisi	255.426	%53,67
Halkların Demokratik Partisi	83.250	%17,49
Cumhuriyet Halk Partisi	76.134	%15,99
Milliyetçi Hareket Partisi	46.281	%9,72
Saadet Partisi	6.882	%1,44
Diğer	7.912	%1,58
Geçerli oy sayısı	475.885	
Geçersiz ya da boş oy sayısı	6.861	
Toplam oy sayısı	482.746	
Katılım oranı	%34,4	

(25. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri sonuçları YSK (2015)'dan uyarlanmıştır,

<https://www.ysk.gov.tr>)

7 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilen 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal tercihleri ve katılım düzeyi açısından önceki seçimlere kıyasla daha yüksek bir mobilizasyonun yaşandığı bir sürece işaret etmektedir. Toplam 1.405.015 kayıtlı seçmenden 482.746'sı oy kullanmış ve bu sayede katılım oranı yüzde 34,4'e yükselmiştir. Katılım oranındaki bu artış, 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki yüzde 8,15 düzeyindeki katılım oranıyla kıyaslandığında, Almanya'daki seçmenlerin siyasal sürece entegrasyonunda önemli bir gelişmeye işaret etmektedir. Devlet ve sivil toplumun ortak çabalarıyla yürütülen farkındalık kampanyaları, seçmen bilgilendirme süreçleri ve seçim altyapısındaki iyileştirmelerin bu yükselişte etkili olduğu söylenebilir.

Seçim sonucunda oyların yüzde 53,67'sini alan AK Parti, Almanya'daki Türk seçmenler nezdinde açık ara birinci parti konumunu sürdürmüştür. Bu oran, iktidar partisinin

Türkiye genelindeki oy oranının (yaklaşık yüzde 40,9) oldukça üzerindedir ve diaspora bağlamında AK Parti'nin kurumsal etkisinin ve ideolojik etki alanının gücünü yansıtmaktadır. Özellikle sivil toplum kuruluşları ve sosyal ağlar üzerinden inşa edilen örgütlü yapıların, Almanya'daki muhafazakâr seçmen tabanı üzerinde belirleyici olduğu düşünülebilir (Ceylan, İncedere ve Uslu, 2023). Öte yandan HDP, yüzde 17,49'luk oy oranı ile ikinci sıraya yerleşerek dikkat çekici bir performans sergilemiştir. Bu sonuç Almanya'daki Kürt kökenli seçmenlerin ve sol çevrelerin seçime aktif biçimde katıldığını göstermektedir. HDP'nin barajı aşma stratejisi doğrultusunda Türkiye'de yükselen ilgisi, Almanya'daki diasporada da karşılık bulmuş görünmektedir. Diğer yandan CHP'nin oy oranı ise yüzde 15,99 düzeyinde kalmıştır. Bu sonuç, Türkiye'de ana muhalefet partisi olan CHP'nin Almanya'daki diaspora nezdindeki örgütlenme kapasitesinin sınırlı olduğunu ve seçmen nezdinde yeterli mobilizasyon sağlayamadığını göstermektedir. MHP yüzde 9,72, Saadet Partisi ise yüzde 1,44 oranında oy alarak daha sınırlı bir destek elde etmiştir. Diğer partilerin toplam oy oranı ise yüzde 1,58'de kalmıştır.

Özetle, 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri sonuçları, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal tercihlerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın liderliğinde temsil edilen merkez sağ siyaset çizgisinin yüksek düzeyde destek bulduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan farklı partilere yönelimlerin de gözlemlenmesi, diaspora seçmenleri arasında siyasal tercihler açısından çeşitlilik bulunduğuna işaret etmektedir. Seçimlere katılım oranının bir önceki seçime göre artmış olması ise yurt dışındaki seçmenlerin Türkiye siyasetine olan ilgisinin sürdüğünü göstermektedir. Dolayısıyla bu veriler, Almanya'daki Türk seçmenlerin siyasal tercih ve katılım davranışlarının çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 3. 1 Kasım 2015 Türkiye Genel Seçimleri Almanya Sonuçları

26. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri (1 Kasım 2015)		
Toplam seçmen sayısı	1.411.553	
Parti	Oy sayısı	Oy oranı
Adalet ve Kalkınma Partisi	340.199	%59,7
Halkların Demokratik Partisi	90.808	%15,93
Cumhuriyet Halk Partisi	84.445	%14,81
Milliyetçi Hareket Partisi	42.710	%7,49
Saadet Partisi	2.915	%0,51
Diğer	8.759	%1,48
Geçerli oy sayısı	569.836	
Geçersiz ya da boş oy sayısı	5.728	
Toplam oy sayısı	575.564	
Katılım oranı	%40,78	

(26. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri sonuçları YSK (2015)'dan uyarlanmıştır,

<https://www.ysk.gov.tr>)

1 Kasım 2015 tarihinde yapılan 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılımı ve tercihleri bakımından önceki seçimlere kıyasla belirgin bir artış ve istikrar eğilimini ortaya koymuştur. Toplam 1.411.553 kayıtlı seçmenden 575.564'ü oy kullanmış, bu da %40,78'lik bir katılım oranına tekabül etmiştir. 7 Haziran 2015 seçimlerine göre yaklaşık 6 puanlık bir artış anlamına gelen bu oran, Almanya'daki Türk seçmenlerin Türkiye siyasetindeki gelişmeleri yakından takip ettiğini ve seçimlere katılım motivasyonlarının güçlendiğini göstermektedir.

Seçim sonuçları incelendiğinde, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal tercihlerinde istikrarlı bir biçimde merkez sağ partilere yönelim sergilediği görülmektedir. AK Parti, yüzde 59,7'lik oy oranı ile Almanya'da açık ara birinci parti konumunu korumuş, bir önceki seçimde elde ettiği yüzde 53,67'lik oy oranını daha da yukarıya taşımıştır. AK Parti lehine yaşanan bu artış, Almanya'daki Türk seçmenlerin 7 Haziran sonrası

Türkiye’de yaşanan siyasal kriz atmosferi ve güvenlik endişeleri karşısında istikrar arayışıyla yeniden AK Parti etrafında konsolide olduğunu düşündürmektedir. AK Parti’nin diasporadaki güçlü kurumsal ağı, dinî ve kültürel yapılarla kurduğu uzun soluklu ilişkiler ve mobilize edici söylem gücünün, bu yüksek desteğin temel belirleyicileri arasında yer aldığını söyleyebiliriz (Ceylan, İncedere, ve Uslu, 2023). HDP ise yüzde 15,93’lük oy oranı ile Almanya’daki ikinci parti konumunu korumuş ve diaspora içinde kayda değer bir destek elde etmiştir. Bu durum, HDP’nin Kürt kökenli seçmenlerle kurduğu aidiyet temelli bağların diaspora koşullarında da sürdüğünü ve partiye yönelik duygusal-siyasal bağlılığın devam ettiğini ortaya koymaktadır. Türkiye’de ana muhalefet partisi olan CHP yüzde 14,81 ile üçüncü sırada yer almıştır. MHP yüzde 7,49 oranında destek alırken, Saadet Partisi’nin oy oranı yüzde 0,51’de kalmıştır. Diğer partilerin toplam oy oranı ise yüzde 1,48 düzeyindedir.

Özetle, 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri verileri, Almanya’daki Türk diasporasının siyasal tercihlerinde Türkiye’deki merkez sağ partilere yönelik desteğin yüksek düzeyde seyrettiğini ortaya koymaktadır. AK Parti’nin yüksek oy oranı, diaspora seçmenlerinin önemli bir bölümünün Türkiye’deki iktidar partisine yöneldiğini göstermektedir. Öte yandan HDP ve CHP’nin de belirli oranlarda oy almış olması, diaspora içinde siyasal tercih çeşitliliğinin bulunduğuna işaret etmektedir. Ayrıca siyasal katılım oranının artması ise, diasporadaki siyasal katılım potansiyelinin giderek büyüdüğünü ve yurt dışı seçmenlerin Türk siyasetiyle bağlarını sürdürdüğünü ortaya koyan önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4. 2017 Türkiye Anayasa Referandumuna Almanya Sonuçları

2017 Anayasa Referandumuna		
Toplam seçmen sayısı	1.430.132	
Tercih	Oy sayısı	Oy oranı
Evet	412.159	%63,07
Hayır	241.357	%36,93
Geçerli oy sayısı	653.516	
Geçersiz ya da boş oy sayısı	7150	
Toplam oy sayısı	660.666	
Katılım oranı	%46,2	

(2017 Anayasa Referandumuna sonuçları YSK (2017)'dan uyarlanmıştır, <https://www.ysk.gov.tr>)

2017 yılında gerçekleştirilen Anayasa değişikliği referandumuna, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimlerini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Toplam 1.430.132 kayıtlı seçmenin bulunduğu Almanya'da, 660.666 kişi oy kullanmış ve bu durum katılım oranının yüzde 46,2'ye ulaşmasını sağlamıştır. Bu oran önceki seçimlerle karşılaştırıldığında, diaspora seçmenin Türkiye siyasetine yönelik ilgisinin zaman içinde arttığını ve siyasal katılımın daha kurumsal ve istikrarlı bir zemine oturmaya başladığını göstermektedir. Bu minvalde yurt dışı sandık kurullarının artırılması, seçim süreçlerine ilişkin bilgilendirme çalışmalarının yaygınlaştırılması ve seçmenlerin seçim mekanizmalarına daha fazla aşına hale gelmesi, bu artışta etkili olmuş görünmektedir.

Referandum sonuçlarına bakıldığında, Almanya'daki Türk seçmenlerin yüzde 63,07'si anayasa değişikliklerine "Evet" oyu vermiştir. Bu oran Türkiye genelindeki yüzde 51,4'lük "Evet" oranına kıyasla kayda değer bir yükseklik arz etmektedir. Bu durum, Almanya'daki diaspora seçmenlerinin büyük bir kısmının AK Parti ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a olan desteğini koruduğunu ve yürütmenin yetkilerini artıran anayasal düzenlemeleri olumlu karşıladığını göstermektedir. Öte yandan "Hayır" oylarının oranı yüzde 36,93 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran azınlıkta kalsa da Almanya'daki Türk diasporası içerisinde siyasal çoğulculuğun ve muhalif eğilimlerin varlığını ortaya koymaktadır. "Hayır" oyu kullanan kesimlerin büyük oranda CHP, HDP ve diğer muhalif çevrelerin seçmen tabanlarından gelmiştir. Bu doğrultuda diaspora

seçmenlerinin tamamen homojen bir siyasal yönelime sahip olmadığı, aksine Türkiye’deki siyasal kutuplaşmanın diasporaya da yansıdığı görülmektedir.

Sonuç olarak 2017 Anayasa Referandumu, Almanya’daki Türk diasporasının siyasal katılım düzeyinin önceki seçimlere kıyasla artış gösterdiğine işaret etmektedir. Referandumda “Evet” oylarının yüksekliği, diaspora seçmenlerinin önemli bir bölümünün Türkiye’deki mevcut iktidara yönelik siyasal desteğini sürdürdüğünü göstermektedir. Öte yandan, “Hayır” oylarının da kayda değer bir oranda olması, Almanya’daki Türk seçmenlerin siyasal tercihleri bakımından homojen bir yapı sergilemediğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede 2017 referandumu, yurt dışındaki seçmen davranışlarının hem katılım hem de tercih düzeyinde farklılıklar barındırdığını göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Tablo 5. 2018 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Almanya Sonuçları

2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri			
Toplam seçmen sayısı		Toplam sandık sayısı	
1.441.760		1.638	
Parti/İttifak	Aday	Oy sayısı	Oy oranı
Cumhur İttifakı	Recep Tayyip Erdoğan	422.558	%64,79
Cumhuriyet Halk Partisi	Muharrem İnce	142.583	%21,86
Halkların Demokratik Partisi	Selahattin Demirtaş	65.056	%9,97
İYİ Parti	Meral Akşener	16.855	%2,58
Saadet Partisi	Temel Karamollaoğlu	3.780	%0,57
Vatan Partisi	Doğu Perinçek	1.289	%0,19
Geçerli oy sayısı	652.121		
Geçersiz ya da boş oy sayısı	9.178		
Toplam oy sayısı	661.299		
Katılım oranı	%45,87		

(2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimi sonuçları YSK (2018)’dan uyarlanmıştır, <https://www.ysk.gov.tr>)

2018 Cumhurbaşkanlığı seçimleri, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimleri açısından hem katılım hem de tercih düzeyinde anlamlı göstergeler sunmaktadır. 1.441.760 kayıtlı seçmenin bulunduğu Almanya'da toplam 661.299 oy kullanılmış ve bu oyların 652.121'i geçerli sayılmıştır. Böylece katılım oranı yüzde 45,87'ye ulaşmıştır. Bu oran, bir önceki Anayasa referandumu ile benzerlik göstermekte ve diaspora seçmenlerinin Türkiye'deki siyasal gelişmelere yönelik ilgisinin devam ettiğine işaret etmektedir.

Almanya'daki oy dağılımı, Türkiye genelinden belirli yönleriyle ayrışmakta, bazı yönleriyle ise paralellik arz etmektedir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, yüzde 64,79 gibi yüksek bir oranla açık ara birinci sırada yer almış, Türkiye genelindeki yüzde 52,6'lık oranının oldukça üzerinde bir destek elde etmiştir. Bu durum daha önceki seçimlerde olduğu gibi, Almanya'daki muhafazakâr ve milliyetçi seçmen tabanının Erdoğan etrafında konsolide olduğunu, Cumhur İttifakı'nın söyleminin diaspora seçmeni nezdinde güçlü bir karşılık bulduğunu göstermektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Almanya'daki başarısının, uzun yıllardır sürdürülen kurumsal yapılanma, STK bağlantıları, diaspora bürokrasisiyle kurulan ilişkiler ile güvenlik ve istikrar temalı söylemin etkisiyle ilişkili olduğu söylenebilir (Ceylan, İncedere ve Uslu, 2023).

Diğer yandan muhalefet adaylarının oy dağılımı, Almanya'daki Türk diasporasının çok sesli yapısını ve ideolojik çeşitliliğini yansıtmaktadır. CHP'nin adayı Muharrem İnce, yüzde 21,86 oranında oy alarak ikinci sırada yer almış ve partinin Almanya'daki geleneksel seküler seçmen tabanını mobilize etmeyi başardığını göstermiştir. HDP'nin adayı Selahattin Demirtaş, yüzde 9,97 oranında oy alarak özellikle Kürt kökenli seçmenler ile sol eğilimli diaspora gruplarından destek görmüştür. Buna karşılık Meral Akşener'in oy oranı yüzde 2,58, Temel Karamollaoğlu'nunki yüzde 0,57 ve Doğu Perinçek'inki ise yüzde 0,19'da kalmıştır. Sonuç olarak ortaya çıkan bu tablo, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimlerinin büyük ölçüde Türkiye'deki iktidar bloğuna meyilli olduğunu, ancak aynı zamanda muhalif ve çeşitli ideolojik çizgilere sahip siyasal eğilimlerin de kayda değer bir düzeyde varlık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 6. 2018 Türkiye Genel Seçimleri Almanya Sonuçları

27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri (2018)					
Toplam seçmen sayısı		1.441.760			
	Parti	Oy sayısı	Oy oranı	İttifakın oyu	İttifakın toplam oyu
Cumhur İttifakı	Adalet ve Kalkınma Partisi	363.113	%55,7	6.653 (%1,02)	417.802 (%64,1)
	Milliyetçi Hareket Partisi	54.689	%8,39		
Millet İttifakı	Cumhuriyet Halk Partisi	101.384	%15,5	800 (%0,12)	127.889 (%19,6)
	İYİ Parti	21.854	%3,35		
	Saadet Partisi	4.651	%0,71		
-	Halkların Demokratik Partisi	96.394	%14,8	-	-
-	Diğer	2.455	%0,38	-	-
Geçerli oy sayısı		651.993			
Geçersiz ya da boş oy sayısı		8.098			
Toplam oy sayısı		660.091			
Katılım oranı		%45,78			

(27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri sonuçları YSK (2018)'dan uyarlanmıştır,
<https://www.ysk.gov.tr>)

2018 yılında gerçekleştirilen 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimlerini hem parti bazında hem de ittifak düzeyinde gözlemlemek açısından önemli veriler sunmaktadır. Toplam 1.441.760 kayıtlı seçmenin bulunduğu Almanya'da, kullanılan 660.091 oyun 651.993'ü geçerli sayılmıştır. Bu da yüzde 45,78'lik bir siyasal katılım oranına karşılık gelmektedir. Dolayısıyla bu oran, önceki seçimlerde gözlemlenen yükseliş eğiliminin sürdüğünü ve Almanya'daki Türk diasporasının Türkiye'deki siyasete/seçimlere ilgisini koruduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda seçim sonuçları incelendiğinde, AK Parti 363.113 oy ile yüzde 55,7'lik oranla birinci sırada yer almıştır. Cumhur İttifakı paydaşlarından MHP ise 54.689 oy ile yüzde 8,39 oy oranı elde etmiştir. Bu minvalde Cumhur İttifakı toplamda yüzde 64,1 oy

oranına ulaşmıştır. Dolayısıyla bu sonuç, Almanya'daki Türk seçmenlerin çoğunluğunun muhafazakâr-milliyetçi siyasal çizgiyle uyumlu bir tercih yaptığını göstermektedir. Cumhur İttifakı'nın diasporadaki başarısı, sadece Türkiye'deki siyasal ortamla değil, aynı zamanda diaspora kimliğinin güvenlik, istikrar ve kültürel devamlılık arayışıyla şekillenmesiyle de ilgilidir (Ceylan, İncedere ve Uslu, 2023).

Millet İttifakı ise Almanya'da toplam yüzde 19,6 oranında oy almıştır. CHP yüzde 15,5 ile ittifakın ana gövdesini oluştururken, İYİ Parti yüzde 3,35, Saadet Partisi ise yüzde 0,71 oranında destek bulmuştur. Dolayısıyla bu oy dağılımı, Millet İttifakı'nın Almanya'daki Türk diasporası içinde görece sınırlı bir etki alanına sahip olduğunu göstermektedir. CHP'nin uzun süredir Avrupa'da yaşayan seçmen kitlesiyle tarihsel bağları olsa da örgütsel kapasite ve diaspora stratejisi bakımından AK Parti'ye kıyasla daha geri planda kaldığı görülmektedir. HDP, ittifak dışı bir yapıyla katıldığı seçimde Almanya'dan yüzde 14,8 oranında oy alarak üçüncü büyük parti konumuna gelmiştir. Bu bakımdan HDP'nin diaspora siyasetinde kimlik, demokratikleşme ve hak temelli söylemlerle güçlü bir mobilizasyon sağladığı görülmektedir.

Genel olarak bu tablo, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimlerinin ideolojik olarak büyük oranda kutuplaştığını, ancak katılım düzeyinin yükselmekte olduğunu ortaya koymaktadır. AK Parti ve Cumhur İttifakı çizgisi hâkim olmakla birlikte, diaspora toplumu tamamen homojen değildir. Bu minvalde muhalefet blokları ve alternatif partiler de hatırı sayılır düzeyde destek bulmaktadır. Bu durum, Almanya'daki Türk diasporasının hem Türkiye ile güçlü siyasal bağlarını sürdürdüğünün hem de kendi içinde siyasal çeşitliliğe sahip olduğunun bir göstergesidir.

Tablo 7. 2023 Türkiye Genel Seçimleri Almanya Sonuçları

28. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri (2023)					
Toplam seçmen sayısı		1.504.428			
	Parti	Oy sayısı	Oy oranı	İttifakın oyu	İttifakın toplam oyu
Cumhur İttifakı	Adalet ve Kalkınma Partisi	365.445	%50,52	2.785 (%0,38)	468.050 (%64,7)
	Milliyetçi Hareket Partisi	91.373	%12,63		
	Yeniden Refah Partisi	8.044	%1,11		
	Büyük Birlik Partisi	3.188	%0,44		
Millet İttifakı	Cumhuriyet Halk Partisi	138.996	%19,21	864 (%0,11)	159.132 (%22,0)
	İYİ Parti	20.136	%2,78		
Emek ve Özgürlük İttifakı	Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi	62.988	%8,71	85 (%0,01)	76.647 (%10,6)
	Türkiye İşçi Partisi	13.659	%1,88		
-	Diğer	15.677	%2,22	-	-
Geçerli oy sayısı		723.240			
Geçersiz ya da boş oy sayısı		9.727			
Toplam oy sayısı		732.967			
Katılım oranı		%48,72			

(28. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri sonuçları YSK (2023)'dan uyarlanmıştır,

<https://www.ysk.gov.tr>)

2023 yılında gerçekleştirilen 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimleri ve Türkiye ile olan siyasal bağlarının niteliği açısından önemli bulgular sunmaktadır. Toplam 1.504.428 kayıtlı seçmenin bulunduğu Almanya'da 732.967 kişi oy kullanmış, geçerli oy sayısı 723.240 olarak kaydedilmiştir. Böylece katılım oranı yüzde 48,72'ye ulaşarak, önceki seçimlere kıyasla belirgin bir artış göstermiştir. Katılım oranındaki bu artış, diaspora seçmenin Türkiye siyasetine ilgisinin istikrarlı biçimde yükseldiğini ve bu kitlenin siyasal haklarını kullanma konusunda daha

yüksek bir farkındalık ve kararlılık geliştirdiğini göstermektedir. Aynı zamanda yurt dışı seçim organizasyonlarının daha etkin yürütülmesi ve partilerin diaspora alanına yönelik stratejik kampanyalar yürütmesi de bu katılımı teşvik eden etkenler arasında yer almaktadır.

Seçim sonuçları incelendiğinde, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal tercihlerinde muhafazakâr-milliyetçi eksenin güçlü bir biçimde öne çıktığını bir kez daha teyit etmiştir. Cumhur İttifakı, toplam geçerli oyların yüzde 64,7'sini alarak Almanya'daki açık ara birinci siyasal blok konumunu korumuştur. Bu ittifak içerisinde AK Parti yüzde 50,52 ile en yüksek oy oranına ulaşırken; MHP yüzde 12,63, Yeniden Refah Partisi yüzde 1,11 ve BBP yüzde 0,44 oranında destek elde etmiştir. Bu seçim sonuçları, Almanya'daki Türk seçmenlerin önemli bir kısmının Türkiye'deki mevcut iktidar blokuna siyasal destek vermeyi sürdürdüğünü göstermektedir. Oy oranlarının yüksekliği, merkez sağ siyaset çizgisine yönelik yönelimin diaspora seçmenleri arasında belirgin biçimde devam ettiğine işaret etmektedir.

Millet İttifakı ise Almanya'da yüzde 22 oranında oy alarak ikinci sırada yer almıştır. CHP yüzde 19,21 oy oranıyla bu ittifakın taşıyıcı gücü olmuştur. Bu oy oran, Almanya'daki seçmenlerin bir bölümünün CHP'ye yönelik siyasal yönelimi benimsediğini ortaya koymaktadır. Ancak buna rağmen elde edilen oy oranı, AK Parti'ye kıyasla CHP'nin diaspora seçmenleri arasındaki desteğinin sınırlı düzeyde kaldığına işaret etmektedir. Millet İttifakı'nın bir diğer bileşeni olan İYİ Parti ise Almanya'da yüzde 2,78 oranında oy almıştır.

Seçimdeki ittifaklardan biri olan Emek ve Özgürlük İttifakı, Almanya'daki oyların yüzde 10,6'sını alarak dikkat çekici bir başarı göstermiştir. Bu ittifak içerisinde Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi yüzde 8,71, TİP ise yüzde 1,88 oranında oy almıştır. Dolayısıyla bu sonuçlar, özellikle Kürt seçmen grupları ile sol çizgide yer alan diaspora üyelerinin aktif siyasal katılım gösterdiğini ve Türkiye'deki merkez dışı siyasal oluşumların diaspora içinde de yankı bulduğunu göstermektedir. Seçime katılan diğer partilerin toplam oy oranı yüzde 2,22 ile sınırlı kalmıştır. Bu bakımdan Almanya'daki seçmenlerin büyük ölçüde üç ana blok (Cumhur, Millet ve Emek ve Özgürlük İttifakları) etrafında toplandığı ve siyasal yönelimlerin giderek daha fazla kutuplaştığı görülmektedir. Genel olarak 2023 seçimleri, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılımının yükseldiğini, siyasal tercihlerinin büyük ölçüde Türkiye'deki kutuplaşmayı yansıttığını ve hâkim eğilimin muhafazakâr-

milliyetçi blok lehine sürdüğünü ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, diaspora içinde muhalefet bloklarına ve alternatif partilere verilen destek de siyasal çoğulculuğun ve ideolojik çeşitliliğin korunduğunu göstermektedir.

Tablo 8. 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 1. Tur Almanya Sonuçları

2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 1. Tur (14 Mayıs 2023)			
Toplam seçmen sayısı		Toplam sandık sayısı	
1.504.428		2.019	
Parti/İttifak	Aday	Oy sayısı	Oy oranı
Cumhur İttifakı	Recep Tayyip Erdoğan	475.593	%65,49
Millet İttifakı	Kemal Kılıçdaroğlu	236.127	%32,51
ATA İttifakı	Sinan Oğan	9.348	%1,28
Memleket Partisi	Muharrem İnce	5.086	%0,7
Geçerli oy sayısı	726.154		
Geçersiz ya da boş oy sayısı	6.677		
Toplam oy sayısı	732.831		
Katılım oranı	%48,71		

(2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimi 1. Tur sonuçları YSK (2023)'dan uyarlanmıştır, <https://www.ysk.gov.tr>)

2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin 1. tur sonuçları, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimlerinin süreklilik gösterdiğini ve diaspora seçmenin büyük ölçüde Türkiye'deki iktidar blokuna olan desteğini koruduğunu ortaya koymaktadır. Toplam 1.504.428 kayıtlı seçmenin bulunduğu Almanya'da 732.831 oy kullanılmış, bu oyların 726.154'ü geçerli sayılmıştır. Böylece katılım oranı yüzde 48,71 düzeyine ulaşarak son yıllarda istikrarlı biçimde yükselen bir siyasi katılım eğilimini teyit etmiştir.

Seçim sonuçlarına göre Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Almanya'daki oyların yüzde 65,49'unu alarak açık ara birinci olmuştur. Bu oran, Erdoğan'ın Türkiye genelindeki destek düzeyi olan yüzde 49,52'nin oldukça üzerindedir. Dolayısıyla bu durum, Almanya'daki Türk diasporasının önemli bir kesiminin Türkiye'deki mevcut iktidara yönelik siyasal desteğini yüksek düzeyde sürdürdüğünü göstermektedir. Diğer yandan Millet İttifakı'nın adayı Kemal Kılıçdaroğlu yüzde 32,51 oy oranıyla ikinci sırada

yer almıştır. Bu oran, Türkiye genelindeki yaklaşık yüzde 44,9'luk karşılığına kıyasla daha düşük bir destek düzeyine işaret etmektedir. Almanya'daki bu görece düşük oran, CHP'nin ve genel olarak muhalefetin yurt dışındaki seçmenler nezdinde iktidar partisi kadar güçlü bir karşılık bulamadığını düşündürmektedir. Buna rağmen üçte bire yakın oy oranı, Almanya'daki diaspora içinde alternatif siyasal söylemlerin ve seküler-demokratik yönelimin de kayda değer bir şekilde varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Diğer adaylardan Sinan Oğan yüzde 1,28 ve Muharrem İnce yüzde 0,7 oranında oy alarak marjinal düzeyde destek bulmuşlardır. Ortaya çıkan bu sonuçlar, Almanya'daki Türk seçmenlerin büyük oranda iki ana blok arasında kutuplaştığını ve merkez dışı adaylara ilginin sınırlı kaldığını göstermektedir.

Tablo 9. 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 2. Tur Almanya Sonuçları

2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 2. Tur (28 Mayıs 2023)			
Toplam seçmen sayısı		Toplam sandık sayısı	
1.505.489		1.316	
Parti/İttifak	Aday	Oy sayısı	Oy oranı
Cumhur İttifakı	Recep Tayyip Erdoğan	509.302	%67,22
Millet İttifakı	Kemal Kılıçdaroğlu	248.329	%32,77
Geçerli oy sayısı	757.631		
Geçersiz ya da boş oy sayısı	3.199		
Toplam oy sayısı	760.830		
Katılım oranı	%50,54		

(2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimi 2. Tur sonuçları YSK (2023)'dan uyarlanmıştır, <https://www.ysk.gov.tr>)

2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin ikinci turunda Almanya'daki Türk diasporası, önceki seçimlerde gözlemlenen siyasal eğilimlerini daha da pekiştirerek siyasal tercihlerinde istikrar ve devamlılık sergilemiştir. Almanya'da 1.505.489 kayıtlı seçmen bulunurken, 760.830 kişi oy kullanmış ve geçerli oy sayısı 757.631 olarak kaydedilmiştir. Böylece katılım oranı yüzde 50,54'e ulaşarak ilk kez yüzde elli barajını aşmıştır. Bu durum ise diaspora seçmenin Türkiye'deki seçimlere olan ilgisinin ve katılım düzeyinin şimdiye kadarki en yüksek seviyeye ulaştığını ortaya koymuştur. Aynı zamanda yurt dışı

seçmenlerin siyasal katılımlarının zamanla kurumsallaştığını ve Türkiye siyasetinde daha görünür bir aktör haline geldiklerini göstermektedir.

Seçimler sonucunda Almanya'daki oy dağılımı, belirgin biçimde Recep Tayyip Erdoğan lehine şekillenmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, geçerli oyların yüzde 67,22'sini alarak Almanya'daki Türk seçmenlerden, Türkiye genelindeki destek oranı olan yüzde 52,18'in oldukça üzerinde bir oy almıştır. Ortaya çıkan bu tablo, Almanya'daki Türk diasporasının önemli bir kesiminin Türkiye'deki mevcut iktidara yönelik desteğini sürdürdüğüne işaret etmektedir. Erdoğan'a verilen oy oranının ikinci turda daha da yükselmiş olması, diaspora seçmenlerinin siyasal tercihlerinde süreklilik taşıyan bir yönelime işaret etmektedir. Diğer yandan Kemal Kılıçdaroğlu, Almanya'daki seçmenlerden yüzde 32,77 oranında oy almıştır. Bu oran, Türkiye genelindeki destek düzeyi olan yüzde 47,82'ye kıyasla daha düşüktür. Buna rağmen yaklaşık çeyrek milyon kişinin Kılıçdaroğlu'na oy vermesi, Almanya'daki diaspora içinde muhalefet partilerine yönelim gösteren kayda değer bir seçmen kitlesinin bulunduğuna işaret etmektedir.

Sonuç olarak, 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin ikinci turunda Almanya'daki Türk diasporası, siyasal tercihlerinde büyük ölçüde Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan yana bir tutum sergilemiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Almanya'daki geçerli oyların önemli bir çoğunluğunu alarak Türkiye genelindeki oy oranının üzerine çıkmıştır. Seçimlere katılım oranının önceki yıllara kıyasla artış göstermesi, yurt dışındaki seçmenlerin Türkiye siyasetine olan ilgisinin sürdüğüne işaret etmektedir.

3.4. Almanya'da Genel Seçim Sistemi

Almanya, federal parlamenter demokrasiyle yönetilen bir ülkedir ve yasama yetkisi iki meclisten oluşan bir yapı aracılığıyla yürütülmektedir. Bu meclislerden ilki, doğrudan halk tarafından seçilen Bundestag (Federal Meclis), diğeri ise eyalet hükümetlerinin temsil edildiği Bundesrat (Eyalet Temsilciler Meclisi)'tir. Yasama yetkisi esas itibarıyla Bundestag'a aittir.¹⁵ Federal düzeyde yapılan genel seçimlerle, dört yılda bir Bundestag üyeleri yeniden belirlenir. Seçimler, seçmenlerin iki oy kullandığı karma bir sistem üzerine kuruludur.

İlk oy (Erststimme) ile seçmenler, kendi seçim çevrelerinde doğrudan bir adayı seçer. Bu oylar çoğunluk esasına göre değerlendirilir ve toplam 299 milletvekili doğrudan seçilir.

¹⁵ "Deutscher Bundestag Parlament Aufgaben", <https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben> (Erişim: 26.05.2025)

İkinci oy (Zweitstimme) ise partilere verilir ve bu oylar nispi temsil sistemi ile toplam milletvekili dağılımını belirler. Partilerin parlamentoya girebilmesi için ülke genelinde en az yüzde 5 oy barajını geçmeleri gerekir.¹⁶ Dolayısıyla bu seçim sistemi ile hem eyalet bazlı temsilin hem de genel siyasal temsilin sağlanması hedeflenmektedir.

Seçimler sonucunda Federal Meclis'te çoğunluğu sağlayan parti ya da partiler koalisyon oluşturur. Federal Almanya'da yürütme organının başı olan Şansölye (Bundeskanzler) doğrudan halk tarafından değil, seçim sonrası oluşan Federal Meclis tarafından seçilir. Şansölye adayı, Federal Cumhurbaşkanı tarafından önerilir ve Bundestag'da yapılan oylamada mutlak çoğunluk (yani 736 sandalyeli Bundestag'da en az 369 oy) ile seçilir.¹⁷ Seçimlerin ardından hükümet kurma süreci çoğunlukla koalisyon pazarlıklarına dayanır ve şansölye, bu koalisyonun uzlaşısı doğrultusunda belirlenir.

Şansölye, yürütme yetkisini bakanlar kurulu ile kullanmakla birlikte, hükümet politikalarının genel çizgisini belirleme ve bakanlar üzerinde koordinasyon yetkilerine sahip kişidir. Bu nedenle Almanya'daki siyasi sistemde şansölye ülkenin en etkili siyasi figürüdür. Ancak şansölye, yürütme erkinin başı olarak önemli yetkilere sahip olsa da yasama organı üzerinde doğrudan bir denetim veya yönlendirme gücüne sahip değildir.¹⁸ Bu durum ise yasama ve yürütme arasındaki görev paylaşımının kurumsal sınırlarla belirlendiği bir sistemin göstergesidir. Dolayısıyla yürütme-yasama dengesinin korunması, Almanya'daki parlamenter sistemin temel özelliklerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Almanya'da yurttaşlık ilkesi ve seçim hakkı arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Sadece Alman vatandaşlığına sahip bireyler federal seçimlerde oy kullanabilmektedir. Bu nedenle Almanya'daki Türklerin siyasal katılım düzeyleri büyük oranda vatandaşlık edinme durumuna bağlıdır. 2024'te yürürlüğe giren yeni vatandaşlık yasasıyla çifte vatandaşlık kolaylaştırılmış ve diaspora için önemli bir siyasal fırsat alanı doğmuştur (Tütüncübaşı, 2025, s. 2-9).

¹⁶ "Erst- und Zweitstimme: Wie funktioniert die Bundestagswahl?", <https://www.bpb.de/mediathek/reihen/bundestagswahlen/599/erst-und-zweitstimme/> (Erişim: 26.05.2025)

¹⁷ Bundesministerium der Justiz Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland Art 63, https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_63.html (Erişim: 26.05.2025)

¹⁸ The Federal Government, "Structure and tasks", <https://www.bundesregierung.de/breg-en/federal-government/structure-and-tasks-470508> (Erişim: 26.05.2025)

3.5. Almanya’da Siyasi Partiler

Almanya, II. Dünya Savaşı’nın ardından demokratik değerler temelinde yeniden inşa edilen anayasal düzeniyle birlikte, federal ve parlamenter bir siyasal sistem benimseyen ve bu yapı içerisinde çok partili yaşamı kurumsallaştıran ülkelerden biridir. 1949 yılında kabul edilen ve hâlen yürürlükte olan Anayasa (Grundgesetz), Almanya’nın siyasal sisteminin normatif ve kurumsal çerçevesini belirlemektedir. Anayasası’nın 21. maddesinde siyasal partiler, demokratik düzenin vazgeçilmez öğeleri olarak tanımlanmakta; bu partilerin özgürlükçü-demokratik temel düzeni kabul etmesi ve buna uygun faaliyet göstermesi anayasal bir zorunluluk olarak belirtilmektedir.¹⁹ Bu bağlamda Almanya’da siyasal partiler yalnızca seçim süreçlerine katılan yapılar olarak değil, aynı zamanda kamusal karar alma mekanizmalarının ve demokratik meşruiyetin taşıyıcı sütunları olarak konumlanmaktadır.

Federal yapıya sahip Almanya’da, siyasal partilerin sadece ulusal düzeyde değil, eyalet ve yerel düzeylerde de örgütlenmiş olmaları beklenmektedir. Zira bir partinin federal düzeyde seçimlere katılabilmesi için, belirli eyaletlerde asgari örgütlenme ve aday gösterme yeterliliğini sağlaması yasal bir zorunluluktur. Bu durum ise partilerin hem toplumsal temsiliyeti sağlamaları hem de hükümet etme kapasitesine ulaşmaları açısından yapısal bir gerekliliktir. Partilerin kuruluşu, finansmanı ve faaliyetleri, yalnızca anayasal çerçeveye değil, aynı zamanda Federal Seçim Yasası (Bundeswahlgesetz) ve Siyasal Partiler Yasası (Parteiengesetz) gibi düzenlemelerle de şekillendirilmiştir. Bu düzenlemeler, siyasal rekabetin adil ve şeffaf biçimde yürütülmesini amaçlarken, aynı zamanda radikal ya da anayasal düzene aykırı eğilimlerin sistem dışı bırakılmasını sağlayan hukuki denetim mekanizmalarını da kapsamaktadır.

Almanya’daki çok partili siyasal sistem, zamanla yalnızca iki büyük parti olan Sosyal Demokrat Parti (SPD) ile Hristiyan Demokrat Birlik (CDU/CSU) arasındaki klasik merkez siyasetiyle sınırlı kalmamış; bunun ötesinde Yeşiller Partisi (Bündnis 90/Die Grünen), Hür Demokrat Parti (FDP), Almanya için Alternatif Partisi (AfD) ve Sol Parti (Die Linke) gibi farklı ideolojik eksenleri temsil eden siyasi oluşumların yükselişiyle daha çoğulcu ve parçalı bir yapıya evrilmiştir. Ayrıca son yıllarda özellikle göçmen kökenli yurttaşların kurduğu veya doğrudan onlara hitap eden yeni siyasal oluşumlar da Almanya’nın temsil sistemine dahil olma çabasını göstermektedir. Bu siyasal alandaki

¹⁹ Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland Art 21, https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_21.html (Erişim: 01.06.2025)

çeşitlenme, siyasal temsiliyetin genişlemesini sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda demokrasinin kapsayıcılık ilkesinin de pekiştirilmesine katkı sunmaktadır.

Almanya'daki siyasal sistemin çok partili yapısı, yalnızca kurumsal çeşitlilik değil, aynı zamanda dinamik bir siyasal rekabet alanı da oluşturmaktadır. Bu bağlamda 2021 ve 2025 yıllarında gerçekleştirilen Federal Meclis (Bundestag) seçimleri, ülkenin siyasal eğilimlerini, temsil dengelerini ve seçmen davranışlarındaki dönüşümleri anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır.

2021 yılında yapılan 20. dönem Bundestag (Federal Meclis) seçimleri, dönemin Şansölyesi Angela Merkel'in siyasetten çekilmesiyle birlikte Almanya için yeni bir siyasal dönemin başlangıcını teşkil etmiştir. Bu seçimlerde Sosyal Demokrat Parti (SPD), yüzde 25,7 oy oranıyla birinci sıraya yükselmiş; uzun bir aradan sonra merkez solun yeniden yükselişine işaret etmiştir. Hristiyan Demokrat Birlik (CDU) ile onun Bavyera'daki kardeş partisi Hristiyan Sosyal Birlik (CSU) ise tarihsel düzeyde bir düşüş yaşayarak toplamda yüzde 24,1 oy oranında kalmıştır.²⁰ SPD'nin bu yükselişinde, kamu harcamalarına dayalı sosyal refah politikaları, kriz sonrası ekonomik güvenlik arayışları ve Olaf Scholz'un teknokratik liderlik profili etkili olmuştur.

Bu dönemde Yeşiller Partisi (Bündnis 90/Die Grünen), çevresel sürdürülebilirlik, iklim politikaları ve sosyal adalet temelli politikalarıyla özellikle genç ve kentli seçmen nezdinde güçlü bir karşılık bularak yüzde 14,8 oranında oy almıştır. Hür Demokrat Parti (FDP), klasik liberal ekonomik politikaları ve dijitalleşme vurgusuyla yüzde 11,5 oy oranına ulaşmıştır. Göç, güvenlik ve kültürel kimlik konularında sert söylemleriyle dikkat çeken sağ popülist Alternative für Deutschland (AfD), yüzde 10,3 oranında destek bularak mecliste etkili bir muhalefet partisi olarak konumlanmıştır. Post-komünist çizgideki Die Linke (Sol Parti) ise yüzde 5'lik ülke genel barajının altında kalmış, ancak doğrudan adaylık sistemi sayesinde bazı seçim bölgelerinde temsil hakkı kazanmıştır (Laboda, 2021).

2021 seçimleri sonrasında kurulan yeni hükümet, Almanya'da merkez sol ve liberal partilerin bir araya geldiği "Ampelkoalition"²¹ (trafik lambası koalisyonu) modelini

²⁰ Die Bundeswahlleiterin Bundestagswahl 2021, <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99.html> (Erişim: 01.06.2025)

²¹ Bu koalisyon, partilerin sembol renklerinden (SPD: kırmızı, Yeşiller: yeşil, FDP: sarı) esinlenerek isimlendirilmiş olup, trafik lambasının renklerine atıfla "Ampelkoalition" (trafik lambası koalisyonu) olarak adlandırılmıştır.

yansıtmaktadır. Sosyal Demokrat Parti (SPD), Yeşiller (Bündnis 90/Die Grünen) ve Hür Demokrat Parti (FDP) arasında kurulan bu üçlü koalisyon, Olaf Scholz liderliğinde hükümeti oluşturmuştur. 24 Kasım 2021 tarihinde “Daha fazla ilerlemeye cesaret” (Mehr Fortschritt wagen) başlıklı koalisyon sözleşmesinin imzalanmasıyla resmîyet kazanan Scholz kabinesi, toplam 16 bakandan oluşmuştur: 7’si SPD, 5’i Yeşiller ve 4’ü FDP üyesidir. Yeşiller eş başkanı Robert Habeck, Şansölye Yardımcısı ve Ekonomi ve İklim Koruma Bakanı olarak görev almıştır. Ampel koalisyonu hükümetinin öncelikleri arasında sosyal adalet, iklim koruma, dijitalleşme ve altyapı yatırımları yer almıştır.²²

2025 federal seçimleri incelendiğinde ise Almanya’da siyasal sistemin daha parçalı ve çoğulcu bir yapıya evrildiği görülmektedir. CDU/CSU ittifakı, yüzde 28,5 oy oranıyla yeniden birinci parti konumuna gelirken; AfD’nin yüzde 20,8 oy alarak ikinci büyük parti haline gelmesi, siyasal söylemdeki radikalleşmenin ve protesto oylarının arttığını ortaya koymuştur. SPD, yüzde 16,4’lük oy oranı ile üçüncü sıraya gerilemiştir. Bu düşüş, hükümetin kriz yönetimine ilişkin performansına duyulan memnuniyetsizlikle ilişkilendirilmektedir. Yeşiller Partisi yüzde 11,6; Die Linke ise önceki seçimlere göre toparlanarak yüzde 8,8 oy oranına ulaşmıştır. FDP ise yüzde 4,3’lük oy oranıyla baraj altında kalarak parlamentodaki temsilini kaybetmiştir.²³

Bu seçimde ilk kez yarışan Sahra Wagenknecht Birliği (BSW), yüzde 4,98 oy oranı ile ülke barajını kıl payı geçememiştir. Sol Partiden (Die Linke) ayrılan popüler siyasetçi Sahra Wagenknecht tarafından kurulan bu yeni parti, ekonomik müdahalecilik ve sosyal devlet politikalarını savunurken kültürel düzlemde daha muhafazakâr bir çizgi benimseyerek, özellikle Doğu Almanya’da anlamlı bir seçmen kitlesine ulaşmıştır. BSW’nin yükselişi, klasik sol-sağ ekseninin ötesinde bir siyasal kutuplaşma biçimini temsil etmektedir.²⁴

Almanya’daki siyasal sistemin çeşitlenmesinde dikkat çeken bir diğer gelişme ise göçmen kökenli toplulukların kurduğu ya da doğrudan onlara hitap eden yeni partilerin yükselişidir. Yenilik ve Adalet için İttifak Partisi (BIG), sosyal adalet, ayrımcılıkla mücadele ve göçmen hakları gibi temalar etrafında şekillenen politikalarıyla Türkiye kökenli ve Müslüman seçmenlere ulaşmaya çalışmaktadır. Her ne kadar seçimlerde ulusal

²² "Kabinett Scholz", https://de.wikipedia.org/wiki/Kabinett_Scholz (Erişim: 01.06.2025)

²³ Die Bundeswahlleiterin Bundestagswahl 2025, <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2025/ergebnisse/bund-99.html> (Erişim: 01.06.2025)

²⁴ Die Bundeswahlleiterin, Bundestagswahl 2025, aynı bağlantı, (Erişim: 01.06.2025)

düzeyde sınırlı bir etki göstermiş olsa da BIG, diaspora siyaseti açısından sembolik bir önem taşımaktadır. 2024 yılında kurulan Çeşitlilik ve Uyanış için Demokratik İttifak Partisi (DAVA) ise muhafazakâr değerleri önceleyen ve özellikle Müslüman topluluklara hitap etmeyi amaçlayan bir çizgide konumlanmaktadır. Türkiye kökenli siyasetçilerin öncülüğünde kurulan DAVA, kısa sürede kurumsallaşma yolunda adımlar atmış, ancak 2025 seçimlerinde kayda değer bir performans gösterememiştir. Benzer şekilde, 2021 seçimlerine katılan Almanya Adalet Partisi (Die Gerechtigkeitspartei – Team Todenhöfer) Batı merkezli dış politikaları, askeri müdahaleleri ve savaş sanayisini eleştiren bir siyaset izlemiş, ancak 2025 seçimlerinde kamuoyundaki görünürlüğünü ve etkisini büyük ölçüde yitirmiştir.²⁵

2025 seçimleri sonrasında kurulan yeni hükümet, Almanya’da siyasal merkez sağ ile merkez solun yeniden bir araya geldiği büyük koalisyon (Große Koalition) modelini yansıtmaktadır. Hristiyan Demokrat Birlik (CDU) ve Hristiyan Sosyal Birlik (CSU) ittifakı, Sosyal Demokrat Parti (SPD) ile koalisyon kurarak Friedrich Merz liderliğinde yeni hükümeti oluşturmuştur. 9 Nisan 2025 tarihinde “Almanya için Sorumluluk” (Verantwortung für Deutschland) başlıklı koalisyon sözleşmesinin imzalanmasıyla resmîyet kazanan Merz Kabinesi, toplam 17 bakandan oluşmaktadır: 7’si CDU, 3’ü CSU ve 7’si SPD üyesidir. SPD Eş Genel Başkanı Lars Klingbeil, Şansölye Yardımcısı ve Maliye Bakanı olarak görev almıştır²⁶. Yeni hükümetin öncelikleri arasında ekonomik büyümeyi teşvik edecek altyapı yatırımları, dijitalleşme, iç güvenliğin güçlendirilmesi ve göç politikalarının yeniden düzenlenmesi yer almaktadır.²⁷

Sonuç olarak, 2021 ve 2025 federal seçimleri, Almanya’daki siyasal parti sisteminin hem kurumsal sürekliliğini hem de yenilikçi ve çoğulcu yönlerini eş zamanlı olarak yansıtmaktadır. Siyasal temsilin parçalı hâle geldiği bu dönemde, seçmen davranışlarındaki çeşitlenme; ideolojik, sosyolojik ve kültürel farklılıkların siyasal alana daha doğrudan yansımaları mümkün kılmaktadır. Bu durum ise özellikle göçmen kökenli toplulukların temsil taleplerinin yeni siyasal aktörler aracılığıyla kurumsallaşmasına zemin hazırlamaktadır.

²⁵ Die Bundeswahlleiterin, Bundestagswahl 2025, aynı bağlantı, (Erişim: 01.06.2025)

²⁶ Die Bundesregierung: “Das Bundeskabinett” <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/bundeskabinett> (Erişim: 01.06.2025)

²⁷ Die Bundesregierung: “Schwerpunkte der Bundesregierung” <https://www.bundesregierung.de/breg-de/schwerpunkte/wirksam-regieren/schwerpunkt-des-koalitionsvertrags-2344224> (Erişim: 01.06.2025)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya Siyasetine İlgileri

Tezin dördüncü bölümü, araştırmanın nicel bulgularının sistematik biçimde sunulduğu ve geliştirilen hipotezlerin istatistiksel yöntemlerle test edildiği temel analiz aşamasını oluşturmaktadır. Bu bölümde, Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya siyasetine yönelik ilgi düzeyleri çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alınmakta, bireylerin siyasal yönelimleri, kimlik algıları ve katılım biçimleri nicel veriler aracılığıyla kapsamlı biçimde incelenmektedir.

Bölümün ilk kısmında, çalışmada kullanılan analiz tekniklerine yer verilmiştir. Faktör analizi, bağımsız örneklemeler için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve korelasyon analizi gibi temel istatistiksel yöntemler aracılığıyla araştırma verilerinin değerlendirilme süreci açıklanmıştır. Devamında araştırmanın örneklemini oluşturan bireylerin sosyodemografik ve siyasal profili ayrıntılı biçimde ortaya konmuştur. Bu kapsamda cinsiyet, yaş, doğum yeri, medeni durum, eğitim seviyesi, meslek, hane geliri ve vatandaşlık durumu gibi demografik değişkenlerin yanı sıra, bireylerin aidiyet yönelimleri, kimlik tanımlamaları, seçimlere katılım düzeyleri, parti ve lider tercihleri gibi siyasal göstergeler de analiz edilmiştir.

Uygulanan faktör analizi sonucunda dört temel boyut belirlenmiştir: Türk siyasetine ilgi, Alman siyasetine ilgi, Almanya'da göçmenlik ve siyasal iletişim. Bu faktörler hem bireylerin siyasal yönelimlerini hem de diaspora kimliğiyle kurdukları ilişkileri anlamlandırmaya yönelik temel kategoriler olarak yapılandırılmıştır. Ardından gerçekleştirilen korelasyon analiziyle bu faktörler arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Bölümün devamında, her bir faktör ile belirli sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkiler ayrı ayrı ele alınmış ve ilgili hipotezler test edilmiştir. Türk siyasetine ilgi düzeyinin cinsiyet, doğum yeri, yaş, eğitim seviyesi, hane geliri ve evde konuşulan dil gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilmiş; aynı şekilde Alman siyasetine ilgi, göçmenlik faktörü ve siyasal iletişim faktörünün de ilgili demografik değişkenlerle olan istatistiksel ilişkileri analiz edilmiştir.

Bölümün son kısmında ise Almanya'daki Türklerin çifte siyasallık eğilimleri ile Türkiye ve Almanya'daki parti tercihleri arasındaki yönelimsel farklar ele alınmıştır. Özellikle Türkiye'de sağ partilere oy veren bireylerin Almanya'da göçmen temelli veya sol eğilimli

partilere yönelip yönelmediği hipotez düzeyinde test edilmiştir. Bu bağlamda ideolojik bağlılık ya da kırılma eğilimleri sayısal bulgular ışığında değerlendirilmiştir.

4.1. Uygulanan Analizler

4.1.1. Faktör Analizi

Bu araştırmada kullanılan anket formu, katılımcıların Türkiye ve Almanya siyasetine yönelik ilgilerini, göçmenlik algılarını ve siyasal katılım dinamiklerini ölçmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Söz konusu sorular, kuramsal çerçeveye uygun şekilde belirlenmiş tematik alanlar doğrultusunda yapılandırılmıştır. Ancak bu kategorilerin istatistiksel geçerliliğini değerlendirmek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Analiz sürecinde faktörler arasında korelasyon olabileceği varsayımıyla Promax rotasyon yöntemi tercih edilmiş, böylece faktör yüklerinin daha açık ve yorumlanabilir hale gelmesi sağlanmıştır.

Analiz sonucunda dört temel faktör elde edilmiştir. Birinci faktör, Türkiye siyasetine yönelik ilgi düzeyini ölçen ifadeleri kapsamakta ve “Türk Siyasetine İlgi Faktörü” olarak adlandırılmıştır. Bu faktörde, Türkiye’deki seçim süreçlerinin takibi, siyasi liderlere duyulan destek ve seçim sonuçlarının bireysel düzeydeki etkisi gibi değişkenler yer almaktadır. İkinci faktör, Almanya’daki siyasal süreçlere olan ilgiyi yansıttığından “Alman Siyasetine İlgi Faktörü” şeklinde kavramsallaştırılmıştır. Üçüncü faktör, göçmen politikalarına ve ayrımcılık deneyimlerine dair tutumları kapsamakta olup “Almanya’da Göçmenlik Faktörü” olarak adlandırılmıştır. Dördüncü ve son faktör ise, siyasal iletişim araçlarının etkisi, sivil toplum kuruluşlarının rolü ve topluluk içi siyasal etkileşimleri kapsadığı için “Siyasal İletişim Faktörü” olarak isimlendirilmiştir.

4.1.2. T-Testi

Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan istatistiksel yöntemlerden biri bağımsız örneklem t-testidir. Bu test, iki grup arasında bir değişkenin ortalama değerlerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanır. Bu çalışmada, t-testi aracılığıyla her bir faktörün cinsiyet ve doğum yeri değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Özellikle Türk siyasetine ilgi, Alman siyasetine ilgi, Almanya’da göçmenlik ve siyasal iletişim faktörleri, hem cinsiyet hem de doğum yeri değişkenlerine göre karşılaştırılmış; böylece erkekler ile kadınlar ve Almanya doğumlular ile Türkiye doğumluların tutumları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.1.3. Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)

Tek yönlü varyans analizi (ANOVA), üç veya daha fazla grup arasındaki ortalama farklılıklarını test etmek amacıyla kullanılan parametrik bir istatistiksel yöntemdir. Bu çalışmada ANOVA testi, katılımcıların demografik özellikleri ile siyasal tutumları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanmıştır. Özellikle yaş, eğitim seviyesi, hane geliri, evde konuşulan dil ve aidiyet algısı gibi değişkenlerle; Türk ve Alman siyasetine ilgi, Almanya’da göçmenlik ve siyasal iletişim faktörleri arasındaki ilişkiler bu test aracılığıyla analiz edilmiştir.

4.1.4. Korelasyon

Pearson korelasyon katsayısı, iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin yönünü ve derecesini belirlemek amacıyla kullanılan istatistiksel bir ölçüttür. Katsayı değerleri -1 ile +1 arasında değişmekte olup; +1 güçlü bir pozitif ilişkiye, 0 ilişki bulunmadığına ve -1 ise güçlü bir negatif ilişkiye işaret etmektedir. Bu çalışmada, geliştirilen faktörler doğrultusunda hangi değişkenler arasında anlamlı ve güçlü ilişkilerin bulunduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

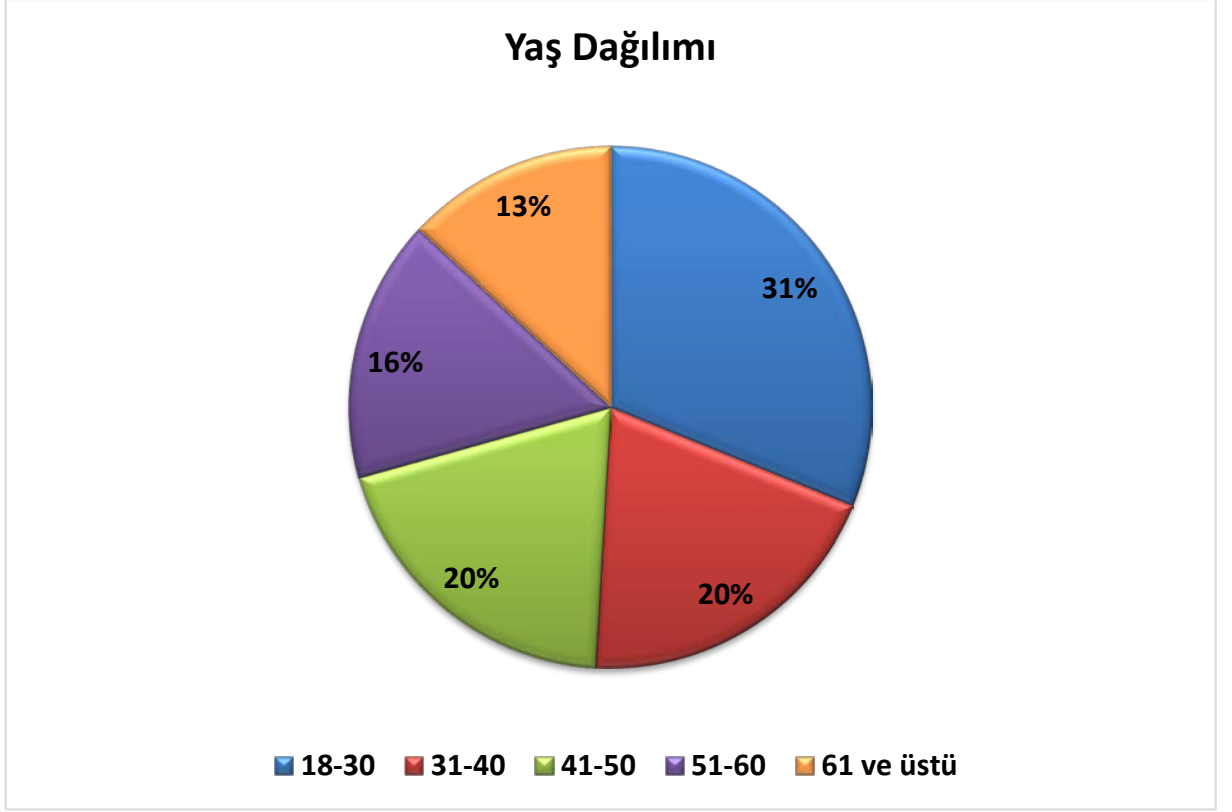
4.2. Almanya’daki Türk Diasporasının Sosyodemografik ve Siyasal Profili

Araştırmanın bu bölümünde, Almanya’daki Türk diasporasına yönelik yürütülen saha araştırmasından elde edilen veriler betimleyici bulgular çerçevesinde analiz edilmektedir. Anket formuna verilen yanıtlar doğrultusunda oluşturulan şekiller aracılığıyla katılımcıların sosyodemografik özellikleri, kimlik temelli aidiyetleri ve siyasal yönelimleri görsel olarak sunulmakta; her şeklin altında, bu bulgulara ilişkin kısa değerlendirmelere yer verilmektedir. Bu kapsamda cinsiyet, yaş, doğum yeri, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek ve hane geliri gibi temel demografik ve sosyoekonomik değişkenlerin yanı sıra vatandaşlık statüsü, aidiyet durumu, siyasal kimlik tanımlamaları ve seçimlere katılım düzeyleri gibi siyasal yönelimleri yansıtan veriler de analiz edilmektedir. Elde edilen bu veriler, Almanya’da yaşayan Türk kökenli bireylerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kimlik oluşumları ile siyasal ilgi ve eğilimlerini anlamaya yönelik bütüncül bir çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla bu bölüm, örneklemin temsil gücünü ve çeşitliliğini göstermesi bakımından çalışmanın geneline dair önemli bir bağlamsal zemin teşkil etmektedir.

Şekil 1. Cinsiyet Dağılımı

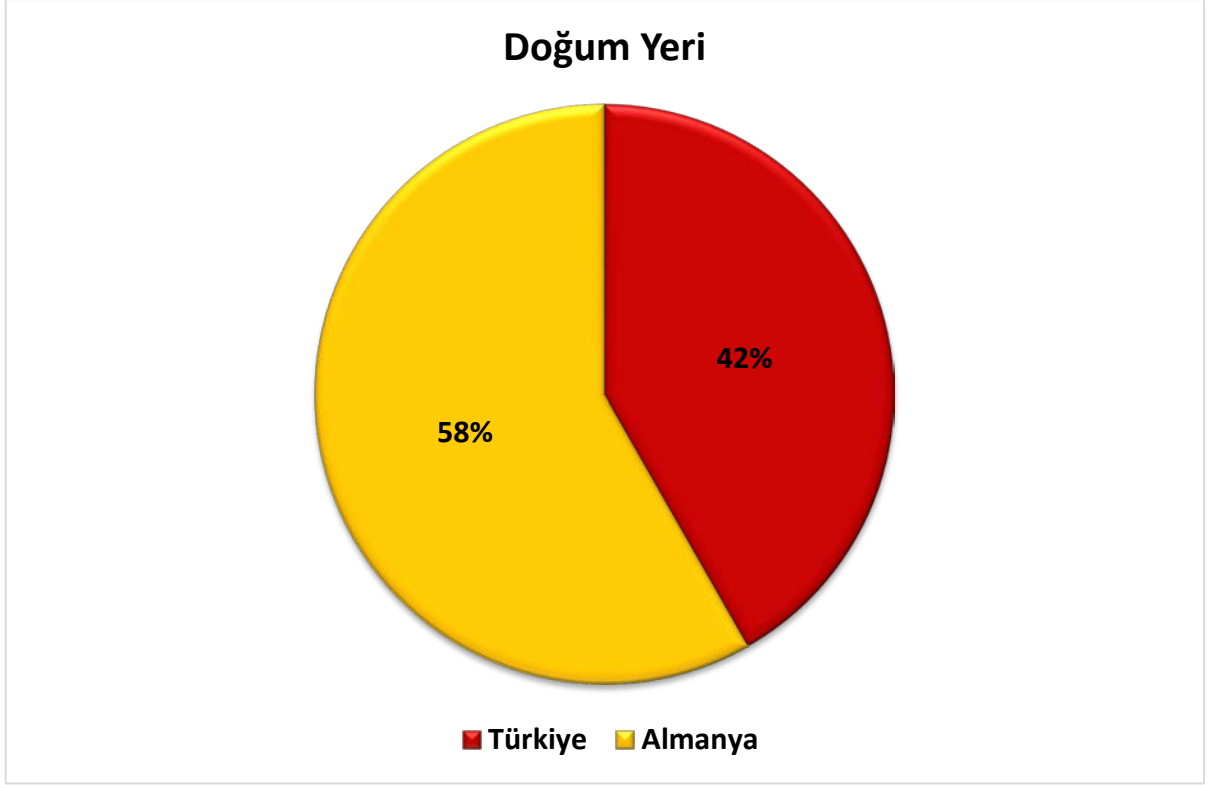
Cinsiyet değişkeni, özellikle diaspora topluluklarının siyasal davranışlarını ve kimlik algılarını inceleyen sosyolojik araştırmalarda belirleyici bir faktördür. Toplumsal rollerin şekillenmesinde önemli bir yere sahip olan cinsiyet, bireylerin siyasal katılım düzeylerinden aidiyet algılarına kadar birçok alanda farklılıklar ortaya koyabilmektedir. Bu bağlamda araştırmaya katılan toplam 542 kişiden 273'ü kadın (yüzde 50,4), 269'u erkek (yüzde 49,6) olarak belirlenmiştir. Bu oranlar örneklemin cinsiyet açısından oldukça dengeli bir şekilde dağıldığını göstermektedir. Bu minvalde Almanya'daki Türk diasporasının siyasal ilgisinin analiz edildiği bu çalışmada, cinsiyet dengesinin sağlanmış olması, bulguların toplumsal gerçekliği temsil etme gücünü artırmaktadır.

Şekil 2. Yaş Dağılımı

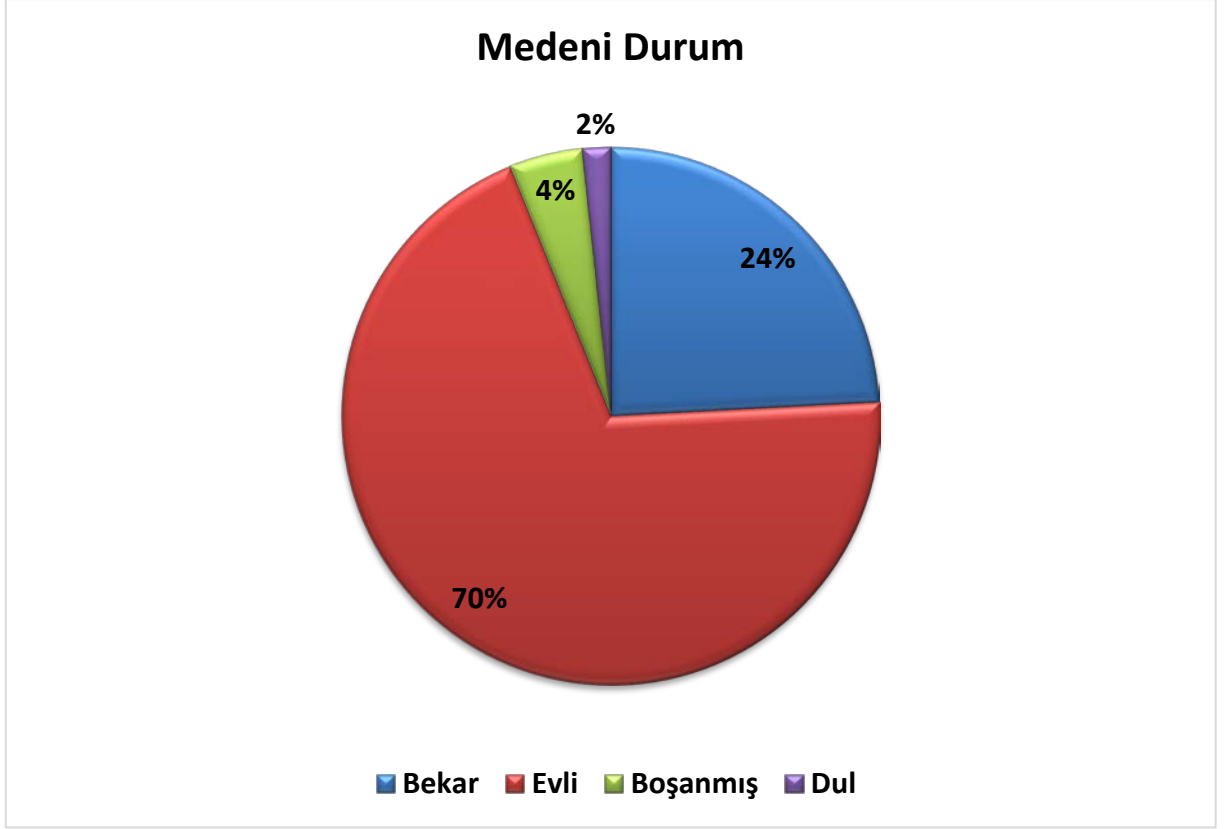
Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde, verilerin cinsiyet dağılımında olduğu gibi oldukça dengeli bir dağılım sergilediği görülmektedir. Araştırmaya katılan 542 kişiden 169'u (yüzde 31) 18-30 yaş grubunda yer almaktadır. 31-40 yaş aralığında 107 kişi (yüzde 20), 41-50 yaş grubunda yine 107 kişi (yüzde 20) bulunurken, 51-60 yaş grubunda 88 kişi (yüzde 16) ve 61 yaş ve üstü grupta 71 kişi (yüzde 13) yer almaktadır.

Yaş değişkeninin farklı kuşaklara ait bireylerin siyasal ilgilerini ve kimlik algılarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Araştırmadaki bu yaş dağılımı, 18 yaş üstü potansiyel seçmen dengesinde hem genç kuşağın hem de orta ve ileri yaş gruplarının araştırmaya dahil edilerek siyasi ilgilerin kuşaklar arası farklılıklarını ortaya koyma açısından anlamlı bir zemin sunduğunu göstermektedir. Bilhassa farklı yaş gruplarının Türkiye ve Almanya siyasetine olan ilgilerinin ve eğilimlerinin karşılaştırılması, nesiller arası farklılıkların analiz edilmesine imkân sunmaktadır.

Şekil 3. Doğum Yeri Dağılımı

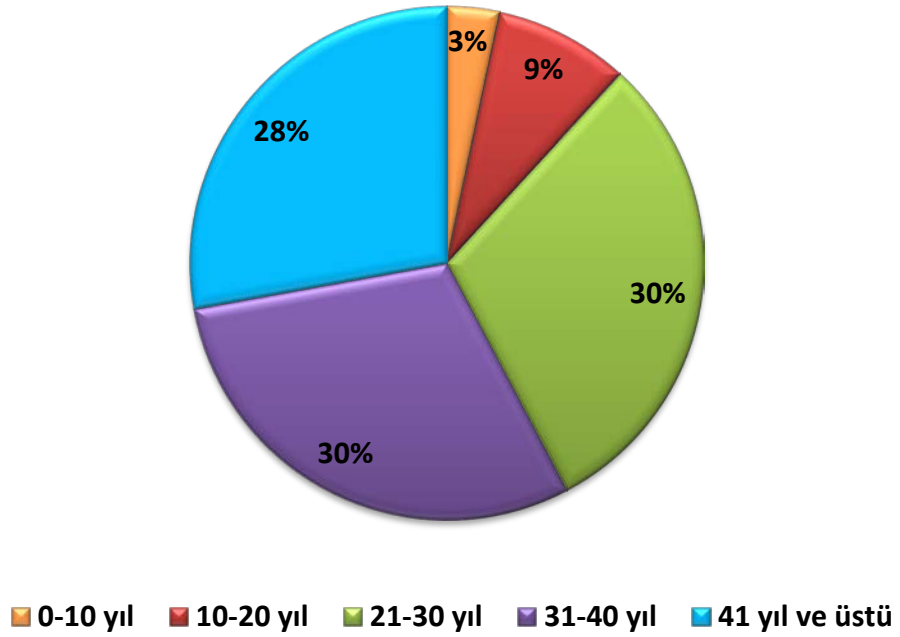
Katılımcıların doğum yerleri incelendiğinde, büyük çoğunluğun Almanya doğumlu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 311'i (yüzde 58) Almanya'da, 223'ü (yüzde 42) ise Türkiye'de doğmuştur. Bu dağılım, Almanya'daki Türk toplumunun ikinci ve üçüncü kuşaktan bireylerinin araştırmada ağırlıklı olduğunu ortaya koymaktadır. Almanya doğumlu bireylerin sayıca daha fazla olması, diaspora toplumlarının kimlik oluşumları ve siyasal ilgileri açısından yeni kuşakları daha iyi analiz etme imkânı sunmaktadır.

Şekil 4. Medeni Durum Dağılımı

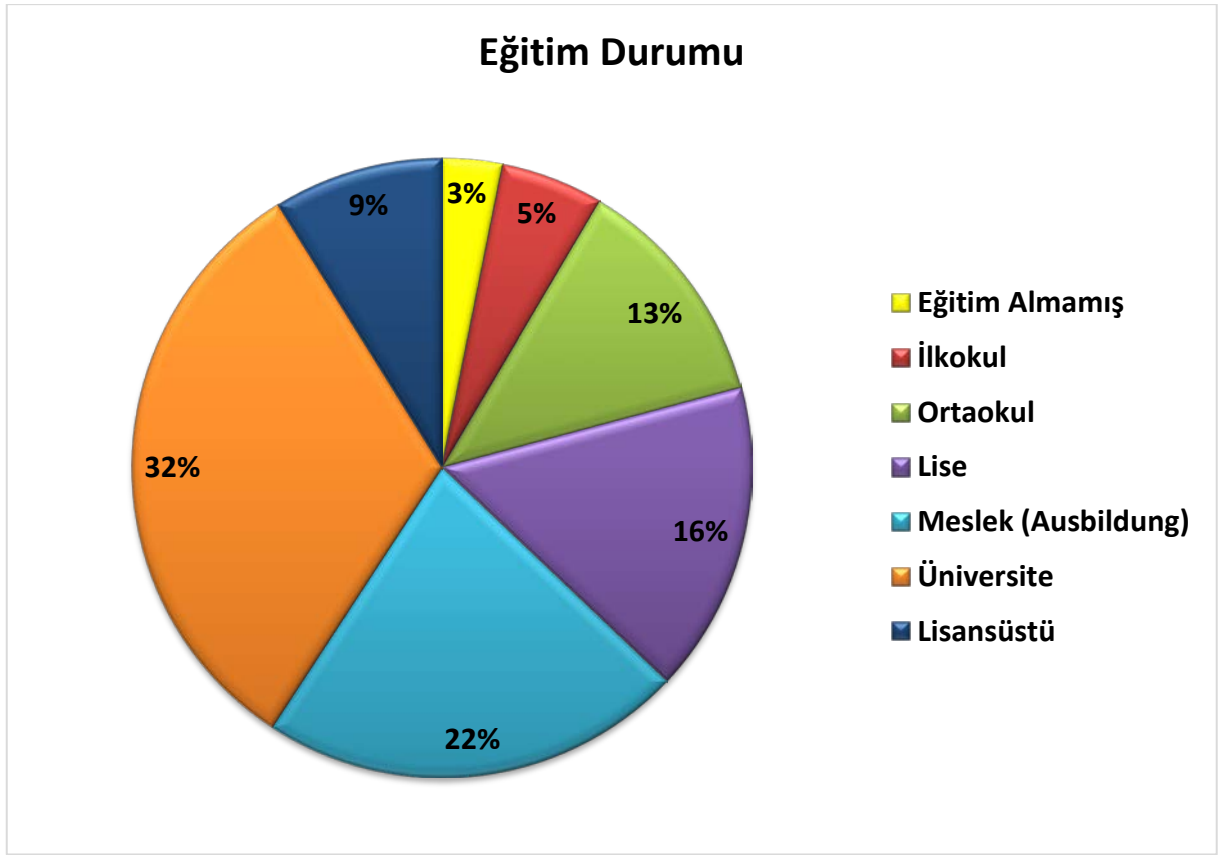
Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında, evli bireylerin büyük bir çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Toplam 542 kişiden 378'i (yüzde 70) evli, 131'i (yüzde 24) bekâr, 24'ü (yüzde 4) boşanmış ve 9'u (yüzde 2) dul olduğunu beyan etmiştir. Evlilik oranının yüksekliği, örnekleme aile temelli yaşam tarzının ağırlıklı olduğunu ve ailevi bağların siyasal ilgi ve eğilimler üzerindeki etkisinin araştırılmasında önemli bir temel oluşturabileceğini göstermektedir.

Almanya'da Yaşama Süresi

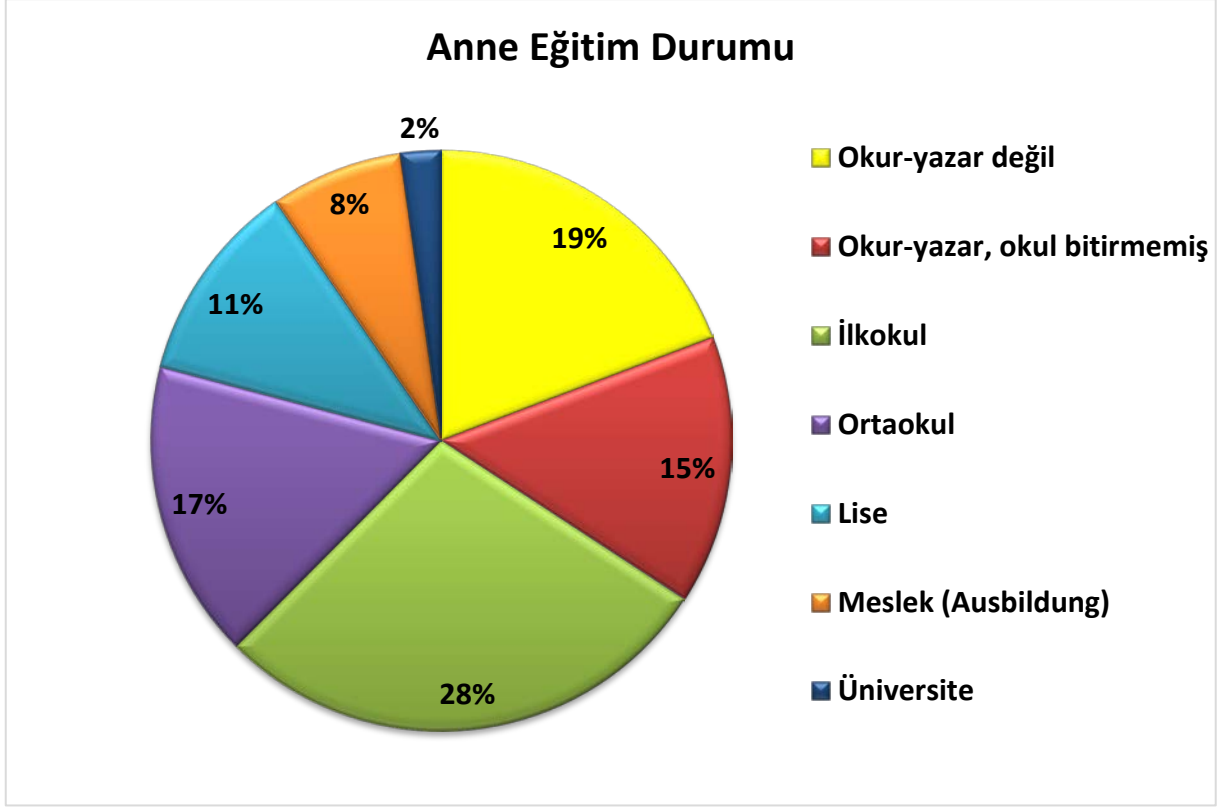
Şekil 5. Almanya'da Yaşama Süreleri

Katılımcıların Almanya'da ikamet sürelerine bakıldığında, oldukça dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. 21-30 yıl arası yaşayan 165 kişi (yüzde 30), 31-40 yıl yaşayan 162 kişi (yüzde 30), 41 yıl ve üzeri yaşayan 151 kişi (yüzde 28) ile ilk etapta geçici olarak planlanan göçmenliğin zamanla kalıcı bir göçe dönüştüğü gözler önüne serilmektedir. Diğer yandan 0-10 yıl yaşayan sadece 18 kişi (yüzde 3), 11-20 yıl yaşayan ise 46 kişi (yüzde 9) ile düşük oranda temsil edilmektedir. Bu çerçevede araştırmanın esasen uzun süredir Almanya'da yaşayan göçmenlerin siyasal ilgilerini ve hibrit kimlik geliştirmelerini incelemek açısından isabetli bir örnekleme sahip olduğunu göstermektedir.

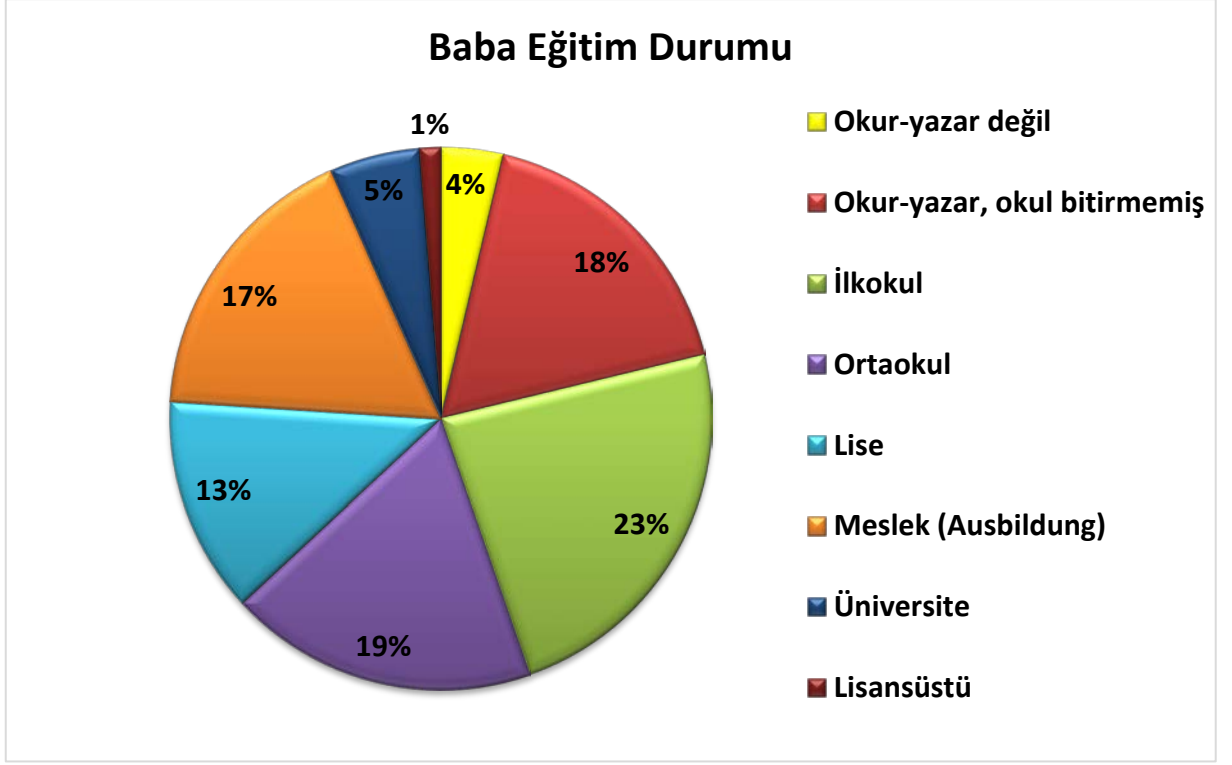
Şekil 6. Eğitim Durumları

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, örnekleme eğitim düzeyi görece yüksek bir dağılım sergilenmektedir. 173 kişi (yüzde 32) üniversite mezunu, 120 kişi (yüzde 22) meslek eğitimi (Ausbildung) almış, 88 kişi (yüzde 16) lise mezunu ve 67 kişi (yüzde 13) ise ortaokulu tamamlamıştır. Lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanların sayısı ise 48 (yüzde 9)'dır. Diğer yandan eğitim almamış ya da ilkokul düzeyinde kalanların toplam oranı yüzde 10'nun altındadır. Örneklemedeki bu dağılım, Almanya'daki Türk diasporasının eğitimdeki dönüşümünü ve özellikle ikinci kuşaktan itibaren artan eğitim seviyesine dair ipuçları vermektedir.

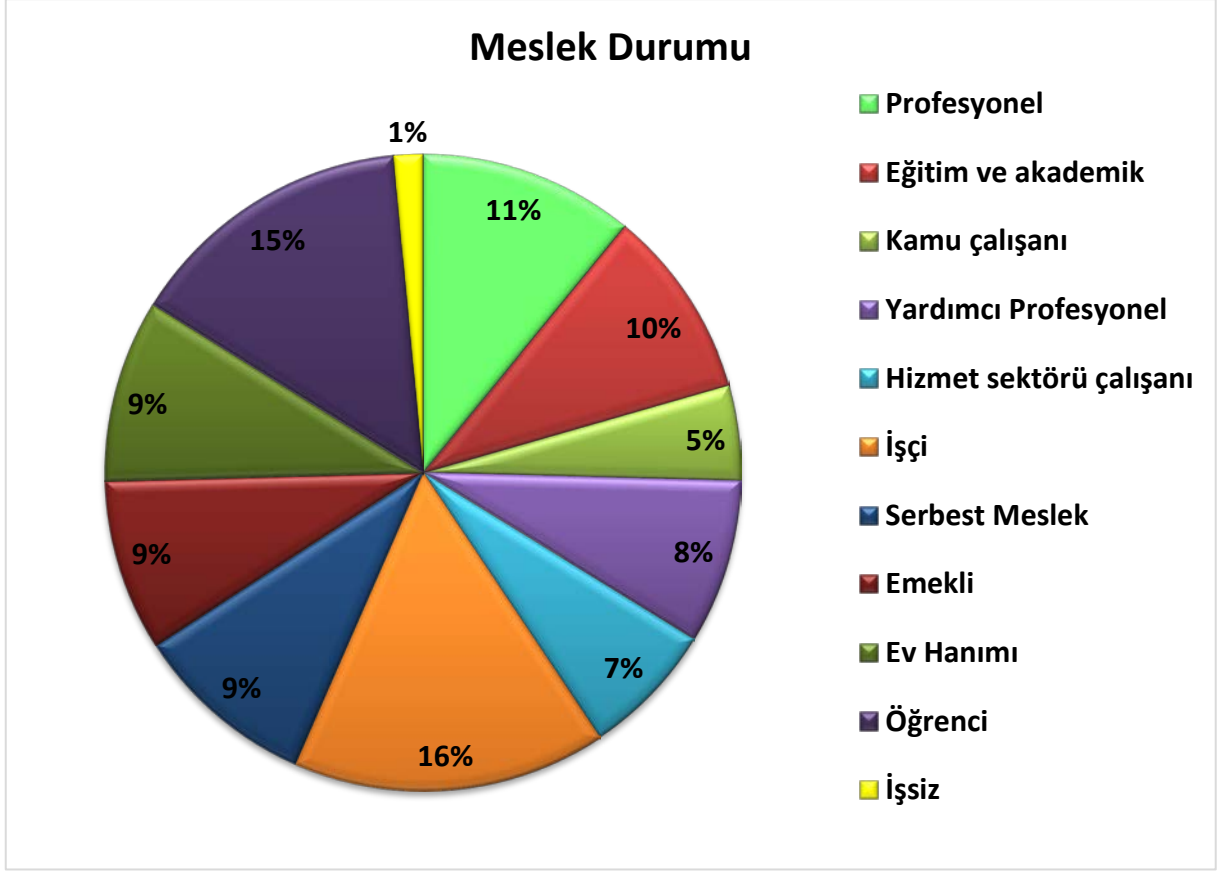
Şekil 7. Anne Eğitim Durumları

Katılımcıların annelerinin eğitim seviyeleri incelendiğinde, düşük eğitim düzeyinin belirgin şekilde öne çıktığı görülmektedir. Toplamda 185 katılımcının annesi (yüzde 34) ya hiç okuma yazma bilmemekte ya da okul bitirmemiştir. Bu oran, 104 kişinin (yüzde 19) annesinin okur-yazar olmadığını, 81 kişinin (yüzde 15) ise yalnızca okuma yazma bildiğini ancak okul bitirmediğini ifade etmesiyle oluşmaktadır. En yüksek orana sahip grup ise 153 kişiyle (yüzde 28) ilkokul mezunlarıdır. Ortaokul mezunu anne sayısı 90 (yüzde 17), lise mezunu 61 (yüzde 11), meslek eğitimi almış olanlar ise 40 (yüzde 8) kişidir. Annesinin üniversite mezunu olduğunu belirten katılımcı sayısı sadece 12 (yüzde 2) ile oldukça düşük seviyededir. Araştırmadaki bu dağılım, göç sürecine dahil olan birinci kuşak kadınların eğitim imkânlarına sınırlı erişimini ve bu durumun ikinci ve üçüncü kuşak üzerindeki etkisini analiz etmek için önemli bir veri sunmaktadır.

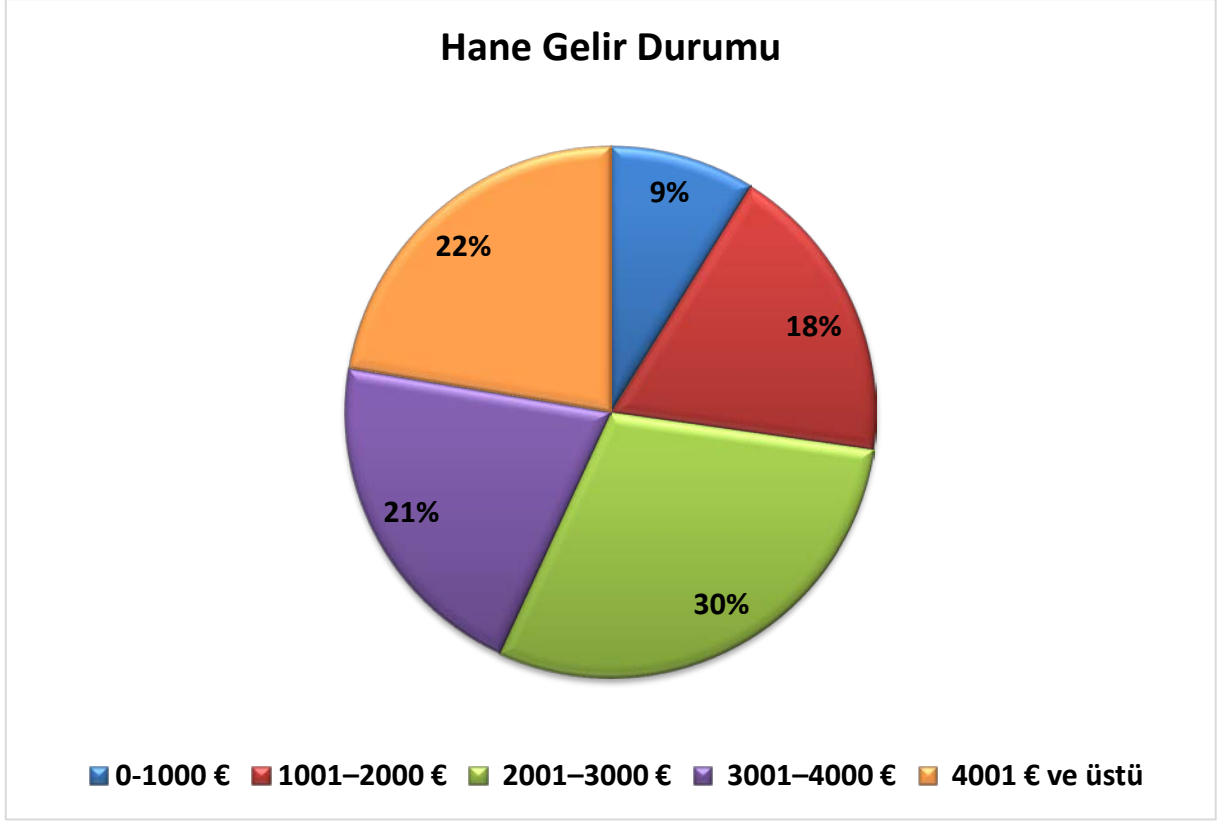
Şekil 8. Baba Eğitim Durumları

Baba eğitim düzeyi incelendiğinde, annelere kıyasla daha yüksek bir eğitim düzeyi göze çarpmaktadır. En fazla temsil edilen grup 127 kişiyle (yüzde 23) ilkokul mezunlarıdır. Ortaokul mezunları 100 kişiyle (yüzde 19), lise mezunları 70 kişiyle (yüzde 13), meslek eğitimi almış babalar ise 94 kişiyle (yüzde 17) örneklemede önemli bir yer tutmaktadır. Babasının üniversite mezunu olduğunu belirten katılımcı sayısı 29 (yüzde 5), lisansüstü düzeyde eğitim almış olduğunu belirtenler ise sadece 7 kişidir (yüzde 1). Diğer yandan babasının hiç okur-yazar olmadığını belirten 20 kişi (yüzde 4), yalnızca okur-yazar olup okul bitirmemiş olanlar ise 95 kişi (yüzde 18) olarak tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

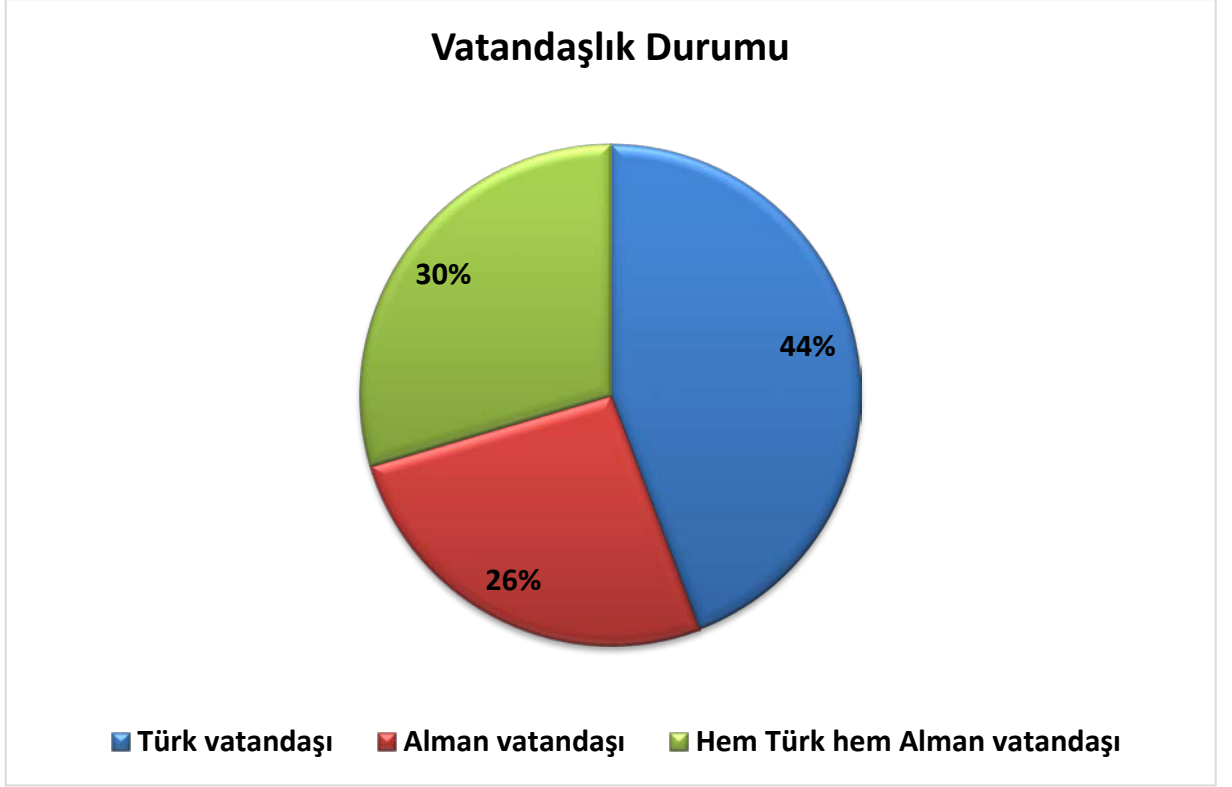
Şekil 9. Mesleki Durumları

Katılımcıların mesleki durumları oldukça çeşitlilik göstermektedir. En kalabalık grubu 86 kişiyle (yüzde 16) işçiler oluştururken, öğrenciler 79 kişiyle (yüzde 15) ikinci grubu oluşturmaktadır. Profesyonel meslek gruplarında yer alanlar 59 kişi (yüzde 11), eğitim ve akademik alanda çalışanlar 52 kişi (yüzde 10), kamu çalışanları 26 kişi (yüzde 5), yardımcı profesyoneller 45 kişi (yüzde 8), hizmet sektörü çalışanları ise 37 kişi (yüzde 7) olarak belirlenmiştir. Serbest meslek sahipleri ile ev hanımları eşit sayıda olup 50’şer kişiyle (yüzde 9) temsil edilmektedir. Emekliler 47 kişiyle (yüzde 9), işsizler ise 8 kişiyle (yüzde 1) örnekleme de yer almıştır. Araştırmadaki bu dağılım, Almanya’daki Türklerin farklı sosyoekonomik gruplarda yer aldığını, dolayısıyla siyasal ilgi ve eğilimlerinde farklı değişkenlerin etkili olabileceğini göstermektedir. Ayrıca mesleki dağılım noktasında işçilerin en kalabalık grubu temsil etmesi, 1961 yılından itibaren iş gücü anlaşmasıyla Almanya’ya göç eden Türklerin büyük çoğunluğunun vasıfsız ya da mavi yakalı işlerde istihdam edilmesiyle başlayan sürecin, ikinci ve üçüncü kuşakta da büyük ölçüde benzer şekilde devam ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu durum, Almanya’daki Türk toplumunun sınıfsal konumunun ve sosyoekonomik dönüşümünün yavaş ilerlediğine işaret etmektedir.

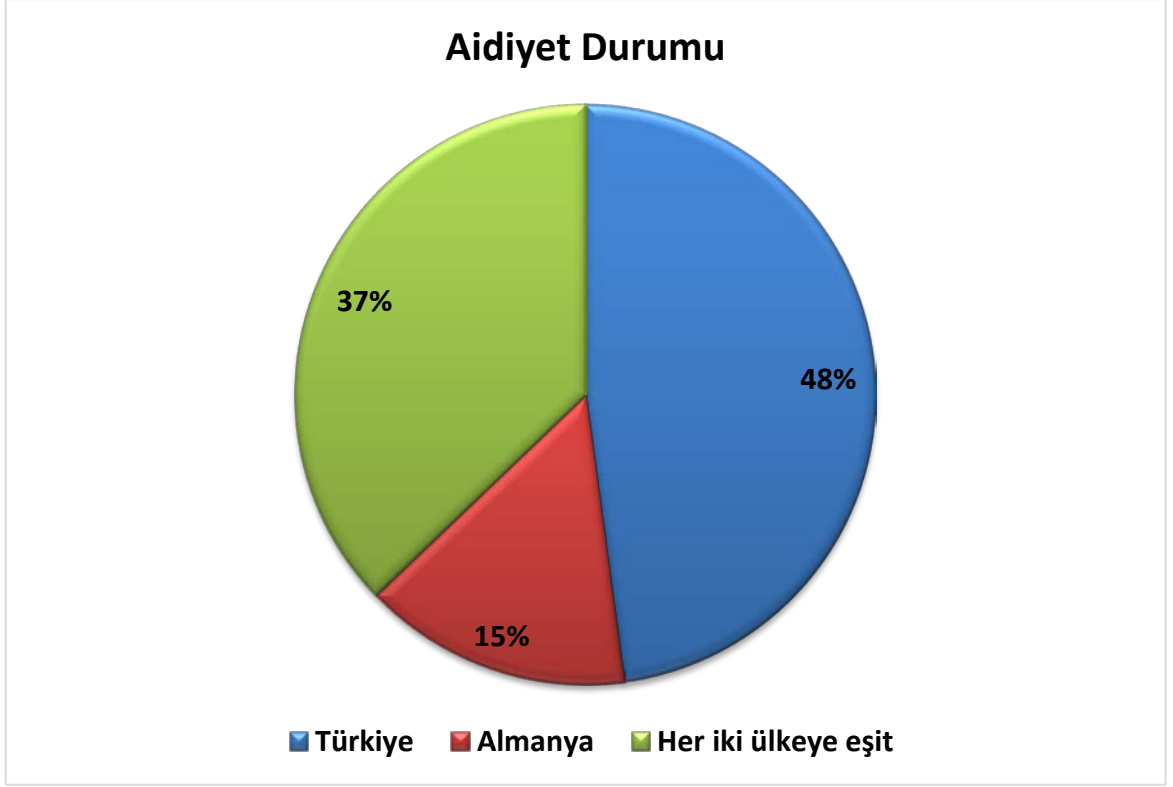
Şekil 10. Hane Gelir Durumları

Katılımcıların hane gelir düzeylerine bakıldığında orta gelir gruplarının ağırlıkta olduğu bir dağılım göze çarpmaktadır. En yüksek temsil oranı 151 kişiyle (yüzde 30) 2001-3000 € gelir grubundadır. 4001 € ve üstü gelir beyan edenlerin sayısı 114 (yüzde 22), 3001-4000 € arası gelire sahip olanlar ise 106 kişiyle (yüzde 21) ifade edilmiştir. 1001-2000 € gelir aralığında yer alanlar 94 kişi (yüzde 18), 0-1000 € arasında geliri olanlar ise 45 kişiyle (yüzde 9) sınırlı kalmıştır. En düşük gelir grubu olan 0-1000 € gelir aralığında olan katılımcıların büyük çoğunluğu üniversite öğrencilerinden ve tek başına yaşayan emeklilerden oluşmaktadır. Araştırmadaki bu veriler, katılımcıların büyük bir kısmının orta ve üst gelir gruplarına ait olduğunu ve bu ekonomik durumun siyasal ilgi ve eğilimleri anlamak açısından önemli bir sosyoekonomik değişken olabileceğini göstermektedir.

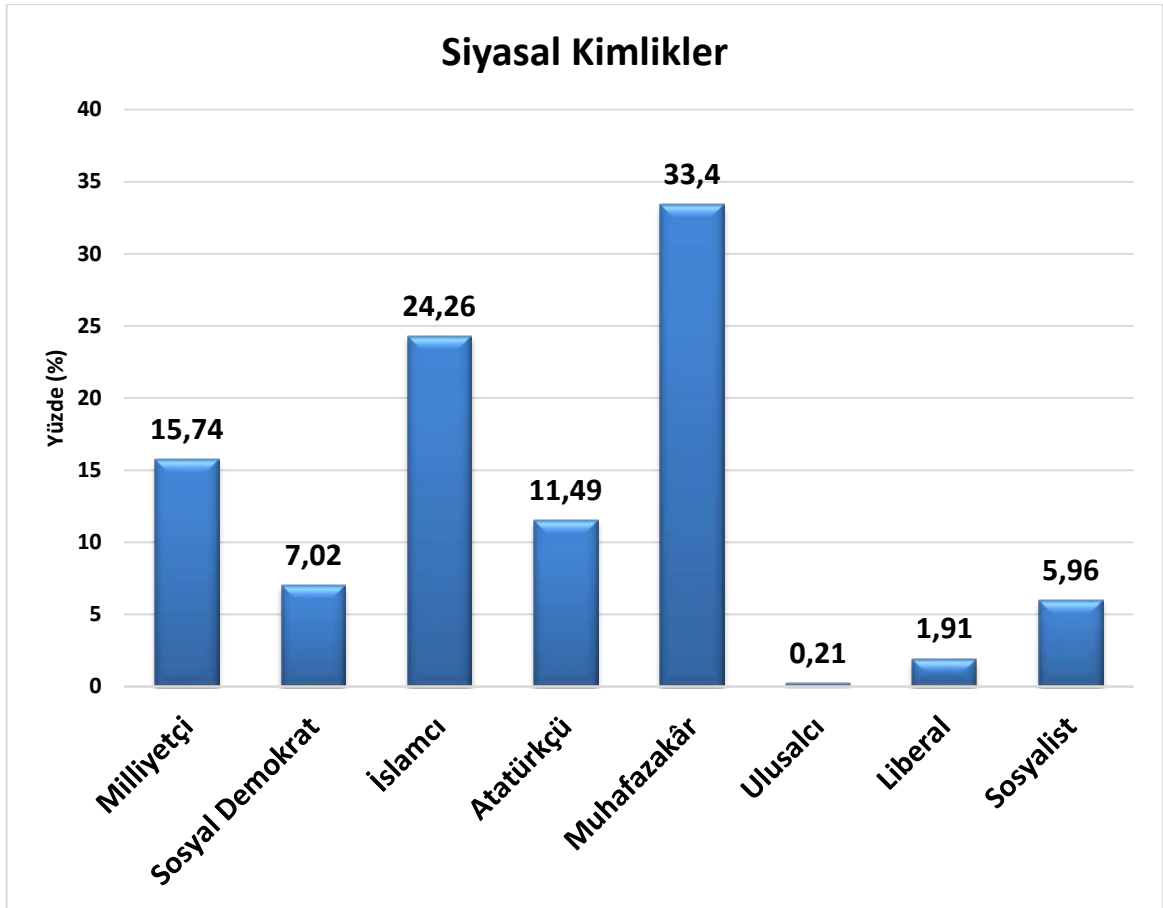
Şekil 11. Vatandaşlık Dağılımı

Araştırma kapsamındaki katılımcıların vatandaşlık statüleri çeşitlilik göstermektedir. Katılımcıların 238'i (yüzde 44) yalnızca Türk vatandaşıdır. Sadece Alman vatandaşı olanlar 141 kişiyle (yüzde 26), hem Türk hem Alman vatandaşlığına sahip olan çift vatandaşlar ise 159 kişiyle (yüzde 30) temsil edilmiştir. Çifte vatandaşlık sahibi bireylerin önemli bir oranda bulunması, onların hem Türkiye hem de Almanya siyasetine olan ilgilerini karşılaştırmalı olarak değerlendirme imkânı sunmaktadır. Öte yandan yalnızca Türk ya da yalnızca Alman vatandaşlığına sahip bireylerin dağılımı, siyasal katılım hakları ve bu hakların kullanımı bakımından önemli farklılıklar göstermektedir. Bu durum her iki ülkeye yönelik siyasal ilgiyi karşılaştırmalı olarak ele alırken katılım davranışından ziyade siyasal yönelim ve destek düzeylerinin değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Şekil 12. Aidiyet Durumu

Araştırma kapsamındaki katılımcıların ülkelere yönelik aidiyet hisleri çeşitlilik arz etmektedir. Katılımcıların 237'si (yüzde 48) kendilerini yalnızca Türkiye'ye ait hissetmektedir. Sadece Almanya'ya aidiyet duyanların sayısı ise 74 kişiyle (yüzde 15) sınırlı kalmıştır. Her iki ülkeye eşit aidiyet hisseden katılımcılar ise 184 kişiyle (yüzde 37) önemli bir grubu temsil etmektedir. Anket sonucunda ortaya çıkan bu dağılım, Almanya'daki Türk diasporasının büyük ölçüde Türkiye ile güçlü duygusal ve kültürel bağlarını sürdürdüğünü göstermektedir. Her iki ülkeye eşit aidiyet hissedenlerin kayda değer oranı ise, Türk topluluğun transnasyonal kimlik geliştirdiklerine ve hem Türkiye hem Almanya'ya yönelik çok yönlü bir bağlılık kurduklarına işaret etmektedir. Öte yandan yalnızca Almanya'ya aidiyet bildirenlerin görece düşük oranı, diaspora içerisinde tam anlamıyla tek taraflı entegrasyonun sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla ortaya çıkan bu bulgular, siyasal yönelimlerin ve katılım biçimlerinin analizinde hibrit kimlik ve çifte siyasetlilik gibi kavramların dikkate alınmasını gerekli kılmaktadır.

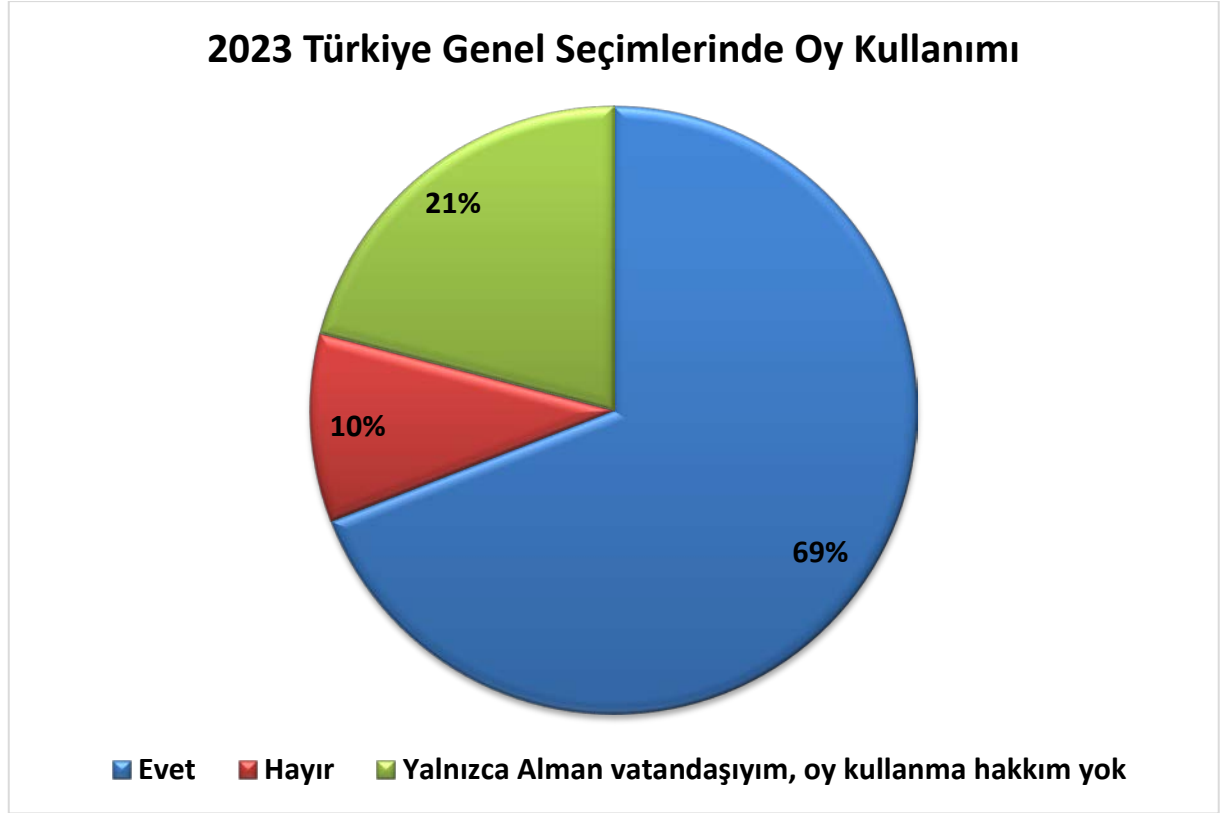

Şekil 13. Siyasal Kimlikler Dağılımı

Araştırmaya katılan bireylerin siyasal kimlik tanımlamaları, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal eğilimleri ve ideolojik çeşitliliği hakkında önemli ipuçları vermektedir. Katılımcıların 157'si (yüzde 33,4) kendisini "muhafazakâr" kimlikle tanımlamaktadır. Bu sayı, muhafazakârlığın diaspora toplumunda baskın bir siyasal kimlik olarak varlığını sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Muhafazakâr kimliği, 114 katılımcı (yüzde 24,26) ile "İslamcı" kimlik takip etmektedir. Bu iki grubun toplamda yaklaşık yüzde 58'lik bir paya sahip olması, Almanya'daki Türk diasporasında dini ve geleneksel değerlerin önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Diğer yandan kendisini "Milliyetçi" olarak tanımlayanların sayısı 74 (yüzde 15,74) olup önemli bir kesimi temsil etmektedir. "Atatürkçü" kimliği benimseyenler ise 54 kişiyle (yüzde 11,49) dördüncü sıradadır. Sosyal Demokrat" kimliğini 33 kişi (yüzde 7,02), "Sosyalist" kimliği 28 kişi (yüzde 5,96), "Liberal" kimliği 9 kişi (yüzde 1,91) beyan etmiş, "Ulusalçı" kimliği ise yalnızca 1 kişi (yüzde 0,21) tarafından benimsenmiştir. Araştırmadaki bu siyasal kimlik dağılımı, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal kimlik yelpazesinin büyük ölçüde sağ eksenli olduğunu, ancak bunun yanında seküler ve

sol eğilimli grupların da belirli bir temsile sahip olduğunu göstermektedir. Bu minvalde siyasal kimlik/ideoloji temelli siyasal tutumların Almanya'daki Türklerin diaspora tecrübesiyle nasıl şekillendiğini analiz etmek açısından bu çeşitlilik önem arz etmektedir.

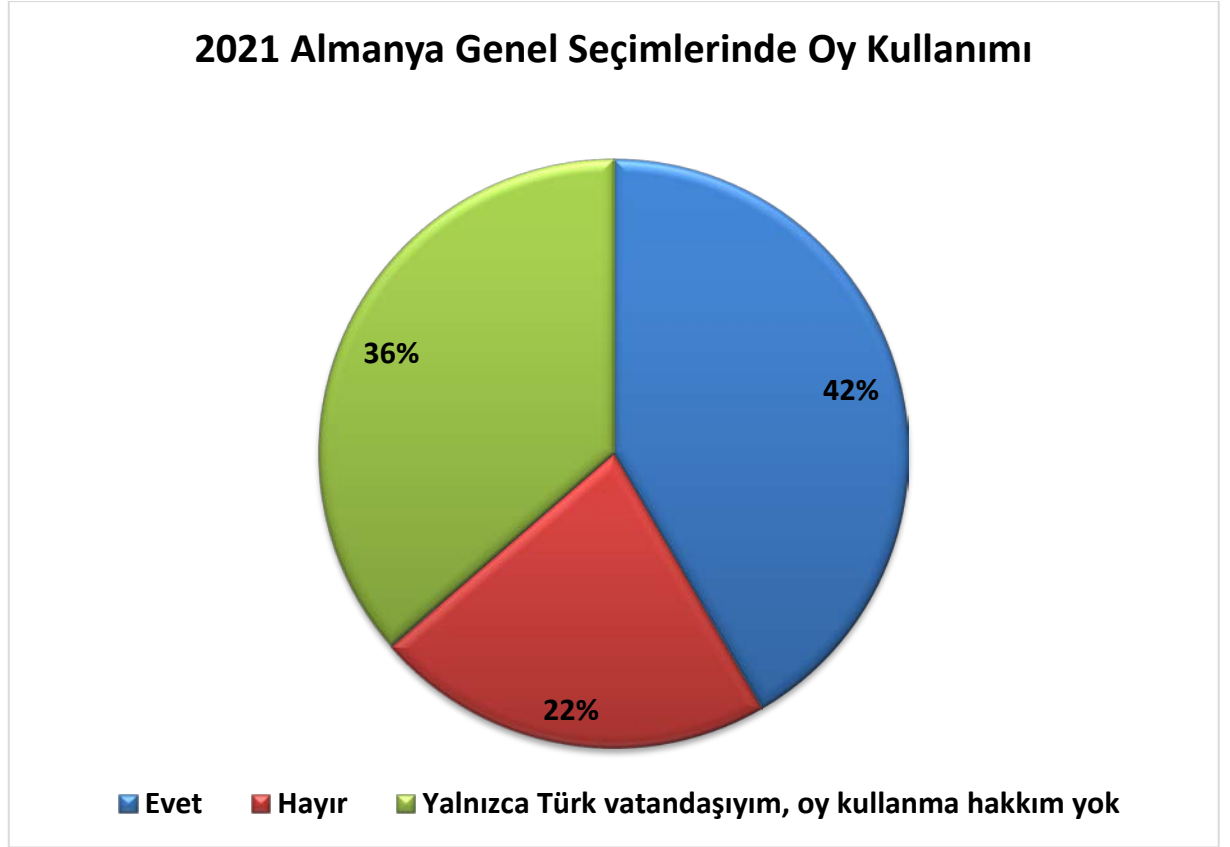

Şekil 14. 2023 Türkiye Genel Seçimlerinde Oy Kullanım Durumu

Katılımcıların Türkiye'deki seçimlere katılım düzeyi, Almanya'daki Türk diasporasının anavatan siyasetine olan ilgisinin somut bir göstergesidir. Toplamda 317 kişi (yüzde 69) 2023 yılında yapılan Türkiye genel seçimlerinde oy kullandığını belirtmiştir. Araştırmadaki bu oran, Almanya'daki Türk seçmenlerin Türkiye siyasetiyle olan bağlarını sürdürdüğünü ve seçim süreçlerine yüksek düzeyde ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Oy kullanmayan Türk vatandaşlarının oranı yüzde 10 (46 kişi) iken, sadece Alman vatandaşı olduğu için oy kullanma hakkı bulunmayanların oranı yüzde 21 (96 kişi) olarak tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında, seçme hakkına sahip bireylerin büyük çoğunluğunun Türkiye seçimlerine katılım gösterdiği, bu itibarla Türkiye siyasetine olan bağlılığın ve ilgililiğin oldukça yüksek düzeyde seyrettiği söylenebilir. Ancak vatandaşlık statüsünün siyasal katılım üzerinde doğrudan etkili olduğu da açıkça görülmektedir. Bu nedenle araştırmada doğrudan siyasal katılımdan ziyade siyasal ilgi ve eğilimler merkeze alınmış,

böylece hem hukuken seçmen niteliği taşıyan bireylerin hem de taşımayan Almanya'daki Türk kökenli katılımcıların siyasal destek bağlamındaki yönelimleri analiz edilmeye çalışılmıştır.

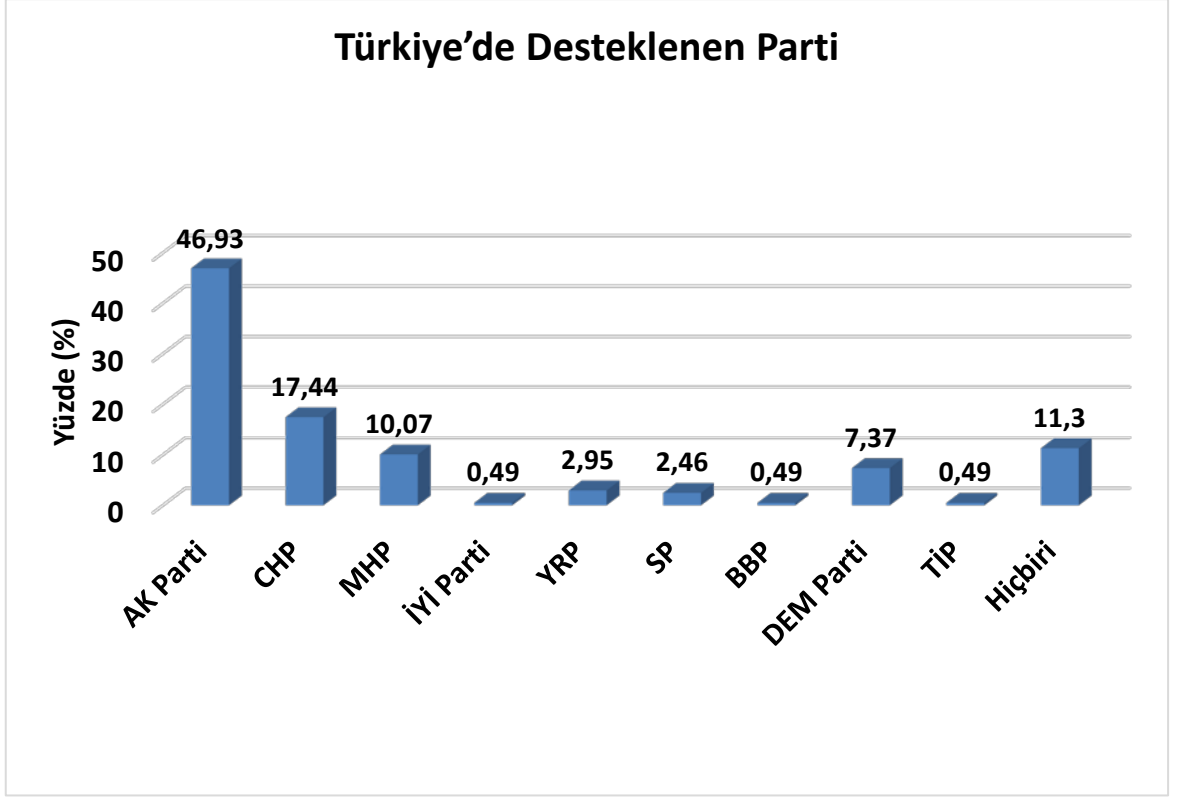
Şekil 15. 2021 Almanya Genel Seçimlerinde Oy Kullanım Durumu

Almanya'daki Türk diasporasının yerel siyasetle kurduğu ilişkiyi anlamak adına Almanya genel seçimlerine katılım oranları önemli bir gösterge sunmaktadır. 2021 yılında yapılan genel seçimlere katılım durumu incelendiğinde, 191 katılımcı (yüzde 42) oy kullandığını beyan etmiştir. Araştırmadaki bu oran, seçme hakkına sahip olan Türk kökenli bireylerin kayda değer bir kısmının Almanya'daki genel seçimlere aktif katılım gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Buna karşılık 101 katılımcı (yüzde 22) seçimlere katılmadığını ifade etmiştir. Katılım göstermeyen bireylerin oranı, hukuki olarak demokratik süreçlere dâhil olma potansiyeli taşıyan ancak çeşitli nedenlerle sandığa gitmeyen bir grubun varlığına işaret etmektedir. Ortaya çıkan bu tabloyu siyasal ilgisizlik, sistemsel güvensizlik veya vatandaşlıkla ilgili prosedürel engeller gibi nedenlerle açıklamak mümkün gözükmemektedir.

Diğer yandan yalnızca Türk vatandaşı olduğu için Almanya genel seçimlerinde oy kullanma hakkına sahip olmayan katılımcıların sayısı 167 (yüzde 36) olarak belirlenmiştir. Bu oran örnekleme kayda değer bir kısmın Almanya’da ikamet etmesine rağmen siyasal temsil hakkına sahip olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla vatandaşlık statüsü yalnızca hukuki bir nitelik değil, aynı zamanda siyasal katılım ve temsiliyet açısından belirleyici bir rol üstlenmektedir. Ancak bu çerçevede önemli bir gelişme de dikkat çekmektedir. 27 Haziran 2024 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Alman Vatandaşlık Yasası ile birlikte, Almanya’da yaşayan Türk bireylerin çifte vatandaşlık edinmelerinin önü büyük ölçüde açılmıştır. Bu yasal düzenleme, geçmişte vatandaşlık tercihinde bulunmak zorunda kalan bireylerin siyasal haklara erişimindeki engelleri azaltmış ve hem Almanya hem Türkiye siyasetinde seçmen olarak yer alma imkânını güçlendirmiştir. Bu bağlamda 2025 yılında gerçekleştirilen Almanya genel seçimlerinde, Türk kökenli seçmenlerin katılım oranlarında anlamlı bir artış yaşanması beklenmektedir. Böylece vatandaşlık statüsüne bağlı prosedürel sınırlamaların aşılması, siyasal temsilin daha kapsayıcı hale gelmesine katkı sunmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, Almanya’daki Türklerin Alman siyasetine katılım düzeyinin vatandaşlık statüsüyle doğrudan ilişkili olduğu, dolayısıyla yalnızca siyasal katılım düzeyine değil, aynı zamanda siyasal ilgilere ve yönelimlere odaklanmanın da analitik anlamda daha bütüncül bir tablo sunacağı anlaşılmaktadır. Bu itibarla çalışmada siyasal ilginin ölçülmesi sadece katılım düzeyiyle sınırlı tutulmamış, siyasal yönelim ve destek eğilimleriyle de pekiştirilmiştir.

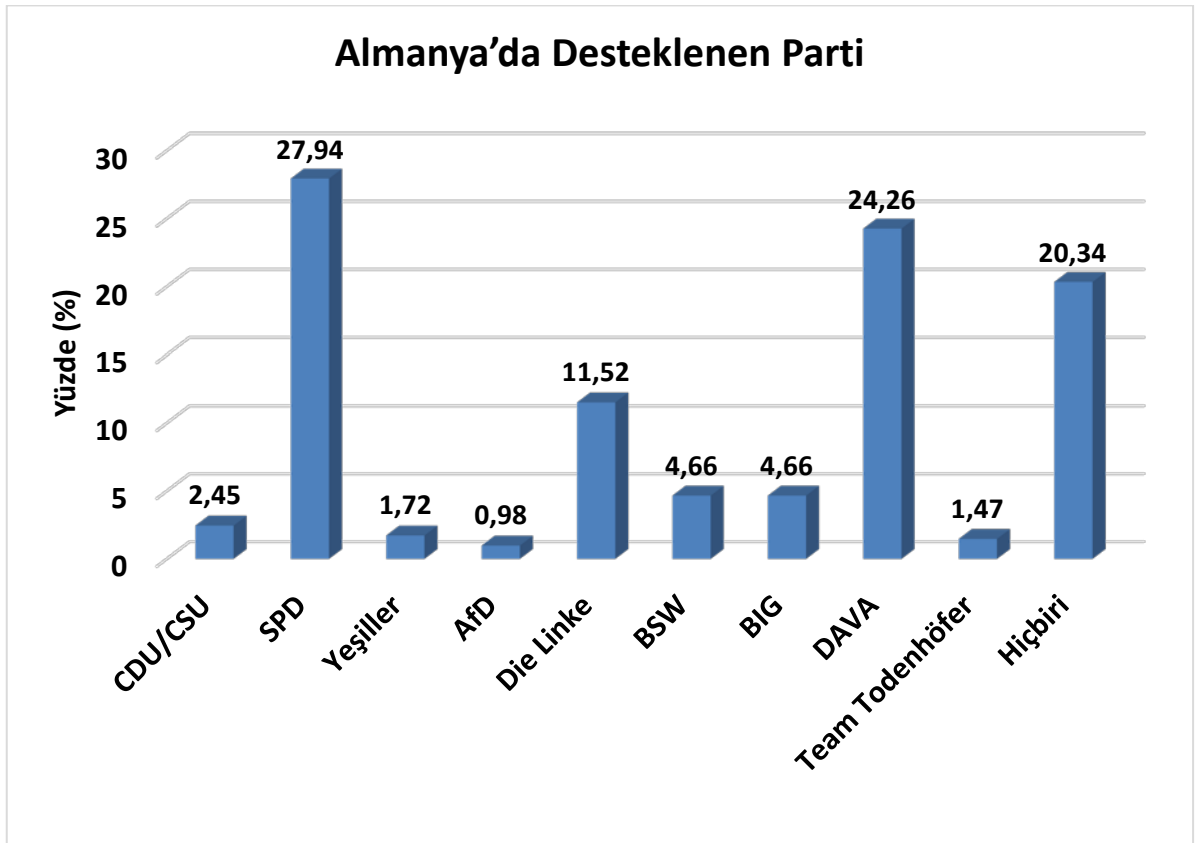
Şekil 16. Türkiye’de Desteklenen Partiler

Katılımcıların Türkiye’de destekledikleri siyasi partilere ilişkin veriler, Almanya’daki Türk diasporasının anavatan siyasetiyle olan bağlarını ve siyasal eğilimlerini açıkça ortaya koymaktadır. Şekil 15’te görüldüğü üzere, en fazla destek gören parti Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) olmuştur. 191 kişi (yüzde 46,93) bu partiyi desteklediğini beyan etmiştir. Bu oran Almanya’daki Türk diaspora toplumunda İslamcı ve muhafazakâr eğilimlerin güçlü bir şekilde temsil edildiğini göstermektedir. AK Parti’yi Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) 71 katılımcıyla (yüzde 17,44) takip etmektedir. CHP’ye verilen destek, seküler ve sosyal demokrat eğilimlerin Almanya’daki Türk diaspora içinde de belirli bir karşılık bulduğunu göstermektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 41 kişi (yüzde 10,07) tarafından desteklenmiştir. Bu bağlamda diaspora içinde milliyetçi temsiliyetin azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmektedir. Diğer partilere bakıldığında Yeniden Refah Partisi (12 kişi, yüzde 2,95), Saadet Partisi (10 kişi, yüzde 2,46), Büyük Birlik Partisi (2 kişi, yüzde 0,49) ve İYİ Parti (2 kişi, yüzde 0,49) sınırlı düzeyde temsil edilmektedir. Elde edilen veriler, Türkiye’deki merkez sağ ve sağ muhafazakâr blokun Almanya’daki Türkler arasında yaygın olarak destek gördüğünü teyit etmektedir.

Diğer yandan sol/sosyalist partilerden Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM) 30 kişi (yüzde 7,37) ve Türkiye İşçi Partisi (TİP) yalnızca 2 kişi (yüzde 0,49) tarafından desteklenmiştir. Bu oranlar ise Almanya'daki Türkler arasından sol siyasetin etkisinin sınırlı düzeyde olduğunu göstermektedir. “Hiçbir partiyi desteklemiyorum” diyen katılımcı sayısı ise 46 (yüzde 11,3) olup, bu oran ise siyasete mesafeli olanların veya partiler üstü bir pozisyonu benimseyenlerin varlığına işaret etmektedir.

Araştırmadaki bu dağılım, Türkiye siyasetinde sağ partilerin Almanya'daki Türk diasporası içinde daha geniş bir destek tabanına sahip olduğunu ve geleneksel-muhafazakâr değerlere bağlılığın siyasal tercihlere de yansıdığını göstermektedir. Bununla birlikte belirli bir düzeyde sol, seküler ve etnik kimlik temelli partilere de destek olduğu, Almanya'daki Türk diasporasının heterojen bir yapıya sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Şekil 17. Almanya'da Desteklenen Partiler

Katılımcıların Almanya siyasetinde destekledikleri partilere ilişkin veriler, Almanya'daki Türk diasporasının Almanya siyasetiyle olan ilişkilerini ve yönelimlerini anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Şekil 16'da görüldüğü üzere, en fazla destek gören parti Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD) olmuştur. 114 katılımcı (yüzde 27,94)

SPD'ye destek verdiğini beyan etmiştir. Bu oran Almanya'daki Türk diasporası içinde sosyal adalet, entegrasyon ve sosyal politika eksenli gündemlerin hâlâ güçlü bir karşılık bulduğunu göstermektedir. SPD'nin Türk diasporası içerisindeki bu konumu, geleneksel Alman merkez partileri içinde önemli bir temsile sahip olduğunu da ortaya koymaktadır.

SPD'yi, Çeşitlilik ve Uyanış için Demokratik İttifak Partisi (DAVA) takip etmektedir. DAVA, 99 katılımcı (yüzde 24,26) tarafından desteklenerek Almanya'daki Türk diasporasının en çok destek verdiği ikinci siyasi parti olmuştur. Henüz yeni kurulmuş olmasına rağmen bu denli yüksek bir destek oranına ulaşması, Almanya'daki muhafazakâr-Müslüman seçmen profilinin kendisini doğrudan temsil eden yapılara yönelme eğilimini ortaya koymaktadır. DAVA'nın başarısı, kültürel kimlik, dini değerler ve siyasi temsil arayışının birleştiği güçlü bir zemin üzerinde yükseldiğini göstermektedir.

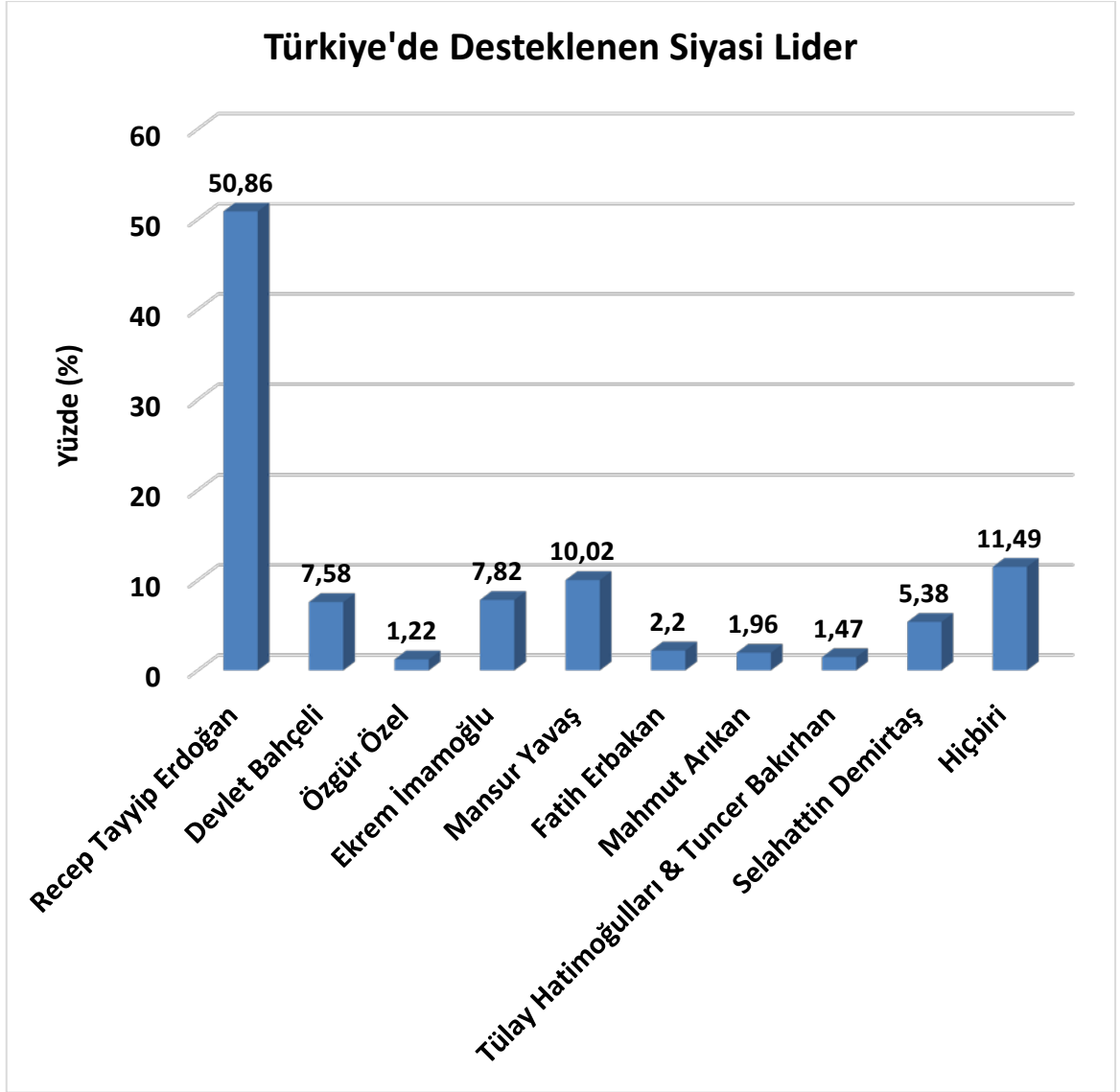
Die Linke (47 kişi, yüzde 11,52) ve Sahra Wagenknecht Birliği (BSW) (19 kişi, yüzde 4,66) gibi sol eğilimli partilere verilen destek, Alman sol blokunun Türkler arasında hala anlamlı bir karşılık bulduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte bu partiler SPD'nin düzeyine ulaşamamış, daha çok ideolojik bağlılık temelinde sınırlı bir destek elde edebilmiştir. Yeşiller Partisi (7 kişi, yüzde 1,72) ve Almanya için Alternatif Partisi (AfD) (4 kişi, yüzde 0,98) gibi diğer partilere verilen destek ise oldukça düşük seviyelerde kalmıştır. Özellikle AfD'nin aşırı sağcı ve göçmen karşıtı söylemleri göz önüne alındığında bu düşük destek oranı, Almanya'daki Türklerin bu çizgiye mesafeli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Yenilik ve Adalet için İttifak Partisi (BIG) ve DAVA Partisi, Almanya'daki Türkler tarafından kurulmuş ve özellikle diaspora toplumunun ihtiyaçlarını, değer dünyasını ve temsil beklentilerini önceleyen siyasi oluşumlar olarak dikkat çekmektedir. BIG Partisi 19 kişi (yüzde 4,66) tarafından desteklenmektedir. Bu iki partinin toplamda yüzde 28,92'lik bir destek oranına ulaşması, Almanya'daki Türk diasporasının yalnızca geleneksel Alman partileriyle değil, doğrudan kendisini temsil ettiğine inandığı yapılara da yöneldiğini göstermektedir. Bu durum ise Almanya'daki Türk diasporası içerisinde kültürel ve siyasal kimliğe dayalı kolektif hareket etme eğiliminin arttığını ve siyasal temsil bilincinin güçlendiğini göstermektedir.

Almanya Hristiyan Demokrat Birliği'ne (CDU/CSU) verilen destek yalnızca 10 kişiyle (yüzde 2,45) sınırlı kalmıştır. Bu oran Almanya'daki Türklerin söz konusu partiye sınırlı bir yakınlık duyduğunu ve CDU/CSU'nun benimsediği muhafazakârlık anlayışı yerine

daha çok kimlik temelli muhafazakârlığın dini ve sosyokültürel bir zeminde inşa edildiğini göstermektedir. CDU/CSU'dan ayrılarak 2020 yılında Jürgen Todenhöfer tarafından kurulan Almanya Adalet Partisi (Die Gerechtigkeitspartei – Team Todenhöfer) gibi alternatif partilere verilen destek de yalnızca 6 kişiyle (yüzde 1,47) sınırlıdır. Desteklediği herhangi bir partinin olmadığını ifade eden 83 kişi (yüzde 20,34) ise Almanya siyasetine mesafeli ya da eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan bir kesimin varlığına işaret etmektedir.

Araştırmadaki genel tablo, Almanya'daki Türklerin siyasal yönelimlerinde iki ana eksen etrafında kümелendiğini ortaya koymaktadır. Bir yanda sosyal demokrat değerleri benimseyen ve entegrasyon politikalarına önem verenler, diğer yanda ise kültürel ve dini temsiliyeti önceleyen, göçmen kökenli oluşumları destekleyenler yer almaktadır. Bu bağlamda Türk diasporasının siyasal yönelimi çift odaklı (dual orientation) bir karakter taşımaktadır. Dolayısıyla hem yaşanan ülkenin siyasal yapısına entegrasyon hem de köken kimliği temelinde siyasal temsiliyet talebinin birlikte varlık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla Almanya'daki Türk toplumunun siyasal tercihlerini anlamada sadece sosyoekonomik değişkenler değil, aynı zamanda kimliksel ve kültürel dinamiklerin de dikkate alınması önem arz etmektedir.

Şekil 18. Türkiye’de Desteklenen Siyasi Liderler

Katılımcıların Türkiye siyasetinde destekledikleri liderlere ilişkin veriler, Almanya’daki Türk diasporasının lider odaklı siyasal eğilimlerini analiz etmek açısından önemli bulgular sunmaktadır. Şekil 17’de görüleceği üzere, en çok desteklenen lider, 208 kişi (yüzde 50,86) ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan olmuştur. Bu oran Erdoğan’ın Almanya’daki Türk diasporası nezdinde hala güçlü bir desteğe sahip olduğunu ve muhafazakâr seçmen tabanının lider merkezli bir tutum sergilediğini ortaya koymaktadır. Erdoğan’ı destekleyenlerin oranının yarıyı aşmasını, karizmatik liderlik, dini-muhafazakâr söylem ve diaspora politikalarındaki etkinliğin birleşimiyle açıklamak mümkündür.

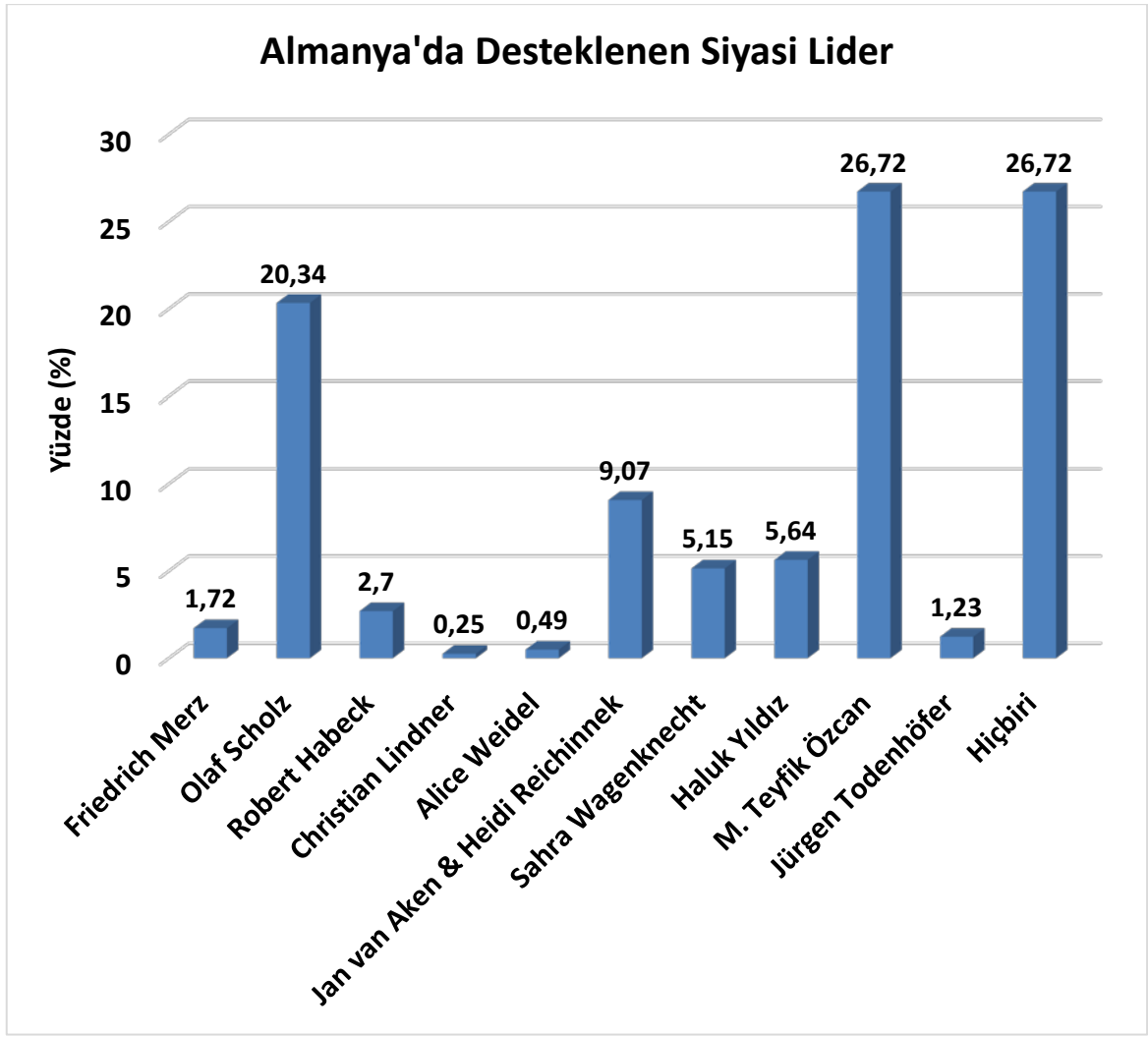
Diğer siyasi liderlere bakıldığında Mansur Yavaş 41 kişi (yüzde 10,02) ile ikinci sırada yer alırken, Ekrem İmamoğlu 32 kişi (yüzde 7,82) ve Devlet Bahçeli 31 kişi (yüzde 7,58)

ile onu takip etmektedir. Bu oranlar Türkiye'deki muhalefet bloğunun Almanya'daki Türk diasporasında da belirli bir karşılık bulduğunu ancak genel olarak daha düşük düzeyde desteklendiğini göstermektedir. Özgür Özel'e verilen destek sadece 5 kişi (yüzde 1,22) ile sınırlı kalmıştır. Bu durum CHP'nin genel başkanının henüz diaspora nezdinde yeterince tanınmadığını veya güçlü bir izlenim oluşturmadığını düşündürmektedir.

Selahattin Demirtaş (yüzde 5,38), Tülay Hatimoğulları ve Tuncer Bakırhan (yüzde 1,47) gibi sol/etnik kimlik temelli liderlere verilen destek ise Almanya'daki belirli bir sol tabanın mevcudiyetine işaret etmektedir. Diğer liderlerden Fatih Erbakan (yüzde 2,20) ve Mahmut Arıkan (yüzde 1,96) gibi Millî Görüş hareketinden isimler de daha sınırlı bir destek almıştır.

Hiçbir lideri desteklemediğini belirten 47 kişi (yüzde 11,49) bulunmaktadır. Bu grup, lider merkezli siyaset anlayışına mesafeli olan, genel olarak siyasetle ilgilenmeyen veya siyasete güven duymayan bireylerden oluşuyor izlenimi vermektedir.

Araştırmadaki bu genel dağılım, Türkiye siyasetinde liderlik merkezli tercihin Almanya'daki Türk diaspora toplumunda da baskın olduğunu, özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın hala karizmatik bir figür olarak görüldüğünü ve muhalefet liderlerinin destek düzeylerinin görece olarak sınırlı kaldığını sergilemektedir. Almanya'daki Türk diasporasında lider odaklı siyasi tutumların, medya, toplumsal ağlar ve dini-kültürel aidiyetlerle birlikte şekillendiği söylenebilir.

Şekil 19. Almanya'da Desteklenen Siyasi Liderler

Almanya'daki siyasi liderler arasındaki destek dağılımı, Almanya'daki Türk diasporasının yerel siyasal liderlik algısını ve temsil tercihinin anlamak açısından oldukça dikkat çekicidir. Şekil 18'de görüleceği üzere, Almanya'da en çok desteklenen lider 109 kişi (yüzde 26,72) ile DAVA Partisi'nin kurucu lideri M. Teyfik Özcan olmuştur. Aynı sayıda katılımcı (yüzde 26,72) ise hiçbir Alman siyasetçiyi desteklemediğini beyan etmiştir. Bu ikili durum, bir yandan yeni ve Türk kimliğiyle öne çıkan liderlere duyulan ilgiyi, diğer yandan ise Almanya siyasetinde aidiyet kurulamayan veya mesafeli yaklaşılan bir zemin bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Olaf Scholz, 83 kişi (yüzde 20,34) tarafından desteklenerek, geleneksel merkez solun lideri olarak SPD'ye olan eğilimi teyit etmektedir. Scholz'a duyulan destek, SPD'nin göçmen politikalarındaki yumuşak dili, entegrasyona ve sosyal politikalara verdiği önemi yansıtır olabilir. Jan van Aken ve Heidi Reichinnek (Die Linke) ikilisi, 37 kişi (yüzde

9,07) tarafından desteklenirken, Sahra Wagenknecht (BSW) 21 kişi (yüzde 5,15), Haluk Yıldız (BIG) ise 23 kişi (yüzde 5,64) ile destek bulmuştur.

Robert Habeck (Yeşiller) 11 kişi (yüzde 2,7), Friedrich Merz (CDU) 7 kişi (yüzde 1,72), Jürgen Todenhöfer 5 kişi (yüzde 1,23), Alice Weidel (AfD) 2 kişi (yüzde 0,49) ve Christian Lindner (FDP) ise sadece 1 kişi (yüzde 0,25) tarafından desteklenmektedir. AfD gibi aşırı sağ liderlere verilen desteğin oldukça düşük olması, Almanya'daki Türklerin kimliksel ve kültürel güvenlik algısının bu partilerle ve onların temsilcileriyle uyuşmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Toplamda 109 katılımcının (yüzde 26,72) hiçbir Alman siyasetçiyi desteklemediğini ifade etmesi, siyasal ilgisizlik ya da temsil eksikliğine dair önemli bir sinyal olarak değerlendirilebilir. Bu durum geleneksel Alman siyasetçileriyle özdeşleşmeyen bir seçmen kitlesinin varlığına işaret etmektedir.

Araştırmadaki genel dağılım, Almanya'daki Türk diaspora toplumunun Almanya'daki siyasi liderlerle kurduğu bağın oldukça çeşitlendiğini, ancak bu bağın büyük oranda kimlik temelli veya pragmatik yönelimlere dayandığını ortaya koymaktadır. M. Teyfik Özcan'ın en fazla desteklenen lider olması, siyasal temsil arayışının kültürel yakınlık temelinde şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca Olaf Scholz gibi geleneksel liderlerin ise halen güvenilir alternatifler olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

4.3. Araştırmada Uygulanan Faktör Analizi

Tablo 10. Faktör Yapısı ve Açıklanan Toplam Varyans

Factor Loadings

	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4	Uniqueness
41. Türkiye'deki seçim süreçlerini takip etmek benim için önemlidir.	0.890				0.271
37. Türk siyasetini düzenli olarak takip etmek benim için önemlidir.	0.765				0.451
43. Türkiye'deki seçim sonuçlarının, Türkiye'ye etkisi beni ilgilendirir.	0.679				0.416
51. Türkiye'deki siyasi liderlere olan desteğim, seçim süreçlerine olan ilgimi artırır.	0.466				0.465
39. TV, Gazete ve sosyal medya gibi görsel iletişim araçları Türkiye'deki seçimlere olan ilgimi artırır.	0.424				0.654
42. Almanya'daki seçim süreçlerini takip etmek benim için önemlidir.		0.714			0.328
38. Alman siyasetini düzenli olarak takip etmek benim için önemlidir.		0.704			0.475
40. TV, Gazete ve sosyal medya gibi görsel iletişim araçları Almanya'daki seçimlere olan ilgimi artırır.		0.649			0.562
45. Almanya'da eyalet politikalarının göçmenlere yönelik tutumları, siyasi görüşlerimi etkiler.			0.715		0.461
46. Almanya'da yaşadığım ayrımcılık deneyimleri, siyasi bakış açımı etkiler.			0.576		0.652
44. Almanya'daki seçim sonuçlarının, göçmenler üzerindeki etkisi beni ilgilendirir.			0.541		0.422
52. Almanya'da göçmen politikalarına dair söylemler, siyasi partilere olan desteğimi etkiler.			0.521		0.613
48. Türkiye seçimlerinde kampanyalar, seçim motivasyonumu artırır.				0.709	0.317
49. Almanya'da yaşayan Türkler arasında yapılan siyasal tartışmalar seçim tercihlerimi etkiler.				0.507	0.768
47. Almanya seçimlerinde kampanyalar, seçim motivasyonumu artırır.		(0.502)		0.497 ²⁸	0.521
50. Almanya'daki Türk sivil toplum kuruluşları (vakıf, dernek vb.), siyasal katılımımı teşvik eder.				0.416	0.781

Note. Applied rotation method is promax.

Araştırma kapsamında, Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya siyasetine yönelik ilgilerini ve siyasal katılım dinamiklerini anlamak için faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinde Promax rotasyonu tercih edilmiş, faktörlerin birbirleriyle

²⁸ “Almanya seçimlerinde kampanyalar, seçim motivasyonumu artırır” ifadesi, 2. ve 3. faktörlere aynı oranda pozitif yükleme yaptığı için daha uygun grup olan 4. faktör grubuna (siyasal iletişim faktörü) dahil edilmiştir.

ilişkilendirilebileceği varsayımıyla bu eğik rotasyon yöntemi kullanılarak faktör yüklerinin yorumlanması kolaylaştırılmıştır. Analiz sonucunda dört ayrı faktör ortaya çıkmıştır:

Birinci faktör, “Türk Siyasetine İlgi Faktörü” olarak adlandırılmıştır. Bu faktörde Türkiye siyasetine yönelik ifadeler bir araya gelmiştir. Faktördeki en yüksek yüklemeyi yapan değişken, “Türkiye’deki seçim süreçlerini takip etmek benim için önemlidir” ifadesidir (faktör yükü=0,890). Ayrıca, “Türk siyasetini düzenli olarak takip etmek benim için önemlidir” (0,765), “Türkiye’deki seçim sonuçlarının, Türkiye’ye etkisi beni ilgilendirir” (0,679) ve “Türkiye’deki siyasi liderlere olan desteğim, seçim süreçlerine olan ilgimi artırır” (0,466) gibi ankette yer alan ifadeler bu faktör içerisinde değerlendirilmiştir.

İkinci faktör, “Alman Siyasetine İlgi Faktörü” olarak kavramsallaştırılmıştır. Almanya siyasetine yönelik ifadelerin yüksek yüklemeler yaptığı bu faktör, özellikle Almanya’daki seçim süreçlerinin takip edilmesi (0,714), Alman siyasetini düzenli takip etmenin önemi (0,704) ve iletişim araçlarının Almanya seçimlerine olan ilgiyi artırması (0,649) gibi değişkenleri kapsamaktadır. Bu minvalde “Alman Siyasetine İlgi Faktörü”, Almanya’daki Türklerin bulundukları ülkedeki siyasal ilgi düzeyini yansıtmaktadır.

Üçüncü faktör, “Almanya’da Göçmenlik Faktörü” şeklinde adlandırılmıştır. Almanya’daki göçmen politikalarına ve ayrımcılığa yönelik ifadeler bu faktörde bir araya gelmiştir. “Almanya’da eyalet politikalarının göçmenlere yönelik tutumları, siyasi görüşlerimi etkiler” (0,715), “Almanya’da yaşadığım ayrımcılık deneyimleri, siyasi bakış açımı etkiler” (0,576), “Almanya’daki seçim sonuçlarının, göçmenler üzerindeki etkisi beni ilgilendirir” (0,541) ve “Almanya’da göçmen politikalarına dair söylemler, siyasi partilere olan desteğimi etkiler” (0,521) ifadeleri bu faktörün temel değişkenleridir. “Almanya’da Göçmenlik Faktörü”, katılımcıların Almanya’daki göçmen politikaları ve ayrımcılık deneyimleri bağlamında siyasi tutumlarını ve duyarlılıklarını yansıtmaktadır.

Dördüncü faktör ise, “Siyasal İletişim Faktörü” olarak belirlenmiştir. Bu faktörde seçim kampanyalarının seçim motivasyonunu artırması (Türkiye seçimleri için faktör yükü=0,709; Almanya seçimleri için faktör yükü=0,497) öne çıkmaktadır. Ayrıca Almanya’da yaşayan Türkler arasındaki siyasal tartışmaların seçim tercihlerini etkilemesi (0,507) ve Almanya’daki Türk sivil toplum kuruluşlarının siyasal katılımı teşvik etmesi (0,416) gibi iletişim odaklı ifadeler bu faktör altında değerlendirilmiştir.

Analiz sonucunda elde edilen bu dört faktör, toplam varyansın önemli bir kısmını açıklamaktadır. Dolayısıyla bu faktör yapısı, Almanya'daki Türklerin siyasal ilgilerini şekillendiren temel dinamikleri anlamak açısından önemli bulgular sunmaktadır. Bu çerçevede Promax rotasyonu ile faktörler arasındaki ilişkiler daha belirgin hale getirilmiş olup, bu analiz yapısı katılımcıların siyasal davranışlarının sosyolojik ve siyasal çerçevede daha iyi anlaşılmasını ve yorumlanmasını sağlamaktadır.

4.4. Faktörler Arası Korelasyon Analizi

Tablo 11. Faktörler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

Pearson's Correlations

			Pearson's r	p
Türk Siyasetine İlgi Faktörü	-	Alman Siyasetine İlgi Faktörü	0.218***	< .001
Türk Siyasetine İlgi Faktörü	-	Almanya'da Göçmenlik Faktörü	0.375***	< .001
Türk Siyasetine İlgi Faktörü	-	Siyasal İletişim Faktörü	0.339***	< .001
Alman Siyasetine İlgi Faktörü	-	Almanya'da Göçmenlik Faktörü	0.352***	< .001
Alman Siyasetine İlgi Faktörü	-	Siyasal İletişim Faktörü	0.184***	< .001
Almanya'da Göçmenlik Faktörü	-	Siyasal İletişim Faktörü	0.172***	< .001

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Araştırma kapsamında oluşturulan faktörlerin birbirleriyle ilişkisini belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları, faktörler arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkilerin olduğunu göstermektedir. Elde edilen korelasyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri aşağıda detaylandırılmıştır:

“Türk Siyasetine İlgi Faktörü” ile “Alman Siyasetine İlgi Faktörü” arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde olmakla birlikte istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($r=0,218$, $p<0,001$) bulunmaktadır. Elde edilen bu bulgu, katılımcıların Türkiye siyasetine olan ilgilerinin, aynı zamanda Almanya siyasetine yönelik ilgilerini de olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

“Türk Siyasetine İlgi Faktörü” ile “Almanya'da Göçmenlik Faktörü” arasındaki ilişki diğerlerine göre daha yüksek, ancak orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,375$, $p<0,001$) bulunmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuç, Türkiye siyasetine ilgisi yüksek olan bireylerin, Almanya'daki göçmen politikaları ve ayrımcılık konularına da yüksek düzeyde hassasiyet gösterdiğini işaret etmektedir.

“Türk Siyasetine İlgi Faktörü” ve “Siyasal İletişim Faktörü” arasında ise orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=0,339$, $p<0,001$) tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu durum,

Türkiye siyasetine ilgi duyan bireylerin seçim kampanyaları gibi iletişim araçlarına daha duyarlı olduklarını ifade etmektedir.

“Alman Siyasetine İlgi Faktörü” ile “Almanya’da Göçmenlik Faktörü” arasında orta düzeyde pozitif ilişki ($r=0,352$, $p<0,001$) bulunmuştur. Dolayısıyla bu ilişki, Almanya siyasetine ilgisi yüksek olan katılımcıların göçmen politikaları ve ayrımcılığa karşı daha duyarlı olduklarını göstermektedir.

“Alman Siyasetine İlgi Faktörü” ve “Siyasal İletişim Faktörü” arasında düşük düzeyde pozitif anlamlı ilişki ($r=0,184$, $p<0,001$) saptanmıştır. Dolayısıyla bu bulgu, Alman siyasetine olan ilginin, seçim kampanyaları ve siyasal iletişim araçlarına duyarlılığı artırdığını, ancak etkinin daha sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Son olarak “Almanya’da Göçmenlik Faktörü” ve “Siyasal İletişim Faktörü” arasında zayıf olmakla birlikte istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki ($r=0,172$, $p<0,001$) gözlenmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç, göçmen politikaları ve ayrımcılıkla ilgili hassasiyetin siyasal iletişim faktörlerine yönelik algıyı olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Korelasyon analiziyle elde edilen bu bulgular, katılımcıların siyasal ilgileri, göçmenlik konusundaki duyarlılıkları ve siyasal iletişim araçlarına yönelik tutumları arasındaki ilişkileri açıkça ortaya koymaktadır. Faktörler arası bu ilişkiler, Almanya’daki Türklerin diasporik kimliklerini ve çifte siyasallık eğilimlerini daha derinlemesine anlamak için önemli bir temel oluşturmaktadır.

4.5. Türk Siyasetine İlgili Faktörü

4.5.1. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Cinsiyet Arasındaki İlişki

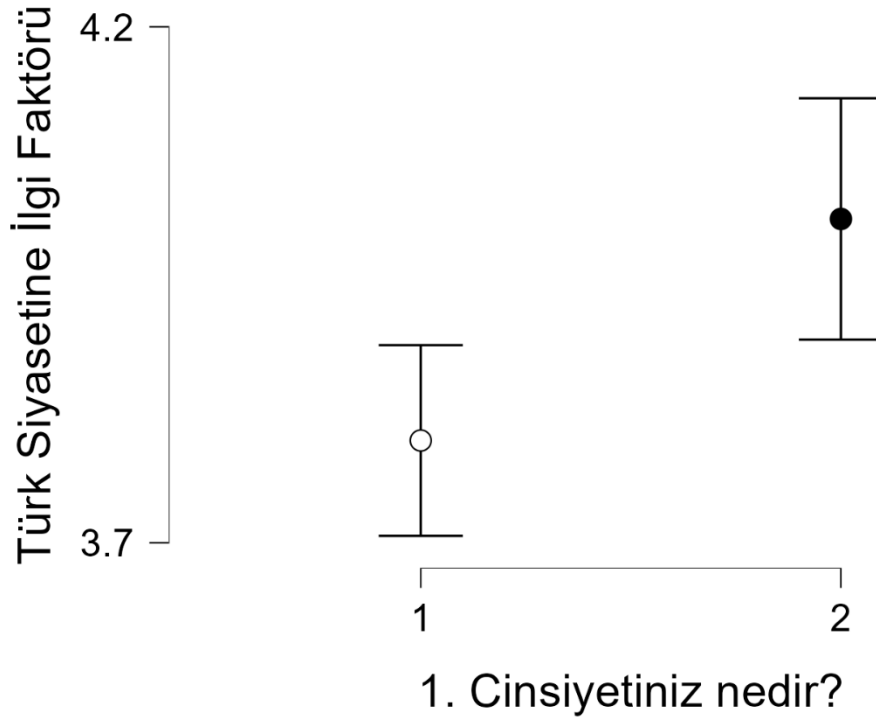
Tablo 12. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler

Independent Samples T-Test

	Test	Statistic	df	p
Türk Siyasetine İlgili Faktörü	Student	-2.855	444.000	0.005
	Welch	-2.839	416.241	0.005

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Türk Siyasetine İlgili Faktörü	Kadın	229	3.799	0.709	0.047	0.187
	Erkek	217	4.014	0.874	0.059	0.218

Şekil 20. Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Türk siyasetine duydukları ilgi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmiştir ($t=-2.855$; $p=0.005$). Erkek katılımcıların ortalaması 4.01 iken, kadınların ortalaması 3.80'dir. Bu bulgu erkeklerin, Türk siyasetine kadınlara kıyasla daha fazla ilgi duyduğunu göstermektedir.

Bu durum genel olarak siyaset literatüründe erkeklerin politik konulara daha fazla angaje olduklarına dair bulgularla da örtüşmektedir. Erkeklerin Türkiye siyasetiyle daha yakından ilgilenmesi, anavatanla olan bağlarını koruma eğilimlerinin daha yoğun olmasından ya da Türkiye siyasetinin gündelik yaşamlarında daha fazla yer tutmasından kaynaklanıyor olabilir. Ancak kadınların da belirli bir düzeyde ilgisinin olması, siyasal farkındalığın toplumun tüm kesimlerine yayıldığını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

4.5.2. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Doğum Yeri Arasındaki İlişki

Tablo 13. Türk Siyasetine İlgili Faktöre İlişkin Doğum Yeri Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler

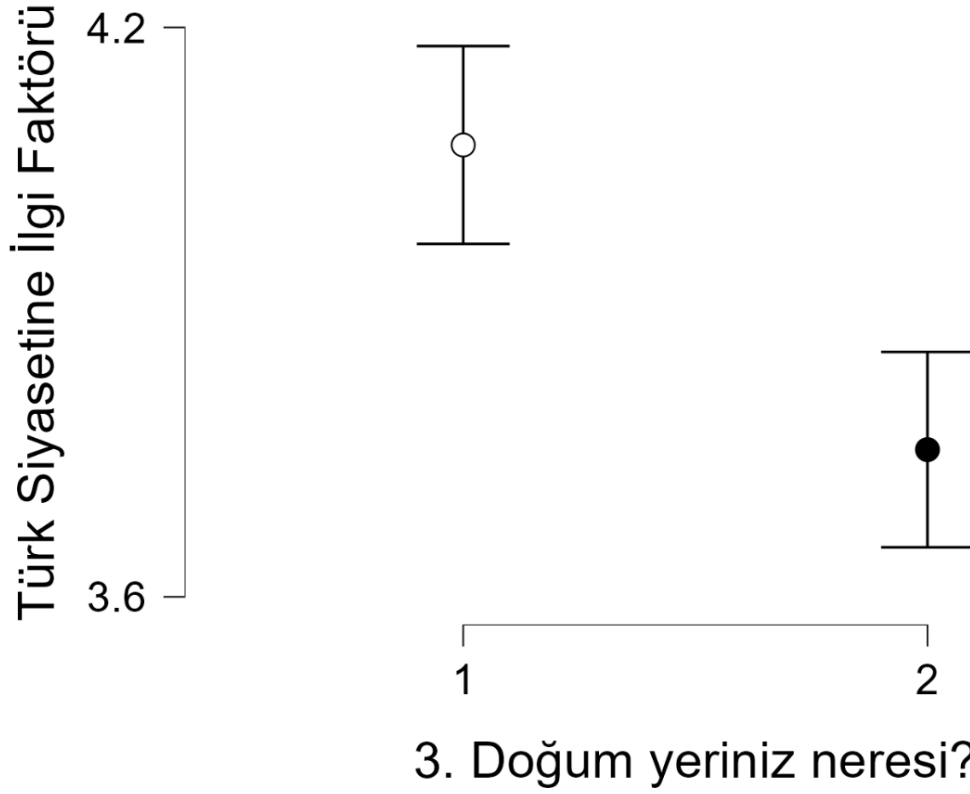
Independent Samples T-Test

	t	df	p
Türk Siyasetine İlgili Faktörü	4.273	440	< .001

Note. Student's t-test.

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Türk Siyasetine İlgili Faktörü	Türkiye	197	4.076	0.742	0.053	0.182
	Almanya	245	3.755	0.818	0.052	0.218

Şekil 21. Doğum Yerine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Araştırmada test edilen hipotezlerden biri, Almanya'daki Türkler arasında Türkiye'de doğan bireylerin, Almanya'da doğanlara kıyasla Türkiye siyasetini daha fazla önemsedikleri ve bu alana daha fazla ilgi gösterdikleri yönündedir. Bu varsayımı sınamak amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonucunda, doğum yerine göre Türk siyasetine ilgi düzeyinin anlamlı biçimde farklılık gösterdiği bulunmuştur ($t=4.273$; $p<0.001$). Türkiye'de doğan bireylerin ortalama puanı 4.08 iken, Almanya doğumluların ortalaması 3.76'dır. Dolayısıyla bu anlamlı fark, doğum yerinin siyasal ilgi üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

Ortaya çıkan bulgu sosyal kimlik teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, bireyin kimlik gelişiminde doğum yerinin önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Türkiye'de doğan bireyler, "Türk kimliği" ile daha erken yaşlarda ve daha güçlü bir biçimde özdeşleşmiş olabilirler. Bu da Türkiye siyasetine yönelik daha yüksek bir ilgi düzeyini beraberinde getirmektedir. Grup aidiyetinin siyasal tutumlar üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, bu bireylerin iç grup kimliğini koruma ve pekiştirme eğiliminde oldukları söylenebilir (Tajfel ve Turner, 1979; Tajfel ve diğerleri, 1971). Öte yandan bu sonuç diaspora teorisi bağlamında da anlamlıdır. Safran (1991) ve Sheffer (2003) gibi araştırmacıların da ifade

ettiği gibi, diaspora toplulukları anavatanla olan bağlarını kolektif hafıza, kültürel süreklilik ve duygusal bağlılık temelinde sürdürmektedir. Türkiye’de doğmuş bireylerin bu bağlamda anavatanla kurdukları yoğun ilişkiler, Türk siyasetine olan ilgilerini yüksek tutan temel bir faktör olabilir. Benzer biçimde transnasyonalizm teorisi perspektifiyle bakıldığında da Türkiye doğumlu bireylerin “orada” (anavatan) ile “burada” (mesken ülke) arasında kurduğu siyasal ve toplumsal ilişkilerin daha güçlü olduğu söylenebilir (Basch, Glick Schiller ve Szanton Blanc, 1994; Faist, 2000). Bu bireyler, Türkiye’ye yönelik siyasal bağlılıklarını daha yoğun bir biçimde sürdürmekte ve anavatan siyasetini aktif biçimde takip etmeye devam etmektedirler.

Buna karşılık Almanya doğumlu bireylerin Türk siyasetine ilgisinin daha düşük olması, diasporadaki ikinci ve üçüncü kuşakların anavatanla kurduğu bağların daha zayıf veya daha dolaylı bir yapıya sahip olduğunu düşündürmektedir. Ancak bu ilginin tamamen kopmadığı, belirli bir düzeyde sürdüğü de dikkat çekmektedir. Nitekim bu durum, diaspora kimliğinin çift yönlü doğasını, yani hem köken ülkeye hem de yaşanılan ülkeye yönelik çok katmanlı bir aidiyet yapısını ortaya koymaktadır (Basch, Glick Schiller ve Szanton Blanc, 1994).

4.5.3. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Yaş Arasındaki İlişki

Tablo 14. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Yaş Değişkenine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

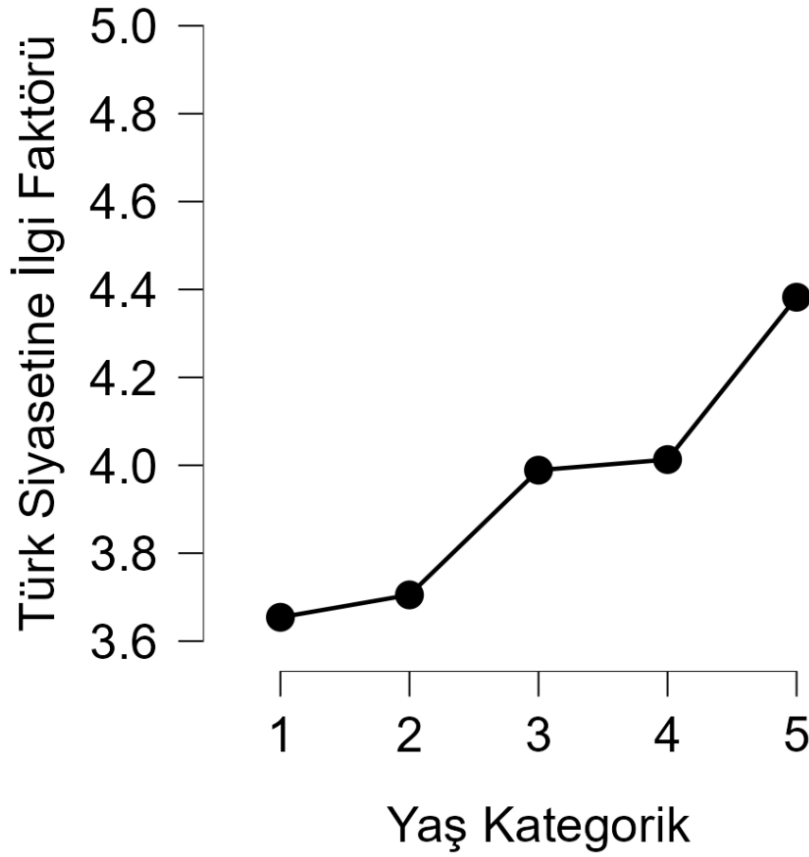
ANOVA - Türk Siyasetine İlgili Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Yaş Kategorik	28.511	4	7.128	12.262	< .001
Residuals	256.343	441	0.581		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Türk Siyasetine İlgili Faktörü

Yaş Kategorik	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
18-30 yaş	133	3.654	0.729	0.063	0.199
31-40 yaş	78	3.705	0.955	0.108	0.258
41-50 yaş	90	3.989	0.742	0.078	0.186
51-60 yaş	77	4.013	0.639	0.073	0.159
61 yaş ve üstü	68	4.382	0.734	0.089	0.167

Şekil 22. Yaş Değişkenine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Tablo 15. Yaş Değişkenine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
7.046	4.000	441.000	< .001

Araştırmada katılımcıların yaş gruplarına göre Türk siyasetine duydukları ilgi düzeyleri incelenmiş ve bu doğrultuda uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=12.262$; $p<0.001$). Bu sonuç, yaş değişkeninin Türk siyasetine duyulan ilgi üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

İstatistikler incelendiğinde, en yüksek ilgi düzeyi ortalaması 4.38 ile 61 yaş ve üzeri katılımcılara aittir. Bu grubu sırasıyla 51-60 yaş grubu (4.01), 41-50 yaş grubu (3.99), 31-40 yaş grubu (3.71) ve 18-30 yaş grubu (3.65) takip etmektedir. Bu bulgular, yaş ilerledikçe Türk siyasetine duyulan ilginin arttığını ve özellikle ileri yaş gruplarında bu ilginin belirginleştiğini ortaya koymaktadır.

Levene testi sonucunda varyansların homojenliği varsayımının ihlal edildiği görülmektedir ($p < 0.001$). Bu durum, gruplar arası varyansların eşit olmadığını ve sonuçların yorumlanmasında dikkatli olunması gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte genel eğilim, yaş ilerledikçe Türk siyasetine yönelik ilginin anlamlı ve istikrarlı biçimde arttığını açıkça ortaya koymaktadır.

4.5.4. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişki

Tablo 16. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Eğitim Seviyesine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

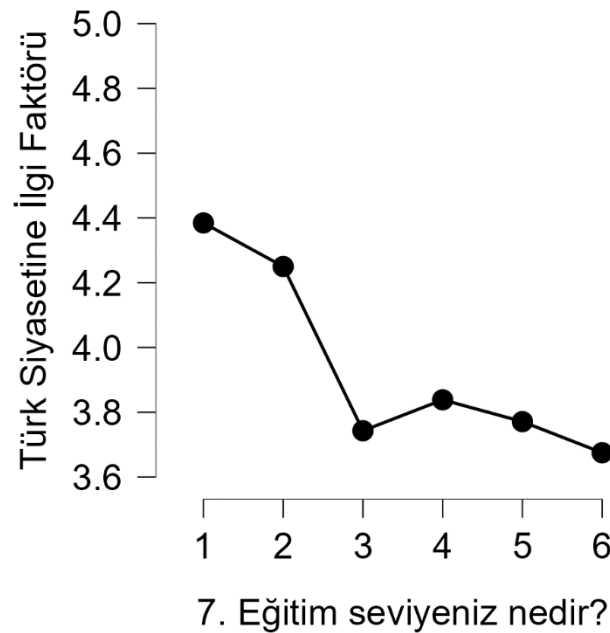
ANOVA - Türk Siyasetine İlgili Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
7. Eğitim seviyeniz nedir?	20.107	5	4.021	6.797	< .001
Residuals	250.844	424	0.592		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Türk Siyasetine İlgili Faktörü

7. Eğitim seviyeniz nedir?	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
İlkokul	26	4.385	0.571	0.112	0.130
Ortaokul	64	4.250	0.667	0.083	0.157
Lise	70	3.743	0.755	0.090	0.202
Meslek (Ausbildung)	99	3.838	0.752	0.076	0.196
Üniversite	131	3.771	0.790	0.069	0.209
Lisansüstü	40	3.675	0.997	0.158	0.271

Şekil 23. Eğitim Seviyesine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Tablo 17. Eğitim Seviyesine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
1.996	5.000	424.000	0.078

Post Hoc Comparisons - 7. Eğitim seviyeniz nedir?

		Mean Difference	SE	df	t	p _{Tukey}
İlkokul	Ortaokul	0.135	0.179	424	0.753	0.975
	Lise	0.642	0.177	424	3.633	0.004
	Meslek	0.546	0.170	424	3.223	0.017
	Üniversite	0.614	0.165	424	3.716	0.003
	Lisansüstü	0.710	0.194	424	3.662	0.004
Ortaokul	Lise	0.507	0.133	424	3.812	0.002
	Meslek	0.412	0.123	424	3.336	0.012
	Üniversite	0.479	0.117	424	4.083	< .001
	Lisansüstü	0.575	0.155	424	3.709	0.003
Lise	Meslek	-0.096	0.120	424	-0.795	0.968
	Üniversite	-0.028	0.114	424	-0.247	1.000
	Lisansüstü	0.068	0.152	424	0.445	0.998
Meslek	Üniversite	0.067	0.102	424	0.658	0.986
	Lisansüstü	0.163	0.144	424	1.134	0.867
Üniversite	Lisansüstü	0.096	0.139	424	0.691	0.983

Note. P-value adjusted for comparing a family of 6 estimates.

Katılımcıların eğitim düzeyine göre Türk siyasetine olan ilgileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=6.797$; $p<0.001$). En yüksek ilgi düzeyi ortalaması 4.39 ile ilkokul mezunlarına aittir. Bu grubu sırasıyla ortaokul (4.25), meslek eğitimi almış bireyler (3.84), üniversite mezunları (3.77), lise mezunları (3.74) ve lisansüstü eğitim almış bireyler (3.68) takip etmektedir.

Eğitim seviyesi yükseldikçe Türk siyasetine duyulan ilginin azaldığı görülmektedir. Bu bulgu yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin daha çok Alman siyasetine yönelim gösterdiğini düşündürülebilir. Diğer taraftan daha düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin anavatan siyasetini kimliksele bir aidiyet göstergesi olarak algıladığı ve bu sebeple daha yoğun ilgi gösterdiği düşünülebilir. Bu farklılaşma, diaspora içerisindeki siyasal ilginin sadece kültürel değil, aynı zamanda sınıfa ve eğitime dayalı dinamiklerle de ilişkili olduğunu göstermektedir.

Post hoc testleri sonucunda, ilkokul mezunlarının Türk siyasetine duyduğu ilginin üniversite ($p=0.003$) ve lisansüstü eğitim düzeyine ($p=0.001$) sahip bireylere kıyasla

istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde ortaokul mezunlarının da lisansüstü bireylerden anlamlı biçimde farklılaştığı görülmektedir ($p=0.014$). Bu bulgular, daha az eğitilmiş bireylerin Türk siyasetine daha güçlü bir ilgi gösterdiğini ve bu farkın özellikle akademik seviyesi yüksek bireylerde belirgin biçimde azaldığını ortaya koymaktadır.

4.5.5. Türk Siyasetine İlgili Faktörü ve Hane Geliri Arasındaki İlişki

Tablo 18. Türk Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Hane Gelirine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

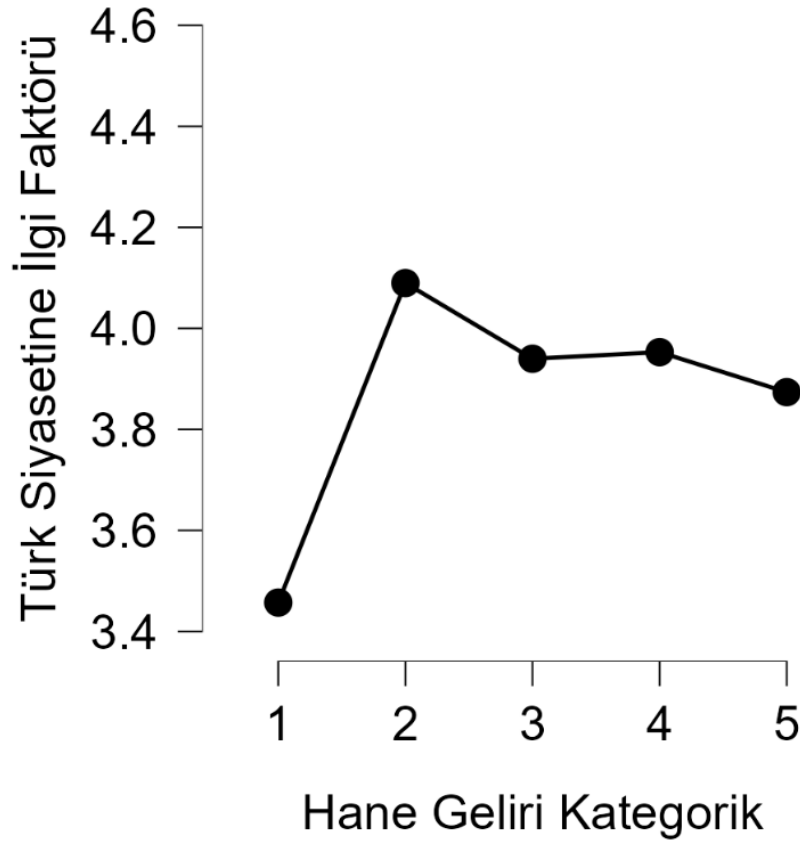
ANOVA - Türk Siyasetine İlgili Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Hane Geliri Kategorik	10.085	4	2.521	4.069	0.003
Residuals	260.872	421	0.620		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Türk Siyasetine İlgili Faktörü

Hane Geliri Kategorik	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
0-1000 €	35	3.457	0.741	0.125	0.214
1001-2000 €	78	4.090	0.856	0.097	0.209
2001-3000 €	133	3.940	0.746	0.065	0.189
3001-4000 €	85	3.953	0.830	0.090	0.210
4001 € ve üstü	95	3.874	0.761	0.078	0.197

Şekil 24. Hane Gelirine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Tablo 19. Hane Gelirine Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
0.918	4.000	421.000	0.453

Post Hoc Comparisons - Hane Geliri Kategorik

		Mean Difference	SE	df	t	p _{tukey}
0-1000 €	1001-2000 €	-0.633	0.160	421	-3.950	< .001
	2001-3000 €	-0.483	0.150	421	-3.228	0.012
	3001-4000 €	-0.496	0.158	421	-3.136	0.016
	4001 € ve üstü	-0.417	0.156	421	-2.676	0.059
1001-2000 €	2001-3000 €	0.150	0.112	421	1.335	0.669
	3001-4000 €	0.137	0.123	421	1.108	0.802
	4001 € ve üstü	0.216	0.120	421	1.796	0.377
2001-3000 €	3001-4000 €	-0.013	0.109	421	-0.120	1.000
	4001 € ve üstü	0.066	0.106	421	0.626	0.971
3001-4000 €	4001 € ve üstü	0.079	0.118	421	0.674	0.962

Note. P-value adjusted for comparing a family of 5 estimates.

Araştırmada katılımcıların hane gelir düzeylerine göre Türk siyasetine duydukları ilgi düzeyleri incelenmiş ve bu doğrultuda gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=4.069$; $p=0.003$). Bu sonuca göre gelir düzeyi Türk siyasetine yönelik ilgi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.

Bu bağlamda istatistikler incelendiğinde, en yüksek ortalama 4.09 ile 1001–2000 € gelir grubuna aittir. Bu grubu sırasıyla 3001–4000 € (3.95), 2001–3000 € (3.94), 4001 € ve üstü (3.87) ve 0–1000 € (3.46) gelir grubundaki katılımcılar takip etmektedir. Bu durum, orta gelir grubundaki bireylerin Türk siyasetine daha fazla ilgi gösterdiğini, çok düşük ve çok yüksek gelir gruplarında ise bu ilginin görece daha düşük seyrettiğini ortaya koymaktadır.

Levene testi sonucunda varyansların homojenliği varsayımı sağlanmıştır ($p=0.453$). Bu nedenle standart Tukey HSD post-hoc testi uygulanmıştır. Post-hoc test sonuçlarına göre, 0–1000 € gelir grubundaki katılımcıların Türk siyasetine duyduğu ilgi, 1001–2000 € ($p<0.001$), 2001–3000 € ($p=0.012$) ve 3001–4000 € ($p=0.016$) gelir grubundaki katılımcılara kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Diğer grup kombinasyonları arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Dolayısıyla bu bulgular, Türk siyasetine duyulan ilginin gelir düzeyiyle birlikte değiştiğini, özellikle düşük gelir grubundaki bireylerin siyasete daha az ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, orta gelir düzeyindeki bireylerin daha yüksek siyasi ilgi göstermesi, ekonomik istikrar ve siyasal motivasyon arasındaki olası bağlantılara işaret etmektedir.

4.5.6. Türk Siyasetine İlgi Faktörü ve Evde Konuşulan Dil Arasındaki İlişki

Tablo 20. Türk Siyasetine İlgi Faktörüne İlişkin Evde Konuşulan Dile Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

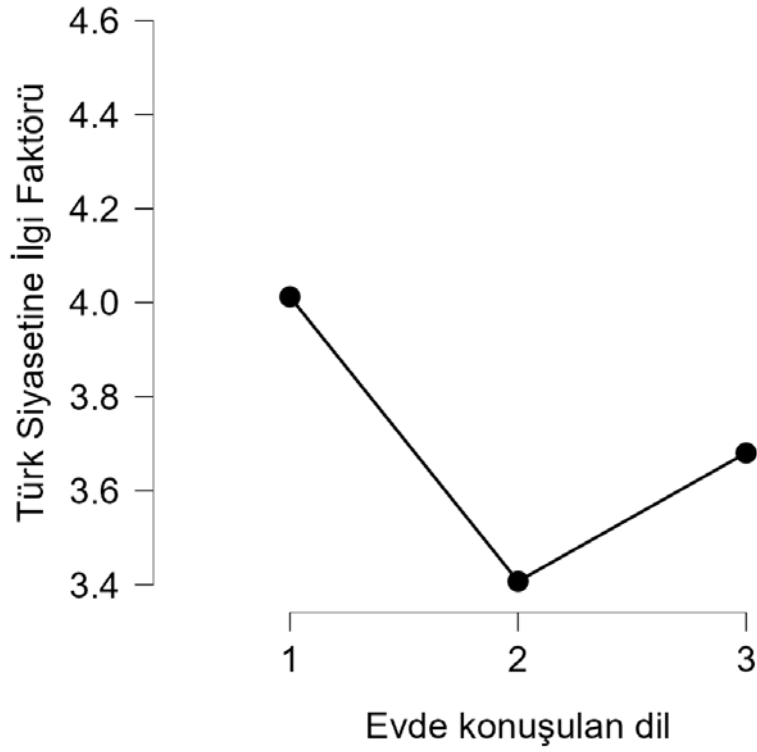
ANOVA - Türk Siyasetine İlgi Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Evde konuşulan dil	15.283	2	7.642	12.530	< .001
Residuals	269.561	442	0.610		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Türk Siyasetine İlgili Faktörü

Evde konuşulan dil	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Türkçe	321	4.012	0.790	0.044	0.197
Almanca	27	3.407	0.888	0.171	0.261
Her ikisi eşit	97	3.680	0.715	0.073	0.194

Şekil 25. Evde Konuşulan Dile Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Tablo 21. Evde Konuşulan Dile Göre Türk Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
2.679	2.000	442.000	0.070

Post Hoc Comparisons - Evde konuşulan dil

		Mean Difference	SE	df	t	p _{tukey}
Türkçe	Almanca	0.605	0.156	442	3.867	< .001
	Her ikisi eşit	0.332	0.090	442	3.670	< .001
Almanca	Her ikisi eşit	-0.273	0.170	442	-1.607	0.244

Note. P-value adjusted for comparing a family of 3 estimates.

Araştırmada test edilen hipotezlerden biri, evde Türkçe konuşan bireylerin, evde Almanca ya da her iki dili eşit kullanan bireylere kıyasla Türk siyasetine daha fazla ilgi gösterdiği yönündedir. Bu hipotezi değerlendirmek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, evde konuşulan dile göre Türk siyasetine ilgi düzeylerinin anlamlı biçimde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=12.530$; $p<0.001$). Levene testi sonucunda varyansların homojenliği varsayımı sağlanmıştır ($p=0.070$).

Bu bağlamda istatistiklere göre, evde yalnızca Türkçe konuşan bireylerin ortalaması 4.01 ile diğer dil gruplarına kıyasla en yüksek düzeydedir. Buna karşılık yalnızca Almanca konuşan bireylerde bu ortalama 3.41, her iki dili eşit kullanan bireylerde ise 3.68'dir. Post-hoc (Tukey HSD) analiz sonuçları, evde Türkçe konuşan bireylerin Türk siyasetine ilgilerinin hem yalnızca Almanca konuşan bireylerden ($p<0.001$) hem de her iki dili eşit oranda kullanan bireylerden ($p<0.001$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak Almanca konuşanlarla iki dili eşit konuşanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p=0.244$).

Elde edilen bulgular, bireylerin ev içinde tercih ettikleri dilin, Türkiye siyasetine duydukları ilgiyle anlamlı biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. Evde yalnızca Türkçe konuşan bireylerin Türkiye ile olan bağlarını daha güçlü şekilde sürdürdükleri ve bu nedenle siyasal gelişmeleri daha yakından takip ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, dil tercihinin yalnızca iletişimsel bir unsur olmaktan öte, bireyin yöneldiği kültürel ve siyasal alanlar üzerinde de belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır. Buna karşılık, evde yalnızca Almanca konuşan bireylerde gözlemlenen düşük siyasal ilgi düzeyi, Türkiye ile olan bağların zamanla zayıfladığını ve bu nedenle anavatan siyasetinden uzaklaşıldığını düşündürmektedir. Öte yandan, her iki dili eşit düzeyde kullanan bireylerde tespit edilen orta düzeyli siyasal ilgi hem Türkiye'ye hem de Almanya'ya yönelik bağlılığın eşzamanlı biçimde sürdürüldüğünü göstermektedir.

4.6. Alman Siyasetine İlgili Faktörü

4.6.1. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Cinsiyet Arasındaki İlişki

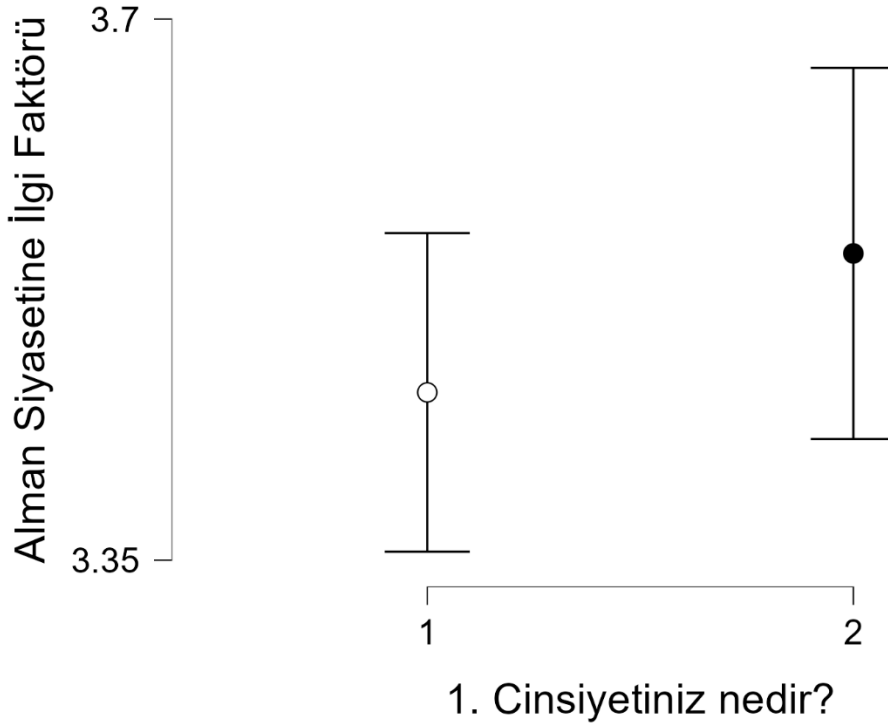
Tablo 22. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler

Independent Samples T-Test

	Test	Statistic	df	p
Alman Siyasetine İlgili Faktörü	Student	-1.123	444.000	0.262
	Welch	-1.120	430.402	0.263

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Alman Siyasetine İlgili Faktörü	Kadın	229	3.459	0.792	0.052	0.229
	Erkek	217	3.548	0.897	0.061	0.253

Şekil 26. Cinsiyet Değişkenine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Araştırmada incelenen değişkenlerden biri, cinsiyetin Almanya siyasetine yönelik ilgi düzeyinde anlamlı bir farklılığa yol açıp açmadığıdır. Bu kapsamda uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonucunda, kadın ve erkek katılımcıların Almanya siyasetine ilgileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Student's $t=-1.123$; $p=0.262$). Welch testi sonucu da bu bulguyu desteklemektedir ($p=0.263$).

İstatistiklere göre erkek katılımcıların Almanya siyasetine yönelik ilgi ortalaması 3.55 iken, kadın katılımcılarda bu ortalama 3.46'dır. Her ne kadar erkeklerin ortalama puanı bir miktar daha yüksek olsa da bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmaması, cinsiyetin Almanya siyasetine ilgi üzerinde belirleyici bir değişken olmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu sonuç, Almanya'daki Türk diasporası içerisinde siyasal ilgilerin yalnızca cinsiyet temelli açıklamalarla sınırlı kalmadığını göstermektedir. Bu bağlamda siyasete ilgi düzeyinin; eğitim, sosyal çevre, kimlik, toplumsal aidiyet ya da ulusötesi bağlar gibi daha karmaşık ve çok katmanlı faktörler üzerinden şekillendiği söylenebilir. Aynı zamanda diaspora literatüründe cinsiyetin, siyasal ilgiden çok siyasal katılım biçimlerini etkileyen bir değişken olarak öne çıktığı da dikkate alındığında, Almanya siyasetine duyulan ilginin kadın ve erkek bireylerde benzer düzeyde seyretmesi şaşırtıcı değildir. Bu sonuç hem kadınların hem erkeklerin mesken ülke siyasetine yönelik ilgi düzeylerinin benzer olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda Almanya'daki Türk diasporasının politik ilgilerinde cinsiyete dayalı belirgin bir ayrışma olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

4.6.2. Alman Siyasetine İlgi Faktörü ve Doğum Yeri Arasındaki İlişki

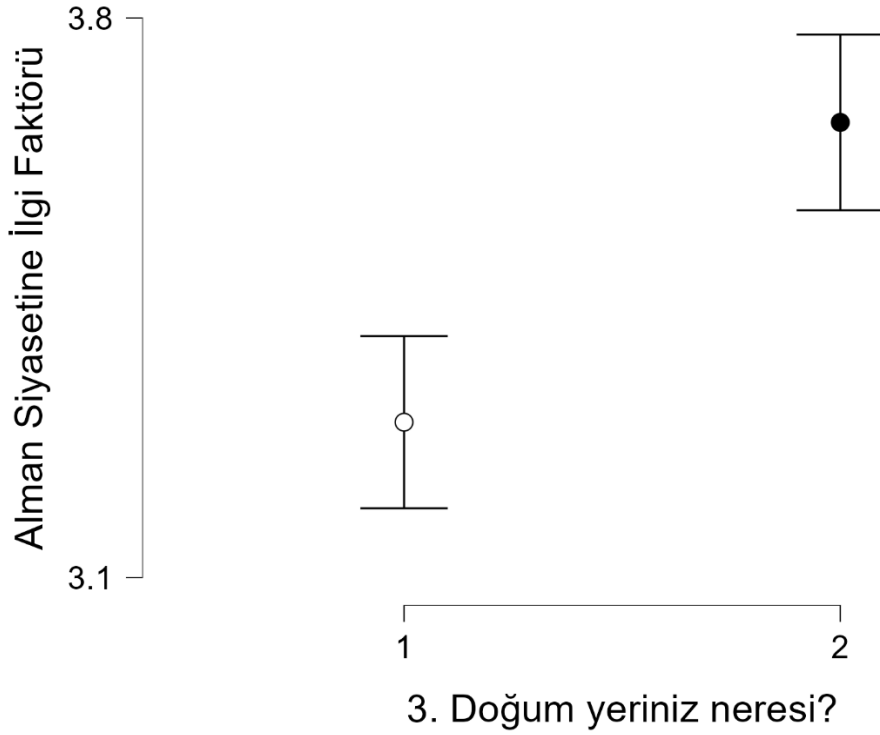
Tablo 23. Alman Siyasetine İlgi Faktörüne İlişkin Doğum Yerine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler

Independent Samples T-Test

	Test	Statistic	df	p
Alman Siyasetine İlgi Faktörü	Student	-4.736	440.000	< .001
	Welch	-4.804	436.707	< .001

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Alman Siyasetine İlgi Faktörü	Türkiye	197	3.294	0.766	0.055	0.232
	Almanya	245	3.669	0.874	0.056	0.238

Şekil 27. Doğum Yerine Göre Alman Siyasetine İlgil Faktörü Ortalamaları

Araştırmada ele alınan değişkenlerden biri de doğum yerinin Almanya siyasetine yönelik ilgi üzerindeki etkisidir. Bu bağlamda uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonucu, Almanya’da doğmuş bireylerin Almanya siyasetine ilgisinin Türkiye’de doğan bireylere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Student’s t-testine göre elde edilen değer -4.736 olup bu fark oldukça anlamlıdır ($p < 0.001$). Welch testi de benzer şekilde anlamlı bir farkı doğrulamaktadır ($t = -4.804$; $p < 0.001$).

Bu bağlamda istatistiklere bakıldığında, Almanya’da doğan bireylerin Almanya siyasetine yönelik ortalama ilgisi 3.67 iken, Türkiye doğumlu bireylerde bu ortalama 3.29 ’dur. Bu farklılık yalnızca sayısal bir ayrımın ötesinde, sosyal kimlik oluşum süreçlerinin ve siyasal ilgilerin hangi bağlamda şekillendiğine dair önemli ipuçları vermektedir. Dolayısıyla bu bulgu, transnasyonalizm yaklaşımı çerçevesinde anlam kazanmaktadır. Bu minvalde ulusötesi göçmenler, birden fazla ülkeye eşzamanlı olarak aidiyet geliştirebilirler; ancak bu aidiyetlerin ağırlık merkezleri genellikle yaşam deneyimleriyle şekillenir (Basch, Glick Schiller ve Szanton Blanc, 1994; Faist, 2000). Almanya’da doğmuş bireyler, gündelik yaşam pratiklerini, eğitim süreçlerini ve (siyasal) sosyalleşmelerini büyük ölçüde Almanya’da geçirdiklerinden dolayı, mesken ülkenin siyasal alanına daha yüksek bir ilgi geliştirmişlerdir. Dolayısıyla bu bireylerin Almanya

siyasetine daha fazla yönelmesi, ulusötesi bağlılıkların asimetrik bir yapıda gelişebileceğini göstermektedir (Kaya, 2021). Diğer yandan ortaya çıkan tablo, diaspora teorisi açısından da dikkat çekicidir. Diaspora toplulukları anavatanla bağlarını sürdürmekle birlikte, yeni kuşaklar zamanla mesken ülkeye daha fazla entegre olmakta ve bu durum siyasal ilgilerde de kendini göstermektedir (Clifford, 1994; Sheffer, 2003). William Safran'ın (1991) vurguladığı üzere diaspora bireylerinin kimlikleri hem geçmişe hem de bugüne dayanan çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda Almanya'da doğmuş bireyler, kolektif hafıza noktasında Türkiye ile bağ kurmaya devam etseler de siyasal ilgilerinde Almanya'yı merkeze almaları, kuşak farklarının siyasal yönelimleri nasıl dönüştürebildiğine dair somut bir örnek teşkil etmektedir. Dolayısıyla Türkiye doğumlu bireylerin Almanya siyasetine ilgisinin görece daha düşük düzeyde seyretmesi ise, onların siyasal ilgilerinin hâlen anavatan merkezli olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, bu durum doğum yerinin kimlik geliştirme ve sosyalleşme sürecinde ne denli bir rol oynadığını ve siyasal ilgi bağlamında etkili olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

4.6.3. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Yaş Arasındaki İlişki

Tablo 24. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Yaş Değişkenine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

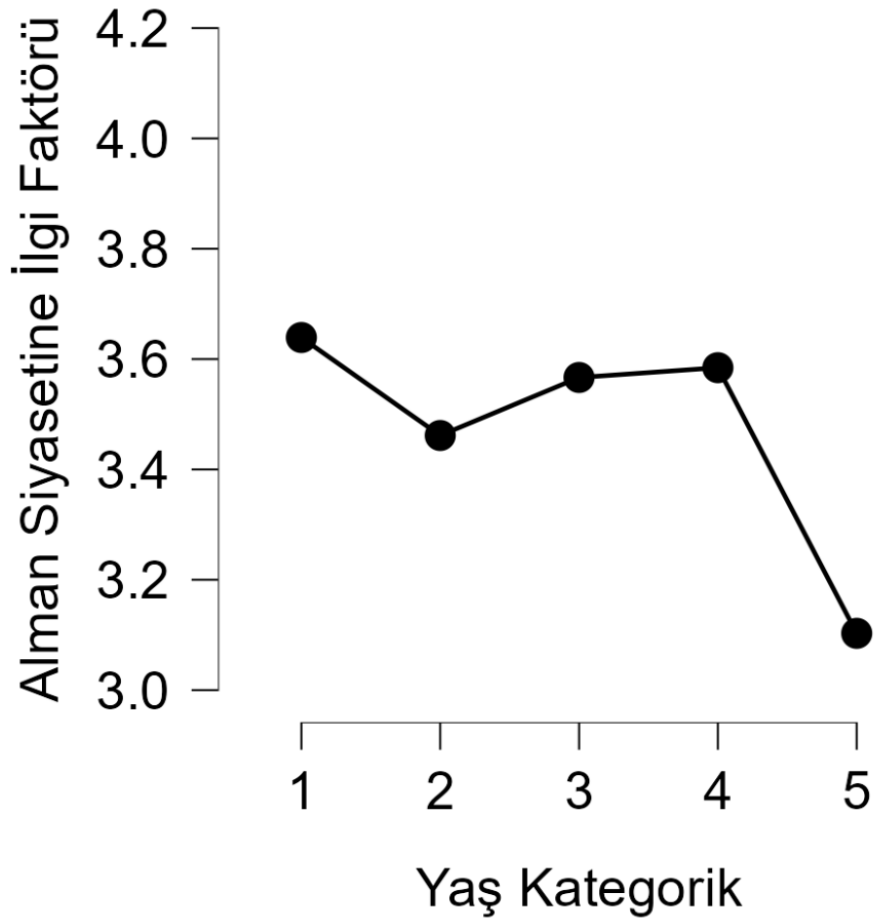
ANOVA - Alman Siyasetine İlgili Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Yaş Kategorik	14.356	4	3.589	5.221	< .001
Residuals	303.142	441	0.687		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Alman Siyasetine İlgili Faktörü

Yaş Kategorik	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
18-30 yaş	133	3.639	0.847	0.073	0.233
31-40 yaş	78	3.462	0.963	0.109	0.278
41-50 yaş	90	3.567	0.835	0.088	0.234
51-60 yaş	77	3.584	0.767	0.087	0.214
61 yaş ve üstü	68	3.103	0.672	0.082	0.217

Şekil 28. Yaş Değişkenine Göre Alman Siyasetine İlgil Faktörü Ortalamaları

Tablo 25. Yaş Değişkenine Göre Alman Siyasetine İlgil Faktörünün Levene Homojenlik Testi

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
3.859	4.000	441.000	0.004

Araştırmada katılımcıların yaş gruplarına göre Alman siyasetine duydukları ilgi düzeyleri incelenmiş ve bu doğrultuda uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=5.221$; $p<0.001$). Ortaya çıkan bu bulgu, yaş değişkeninin Alman siyasetine yönelik ilgi düzeyini anlamlı biçimde etkilediğini ortaya koymaktadır.

İstatistiklere göre en yüksek ilgi düzeyi ortalaması 3.64 ile 18–30 yaş grubuna aittir. Bu gruba sırasıyla 51–60 yaş grubu (3.58), 41–50 yaş grubu (3.57), 31–40 yaş grubu (3.46) ve 61 yaş ve üzeri katılımcılar (3.10) takip etmektedir. Bu tablo, özellikle genç yaş grubundaki bireylerin Alman siyasetine daha yüksek düzeyde ilgi gösterdiğini, buna

karşılık 61 yaş ve üzeri bireylerde bu ilginin belirgin biçimde azaldığını ortaya koymaktadır.

Levene testi sonucunda varyansların homojenliği varsayımı ihlal edilmiştir ($p=0.004$). Bu durum, gruplar arası varyansların eşit olmadığını ve elde edilen sonuçların yorumlanmasında dikkatli olunması gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte genel eğilim, genç yaş grubundaki bireylerin Alman siyasetine daha fazla ilgi gösterdiğini açıkça ortaya koymaktadır.

4.6.4. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişki

Tablo 26. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Eğitim Seviyesine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

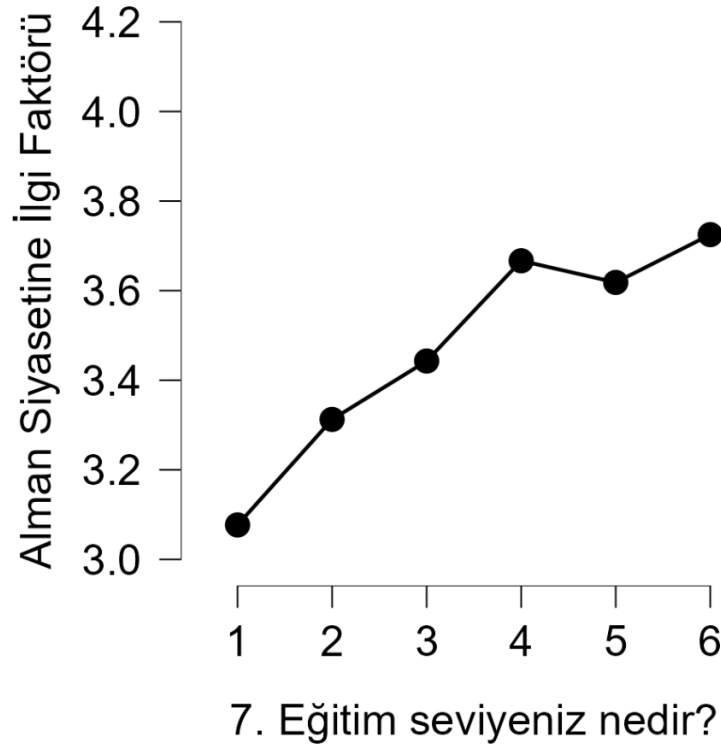
ANOVA - Alman Siyasetine İlgili Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
7. Eğitim seviyeniz nedir?	13.286	5	2.657	3.943	0.002
Residuals	285.759	424	0.674		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Alman Siyasetine İlgili Faktörü

7. Eğitim seviyeniz nedir?	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
İlkokul	26	3.077	0.560	0.110	0.182
Ortaokul	64	3.313	0.588	0.073	0.177
Lise	70	3.443	0.911	0.109	0.265
Meslek (Ausbildung)	99	3.667	0.728	0.073	0.199
Üniversite	131	3.618	0.907	0.079	0.251
Lisansüstü	40	3.725	1.012	0.160	0.272

Şekil 29. Eğitim Seviyesine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Tablo 27. Eğitim Seviyesine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
7.329	5.000	424.000	< .001

Post Hoc Comparisons - 7. Eğitim seviyeniz nedir?

		Mean Difference	SE	df	t	p _{tukey}
İlkokul	Ortaokul	-0.236	0.191	424	-1.234	0.820
	Lise	-0.366	0.189	424	-1.941	0.379
	Meslek	-0.590	0.181	424	-3.260	0.015
	Üniversite	-0.541	0.176	424	-3.072	0.027
	Lisansüstü	-0.648	0.207	424	-3.134	0.023
Ortaokul	Lise	-0.130	0.142	424	-0.918	0.942
	Meslek	-0.354	0.132	424	-2.690	0.079
	Üniversite	-0.306	0.125	424	-2.443	0.144
	Lisansüstü	-0.413	0.165	424	-2.493	0.128
Lise	Meslek	-0.224	0.128	424	-1.746	0.502
	Üniversite	-0.175	0.122	424	-1.444	0.700
	Lisansüstü	-0.282	0.163	424	-1.734	0.510
Meslek	Üniversite	0.048	0.109	424	0.442	0.998
	Lisansüstü	-0.058	0.154	424	-0.379	0.999
Üniversite	Lisansüstü	-0.107	0.148	424	-0.719	0.980

Note. P-value adjusted for comparing a family of 6 estimates.

Araştırmada ele alınan varsayımlardan biri, eğitim seviyesi arttıkça Almanya siyasetine yönelik ilginin de arttığı yönündedir. Bu hipotezi test etmek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, eğitim seviyesi ile Almanya siyasetine ilgi arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya konmuştur ($F=3.943$; $p=0.002$). Levene testi sonucunda ise varyansların homojenliği varsayımı ihlal edilmiştir ($p<0.001$). Bu durum ise grup varyanslarının eşit olmadığına işaret etmekte ve sonuçların dikkatli yorumlanması gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda istatistikler incelendiğinde, en düşük ortalamanın ilkokul mezunlarında (Ort.=3.08), en yüksek ortalamanın ise lisansüstü eğitim almış bireylerde (Ort.=3.73) olduğu görülmektedir. Diğer yandan meslek eğitimi (Ausbildung) almış bireyler (Ort.=3.67) ve üniversite mezunları (Ort.=3.62) da görece yüksek ortalama değerler sergilemektedir. Dolayısıyla bu sonuçlar, eğitim seviyesi ile Almanya siyasetine olan ilginin genel olarak paralel seyrettiğini ortaya koymaktadır.

Varyans analizinin ardından gerçekleştirilen Tukey HSD post-hoc testleri, bazı gruplar arasında bu farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğunu göstermiştir. Özellikle ilkokul mezunları ile meslek eğitimi almış bireyler ($p = 0.015$), üniversite mezunları ($p = 0.027$) ve lisansüstü eğitim almış bireyler ($p = 0.023$) arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Dolayısıyla bu bulgular, düşük eğitim seviyesine sahip bireylerin Almanya siyasetine yönelik ilgisinin, daha yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerle kıyaslandığında anlamlı biçimde daha düşük olduğunu göstermektedir. Diğer grup kombinasyonlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p > 0.05$).

Ortaya çıkan bu tablo, eğitim düzeyinin Almanya siyasetine duyulan ilgide belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Eğitim seviyesi arttıkça bireylerin Almanya'daki siyasal gelişmeleri daha yakından takip ettikleri ve bu alana daha fazla ilgi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Özellikle yükseköğrenim görmüş veya meslek eğitimi almış bireylerde bu ilginin anlamlı biçimde arttığı dikkat çekmektedir. Bu durum eğitim düzeyinin yalnızca bireysel donanımı değil, aynı zamanda bireyin içinde yaşadığı topluma yönelik farkındalık ve katılım isteğini de artırdığını göstermektedir. Eğitimli bireylerin siyasal alandaki gelişmeleri izleme, tartışmalara dahil olma ve karar süreçlerine etki etme konusunda daha istekli oldukları söylenebilir. Ayrıca Almanya'daki ikinci ve üçüncü kuşak bireylerin, göç eden birinci kuşağa kıyasla daha yüksek eğitim seviyesine sahip olması da bu ilgi farkını açıklayan önemli bir faktör olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle

Almanya'daki Türkler arasında eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin Almanya'daki siyasetle daha yakından ilgilendiği görülmektedir.

4.6.5. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Hane Geliri Arasındaki İlişki

Tablo 28. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Hane Gelirine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

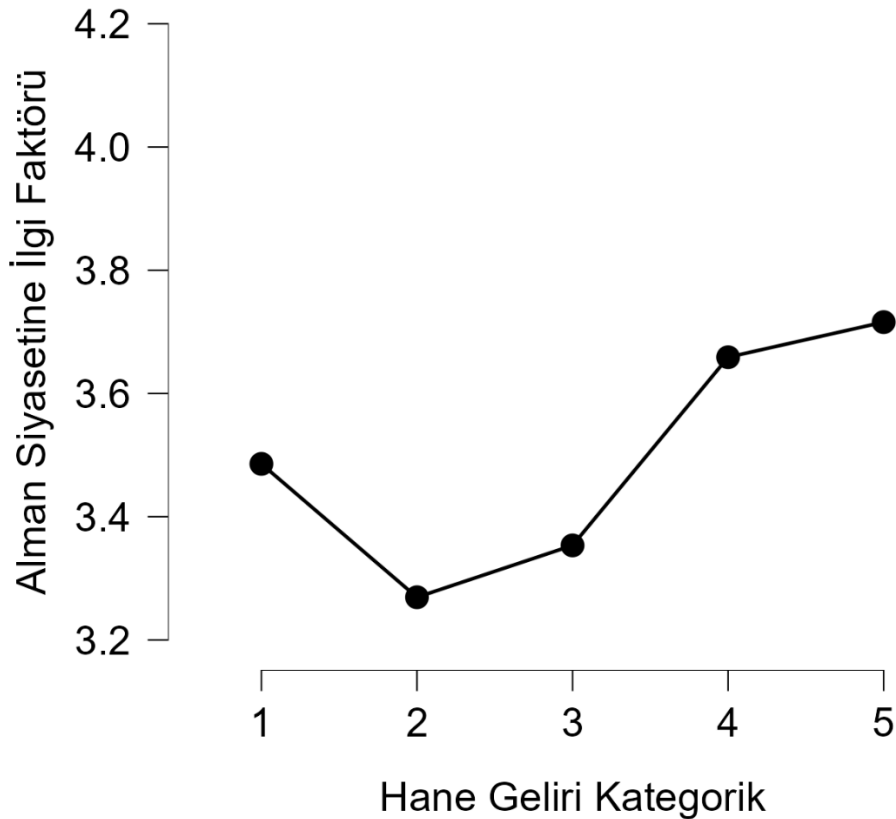
ANOVA - Alman Siyasetine İlgili Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Hane Geliri Kategorik	13.550	4	3.388	4.869	< .001
Residuals	292.912	421	0.696		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Alman Siyasetine İlgili Faktörü

Hane Geliri Kategorik	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
0-1000 €	35	3.486	0.919	0.155	0.264
1001-2000 €	78	3.269	0.784	0.089	0.240
2001-3000 €	133	3.353	0.761	0.066	0.227
3001-4000 €	85	3.659	0.765	0.083	0.209
4001 € ve üstü	95	3.716	0.986	0.101	0.265

Şekil 30. Hane Gelirine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Tablo 29. Hane Gelirine Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
1.894	4.000	421.000	0.111

Post Hoc Comparisons - Hane Geliri Kategorik

		Mean Difference	SE	df	t	p _{Tukey}
0-1000 €	1001-2000 €	0.216	0.170	421	1.276	0.706
	2001-3000 €	0.132	0.158	421	0.835	0.920
	3001-4000 €	-0.173	0.168	421	-1.033	0.840
	4001 € ve üstü	-0.230	0.165	421	-1.395	0.631
1001-2000 €	2001-3000 €	-0.084	0.119	421	-0.707	0.955
	3001-4000 €	-0.390	0.131	421	-2.979	0.025
	4001 € ve üstü	-0.447	0.127	421	-3.504	0.005
2001-3000 €	3001-4000 €	-0.305	0.116	421	-2.637	0.066
	4001 € ve üstü	-0.362	0.112	421	-3.234	0.011
3001-4000 €	4001 € ve üstü	-0.057	0.125	421	-0.457	0.991

Note. P-value adjusted for comparing a family of 5 estimates.

Araştırmada test edilen hipotezlerden biri, hane geliri arttıkça Almanya'daki siyasal süreçlere duyulan ilginin de yükseldiği yönündedir. Bu hipotezi değerlendirmek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre, hane geliri ile Alman siyasetine ilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($F=4.869$; $p<.001$). Levene testi sonuçları ise varyansların homojenliği varsayımının sağlandığını göstermektedir ($p=.111$), bu da ANOVA sonuçlarının güvenilirliğini desteklemektedir.

Bu doğrultuda istatistikler incelendiğinde, Almanya siyasetine yönelik ilgi düzeyinin hane gelirine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği gözlemlenmektedir. En düşük gelir grubunda (0–1000 Euro) yer alan bireylerin ortalama puanı 3.49 iken, 1001–2000 Euro gelir grubunda bu ortalama 3.27, 2001–3000 Euro grubunda 3.35, 3001–4000 Euro grubunda 3.66 ve 4001 Euro ve üzeri gelir grubunda 3.72 olarak tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu tablo, özellikle 3000 Euro üzeri gelire sahip bireylerde Almanya siyasetine olan ilginin belirgin biçimde arttığını göstermektedir. Öte yandan 0–1000 Euro gelir grubundaki katılımcıların öğrenci ya da emekli bireylerden oluşabileceği; dolayısıyla bu kişilerin Alman siyasetine ilişkin sosyal yardımlar ve haklarla doğrudan ilişkili olmaları nedeniyle siyasete olan ilgilerinin görece yüksek seyredebildiği düşünülebilir.

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hane gelirine göre Alman siyasetine ilgi düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Bu farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek amacıyla uygulanan Tukey HSD post-hoc testleri, belirli gelir grupları arasında istatistiksel anlamlılık tespit etmiştir. Özellikle 1001–2000 Euro gelir grubundaki bireylerle 4001 Euro ve üzeri gelir grubundaki bireyler ($p=0.005$) ile 2001–3000 Euro gelir grubundakilerle 4001 Euro ve üzeri grup ($p=0.011$) arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Ayrıca 1001–2000 Euro gelir grubundaki bireylerle 3001–4000 Euro gelir grubundaki bireyler arasında da anlamlı fark gözlemlenmiştir ($p=0.025$). Bu sonuçlar yalnızca en yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin değil, aynı zamanda 3000 Euro ve üzeri gelire sahip bireylerin de Almanya siyasetine daha fazla ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık diğer grup kombinasyonlarında (örneğin 0–1000 Euro ile diğer tüm gruplar arasında) istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir ($p>0.05$). Dolayısıyla bu bulgular, siyasal ilginin özellikle orta-üst ve yüksek gelir düzeyindeki bireyler arasında anlamlı biçimde yükseldiğini göstermektedir.

Yapılan testler sonucu ortaya çıkan tablo, hane gelirinin Almanya siyasetine duyulan ilgi üzerinde belirleyici bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Gelir düzeyi arttıkça bireylerin Almanya’daki siyasal gelişmeleri daha yakından takip etme eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir. Özellikle orta-üst ve yüksek gelir gruplarında yer alan bireylerde siyasal ilgi düzeyinin anlamlı biçimde yükseldiği dikkat çekmektedir. Bu durum ekonomik refahın bireylerin siyasal farkındalık ve katılım isteği üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir. Daha yüksek gelir düzeyine sahip bireyler, siyasetle daha fazla temas hâlinde olmakta; hak ve yükümlülüklerini daha bilinçli bir şekilde değerlendirmektedir. Öte yandan en düşük gelir grubunda yer alan bireylerin bir kısmının öğrenci ya da emekli olması, sosyal yardım ve haklara erişim sağlamak amacıyla bu gruptaki siyasal ilginin bazı durumlarda görece yüksek görünmesine yol açabilmektedir. Ancak genel eğilim, gelirin artmasına paralel olarak siyasal ilginin de arttığı yönündedir. Dolayısıyla elde edilen bulgular, Almanya’daki Türkler arasında ekonomik durumun siyasal ilgiyi etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

4.6.6. Alman Siyasetine İlgili Faktörü ve Evde Konuşulan Dil Arasındaki İlişki

Tablo 30. Alman Siyasetine İlgili Faktörüne İlişkin Evde Konuşulan Dile Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

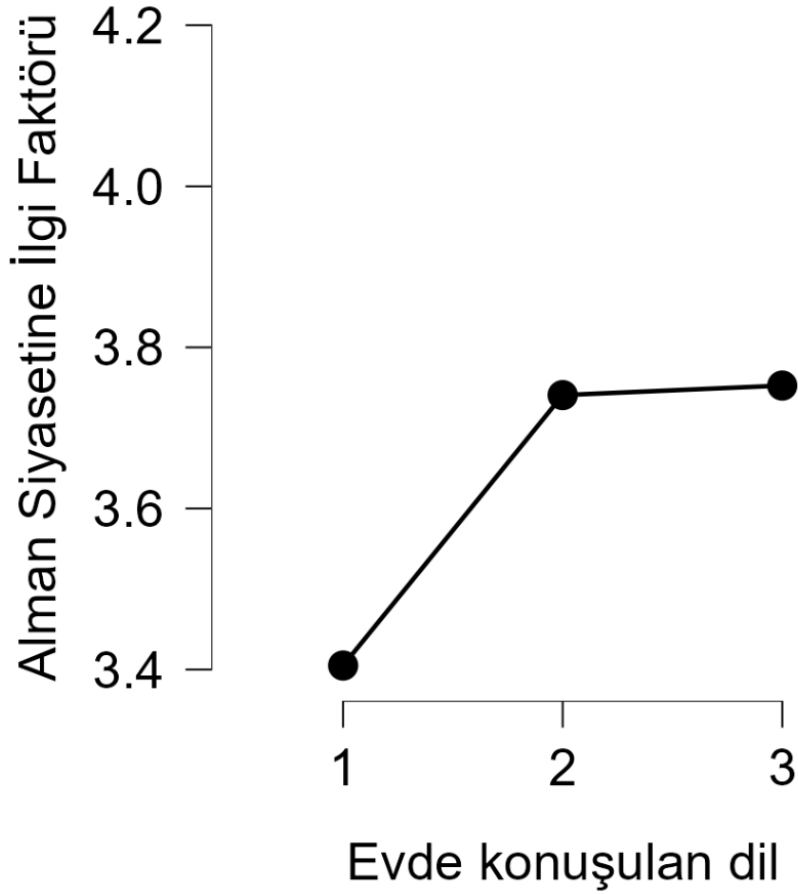
ANOVA - Alman Siyasetine İlgili Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Evde konuşulan dil	10.650	2	5.325	7.677	< .001
Residuals	306.599	442	0.694		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Alman Siyasetine İlgili Faktörü

Evde konuşulan dil	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Türkçe	321	3.405	0.839	0.047	0.246
Almanca	27	3.741	0.903	0.174	0.241
Her ikisi eşit	97	3.753	0.791	0.080	0.211

Şekil 31. Evde Konuşulan Dile Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörü Ortalamaları

Tablo 31. Evde Konuşulan Dile Göre Alman Siyasetine İlgili Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
1.266	2.000	442.000	0.283

Post Hoc Comparisons - Evde konuşulan dil

		Mean Difference	SE	df	t	p _{Tukey}
Türkçe	Almanca	-0.336	0.167	442	-2.012	0.111
	Her ikisi eşit	-0.348	0.096	442	-3.602	0.001
Almanca	Her ikisi eşit	-0.012	0.181	442	-0.065	0.998

Note. P-value adjusted for comparing a family of 3 estimates.

Araştırmada katılımcıların evde konuştıkları dile göre Alman siyasetine yönelik ilgi düzeyleri incelenmiş ve bu doğrultuda gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=7.677$; $p<0.001$). Levene testi sonucunda varyansların homojenliği varsayımı sağlanmıştır ($p=0.283$). Bu da ANOVA sonuçlarının güvenilirliğini artırmaktadır.

Bu çerçevede istatistiklere göre, en düşük ortalama 3.41 ile evde yalnızca Türkçe konuşan bireylerde gözlemlenmiştir. Bu grubu yalnızca Almanca konuşan bireyler (Ort.=3.74) ve her iki dili eşit kullanan bireyler (Ort.=3.75) takip etmektedir. Özellikle yalnızca Almanca konuşanlar ile iki dili eşit kullananların ortalamalarının birbirine oldukça yakın olması, bu iki grubun Alman siyasetine benzer düzeyde ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, Almanya'daki Türklerin ikinci ve üçüncü kuşaklarında gözlemlenen Almanca yeterliliği ve kültürel entegrasyon düzeyinin, yaşanan ülkenin siyasal sistemine yönelik ilgiyle doğrudan ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Post-hoc (Tukey HSD) analiz sonuçları, yalnızca Türkçe konuşan bireylerin, her iki dili eşit düzeyde kullanan bireylere kıyasla Alman siyasetine anlamlı biçimde daha az ilgi gösterdiğini ortaya koymuştur ($p=0.001$). Ancak yalnızca Türkçe konuşanlarla yalnızca Almanca konuşanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p=0.111$). Benzer şekilde yalnızca Almanca konuşan bireylerle her iki dili eşit düzeyde kullananlar arasında da anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p=0.998$).

Sonuç olarak evde Türkçe konuşan bireylerin Alman siyasetine duyduğu ilgi, evde iki dili eşit kullananlara kıyasla daha düşüktür. Buna karşın yalnızca Almanca konuşan bireyler ile iki dili eşit kullanan bireyler benzer düzeyde siyasal ilgi göstermektedir. Dolayısıyla bu bulgu, dilsel ve kültürel entegrasyonun siyasal ilgi üzerinde etkili olduğunu ve özellikle çokdilliliğin siyasal farkındalık düzeyini artırabileceğini göstermektedir.

4.7. Almanya’da Göçmenlik Faktörü

4.7.1. Almanya’da Göçmenlik Faktörü ve Cinsiyet Arasındaki İlişki

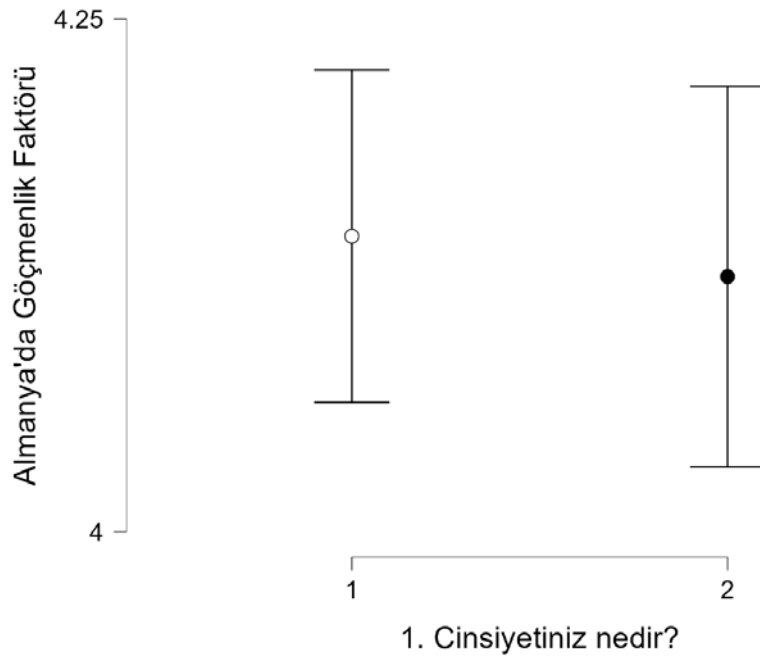
Tablo 32. Almanya’da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler

Independent Samples T-Test

	Test	Statistic	df	p
Almanya'da Göçmenlik Faktörü	Student	0.316	444.000	0.752
	Welch	0.315	432.831	0.753

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Almanya'da Göçmenlik Faktörü	Kadın	229	4.144	0.622	0.041	0.150
	Erkek	217	4.124	0.693	0.047	0.168

Şekil 32. Cinsiyet Değişkenine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları

Araştırmada incelenen değişkenlerden biri, cinsiyetin Almanya'daki göçmenliğe yönelik duyarlılığı etkileyip etkilemediğidir. Bu doğrultuda uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, kadın ve erkek katılımcılar arasında Almanya'daki göçmenlik konularına ilişkin tutum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Student's $t=0.316$; $p=0.752$). Bu bulgu ayrıca Welch testi ile de doğrulanmıştır ($p=0.753$).

Bu çerçevede istatistikler incelendiğinde, kadın katılımcıların Almanya'da göçmenlik faktörüne ilişkin ortalama puanı 4.14 iken, erkek katılımcılarda bu ortalama 4.12 olarak tespit edilmiştir. Ortalama puanlar birbirine oldukça yakın olup, aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmaması, cinsiyetin bu bağlamda belirleyici bir değişken olmadığını ortaya koymaktadır. Elde edilen bu sonuç, Almanya'daki Türk diasporası içinde göçmenlik politikalarına ve ayrımcılığa yönelik tutumların sadece cinsiyet temelli bir açıklamayla ele alınamayacağını göstermektedir. Aksine, söz konusu göçmenlik tutumlarının daha çok göç deneyimi, kimlik algısı, aidiyet, sosyal çevre ve eğitim düzeyi gibi çok katmanlı ve etkileşimli faktörler tarafından şekillendiği söylenebilir. Bu itibarla Almanya'daki göçmenlik faktörüne ilişkin tutumların kadın ve erkek katılımcılar arasında benzer düzeyde seyretmesi şaşırtıcı değildir. Nitekim ortaya çıkan bu tablo, Almanya'da yaşayan Türk bireylerin göçmenlik konusundaki duyarlılıklarının, cinsiyetten bağımsız olarak yüksek bir ortalamaya sahip olduğunu ve bu konudaki tutumların cinsiyetle değil, daha derin sosyopolitik etkenlerle ilişkilendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

4.7.2. Almanya'da Göçmenlik Faktörü ve Doğum Yeri Arasındaki İlişki

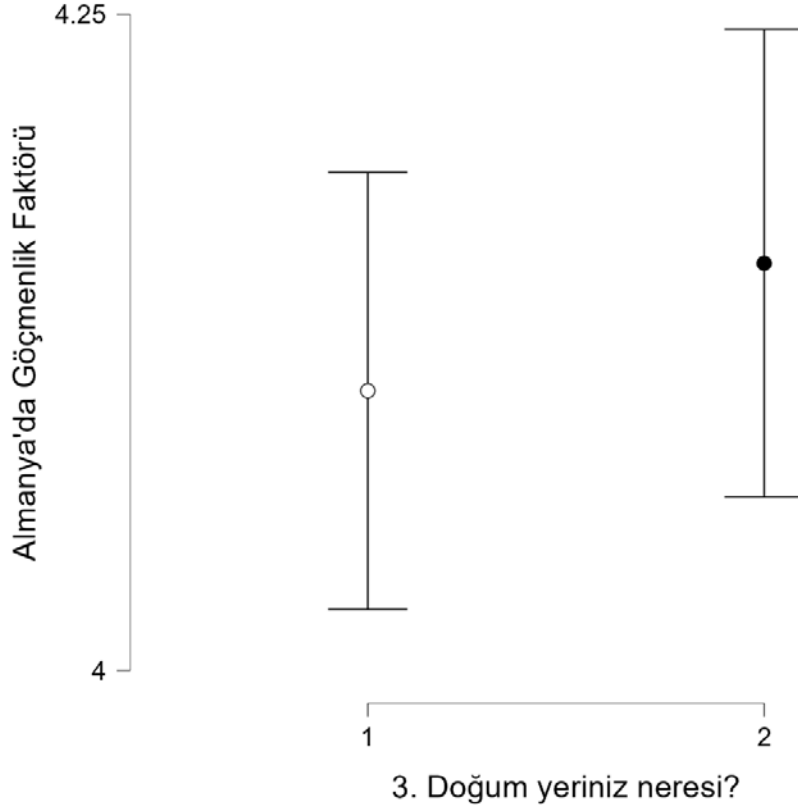
Tablo 33. Almanya'da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Doğum Yeri Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler

Independent Samples T-Test

	Test	Statistic	df	p
Almanya'da Göçmenlik Faktörü	Student	-0.770	440.000	0.442
	Welch	-0.784	439.266	0.433

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Almanya'da Göçmenlik Faktörü	Türkiye	197	4.107	0.592	0.042	0.144
	Almanya	245	4.155	0.707	0.045	0.170

Şekil 33. Doğum Yerine Göre Almanya'da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları

Araştırmada incelenen değişkenlerden biri de doğum yerinin Almanya'daki göçmenliğe yönelik duyarlılık üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığıdır. Bu kapsamda uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonucunda, Almanya'da doğan bireylerle Türkiye doğumlu bireylerin “Almanya'da Göçmenlik Faktörü” puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Student's $t=-0.770$; $p=0.442$). Welch testi ile yapılan kontrol analizi de benzer bir sonuç vermiştir ($t=-0.784$; $p=0.433$).

Bu çerçevede istatistikler incelendiğinde, Almanya doğumlu bireylerin Almanya'da Göçmenlik Faktörüne ilişkin ortalama puanı 4.16 iken, Türkiye doğumlularda bu değer 4.11 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlarda küçük bir fark olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Dolayısıyla bu durum, doğum yerinin Almanya'daki göçmenlik meselelerine ilişkin duyarlılığı belirleyen temel bir değişken olmadığını göstermektedir. Bu minvalde ortaya çıkan bu tablo, diaspora topluluklarında kolektif kimlik ve hafızanın yalnızca doğum yeri gibi demografik faktörlerle şekillenmediğini, aksine kuşaklar arasında devam eden ortak deneyimler, göçmenlik tecrübeleri ve ayrımcılık gibi dinamik sosyal süreçlerin de göçmenlik duyarlılığını şekillendirdiği söylenebilir. Bu nedenle Almanya'daki göçmenlik meselesine yönelik tutumlar hem birinci kuşak hem de sonraki kuşaklar arasında benzer seviyelerde ortaya çıkması muhtemeldir.

4.7.3. Almanya’da Göçmenlik Faktörü ve Yaş Arasındaki İlişki

Tablo 34. Almanya’da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Yaş Değişkenine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

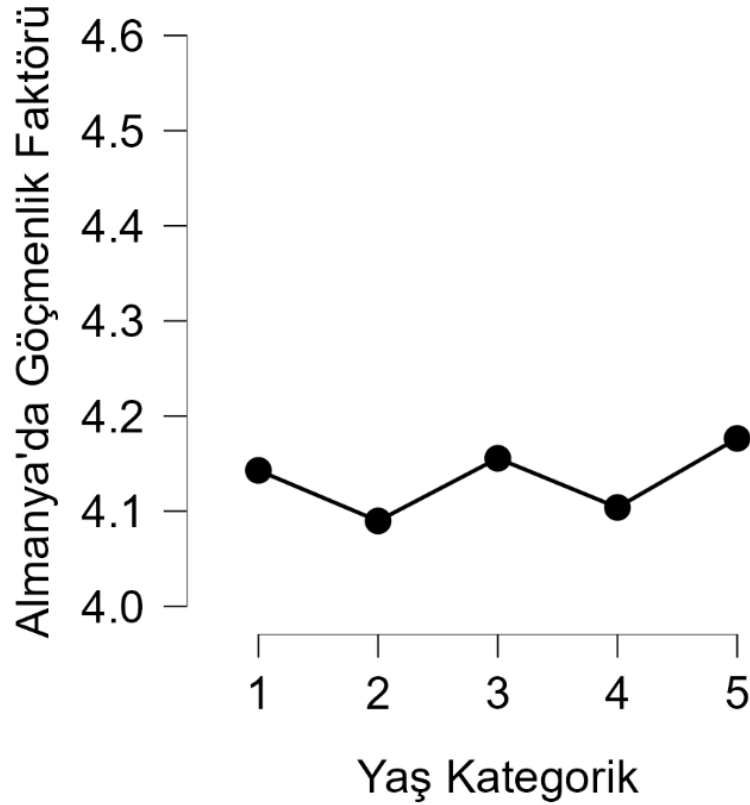
ANOVA - Almanya'da Göçmenlik Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Yaş Kategorik	0.397	4	0.099	0.229	0.922
Residuals	191.531	441	0.434		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Almanya'da Göçmenlik Faktörü

Yaş Kategorik	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
18-30 yaş	133	4.143	0.664	0.058	0.160
31-40 yaş	78	4.090	0.825	0.093	0.202
41-50 yaş	90	4.156	0.669	0.071	0.161
51-60 yaş	77	4.104	0.552	0.063	0.135
61 yaş ve üstü	68	4.176	0.517	0.063	0.124

Şekil 34. Yaş Değişkenine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları

Tablo 35. Yaş Değişkenine Göre Almanya’da Göçmenlik Faktörünün Levene Homojenlik Testi

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
2.545	4.000	441.000	0.039

Araştırma kapsamında katılımcıların yaş gruplarına göre Almanya’daki göçmenliğe yönelik tutum düzeyleri incelenmiş ve bu doğrultuda uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($F=0.229$; $p=0.922$). Bu sonuç, yaş değişkeninin Almanya’daki göçmenliğe yönelik duyarlılık üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda istatistikler incelendiğinde, en yüksek ortalama 4.18 ile 61 yaş ve üzeri grupta gözlemlenmiştir. Bunu sırasıyla 41-50 yaş grubu (4.16), 18-30 yaş grubu (4.14), 51-60 yaş grubu (4.10) ve 31-40 yaş grubu (4.09) takip etmektedir. Ortalamalar genel olarak birbirine oldukça yakın olup, tüm yaş gruplarında göçmenlik duyarlılığının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Levene testi sonuçlarına göre ise varyansların homojenliği varsayımı ihlal edilmiştir ($p=0.039$). Bu durum ise gruplar arasında varyans farklılıklarının bulunduğu ve sonuçların yorumlanmasında dikkatli olunması gerektiğine işaret etmektedir. Ancak genel olarak, yaş değişkeniyle göçmenlik duyarlılığı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

4.7.4. Almanya’da Göçmenlik Faktörü ve Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişki

Tablo 36. Almanya’da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Eğitim Seviyesine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

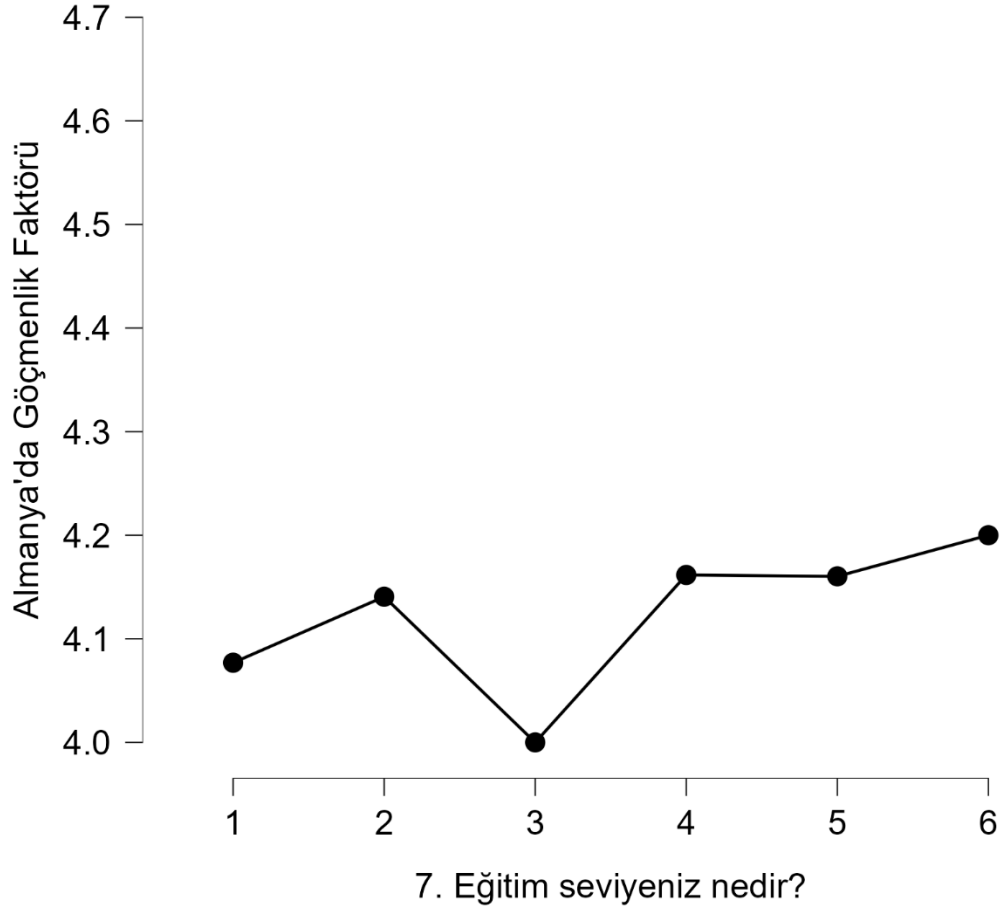
ANOVA - Almanya’da Göçmenlik Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
7. Eğitim seviyeniz nedir?	1.679	5	0.336	0.761	0.578
Residuals	187.028	424	0.441		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Almanya'da Göçmenlik Faktörü

7. Eğitim seviyeniz nedir?	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
İlkokul	26	4.077	0.560	0.110	0.137
Ortaokul	64	4.141	0.614	0.077	0.148
Lise	70	4.000	0.614	0.073	0.153
Meslek (Ausbildung)	99	4.162	0.696	0.070	0.167
Üniversite	131	4.160	0.689	0.060	0.166
Lisansüstü	40	4.200	0.723	0.114	0.172

Şekil 35. Eğitim Seviyesine Göre Almanya'da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları

Tablo 37. Eğitim Seviyesine Göre Almanya'da Göçmenlik Faktörünün Levene Homojenlik Testi

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
3.060	5.000	424.000	0.010

Araştırmada ele alınan değişkenlerden biri de eğitim düzeyinin Almanya'daki göçmenliğe yönelik duyarlılık üzerindeki etkisidir. Bu kapsamda gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların eğitim seviyelerine göre Almanya'daki göçmenlik meselelerine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F=0.761$; $p=0.578$). Levene testi sonucu ($p=0.010$) varyansların homojen olmadığını göstermesine rağmen, ANOVA testinde elde edilen p-değerinin .05'in üzerinde olması, eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda istatistikler incelendiğinde, tüm eğitim düzeylerinde Almanya'daki göçmenliğe yönelik duyarlılığın genel olarak yüksek olduğu görülmektedir. Ortalama puanlara göre lisansüstü mezunlar 4.20 ile en yüksek duyarlılığı sergilerken, bu grubu sırasıyla meslek eğitimi (Ausbildung) (4.16), üniversite mezunları (4.16), ortaokul (4.14), ilkokul (4.08) ve lise mezunları (4.00) takip etmektedir. Ortaya çıkan bu tablo, eğitim düzeyi yükseldikçe göçmenlik konularına yönelik duyarlılığın az da olsa arttığını ima etse de söz konusu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Nitekim bu sonuç, Almanya'daki Türk diasporası içerisinde göçmenlik konularına ilişkin tutumların yalnızca eğitim seviyesiyle açıklanamayacağını göstermektedir. Bu itibarla göçmenlik meselelerine yönelik duyarlılığın daha çok bireysel tecrübelerle şekillendiğini söyleyebilmek mümkündür.

4.7.5. Almanya'da Göçmenlik Faktörü ve Aidiyet Algısı Arasındaki İlişki

Tablo 38. Almanya'da Göçmenlik Faktörüne İlişkin Aidiyet Algısına Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

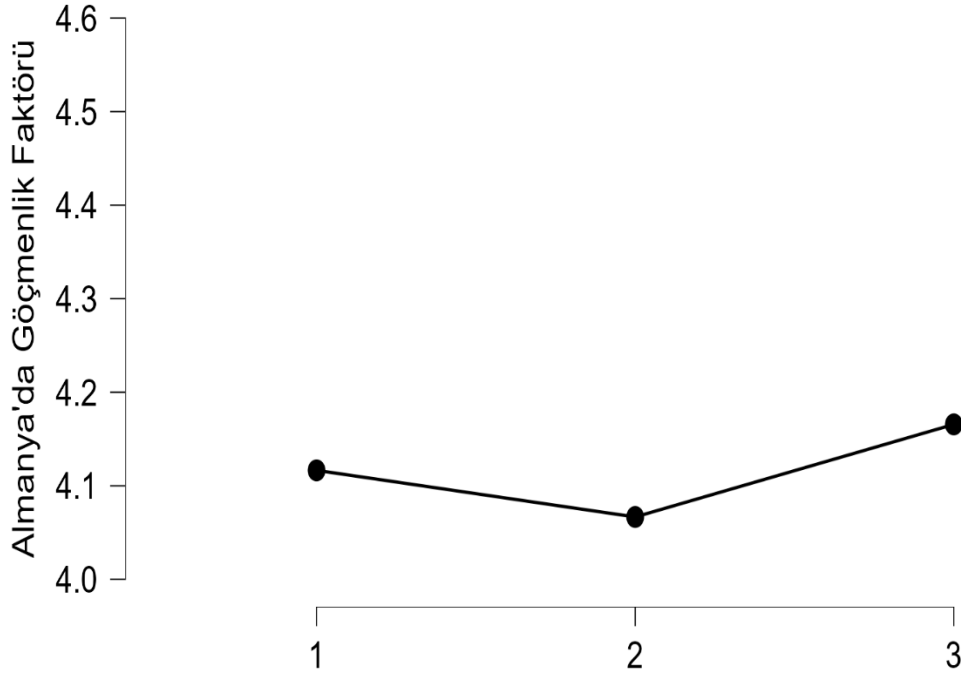
ANOVA - Almanya'da Göçmenlik Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
14. Kendinizi daha çok hangi ülkeye ait hissediyorsunuz?	0.484	2	0.242	0.556	0.574
Residuals	185.465	426	0.435		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Almanya'da Göçmenlik Faktörü

14. Kendinizi daha çok hangi ülkeye ait hissediyorsunuz?	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Türkiye	206	4.117	0.652	0.045	0.158
Almanya	60	4.067	0.800	0.103	0.197
Her ikisi eşit	163	4.166	0.611	0.048	0.147

14. Kendinizi daha çok hangi ülkeye ait hissediyorsunuz?

Şekil 36. Aidiyet Algısına Göre Almanya'da Göçmenlik Faktörü Ortalamaları

Tablo 39. Aidiyet Algısına Göre Almanya'da Göçmenlik Faktörünün Levene Homojenlik Testi ve Post-Hoc Sonuçları

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
0.873	2.000	426.000	0.418

Post Hoc Comparisons - 14. Kendinizi daha çok hangi ülkeye ait hissediyorsunuz?

		Mean Difference	SE	df	t	p _{Tukey}
Türkiye	Almanya	0.050	0.097	426	0.515	0.864
	Her ikisi eşit	-0.049	0.069	426	-0.710	0.757
Almanya	Her ikisi eşit	-0.099	0.100	426	-0.993	0.581

Note. P-value adjusted for comparing a family of 3 estimates.

Araştırmada test edilen varsayımlardan biri de kendini Türkiye'ye ait hisseden bireylerin, Almanya'ya daha fazla aidiyet hissedenlere kıyasla Almanya'daki göçmen politikalarına ve ayrımcılığa karşı daha yüksek düzeyde duyarlılık sergilediği yönündedir. Bu hipotezi test etmek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, bireylerin aidiyet algılarına göre "Almanya'da Göçmenlik Faktörü" puanları arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=0.556$; $p=0.574$). Ayrıca Levene testi ($p=0.418$) varyansların homojenliğini doğruladığı için analiz sonuçları geçerlilik arz etmektedir. Buna göre, yalnızca Türkiye'ye ait hisseden bireylerin ortalama puanı 4.12, yalnızca Almanya'ya ait hissedenlerin 4.07, her iki ülkeye eşit derecede ait hissedenlerin ise 4.17'dir. Her üç grup da yüksek düzeyde göçmenlik duyarlılığı sergilese de bu farklar istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Tukey HSD post-hoc testleri de bu sonucu desteklemektedir, buna göre aidiyet grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Bu minvalde ortaya çıkan bu bulgu, hipotezi desteklememektedir. Bu bağlamda yalnızca Türkiye'ye ait hisseden bireylerin göçmenlik politikalarına karşı daha duyarlı olduğu yönündeki beklenti doğrulanmamıştır. Aksine her üç aidiyet grubunda da yüksek düzeyde bir hassasiyet gözlenmiştir. Bu durum Almanya'daki göçmen politikaları ve ayrımcılık vakalarının, aidiyet farklılıklarından bağımsız olarak Türk diasporasının geniş kesimlerinde ortak bir farkındalık oluşturduğunu göstermektedir. Her grubun benzer düzeyde duyarlılık sergilemesi, bu tutumun bireysel aidiyet/kimlikten çok, ortak sosyal koşullar ve deneyimlerden beslendiğini düşündürmektedir. Dolayısıyla söz konusu duyarlılığın, yaşanan çevresel etkilere bağlı olarak geliştiği ve kimlikten bağımsız biçimde ortak bir toplumsal tepkiye dönüştüğü söylenebilir.

4.8. Siyasal İletişim Faktörü

4.8.1. Siyasal İletişim Faktörü ve Cinsiyet Arasındaki İlişki

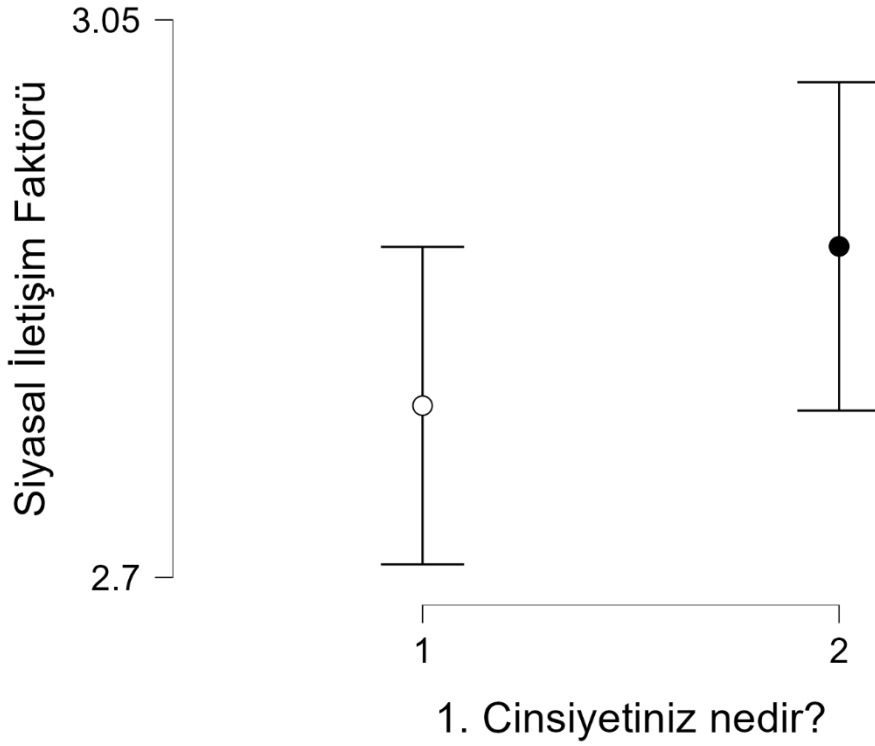
Tablo 40. Siyasal İletişim Faktörüne İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler

Independent Samples T-Test

	Test	Statistic	df	p
Siyasal İletişim Faktörü	Student	-1.375	444.000	0.170
	Welch	-1.374	442.387	0.170

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Siyasal İletişim Faktörü	Kadın	229	2.808	0.765	0.051	0.273
	Erkek	217	2.908	0.770	0.052	0.265

Şekil 37. Cinsiyet Değişkenine Göre Siyasal İletişim Faktörü Ortalamaları

Araştırmada test edilen hipotezlerden biri de Almanya'daki Türk erkeklerinin siyasal iletişim araçlarından -özellikle seçim kampanyalarından- kadınlara kıyasla daha fazla etkilendiği yönündedir. Bu varsayımı sınamak amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, cinsiyete göre siyasal iletişim faktörü ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Student's $t=-1.375$; $p=0.170$). Ayrıca Welch testi de bu bulguyu desteklemektedir ($p=0.170$).

Bu bağlamda istatistikler incelendiğinde, erkek katılımcıların siyasal iletişim faktörü ortalaması 2,91 iken kadın katılımcıların ortalaması 2,81'dir. Erkeklerin ortalama puanı daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Bir başka ifadeyle, Almanya'daki Türk erkeklerinin seçim kampanyalarından etkilenme düzeyi, kadın katılımcılara göre yalnızca sayısal olarak daha yüksektir; ancak bu fark, güvenilir biçimde genellenebilir nitelikte değildir.

Ortaya çıkan bu bulgu, Almanya'daki Türk erkeklerinin seçim kampanyalarından kadınlara kıyasla daha fazla etkilendiği yönündeki hipotezin doğrulanmadığını göstermektedir. Her ne kadar erkeklerin ortalama puanı kadınlara kıyasla bir miktar daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu durum erkek ve kadın katılımcıların siyasal iletişim araçlarına verdikleri tepkinin benzer düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla seçim kampanyalarının etkisi açısından cinsiyetin

belirleyici bir faktör olmadığı söylenebilir. Bu sonuç ise siyasal iletişimin diaspora toplulukları içinde homojen bir etki gücüne sahip olabileceğini ve bireylerin bu araçlara verdikleri tepkinin yalnızca cinsiyet temelli değil, daha farklı faktörlere bağlı olarak şekillenebileceğini düşündürmektedir.

4.8.2. Siyasal İletişim Faktörü ve Doğum Yeri Arasındaki İlişki

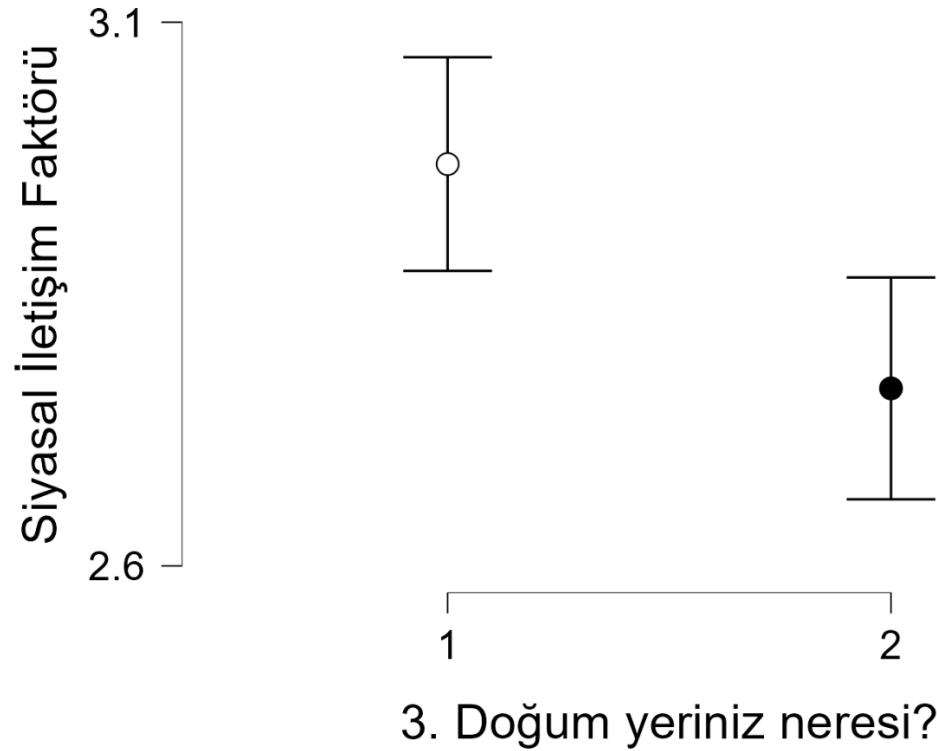
Tablo 41. Siyasal İletişim Faktörüne İlişkin Doğum Yeri Değişkenine Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistikler

Independent Samples T-Test

	Test	Statistic	df	p
Siyasal İletişim Faktörü	Student	2.825	440.000	0.005
	Welch	2.871	437.800	0.004

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
Siyasal İletişim Faktörü	Türkiye	197	2.970	0.699	0.050	0.235
	Almanya	245	2.763	0.810	0.052	0.293

Şekil 38. Doğum Yerine Göre Siyasal İletişim Faktörü Ortalamaları

Araştırmada incelenen değişkenlerden biri de doğum yerinin siyasal iletişim araçlarına verilen tepki üzerindeki etkisidir. Bu doğrultuda uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, doğum yerine göre siyasal iletişim faktörüne verilen tepkiler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Student's t değeri 2.825 olup bu farkın anlamlılık düzeyi $p=0.005$ olarak belirlenmiştir. Welch testi de bu bulguyu desteklemekte, benzer şekilde anlamlı bir fark göstermektedir ($t=2.871$; $p=0.004$).

Bu doğrultuda istatistikler incelendiğinde, Türkiye doğumlu bireylerin siyasal iletişim faktörüne ilişkin ortalama puanı 2.97 iken, Almanya doğumluların ortalaması 2.76 olarak tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu bulgu, Türkiye’de doğan bireylerin seçim kampanyaları gibi siyasal iletişim araçlarından daha fazla etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda diasporadaki ilk kuşak bireylerin siyasal aidiyetleri genellikle anavatan merkezli olduğu için, yürütülen kampanyalara ya da siyasal iletişim kanallarına daha yoğun ilgi göstermeleri doğaldır. Türkiye’de doğan bireylerin kampanyalarla daha fazla ilişki kurması, diaspora topluluklarının siyasal ilgilerinde anavatanla kurulan duygusal ve ideolojik bağların belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Sonuç olarak, doğum yerinin siyasal iletişim araçlarına verilen tepki üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Türkiye doğumlu bireylerin bu tür iletişim stratejilerine daha duyarlı olmaları, siyasal ilgilerinde siyasal iletişimin etkili bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla tespit edilen bu farklılaşma, özellikle diasporadaki siyasal mobilizasyonun kuşaklar arası geçişler ve kimlik temelli dinamiklerle şekillendiğine işaret etmektedir.

4.8.3. Siyasal İletişim Faktörü ve Yaş Arasındaki İlişki

Tablo 42. Siyasal İletişim Faktörüne İlişkin Yaş Değişkenine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

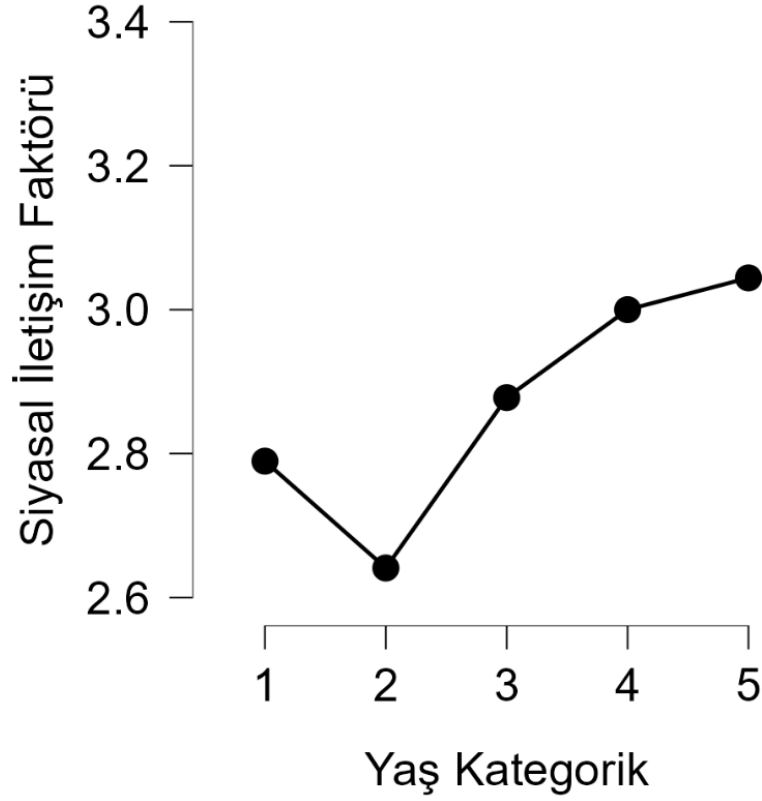
ANOVA - Siyasal İletişim Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
Yaş Kategorik	8.239	4	2.060	3.568	0.007
Residuals	254.577	441	0.577		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Siyasal İletişim Faktörü

Yaş Kategorik	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
18-30 yaş	133	2.789	0.817	0.071	0.293
31-40 yaş	78	2.641	0.868	0.098	0.328
41-50 yaş	90	2.878	0.791	0.083	0.275
51-60 yaş	77	3.000	0.628	0.072	0.209
61 yaş ve üstü	68	3.044	0.584	0.071	0.192

Şekil 39. Yaş Değişkenine Göre Siyasal İletişim Faktörü Ortalamaları

Tablo 43. Yaş Değişkenine Göre Siyasal İletişim Faktörünün Levene Homojenlik Testi

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
7.910	4.000	441.000	< .001

Katılımcıların yaş gruplarına göre siyasal iletişime verdikleri tepkiler analiz edilmiş ve bu doğrultuda uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=3.568$; $p=0.007$). Bu bulgu ise yaşın siyasal iletişim faktörü üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Bu çerçevede istatistiklere göre en düşük ortalama 2.64 ile 31-40 yaş grubuna aittir. Bunu sırasıyla 18-30 yaş grubu (2.79), 41-50 yaş grubu (2.88), 51-60 yaş grubu (3.00) ve en yüksek ortalamaya sahip 61 yaş ve üzeri grup (3.04) takip etmektedir. Bu veriler, yaş ilerledikçe bireylerin siyasal iletişim stratejilerine daha duyarlı hâle geldiklerini ve bu stratejilere karşı tepkilerinin arttığını göstermektedir.

Ancak Levene testi sonucunda varyansların homojenliği varsayımı ihlal edilmiştir ($p < 0.001$). Dolayısıyla bu durum, gruplar arası varyansların eşit olmadığını ve sonuçların yorumlanmasında dikkatli olunması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte genel eğilim, yaş arttıkça siyasal iletişime verilen tepkinin kademeli olarak yükseldiğine işaret etmektedir.

4.8.4. Siyasal İletişim Faktörü ve Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişki

Tablo 44. Siyasal İletişim Faktörüne İlişkin Eğitim Seviyesine Göre ANOVA ve Tanımlayıcı İstatistikler

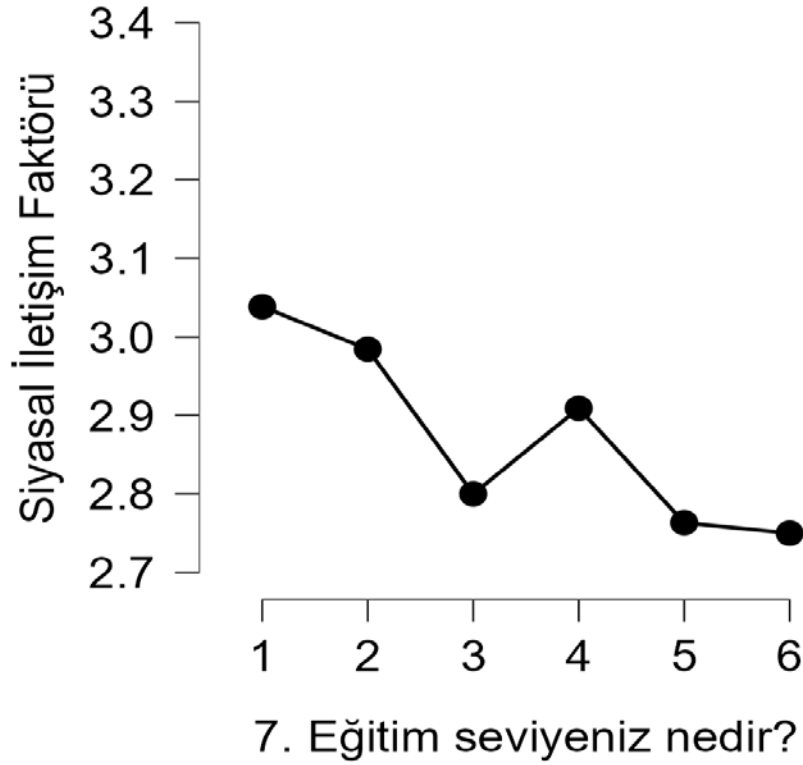
ANOVA - Siyasal İletişim Faktörü

Cases	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
7. Eğitim seviyeniz nedir?	3.983	5	0.797	1.327	0.252
Residuals	254.492	424	0.600		

Note. Type III Sum of Squares

Descriptives - Siyasal İletişim Faktörü

7. Eğitim seviyeniz nedir?	N	Mean	SD	SE	Coefficient of variation
İlkokul	26	3.038	0.599	0.117	0.197
Ortaokul	64	2.984	0.577	0.072	0.193
Lise	70	2.800	0.791	0.095	0.283
Meslek (Ausbildung)	99	2.909	0.716	0.072	0.246
Üniversite	131	2.763	0.830	0.073	0.301
Lisansüstü	40	2.750	1.032	0.163	0.375

Şekil 40. Eğitim Seviyesine Göre Siyasal İletişim Faktörü Ortalamaları

Tablo 45. Eğitim Seviyesine Göre Siyasal İletişim Faktörünün Levene Homojenlik Testi

Test for Equality of Variances (Levene's)

F	df1	df2	p
6.883	5.000	424.000	< .001

Araştırmada incelenen değişkenlerden biri de katılımcıların eğitim seviyelerinin siyasal iletişime verdikleri tepki üzerindeki etkisidir. Bu kapsamda gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, eğitim seviyesi ile siyasal iletişime yönelik tutumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=1.327$; $p=0.252$). Dolayısıyla bu sonuca göre, eğitim düzeyine bağlı olarak siyasal iletişime yönelik tutumlar benzerlik göstermektedir.

Bu bağlamda istatistiklere göre ilkokul mezunlarının siyasal iletişim ortalaması 3.04 iken, ortaokul mezunlarında bu ortalama 2.98, lise mezunlarında 2.80, mesleki eğitim (Ausbildung) almış bireylerde 2.91, üniversite mezunlarında 2.76 ve lisansüstü eğitim almış bireylerde 2.75'tir. Bu değerler genel olarak siyasal iletişim düzeyinde eğitimle birlikte kısmi bir azalmaya işaret etse de farkın istatistiksel olarak anlamlı olmaması dikkat çekicidir. Levene testi sonucuna göre ($p<.001$), varyansların homojen olmadığı

görülmektedir. Bu durum ise gruplar arasında gözlemlenen farklılıkların daha dikkatli yorumlanması gerektiğine işaret etmektedir. Ortaya çıkan bu tablo, siyasal iletişimin etkisinin yalnızca eğitim düzeyiyle açıklanamayacağını ortaya koymaktadır. Siyasal mobilizasyon ve iletişim stratejilerinin etkililiği; bireylerin aidiyet algısı, kimlik yönelimleri, medya kullanımı ve toplumsal konumları gibi çok katmanlı sosyolojik değişkenlerle şekillenmektedir. Bu bağlamda Almanya'daki Türk diasporasında siyasal iletişime verilen tepkilerin, eğitim düzeyinden çok daha karmaşık toplumsal dinamiklere dayandığı söylenebilir. Ayrıca siyasal iletişim stratejilerinin, farklı sosyokültürel gruplarda benzer düzeyde etkiler üretebilmesi, bu etkinin daha çok bireysel deneyimler ve kimlik üzerinden anlam kazandığını düşündürmektedir.

4.9. Almanya'daki Türk Diasporasının Çifte Siyasallık Eğilimi ve Parti Tercihleri

4.9.1. Türkiye'de Sağ, Almanya'da Sol Parti Tercihi

Tablo 46. Türkiye'de Sağ Parti, Almanya'da Sol Parti Tercihi Dağılımı (Çapraz Tablo Analizi)

Türkiye Sağ Parti		Almanya Sol Parti		Toplam
		Desteklemeyen	Destekleyen	
Desteklemeyen	N	2	101	103
	%	1,942 %	98,058 %	100 %
Destekleyen	N	133	68	201
	%	66,169 %	33,831 %	100 %
Toplam	N	135	169	304
	%	44,408 %	55,592 %	100 %

Tablo 47. Türkiye'de Sağ Parti, Almanya'da Sol Parti Tercihi Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonuçları

	Value	df	p
X ²	113.796	1	< .001
N	304		

Araştırmada test edilen hipotezlerden biri, Almanya'daki Türkler arasında Türkiye'de sağ partileri destekleyenlerin Almanya'daki genel seçimlerde sol partileri tercih etme eğiliminde olup olmadıklarıdır. Bu ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilen ki-kare

testi sonucunda, Türkiye'deki sağ parti tercihi ile Almanya'daki sol parti tercihi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=113.796$; $df=1$; $p<0.001$).

Verilere göre, Türkiye'de sağ partileri destekleyen bireylerin yüzde 33,8'i Almanya'daki sol partileri tercih etmektedir. Buna karşılık bu grubun yüzde 66,2'si Almanya'da sol partiler dışındaki partilere yönelmektedir. Öte yandan Türkiye'de sağ partileri desteklemeyen bireylerin büyük çoğunluğu (yüzde 98,1), Almanya'daki sol partilere yönelmektedir. Bu bulgular, Almanya'daki sol parti desteğinin büyük ölçüde Türkiye'de sağ partileri tercih etmeyen bireylerde yoğunlaştığını göstermektedir.

Dolayısıyla Türkiye'de sağ partileri destekleyenlerin, Almanya'da sol partileri desteklediği yönündeki hipotez, elde edilen veriler ışığında genel olarak desteklenmemektedir. Her ne kadar Türkiye'de sağ partileri destekleyenlerin bir kısmı Almanya'da sol partilere yönelse de bu oran sınırlı düzeydedir. Elde edilen veriler, daha çok Türkiye'de sağ partilere mesafeli bireylerin Almanya'da sol partileri tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, diaspora bağlamında siyasal tercihlerin iki ülke arasında tam bir ideolojik tutarlılık göstermediğini, ancak belirli örüntülerin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir.

Bu bağlamda ortaya çıkan tablo, öncelikle rasyonel tercih teorisi kapsamında değerlendirilebilir. Downs'un (1957) ortaya koyduğu rasyonel aktör modeli çerçevesinde bireyler, siyasal tercihlerini kendileri için en fazla fayda sağlayacak şekilde şekillendirme eğilimindedir. Bu perspektiften bakıldığında, Türkiye'de sağ partilere ideolojik veya kültürel nedenlerle yönelen bazı bireylerin, Almanya'daki seçimlerde göçmen hakları, sosyal yardımlar ve ayrımcılıkla mücadele gibi alanlarda daha fazla kazanım elde edebileceklerini düşündükleri için sol partilere yönelmeleri mümkündür. Bu durum, siyasal tercihin mutlak bir ideolojik bağlılıktan ziyade, içinde bulunulan bağlama göre esnek ve faydacı biçimde şekillenebileceğini göstermektedir.

Diğer yandan transnasyonalizm yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu bulgular Almanya'daki Türklerin çifte siyasallık pratiği içerisinde, farklı siyasal sistemlerde farklı kimlikler ve stratejilerle hareket edebildiklerini göstermektedir (Faist, 2000; Kaya ve Drhimeur, 2023). Bireyler Türkiye'de daha çok etnik, dini veya kültürel kimlik temelli siyasal yönelimler sergilerken, Almanya'da toplumsal eşitlik, sosyal refah ve temsil politikalarına dayalı tercihlerde bulunabilmektedir. Bu durum, transnasyonal aktörlerin siyasal tutumlarını iki ülkenin farklı siyasal bağlamlarında yeniden inşa edebildiklerini

ortaya koymaktadır. Dolayısıyla diasporik siyasal katılımın yalnızca ideolojik bir düzlemde değil, aynı zamanda stratejik ve bağlamsal dinamiklerle şekillendiği görülmektedir (Vertovec, 1999; Basch, Glick Schiller ve Szanton Blanc, 1994).

4.9.2 Türkiye ve Almanya'daki Parti Tercihleri Arasındaki İlişki

Tablo 48. Türkiye ve Almanya Parti Tercihleri Arasındaki Dağılım (Çapraz Tablo Analizi)

		Almanya Siyasi Partiler							Topla m
		CDU	SPD	Die Linke	BSW	DAVA	Diğer	Hiçbiri	
Türkiy e Siyasi Partile r									
AK Parti	N	7	45	6	8	65	19	40	190
	%	3.684 %	23.684 %	3.158 %	4.211 %	34.211 %	10 %	21.053 %	100 %
CHP	N	1	60	3	2	0	5	0	71
	%	1.408 %	84.507 %	4.225 %	2.817 %	0 %	7.042 %	0 %	100 %
MHP	N	1	3	1	1	22	7	5	40
	%	2.500 %	7.500 %	2.500 %	2.500 %	55 %	17.500 %	12.500 %	100 %
DEM	N	0	1	27	0	0	1	1	30
	%	0 %	3.333 %	90 %	0 %	0 %	3.333 %	3.333 %	100 %
Diğer	N	1	1	1	3	12	2	8	28
	%	3.571 %	3.571 %	3.571 %	10.714 %	42.857 %	7.143 %	28.571 %	100 %
Hiçbiri	N	0	4	8	5	0	1	27	45
	%	0 %	8.889 %	17.778 %	11.111 %	0 %	2.222 %	60 %	100 %
Topla m	N	10	114	46	19	99	35	81	404
	%	2.475 %	28.218 %	11.386 %	4.703 %	24.505 %	8.663 %	20.050 %	100 %

Tablo 49. Türkiye ve Almanya'daki Parti Tercihleri Arasındaki İlişki – Ki-Kare Testi Sonuçları

	Value	df	p
X ²	426.980	30	< .001
N	404		

Note. Continuity correction is available only for 2x2 tables.

Araştırmada ele alınan temel sorulardan biri, Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya'daki parti tercihleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığıdır. Bu kapsamda uygulanan çapraz tablolar ve ki-kare testi sonuçları, iki ülke siyasal tercihleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2=426.980$;

sd=30; $p<.001$). Elde edilen bu yüksek ki-kare değeri, Türkiye’deki parti tercihlerinin Almanya’daki tercihlerle ilişkili olduğunu, ancak bu ilişkinin homojen ve doğrudan bir paralellik taşımadığını göstermektedir.

Elde edilen veriler incelendiğinde, Türkiye’de AK Parti’ye oy veren bireylerin yüzde 34,2’sinin Almanya’da Türkler tarafından kurulan DAVA partisini tercih ettiği, yüzde 23,7’sinin ise Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD) yönünde eğilim gösterdiği görülmektedir. Buna karşılık, CHP seçmenlerinin yüzde 84,5 gibi yüksek bir oranla SPD’yi tercih etmesi, Türkiye’deki sol-seküler çizginin Almanya’daki sol-demokratik temsilcisiyle özdeşleştiğini düşündürmektedir. MHP seçmenlerinin yüzde 55’lik kısmının DAVA’yı desteklemesi de ideolojik yakınlık ve göçmen temsiliyet arayışı açısından dikkat çekicidir. Öte yandan DEM Partisi seçmenlerinin yüzde 90’ı Almanya’da radikal sol çizgide yer alan Die Linke’ye yönelmiştir. Bu örüntü, sol kimlik temelli siyasal yönelimlerin diaspora düzeyinde farklı bağlamlarda da sürdüğünü göstermektedir.

Ortaya çıkan bu tablo, transnasyonalizm teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, göçmen bireylerin iki farklı siyasal sistem arasında stratejik ve çok katmanlı tercihler geliştirebildiği görülmektedir (Faist, 2000; Basch, Glick Schiller ve Szanton Blanc, 1994). Türkiye’deki partilerle kurulan kimliksel ve ideolojik bağlar, Almanya’daki partilere yönelik tercihlerde tamamen belirleyici olmasa da etkili bir arka plan sunmaktadır. Bununla birlikte, Almanya’daki siyasal tercihlerin daha çok sosyal haklar, göçmen politikaları, temsil olanakları ve partilerin göçmenlere yaklaşımı gibi pragmatik faktörlerle şekillendiği söylenebilir (Kaya, 2021; Kaya ve Drhimeur, 2023). Diğer yandan rasyonel seçim teorisi perspektifinden bakıldığında ise, Türkiye’de dini/muhafazakâr motivasyonlarla sağ partilere yönelen bazı bireylerin, Almanya’da kendi çıkarlarını daha iyi temsil ettiğini düşündükleri (sol/göçmen kökenli) partilere yönelmeleri, bu kişilerin iki farklı sistemde farklı stratejik hesaplamalar yaptıklarına işaret etmektedir (Downs, 1957). Bu durum ise göçmenlerin siyasi kararlarını bulundukları ülkenin toplumsal ve kurumsal bağlamına göre yeniden değerlendirdiklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Sonuç olarak Türkiye ve Almanya’daki parti tercihleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu ilişki doğrudan bir paralellik taşımamaktadır. Tespit edilen bu ilişki, daha çok çifte siyasallık, kimliksel yönelim, temsil arayışı ve fayda-maliyet hesaplamalarına dayalı karmaşık bir yapı sergilemektedir. Bu durum ise Almanya’daki Türk diasporasının siyasal yönelimlerini anlamada hem kimliksel/kültürel hem de yapısal

etkenlerin birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (Clifford, 1994; Cohen, 2008; Vertovec ve Cohen, 1999).

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Almanya’da yaşayan Türklerin, Türkiye ve Almanya siyasetlerine yönelik ilgilerini incelemekte, bu doğrultuda “çifte siyasallık” ve “ulusötesi siyasal katılım” gibi kuramsal yaklaşımları ampirik olarak test etmeyi hedeflemektedir. Araştırma, siyasal katılım kuramları, diaspora, transnasyonalizm, sosyal kimlik kuramı ve rasyonel seçim teorisi temelinde yapılandırılmış, Almanya’daki Türk diasporasının her iki ülkenin siyasal süreçlerine yönelik ilgisinin hangi sosyolojik değişkenlerle ilişkili olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır.

Bu kapsamda, araştırma soruları ve hipotezleri doğrultusunda elde edilen bulgular, Almanya’daki Türklerin siyasal yönelimlerine ilişkin dikkat çekici sonuçlar sunmaktadır. Araştırmanın temel varsayımı, Türk diasporasının çifte siyasallık eğilimi içinde olduğu; yani hem Türkiye hem de Almanya siyasetine belirli düzeylerde ilgi gösterdiği yönündedir. Bu ilginin bireylerin doğum yeri, yaş, konuşulan dil, eğitim düzeyi, aidiyet hissi ve ekonomik durum gibi değişkenler doğrultusunda anlamlı biçimde farklılaştığı öngörülmektedir. Bu çerçevede, 542 katılımcıdan elde edilen anket verileriyle yürütülen istatistiksel analizler, söz konusu varsayımı büyük ölçüde desteklemektedir.

Almanya’daki Türk diasporasının siyasal yönelimlerinin önemli göstergelerinden biri olan Türkiye siyasetine yönelik ilgi, araştırma kapsamında çok boyutlu biçimde analiz edilmiştir. Cinsiyet değişkeni bağlamında yapılan analizlerde, erkek katılımcıların kadınlara kıyasla Türkiye siyasetine daha yüksek düzeyde ilgi gösterdiği belirlenmiştir. Bu durum, erkek bireylerin anavatanla daha sıkı ve sürekli ilişkiler kurma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Öte yandan, kadın katılımcıların da anlamlı düzeyde siyasal ilgi göstermesi, siyasal ilginin cinsiyetten bağımsız olarak geliştiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada test edilen hipotezlerden biri, doğum yeri değişkeninin Türkiye siyasetine yönelik ilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığıdır. Yapılan analizler, bu hipotezi istatistiksel olarak desteklemiş ve Türkiye doğumlu bireylerin, Almanya doğumlulara kıyasla Türkiye siyasetine daha yüksek düzeyde ilgi gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu sonuç, sosyal kimlik kuramı ve diaspora literatürü bağlamında anlam kazanmaktadır. Türkiye’de doğmuş bireylerin erken yaşlardan itibaren geliştirdikleri kimliksel bağlar; kolektif hafıza, duygusal aidiyet ve siyasal sosyalleşme pratikleri

yoluyla Türkiye siyasetine yönelik ilgilerini pekiştirmektedir. Buna karşılık Almanya doğumlu bireylerde gözlemlenen görece düşük siyasal ilgi düzeyi, kuşaklar arası kimliksel farklılaşmaya işaret etmekte; bu grubun daha çok dolaylı, çok katmanlı ve transnasyonal bir aidiyet yapısı geliştirdiğini göstermektedir. Bu bulgu, transnasyonal kimliklerin çift yönlü doğasını doğrulamakta ve doğum yerinin, siyasal ilginin oluşumunda belirleyici bir sosyolojik değişken olarak önemini vurgulamaktadır.

Yaş değişkeni açısından yapılan analizler, yaş ilerledikçe Türkiye siyasetine olan ilginin arttığını ortaya koymaktadır. Özellikle 60 yaş ve üzeri bireylerde bu ilgi daha belirgin bir şekilde gözlemlenmiştir. Bu durum, ileri yaş gruplarının anavatanla olan siyasal ve duygusal bağlarını sürdürme eğilimlerinin daha güçlü olduğunu göstermektedir. Genç yaş gruplarında nispeten daha düşük düzeyde gözlemlenen siyasal ilgi, kuşaklar arası farklılaşmayı yansıtmakla birlikte, tüm yaş gruplarında belirli düzeyde ilginin varlığı, diasporik bağların tamamen kopmadığını ve süreklilik taşıdığını göstermektedir.

Eğitim düzeyi ile Türkiye siyasetine duyulan ilgi arasında da anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin Türkiye siyasetine daha yüksek düzeyde ilgi göstermesi, anavatanla kurulan siyasal bağların daha çok kültürel aidiyet, tarihsel bağlılık ve kimlik temelli süreklilikler üzerinden şekillendiğini düşündürmektedir. Buna karşılık, yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin Türkiye siyasetine daha sınırlı bir ilgi göstermesi, bu bireylerin Almanya'daki siyasal sisteme entegrasyon düzeyleriyle yakından ilişkilidir. Eğitim yoluyla toplumsal hareketlilik imkânı bulan bireylerin, gündelik yaşamda daha fazla Almanya merkezli kurumsal yapılarla etkileşimde bulunmaları, siyasal ilgilerini de bulundukları ülkeye yönlendirme eğilimini artırmaktadır. Bu bulgu aynı zamanda Almanya'daki Türk diasporasında gözlemlenen kuşak farklarıyla da ilişkilidir. İkinci ve üçüncü kuşak bireylerin, birinci kuşağa kıyasla daha yüksek eğitim düzeyine sahip oldukları dikkate alındığında, Türkiye siyasetine yönelik ilgi düzeylerindeki azalma, yalnızca bireysel tercihlerle değil; kuşaklar arası farklılaşan sosyal konumlanış, siyasal sosyalizasyon ve entegrasyon süreçleriyle de açıklanabilir. Bu durum diaspora literatüründe sıklıkla vurgulanan hibrit kimlik ve bağlamsal siyasal yönelimlerin kuşaklar arası geçişkenliğini desteklemektedir. Eğitim düzeyi bu yönüyle, siyasal ilgiyi hem kimliksel hem de yapısal bağlamda etkileyen çok boyutlu bir değişken olarak değerlendirilmektedir.

Gelir düzeyine ilişkin analizlerde de anlamlı farklılıklar ortaya konmuştur. Orta gelir grubundaki bireyler, Türkiye siyasetine en yüksek düzeyde ilgi gösteren kesim olarak öne çıkmaktadır. Bu grubu orta-üst ve üst gelir grubundaki katılımcılar takip etmektedir. En düşük gelir grubundaki bireylerde siyasal ilgi daha sınırlı kalmıştır. Bu bulgular, ekonomik istikrarın siyasal ilginin düzeyini belirlemede önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Araştırmada test edilen bir diğer hipotez, evde konuşulan dilin Türkiye siyasetine olan ilgi üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığıdır. Elde edilen bulgular, bu hipotezi desteklemektedir. Yalnızca Türkçe konuşan bireylerin, diğer dil gruplarına kıyasla Türkiye siyasetine daha yüksek düzeyde ilgi gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuç, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil; aynı zamanda siyasal ve kültürel aidiyetin taşıyıcısı olduğunu göstermektedir. Özellikle anadili olarak Türkçe konuşmaya devam eden bireylerde, Türkiye ile kurulan tarihsel, duygusal ve kimliksel bağların daha güçlü bir biçimde sürdüğü görülmektedir. Buna karşılık, evde yalnızca Almanca konuşan bireylerin Türkiye siyasetine daha düşük düzeyde ilgi göstermesi, kültürel bağların zayıflaması ve sosyal kimliğin daha çok bulundukları ülkeye yönelmesiyle ilişkilendirilebilir. Her iki dili eşit düzeyde kullanan bireylerin sergilediği orta düzeydeki siyasal ilgi ise, çift yönlü aidiyet yapısının ve transnasyonal kimliğin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu bulgular dil tercihinin siyasal yönelimler üzerinde doğrudan etkili olabileceğini ve diaspora topluluklarında dilin, siyasal kimliğin oluşumunda kritik bir değişken olarak rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Almanya siyasetine yönelik ilgi de çok değişkenli analizlerle incelenmiş ve çarpıcı sonuçlara ulaşılmıştır. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, kadın ve erkek bireyler arasında Almanya siyasetine duyulan ilgi bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Erkek katılımcıların ortalama ilgi düzeyleri biraz daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu bulgu, Almanya siyasetine yönelik ilginin cinsiyet temelli farklılıklardan çok, sosyal çevre, kimlik yapısı ve kişisel deneyimler gibi faktörlerle şekillendiğini göstermektedir.

Doğum yeri değişkeni ise Almanya siyasetine duyulan ilgi üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Almanya’da doğan bireylerin, Türkiye doğumlulara kıyasla mesken ülke siyasetine daha yüksek düzeyde ilgi gösterdiği belirlenmiştir. Siyasal sosyalleşmenin mekânsal bağlamla ilişkili olduğu bu bulgu, transnasyonal aidiyetlerin her zaman simetrik

gelişmediğini göstermektedir. Almanya doğumlu bireylerin siyasal bağlılıkları, çoğunlukla mesken ülkenin kurumları ve sosyal yapıları üzerinden şekillenmektedir. Buna karşın Türkiye doğumluların Almanya siyasetine duyduğu sınırlı ilgi, kuşaklar arası entegrasyon farklılıklarıyla açıklanabilir.

Yaş değişkenine ilişkin bulgular da anlamlıdır. Genç bireylerin Almanya siyasetine ilgisi, ileri yaş gruplarına kıyasla daha yüksektir. Bu durum, siyasal yönelimlerin yaşa bağlı olarak değiştiğini ve özellikle siyasal sosyalleşme biçimlerinin bu süreçte belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır. Genç kuşakların dijital medya, eğitim kurumları ve çok kültürlü sosyal çevreler aracılığıyla siyasal bilgiye daha yoğun biçimde maruz kalmaları, Almanya'daki siyasal sisteme yönelik ilgilerini artırmaktadır. Buna karşılık, ileri yaş gruplarında gözlemlenen görece düşük ilgi düzeyi, siyasal sosyalleşmenin daha çok anavatan merkezli bağlamda gerçekleşmiş olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu bulgu, Almanya'daki Türk diasporasında kuşaklar arası siyasal yönelim farklılıklarının, siyasal ilgi düzeylerini şekillendirdiğini ve siyasal entegrasyon süreçlerinin özellikle ikinci ve üçüncü kuşakta daha belirgin hâle geldiğini göstermektedir.

Araştırmada test edilen hipotezlerden biri de eğitim düzeyi arttıkça Almanya siyasetine duyulan ilginin yükseldiği yönündedir. Elde edilen bulgular, bu hipotezi desteklemektedir. Özellikle meslek eğitimi (Ausbildung), üniversite ve lisansüstü eğitim almış bireylerin, Almanya'daki siyasal süreçlere daha fazla ilgi gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durum, eğitim düzeyinin siyasal farkındalık, bilgiye erişim ve demokratik katılım üzerindeki belirleyici rolünü ortaya koymaktadır. Almanya'da doğan ikinci ve üçüncü kuşak bireylerin birinci kuşağa kıyasla daha yüksek eğitim düzeyine sahip olmaları, siyasal ilgide gözlemlenen artışın kuşak farklılığıyla da ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu diasporik yönelimlerin yalnızca kültürel değil, aynı zamanda eğitim ve kuşak eksenli temeller üzerinden dönüşüm geçirdiğini ve mesken ülkenin siyasal yapısıyla daha güçlü bir etkileşim kurulduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada test edilen hipotezlerden biri de gelir düzeyi arttıkça Almanya siyasetine yönelik ilginin de arttığı yönündedir. Elde edilen analiz sonuçları, bu hipotezi desteklemektedir. Orta-üst ve üst gelir grubunda yer alan bireylerin siyasal ilgisinin, düşük gelir grubundaki bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu ekonomik refahın siyasal katılım ve bilinç düzeyini artırıcı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, düşük gelir grubundaki bireylerin –özellikle

öğrenci ya da emekli statüsünde olanların– sosyal yardımlara ve haklara erişim ihtiyacı nedeniyle Almanya siyasetini yakından takip etme eğiliminde olabilecekleri de dikkate alınmalıdır. Ancak genel eğilim, gelir düzeyinin yükselmesine paralel olarak Almanya siyasetine yönelik ilginin de arttığını ortaya koymaktadır. Bu durum, ekonomik statünün siyasal yönelimler üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu ve Almanya'daki Türk diasporasında siyasal entegrasyon süreçlerinin sosyoekonomik temelli olarak da şekillendiğini göstermektedir.

Ev içi dil kullanımı da Almanya siyasetine duyulan ilgi üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Yalnızca Türkçe konuşan bireyler, Almanya siyasetine daha düşük düzeyde ilgi göstermektedir. Buna karşın yalnızca Almanca konuşanlar ile iki dili eşit düzeyde kullananlar daha yüksek düzeyde ilgi sergilemektedir. Bu durum, çokdilliliğin siyasal entegrasyonu ve farkındalığı artırıcı bir unsur olduğunu göstermektedir. Dil tercihleri, bireylerin siyasal yönelimlerini ve bağlılık biçimlerini belirlemede önemli bir sosyo-kültürel değişken olarak öne çıkmaktadır.

Bu çerçevede araştırmada ele alınan önemli temalardan biri de Almanya'daki göçmenlik konularına yönelik tutum ve duyarlılık düzeyleridir. Bu kapsamda yapılan analizler, göçmenlik meselelerine dair duyarlılığın çeşitli sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Cinsiyet değişkeni bağlamında yapılan değerlendirmelerde, kadın ve erkek katılımcıların göçmenlik konularına benzer düzeyde duyarlılık sergilediği ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu söz konusu tutumların cinsiyetten çok, göç deneyimi, aidiyet düzeyi, kimlik algısı ve sosyal etkileşim biçimleri gibi çok katmanlı etkenlerle biçimlendiğini düşündürmektedir. Ayrıca diaspora topluluğu içerisinde göçmenlik ve ayrımcılık gibi meseleler karşısında gelişen ortak bilinç ve kolektif hafıza, bu duyarlılığın cinsiyetten bağımsız şekilde paylaşıldığını ortaya koymaktadır.

Doğum yeri değişkenine ilişkin analizler de benzer bir eğilimi yansıtmaktadır. Almanya doğumlu bireylerle Türkiye doğumlu bireyler arasında göçmenlik konularına yönelik duyarlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu durum, göçmenlik meselelerine dair tutumların yalnızca doğum yeriyle açıklanamayacağını; aksine ortak toplumsal deneyimler, dışlanmışlık algısı, ayrımcılık tecrübeleri ve kolektif bilinç düzeyleriyle daha yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Birinci kuşakla sonraki kuşaklar arasında benzer düzeyde duyarlılık gözlemlenmesi, diasporik kimliğin kuşaklar

arası sürekliliğini ve bu kimliğe bağlı kolektif tutumların aktarıldığını ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda yaş değişkenine ilişkin analizlerde de benzer sonuçlar elde edilmiştir. Farklı yaş grupları arasında göçmenlik konularına yönelik tutumlar bakımından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu bulgu göçmenlik duyarlılığının bireysel yaş farklılıklarından çok, toplumsal düzeyde paylaşılan deneyimler ve ortak sorun algısı etrafında şekillendiğini göstermektedir. Her yaş grubunda gözlemlenen bu ortak hassasiyet, göçmenlik konularına ilişkin toplumsal bilinç düzeyinin kuşaklar arasında benzerlik taşıdığını ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla eğitim düzeyine ilişkin bulgular da bu eğilimi destekler niteliktedir. Her ne kadar eğitim düzeyi arttıkça göçmenlik konularına yönelik duyarlılıkta hafif bir artış gözlemlense de bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Bu durum, göçmenlik duyarlılığının bireylerin eğitim geçmişinden bağımsız olarak; kolektif kimlik bilinci, toplumsal dışlanmışlık deneyimleri ve sosyal konumlanış üzerinden biçimlendiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu tür tutumların yalnızca bireysel değişkenler aracılığıyla değil, içinde bulunulan toplumsal bağlam üzerinden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Araştırmada test edilen temel hipotezlerden biri, kendini yalnızca Türkiye'ye ait hisseden bireylerin; yalnızca Almanya'ya veya her iki ülkeye birden ait hisseden bireylere kıyasla, Almanya'daki göçmen politikalarına ve ayrımcılığa karşı daha yüksek düzeyde duyarlılık sergilediği varsayımıdır. Ancak analiz bulguları, bu hipotezi desteklememiştir. Dolayısıyla kendisini yalnızca Türkiye'ye, yalnızca Almanya'ya ya da her iki ülkeye birden ait hisseden bireyler arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu sonuç göçmenlik meselelerine yönelik duyarlılığın aidiyet yöneliminden ziyade Almanya'daki ortak sosyal koşullardan, karşılaşılan yapısal engellerden ve ayrımcılık tecrübelerinden beslendiğini göstermektedir. Sonuç olarak göçmenlik politikalarına yönelik tutumlar, bireysel aidiyet tercihlerinden çok, kolektif deneyimler ve toplumsal eşitsizliklerle şekillenen bütünsel bir bilinç düzeyine dayanmaktadır.

Araştırmanın odaklandığı temel başlıklardan biri olan siyasal iletişim faktörü, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılım ve ilgisini etkileyen önemli değişkenlerden biri olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda siyasal iletişim araçlarına verilen

tepkiler, cinsiyet, doğum yeri, yaş ve eğitim düzeyi gibi değişkenler temelinde analiz edilmiştir.

Cinsiyet değişkeni kapsamında yürütülen analizlerde, erkek katılımcıların seçim kampanyaları ve benzeri siyasal iletişim faaliyetlerinden kadınlara kıyasla daha fazla etkilendikleri hipotezi test edilmiş, ancak bu hipotez istatistiksel olarak doğrulanmamıştır. Kadın ve erkek katılımcılar arasında siyasal iletişim araçlarının etkisi bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Her ne kadar erkeklerin ortalama düzeyi bir miktar yüksek görünse de bu farklılık istatistiksel anlamda anlamlı değildir. Bu sonuca göre, siyasal iletişime yönelik tutumların cinsiyet temelli farklılıklardan çok, bireylerin siyasal bilinç düzeyleri, medya okuryazarlıkları ve içinde bulundukları sosyal bağlamlar doğrultusunda şekillendiği söylenebilir.

Doğum yeri değişkenine ilişkin bulgular, siyasal iletişimin etkisine verilen tepkilerde anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye doğumlu bireylerin, seçim kampanyaları ve benzeri siyasal iletişim faaliyetlerine daha yüksek düzeyde duyarlılık gösterdikleri belirlenmiştir. Bu durum, Türkiye doğumlu bireylerin siyasal iletişime (seçim kampanyalarına) daha açık olduklarını ortaya koymuştur. Buna karşın Almanya doğumlu bireylerin siyasal iletişim araçlarına karşı daha düşük düzeyde ilgi göstermesi, kuşaklar arası siyasal etkileşim biçimlerinin farklılaştığını da ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, doğum yeri değişkeni, siyasal iletişim araçlarının etkinliğini etkileyen belirleyici sosyolojik faktörlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Yaş değişkeni de siyasal iletişim araçlarının etkisi bağlamında anlamlı bir belirleyici olarak öne çıkmaktadır. Analiz bulgularına göre, yaş ilerledikçe seçim kampanyaları ve benzeri siyasal iletişim çalışmalarına verilen tepkiler artmaktadır. Özellikle 60 yaş ve üzeri bireylerde siyasal iletişim araçlarının etkisinin belirginleştiği görülmektedir. Bu sonuç siyasal iletişim stratejilerinin kuşaklara özgü algılar, iletişim kanalları ve siyasal sosyalleşme pratiklerine göre farklılaştırılması gerektiğini göstermektedir.

Eğitim düzeyine ilişkin analizlerde ise siyasal iletişim araçlarının etkisi açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Eğitim düzeyi arttıkça siyasal iletişimden etkilenme düzeyinde sınırlı bir azalma gözlemlense de bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmemiştir. Bu durum, siyasal iletişimin yalnızca eğitim düzeyine indirgenemeyeceğini, bireylerin medya kullanım alışkanlıkları, siyasal kimlikleri, ideolojik yönelimleri ve sosyal etkileşim biçimleri gibi çok boyutlu faktörlerin birlikte değerlendirilmesi

gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla siyasal iletişim stratejilerinin yalnızca eğitim gruplarına göre değil, daha heterojen ve sosyokültürel çeşitliliğe sahip kitleleri kapsayacak şekilde tasarlanması önem arz etmektedir.

Araştırmanın dikkat çeken bulgularından biri, Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya'daki siyasal tercihleri arasındaki ilişkiyi ve bu tercihlerde ideolojik bir sürekliliğin bulunup bulunmadığını anlamaya yönelik analizlere dayanmaktadır. Bu çerçevede test edilen temel hipotezlerden biri, Türkiye'de sağ partileri destekleyen bireylerin Almanya'daki genel seçimlerde sol partilere yönelme eğiliminde olup olmadıklarıdır. Yapılan analizler, iki ülke arasındaki parti tercihlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki taşıdığını ortaya koymakla birlikte, bu ilişkinin hipotezin öngördüğü biçimde doğrusal ve tutarlı bir ideolojik sürekliliği yansıtmadığını göstermiştir. Bu bağlamda Türkiye'de sağ partilere destek veren bireylerin yalnızca %33,8'i Almanya'da sol partileri tercih ederken, geriye kalan büyük çoğunluğun farklı yönelimlerde bulunduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık Türkiye'de sağ partilere mesafeli duran bireylerin %98,1'i Almanya'da sol partilere yönelmiştir. Bu tablo, siyasal tercihlerin iki ülke arasında doğrudan bir ideolojik paralellikten çok, bağlamsal ve stratejik faktörlerle şekillendiğine işaret etmektedir. Bu nedenle ilgili hipotezin genel olarak desteklenmediği söylenebilir.

Elde edilen bu bulgular, diaspora bireylerinin siyasal davranışlarını açıklamada rasyonel seçim teorisi çerçevesinde anlamlı veriler sunmaktadır. Bu yaklaşıma göre bireyler, bulundukları siyasal ortamda kendilerine en fazla faydayı sağlayacak seçenekleri tercih etme eğilimindedir. Bu doğrultuda, Türkiye'de sağ partilere destek veren bazı bireylerin Almanya'da göçmen hakları, sosyal refah ve siyasi temsiliyet açısından daha avantajlı gördükleri göçmen kökenli partilere veya sol partilere yönelmeleri, rasyonel ve stratejik bir tercih olarak yorumlanabilir. Bu durum, siyasal yönelimlerin yalnızca ideolojik sadakatle değil, aynı zamanda pratik fayda, hak temelli talepler ve yaşanan toplumun sunduğu imkânlar doğrultusunda belirlendiğini göstermektedir. Bu sonuçlar aynı zamanda transnasyonalizm kuramı açısından da anlamlıdır. Transnasyonal siyasal katılım perspektifine göre diaspora bireyleri, iki ayrı siyasal sistemde birbirinden farklı stratejiler geliştirebilirler. Türkiye'deki siyasal tercihler daha çok etnik, dini veya kültürel kimlik temelli motivasyonlarla şekillenebilirken, Almanya'daki tercihler sosyal adalet, refah, göçmen hakları, ayrımcılıkla mücadele ve entegrasyon politikaları gibi gündelik yaşamı doğrudan etkileyen faktörlere dayanmaktadır. Bu durum, diaspora bireylerinin siyasal

davranışlarında çifte siyasallık eğilimlerinin ve bağlamsal stratejilerin belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Siyasal yönelimlerin bu denli esnek ve çok katmanlı biçimde şekillenmesi, diasporik siyasal davranışın dinamik ve bağlamsal doğasını açık biçimde yansıtmaktadır.

Türkiye ve Almanya'daki parti tercihlerine yönelik daha geniş çerçeveli analizler, iki ülke arasında belirgin ancak doğrudan bir ideolojik süreklilikten ziyade bağlamsal bir örtüşme bulunduğunu göstermektedir. Türkiye'de sol-seküler yönelime sahip bireylerin Almanya'daki sosyal demokrat partilere daha fazla yakınlık gösterdiği, buna karşılık sağ partilere yönelen bireylerin ise Almanya'da hem göçmen kökenli partilere hem de sosyal politikalar açısından avantajlı gördükleri sol partilere yöneldikleri tespit edilmiştir. Bu siyasal tercih yapısı, diaspora bireylerinin siyasal yönelimlerinin yalnızca ideolojik kimliklerle değil, aynı zamanda sosyal haklara erişim, temsil imkanları ve göçmenlik politikaları gibi bağlamsal ihtiyaçlarla da şekillendiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak elde edilen bulgular Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yönelimlerinin dinamik, çok katmanlı ve bağlamsal etkenlere duyarlı bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye ve Almanya'daki siyasal tercihler arasında mutlak bir kopukluk ya da tam bir ideolojik süreklilikten ziyade, iki sistemdeki siyasal ortamların koşullarına göre şekillenen stratejik tercihler söz konusudur. Bu bağlamda diaspora bireylerinin siyasal katılım süreçleri değerlendirilirken yalnızca ideolojik bağlılıkların değil; aynı zamanda içinde yaşanılan toplumun sunduğu fırsatlar, siyasal yapılar, kimlik stratejileri ve sosyal bağlamların da dikkate alınması gerektiği anlaşılmaktadır.

Araştırmanın genel bulguları, Almanya'daki Türklerin hem Türkiye'ye hem de Almanya'ya yönelik siyasal ilgilerinin çift yönlü, dinamik ve çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu siyasal ilgi düzeyi, bireylerin doğum yeri, yaş, eğitim seviyesi, gelir durumu, ev içi dil tercihi ve aidiyet hissiyatı gibi çeşitli sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu farklılaşmalar, bireylerin hem çifte siyasallık hem de hibrit kimlik geliştirme potansiyelini ortaya koyarken, aynı zamanda bu sürecin içinde bulunan sosyal, kültürel ve siyasal bağlamların karmaşıklığıyla şekillendiğini göstermektedir.

Çalışmanın kuramsal temellerini oluşturan diaspora kuramı, transnasyonalizm ve sosyal kimlik teorisi, elde edilen bulgularla büyük ölçüde örtüşmektedir. Özellikle transnasyonal kimliklerin siyasal yönelimler üzerindeki etkisi, anket verileriyle desteklenmiş ve ilgili

kuramsal çerçevenin açıklayıcılığını güçlendirmiştir. Bununla birlikte, siyasal katılım pratiklerinde yalnızca rasyonel çıkar hesaplarının değil, ideolojik sadakatlerin ve kimlik temelli aidiyetlerin de etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, diaspora bireylerinin siyasal yönelimlerinin yalnızca faydacı değil, aynı zamanda tarihsel, kültürel ve kimliksel temellere dayalı olarak biçimlendiğini göstermektedir.

Bu yönüyle çalışma, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal ilgilerini ve katılım biçimlerini bütüncül bir yaklaşımla ele alarak, diaspora çalışmaları ve siyaset sosyolojisi literatürüne özgün katkılar sunmaktadır. Aynı zamanda, elde edilen bulgular, ileride gerçekleştirilecek diaspora araştırmaları için disiplinlerarası ve karşılaştırmalı bir çerçeve geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Araştırmanın güçlü yönlerine karşın, bulguların geçerliliğini etkileyebilecek bazı sınırlılıklar da bulunmaktadır. Öncelikle çalışmanın örneklemini Almanya'daki Türk diasporasını bütünüyle temsil etme iddiasında değildir. Örneklem büyük ölçüde gönüllü katılım esasına göre oluşturulmuştur ve özellikle DEM Parti ve İYİ Parti seçmenlerine ulaşmakta güçlük yaşanmıştır. Bu durum, siyasal çeşitliliğin örnekleme yansıtılmasını sınırlamış olabilir. Ayrıca yüz yüze görüşmeler sırasında bazı katılımcıların anketi resmi bir araştırma olarak algılamaları veya siyasal tercihlerle ilişkili sorulara yanıt vermekten kaçınmaları, veri kalitesi üzerinde sınırlayıcı etkiler doğurmuştur. Bunlara ek olarak, araştırmanın yalnızca nicel yöntem ile yürütülmesi, katılımcıların siyasal yönelimlerinin ardındaki anlam dünyalarını derinlemesine analiz etmeyi zorlaştırmıştır. Siyasal davranışların daha bütüncül bir biçimde değerlendirilebilmesi için nitel yöntemler ile desteklenmiş karma yöntemin kullanılması gerekmektedir. Özellikle odak grup görüşmeleri ve derinlemesine mülakatlarla desteklenecek nicel çalışmalar, diaspora bireylerinin siyasal tercihlerini etkileyen bilişsel, duygusal ve toplumsal süreçleri daha görünür kılacaktır.

Bununla birlikte, Almanya dışındaki Türk diasporalarının da karşılaştırmalı olarak incelenmesi, bu alandaki literatürün derinleşmesine katkı sağlayacaktır. Özellikle Fransa, Hollanda ve Belçika gibi ülkelerde yaşayan Türk topluluklarının siyasal ilgileri, katılım biçimleri ve kimlik yapılarının Almanya'daki örnekle karşılaştırılması, siyasal toplumsallaşma süreçlerinin ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğini anlamak açısından son derece önemlidir. Aynı şekilde kuşaklar arası farkların daha ayrıntılı biçimde analiz edilmesi, siyasal tutum ve davranışların hangi toplumsallaşma kanallarıyla aktarıldığını

ortaya koymak açısından kritik bir yere sahiptir. Son olarak, siyasal katılımın dijital boyutu gelecekteki araştırmalar için ihmal edilmemesi gereken önemli bir alandır. Sosyal medya kullanım pratikleri, dijital aktivizm biçimleri ve özellikle diaspora gençliğinin politikleşme süreçleri, siyasal ilgiyi geleneksel kanalların ötesinde anlamak açısından yeni ve zenginleştirici bakış açıları sunmaktadır. Böylece diaspora üyelerinin siyasal katılımı, yalnızca geleneksel temsil mekanizmalarıyla sınırlı kalmayacak, dijitalleşen dünyada ortaya çıkan yeni siyasal mecralar üzerinden de incelenebilecektir.

Türkiye'nin Diaspora Politikalarına Yönelik Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları, Türkiye'nin mevcut diaspora politikalarının etkilerini değerlendirmek ve gelecekteki stratejik yönelimlere ışık tutmak açısından somut öneriler sunmaktadır:

1. Katılımcı ve Kuşak Duyarlı Diaspora Politikası Geliştirilmelidir

Türkiye, diaspora bireylerini yalnızca kültürel mirasın taşıyıcıları olarak değil, aynı zamanda aktif ve bilinçli siyasal özneler olarak görmelidir. Özellikle genç kuşakların siyasal, toplumsal ve kültürel beklentileri dikkate alınarak, kuşaklar arası farklılıkları gözetken, kapsayıcı ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda genç kuşakların politikleşme süreçlerini destekleyecek eğitim programları, siyasal farkındalık kampanyaları ve katılım mekanizmaları oluşturulmalı, siyasal katılımın sürekliliğini güvence altına alacak genç odaklı stratejilere öncelik verilmelidir.

2. Yerel STK'lar ve Diaspora Topluluklarıyla İş Birliği Artırılmalıdır

Almanya'daki Türk diasporasına yönelik politikalar, yalnızca Ankara merkezli geliştirilen inisiyatiflerle sınırlı kalmamalı, yerel düzeyde faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşları ve diaspora topluluklarıyla istişare edilerek planlanmalıdır. Yerel STK'larla kurulacak sürdürülebilir iş birliği mekanizmaları, diaspora bireylerinin siyasal süreçlere daha etkin ve doğrudan katılımını kolaylaştıracak, aynı zamanda aidiyet duygusunun güçlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda ortak projeler, siyasal ve kültürel içerikli eğitim faaliyetleri ile sosyal etkileşim temelli etkinlikler desteklenmeli, yerel aktörlerin kapasitesi artırılarak karar alma süreçlerine katılımları kurumsal olarak teşvik edilmelidir.

3. Diaspora Seçmenleri İçin Siyasi Temsil Mekanizmaları Oluşturulmalıdır

Yurt dışında yaşayan vatandaşların siyasal temsiliyetini güçlendirmek amacıyla, yurt dışı seçim bölgelerinin oluşturulması yönünde anayasal ve yasal düzenlemeler gündeme

alınmalıdır. Bu tür yapısal adımlar mümkün olmadığında ise, diaspora meclisleri, danışma konseyleri veya temsil organları gibi alternatif yapılar aracılığıyla diaspora seçmenlerinin siyasal talepleri karar alma süreçlerine dâhil edilmelidir. Ayrıca diaspora temsilcilerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yer alan komisyon ve alt komitelerde danışman, uzman ya da gözlemci statüsünde görev alabilecekleri kurumsal zeminlerin oluşturulması önem arz etmektedir.

4. Eğitim ve Medya Alanlarında Diasporaya Yönelik Yatırımlar Artırılmalıdır

Diaspora bireylerinin siyasal ilgilerinin sürekliliğini sağlamak ve Türkiye ile olan kültürel bağlarını güçlendirmek amacıyla eğitim ve medya alanındaki yatırımlar stratejik bir öncelik olarak değerlendirilmelidir. Bu çerçevede yalnızca Türkçe dil eğitimi değil, Türkiye'nin tarihi, siyaseti, kültürel mirası ve güncel meseleleri hakkında bilinç kazandıracak içeriklerin yaygınlaştırılması hedeflenmelidir. Aynı zamanda çift dilli medya platformlarının desteklenmesi ve bu mecralarda diasporanın sosyal, siyasal ve kültürel gereksinimlerine uygun içeriklerin üretilmesi, diaspora kimliğinin güçlenmesine ve siyasal katılımın artırılmasına katkı sunacaktır.

5. Diaspora Siyasetinde Partiler Üstü Bir Yaklaşım Benimsenmelidir

Türkiye'nin diaspora politikaları, iç politik gerilimlerden ve partizanca yaklaşımlardan arındırılmış biçimde ele alınmalı, bu politikalar ulusal bütünlüğü ve diaspora topluluğunun ortak çıkarlarını temel alan bir vizyon çerçevesinde şekillendirilmelidir. Diaspora bireylerinin siyasal çeşitliliği tanınmalı, farklı siyasal eğilimlere sahip bireylerin kamusal katılımını dışlamayan, bütünleştirici ve çoğulcu bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu kapsamda partiler üstü bir perspektifle, uzun vadeli, kapsayıcı ve kurumsallaşmış diaspora politikaları geliştirilerek, yurtdışında yaşayan vatandaşların Türkiye ile olan bağları güçlendirilmeli, temsil ve katılım hakları garanti altına alınmalıdır. Böylece Türkiye'nin diaspora ile ilişkilerinde daha bütüncül ve sürdürülebilir bir vizyon inşa edilmesi mümkün olacaktır.

Kaynakça

- "2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçimlerinde Yurt Dışı Oyları Almanya". (2024, Eylül 21). 26 Mayıs 2025 tarihinde Wikipedia:
https://tr.wikipedia.org/wiki/2023_T%C3%BCrkiye_cumhurba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_ve_genel_se%C3%A7imlerinde_yurt_d%C4%B1%C5%9F%C4%B1_oylar%C4%B1 adresinden alındı
- "73 Abgeordnete mit Migrationshintergrund". (2025, Şubat 27). 22 Mayıs 2025 tarihinde Mediendienst Integration: <https://mediendienst-integration.de/artikel/73-abgeordnete-mit-migrationshintergrund.html> adresinden alındı
- "Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları". (tarih yok). 1 Haziran 2025 tarihinde Yüksek Seçim Kurulu (YSK):
https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/14Mayis2023/KesinSecimSonuclari/ULKE_GENELI_TOPLAMI_MM24.pdf adresinden alındı
- "Das Bundeskabinett". (tarih yok). 1 Haziran 2025 tarihinde Die Bundesregierung: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/bundeskabinett> adresinden alındı
- "Doppelpass: Türkische Gemeinde rechnet mit 50.000 Anträgen pro Jahr". (2024, Haziran 26). 22 Mayıs 2025 tarihinde Tagesschau: <https://www.tagesschau.de/inland/einbuengerungen-tuerkische-gemeinde-100.html> adresinden alındı
- "Erst- und Zweitstimme: Wie funktioniert die Bundestagswahl?". (2025, Ocak). 26 Mayıs 2025 tarihinde bpb: Bundeszentrale für politische Bildung: <https://www.bpb.de/mediathek/reihen/bundestagswahlen/599/erst-und-zweitstimme/> adresinden alındı
- "Kabinett Scholz". (2025, Haziran 1). 1 Haziran 2025 tarihinde Wikipedia: https://de.wikipedia.org/wiki/Kabinett_Scholz adresinden alındı
- "Parlament Aufgaben". (tarih yok). 26 Mayıs 2025 tarihinde Deutscher Bundestag: <https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben> adresinden alındı
- "Schwerpunkte der Bundesregierung". (tarih yok). 1 Haziran 2025 tarihinde Die Bundesregierung: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/schwerpunkte/wirksam-regieren/schwerpunkt-des-koalitionsvertrags-2344224> adresinden alındı
- "Structure and tasks". (2025, Mayıs 26). 26 Mayıs 2025 tarihinde The Federal Government: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/federal-government/structure-and-tasks-470508> adresinden alındı
- "Vor 60 Jahren: Anwerbeabkommen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Türkei". (2021, Ekim 27). 15 Mayıs 2025 tarihinde bpb: Bundeszentrale für politische Bildung: <https://www.bpb.de/kurz-knapp/hintergrund-aktuell/342651/vor-60-jahren-anwerbeabkommen-zwischen-der-bundesrepublik-deutschland-und-der-tuerkei/#:~:text=Am%2030,eines%20migrationspolitischen%20und%20gesellschaftlichen%20Wandels> adresinden alındı
- "Zahl der Menschen mit türkischem Migrationshintergrund in Deutschland". (2025, Mayıs). 22 Mayıs 2025 tarihinde Mediendienst Integration: <https://mediendienst-integration.de/migration/bevoelkerung.html> adresinden alındı

- 2820 *Siyasi Partiler Kanunu*. (1983, Nisan 24). 1 Haziran 2025 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi:
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2820&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- 2839 *Milletvekili Seçimi Kanunu*. (1983, Haziran 13). 26 Mayıs 2025 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi:
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2839&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- 6271 *Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu*. (2018, Nisan 25). 26 Mayıs 2025 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi:
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6271&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- 7393 *Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*. (2022, Mart 31). 26 Mayıs 2025 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi:
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2839&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (1 b.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Acar, E. (2023). 1960–1965 döneminde Türkiye’den Almanya’ya işçi göçleri. *TroyAcademy Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), s. 38–69.
<https://doi.org/https://doi.org/10.31454/troyacademy.1215332>
- Adamson, F. B. (2008). Constructing the diaspora: Diaspora identity, politics and transnational social movements. *49th Annual Meeting of the International Studies Association*. San Francisco, CA, United States.
- Adar, S., Aydın, Y., Günay, C., & Seufert, G. (2024). *The Turkish diaspora landscape in Western Europe: Between the AKP’s power aspirations and migrants’ grievances* (SWP Comment No. 20). Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP). 23 Mayıs 2025 tarihinde <https://www.swp-berlin.org/publikation/the-turkish-diaspora-landscape-in-western-europe> adresinden alındı
- Adıgüzel, Y. (2019). *Göç Sosyolojisi* (3 b.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ahmet Cem Esenlikci & Mehmet Ali Engin. (2019). 1960’DAN GÜNÜMÜZE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE YAŞAYAN TÜRK GÖÇMENLERİN SORUNLARI. *Hak İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi*, 8(20), s. 59-77.
<https://doi.org/https://doi.org/10.31199/hakisderg.524500>
- Akın, M. H. (2021). *Türk Sağı: Siyaset ve Sosyoloji Yazıları* (1 b.). Ankara: Türkiye Notları Yayınevi.
- Aydoğdu, Y. (2015). *Seçim sistemleri ve Türkiye*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Basch, L., Glick Schiller, N., & Szanton Blanc, C. (1994). *Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation- States* (1 b.). London: Routledge.

- Baser, B., & Halperin, A. (2019). Diasporas from the Middle East: Displacement, Transnational Identities and Homeland Politics. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 46(2), s. 215–221. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/13530194.2019.1569308>
- Başkurt, İ. (2009). Almanya’da yaşayan Türk göçmenlerin kimlik problemi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(12), s. 81–94. <https://doi.org/https://doi.org/10.26650/hayef.2009.12.2.0001>
- Bauböck, R. (2003). Towards a Political Theory of Migrant Transnationalism. *International Migration Review*, 37(3), s. 700–723. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2003.tb00155.x>
- Bayraktar, T. (2024). Yurt dışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının seçme hakkına ilişkin tartışmalar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), s. 151–172. <https://doi.org/https://doi.org/10.46338/neuhfd.1378434>
- Beyaz, C. (2019). *Kırsal Göçmenin Kimlik, Aidiyet ve Bağlılık Mücadelesi: Rizeli Göçmenler Üzerine Bir Çalışma (Doktora Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beyaz, C. (2021). Yol’un sağından, Yön’ün solundan siyasal partiler. A. Tetik, & G. Işık (Ed.) içinde, *Türkiye’nin Yol’u ve Yön’ü (1961–1967): Siyaset–Eğitim–Kültür–Sanat* (s. 27–45). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bezci, B. (Ed.). (2022). *Almanya Türk Diasporası Atlası: Göçmenlikten diasporaya 60. yılında Almanya’da Türkler*. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB).
- Böcü, G., & Baser, B. (2022). Transnational Mobilization of Future Generations by Non-Democratic Home States: Turkey’s Diaspora Youth Between Empowerment and Co-optation. *Ethnopolitics*, 23(1). <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/17449057.2022.2101758>
- Bruneau, M. (2010). Diasporas, Transnational spaces and communities. B. R. Ed. içinde, *Diaspora and Transnationalism Concepts, Theories and Methods* (s. 35–50). Amsterdam University Press.
- Bundestagswahl 2021. (2021). 1 Haziran 2025 tarihinde Die Bundeswahlleiterin: <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99.html> adresinden alındı
- Bundestagswahl 2025. (2025). 1 Haziran 2025 tarihinde Die Bundeswahlleiterin: <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2025/ergebnisse/bund-99.html> adresinden alındı
- Campbell, A., Converse, P. E., Miller, W. E., & Stokes, D. E. (1960). *The American Voter*. University of Chicago Press.
- Ceylan, A., İncedere, L., ve Uslu, İ. (2023). Türkiye’deki siyasi partilerin diasporadaki vatandaşlara yönelik seçim faaliyetleri ve diasporadaki Türk vatandaşlarının oy tercihleri. *UPA Strategic Affairs*, 4(1), s. 160–191.
- Ceylan, H. H. (2022). İş gücü göçüyle Almanya’ya giden ilk kuşak göçmenlerin geri dönüş sonrası yaşadıkları uyum sorunları. *Turkish Journal of Diaspora Studies*, 2(2), s. 165–184. <https://doi.org/https://doi.org/10.52241/TJDS.2022.0046>
- Clifford, J. (1994). Diasporas. *Cultural Anthropology*, 9(3), s. 302–338.
- Cohen, R. (2008). *Global diasporas: An introduction (2nd ed.)*. Routledge.

- Çağırkan, B. (2016). Göç, hibrit kimlik ve aidiyet: Yeni toplumlar, yeni kimlikler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), s. 2616–2623.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2014). *Uluslararası İşgücü Anlaşmaları*. Ankara. 16 Mayıs 2025 tarihinde <https://www.csgb.gov.tr/Media/wcbj1zxb/isgucuanlasmalari.pdf> adresinden alındı
- Dadak, E. A. (2018). *Sosyal kimlik kuramı bağlamında bireylerin kimlik ve aidiyet tanımlamaları: Kocaeli Kafkas Kültür Derneği örneği (Yüksek Lisans Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dalton, R. J. (2008). Citizenship Norms and the Expansion of Political Participation. *Political Studies*, 56(1), s. 76-98. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2007.00718.x>
- Downs, A. (1957). *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper and Row.
- Dufoix, S. (2011). *Diasporalar* (1 b.). (I. Ergüden, Çev.) İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- Eith, U., & Mielke, G. (2018). Politische Soziologie: Zur Bedeutung und Methodik empirischer Sozialforschung am Beispiel der Wahlforschung. H.-J. L. (Eds.) içinde, *Politikwissenschaft: Eine Einführung* (s. 296–323). Ferdinand Schöningh.
- Ergün, A. F. (2023). *Profesyonellerin göçü: Almanya'dan Türkiye'ye dönen uzman profesyonellerin iş piyasalarına entegrasyonu*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Medeniyet Üniversitesi.
- Faist, T. (2000). *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford: Oxford University Press.
- Göç Araştırmaları Derneği (GAR). (2021). *Almanya Türkiye arasındaki İşgücü Göçünün Altmışıncı Yılı Üzerine bir Değerlendirme: "İyi ki buradayız!"*. 16 Mayıs 2025 tarihinde <https://gocarastirmalaridernegi.org/wp-content/uploads/GAR-Almanya-Turkiye-Goc-60-Yil.pdf> adresinden alındı
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland Art 21*. (tarih yok). 1 Haziran 2025 tarihinde Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz: https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_21.html adresinden alındı
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland Art 63*. (tarih yok). 26 Mayıs 2025 tarihinde Bundesministerium der Justiz: https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_63.html adresinden alındı
- Houtkamp, C. & de Bruijne, K. (2021). *Whose Long Arm? Challenges to Understanding Turkish Diaspora Politics* Clingendael Policy Brief, February 2021). Clingendael Institute, The Hague. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.clingendael.org/sites/default/files/2021-02/PB_UNDERSTANDING_TURKISH_DIASPORA_POLITICS_Febr2021.pdf adresinden alındı
- Huddy, L. (2000). From Social to Political Identity: A Critical Examination of Social Identity Theory. *Political Psychology*, 22(1), s. 127–156.
- International Organization for Migration (IOM). (2019). *Glossary on Migration*.

- Kaase, M. (1977). *Wahlsoziologie heute: Analysen aus Anlass der Bundestagswahl 1976*. Opladen.
- Kalaycıoğlu, E. (1977). Siyasal katılmanın koşullarına genel bir bakış. *İstanbul Üniversitesi İktisat Mecmuası*, 37(1-4), s. 160-199.
- Kaya, A. (2009). *Islam, Migration and Integration: The Age of Securitization* (1 b.). Palgrave Macmillan.
- Kaya, A. (2011). *Türkiye’de Çerkesler: diasporada geleneğin yeniden icadı*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, A. (2016). *İslam, Göç ve Entegrasyon: Güvenlikleştirme Çağı*. (N. Y. Ural, Çev.) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, A. (2021). *Turkish Origin Migrants and Their Descendants: Hyphenated Identities in Transnational Space*. Palgrave Macmillan.
- Kaya, A., & Drhimeur, A. (2023). Diaspora politics and religious diplomacy in Turkey and Morocco. *Southeast European and Black Sea Studies*, 23(2), s. 317-337. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/14683857.2022.2095703>
- Kaya, A., ve Kentel, F. (2005). *Euro-Turks: A bridge or a breach between Turkey and the European Union?* Centre for European Policy Studies (CEPS).
- Kaya, İ. (2011). AVRUPALI TÜRKLER: MİSAFİR İŞÇİLİKTEN AVRUPA VATANDAŞLIĞINA. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 13(19), s. 149-166. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunidcd/issue/2429/30874> adresinden alındı
- Kılınç, K. (2025). Almanya’da Türk girişimciliğinin doğuşu ve gelişimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(Özel Sayı - İnovasyon ve Girişimcilik), s. 67-99. <https://doi.org/https://doi.org/10.46928/iticusbe.1583778>
- Korte, K.-R. (2013). *Wahlen in Deutschland*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung (bpb).
- Köse, M. (2021). Boundaries of the Turkish Diaspora. *Turkish Journal of Diaspora Studies*, 1(1), s. 64-79. <https://doi.org/DOI: 10.52241/TJDS.2021.0005>
- Laboda, A. (2021, Eylül 21). *Darum ist die Linke trotz 4,9 Prozent im Bundestag*. 1 Haziran 2025 tarihinde Der Mitteldeutsche Rundfunk (mdr): <https://www.mdr.de/nachrichten/deutschland/wahlen/bundestagswahl/linke-bundestag-warum-100.html> adresinden alındı
- Leidhold, W. (2002). *Politische Philosophie*. Würzburg: Verlag Königshausen & Neumann.
- Luft, S. (2014, Ağustos 5). *Die Anwerbung türkischer Arbeitnehmer und ihre Folgen*. 15 Mayıs 2025 tarihinde bpb: Bundeszentrale für politische Bildung: <https://www.bpb.de/themen/europa/tuerkei/184981/die-anwerbung-tuerkischer-arbeitnehmer-und-ihre-folgen/#:~:text=Die%20Anwerbung%20der%20t%C3%BCrkischen%20,Italiener%20als%20st%C3%A4rkste%20Gruppe%20ab> adresinden alındı
- Meier, M. (2022, Nisan 20). *Wiederaufbau und Wirtschaft in der direkten Nachkriegszeit*. 14 Mayıs 2025 tarihinde Zukunft braucht Erinnerung: <https://www.zukunft-braucht-erinnerung.de/wiederaufbau-und-wirtschaft-in-der-direkten-nachkriegszeit/> adresinden alındı

- Mete, M. (2023). Sosyal Kimlik Teorisi ve Göçmen Kimliğinin Ötekileştirilmesi Süreci: Stereotipleştirmeye Yönelik Psikopolitik Bir Analiz. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 18(2), s. 470-489.
<https://doi.org/https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.1323189>
- Østergaard-Nielsen, E. (2003). *Transnational Politics: Turks and Kurds in Germany*. Routledge.
- Öktem, K. (2014). *Turkey's new diaspora policy: The challenge of inclusivity, outreach and capacity (Research Report, March 2014)*. Istanbul Policy Center, Sabancı University.
[chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20200327-00032456.pdf](https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20200327-00032456.pdf) adresinden alındı
- Özdemir, O. (2024). Antik Atina Demokrasisinde Siyasal Eşitlik. *Politik Ekonomik Kuram*, 8(3), s. 601-619. <https://doi.org/https://doi.org/10.30586/pek.1522701>
- Özgür, E. M. (2018). Küresel Göçün Sosyo-Mekânsallığı: Ulusötesi Mekânlar / Yerelötesi Yerler, Topluluklar ve Kimlikler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16(1), s. 1-35.
https://doi.org/https://doi.org/10.1501/Cogbil_0000000189
- Özhan, M. (2021). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Seçmen Davranışına Etkisi. *Avrasya Dosyası*, 12(2), s. 115-136.
- Özmete, E., & Arslan, E. (2018). GÖÇ: TRANSNASYONALİZM ve TRANSNASYONAL SOSYAL HİZMET. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 29(1), s. 173-207.
- Rosenstone, S. J., & Hansen, J. M. . (1993). *Mobilization, Participation, and Democracy in America*. Macmillan Publishing.
- Safran, W. (1991). Diasporas in modern societies: Myths of homeland and return. *Diaspora: A journal of transnational studies*, 1(1), s. 83-99.
- Schührer, S. (2018). *Türkeistämmige Personen in Deutschland: Erkenntnisse aus der Repräsentativuntersuchung „Ausgewählte Migrantengruppen in Deutschland 2015“ (RAM)*. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.
- Sheffer, G. (2003). *Diaspora Politics At Home Abroad*. Cambridge University Press.
- Sheffer, G. (2020). *Diaspora Politikaları*. (A. Demirhan, Çev.) GAV Perspektif Yayınları.
- Statista. (2025, Mayıs 21). "Verteilung der Bevölkerung in Deutschland nach monatlichem persönlichem Nettoeinkommen und Migrationshintergrund im Jahr 2024". 24 Mayıs 2025 tarihinde Statista:
<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/150623/umfrage/monatliches-persoennes-einkommen-nach-jeweiligem-migrationshintergrund/> adresinden alındı
- Stichs, A. & Pfündel, K. (2023). *Diskriminierungserfahrungen von Menschen aus muslimisch geprägten Herkunftsländern: Wahrnehmungen in Bezug auf Alltagssituationen, die Benotung in der Schule, die Arbeits- und die Wohnungssuche (Forschungsbericht 48)*. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.
- Şener, T. & Eren, N. Ü. (2022). Türkiye’de seçim sistemleri üzerine bir değerlendirme. *TÜRKAV Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), s. 45-68.
- Şimşek, D. (2012). *Identity Formation of Cypriot Turkish, Kurdish and Turkish Young People in London in a Transnational Context (Doktora Tezi)*. City University of London.

- Tajfel, H., & Forgas, J. P. (2000). Social categorization: Cognitions, values and groups. M. A. Hogg & D. Abrams (Dü.) içinde, *Intergroup Relations: Essential Readings* (s. 115–122). Psychology Press.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. G. Austin & S. Worchel (Dü.) içinde, *The social psychology of intergroup relations* (s. 33–47). Brooks/Cole.
- Tajfel, H., Billig, M. G., Bundy, R. P., & Flament, C. (1971). Social categorization and intergroup behaviour. *European Journal of Social Psychology*, 1(2), s. 149–178.
- Tokathioğlu Erdoğan, D. (2011). *Demokrasinin iktisadi teorisi: Türkiye için bir analiz (Yüksek Lisans Tezi)*. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D., & Wetherell, M. S. (1987). *Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Theory*. Wiley–Blackwell.
- Tütüncübaşı, U. (2025). YENİ ALMAN VATANDAŞLIK KANUNU VE TÜRK VATANDAŞLARINA ETKİLERİ. *Ankara Barosu Dergisi*, 83(2).
<https://doi.org/https://doi.org/10.30915/abd.1532074>
- Ulusoy, E. (2015). Diasporayı yeniden düşünmek: Diaspora teorisi ve Modern Diasporanın Temel Parametreleri. *Göç Dergisi*, 2(2), s. 208–228. <https://doi.org/https://doi.org/10.33182/gd.v2i2.563>
- Verba, S., Schlozman, K., & Brady, H. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Harvard University Press.
<https://doi.org/https://doi.org/10.2307/j.ctv1pnc1k7>
- Vertovec, S. & Cohen, R. (Eds.). (1999). *Migration, diasporas and transnationalism*. Edward Elgar Publishing.
- Vertovec, S. (1999). Conceiving and researching transnationalism. *Ethnic and Racial Studies*, 22(2), s. 447–462.
- Yaldız, F. (2013). DİASPORA KAVRAMI: TARİHÇE, GELİŞME VE TARTIŞMALAR. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*(18), s. 289–318.
- Yaldız, F. (2019). A Critical Approach to the Term Turkish Diaspora: Is there ‘the’ Turkish Diaspora? *Bilig*(91), s. 53–80. <https://doi.org/https://doi.org/10.12995/bilig.9103>
- Yıldız, S. (2023). *Milliyetçi Hareket Partisi geleneğinde Türk milliyetçiliği düşüncesinin geçirdiği evreler* (Cilt 1–3). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yolcu, M. A. (Ed.). (2015). *Diaspora ve Kimlik* (1 b.). Kömen Yayınları.
- Yücedağ, G. (2020). Göç ve göçmen olgularının Alman tarihindeki yansımaları. *Journal of Human Sciences*, 17(4), s. 947–966. <https://doi.org/10.14687/jhs.v17i4.6043>

Ek 1 Anket Formu Örneği

Değerli Katılımcılar,

Bu anket, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde Doç. Dr. Cenk Beyaz'ın danışmanlığında yürütölen “Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya Siyasetine İlgileri: Sosyolojik Bir İnceleme” başlıklı yüksek lisans tezinin saha araştırması için yapılmaktadır. Anket, Almanya'da yaşayan 18 yaş üstü Türk bireylere yöneliktir. Almanya'da yaşayıp halihazırda Türkiye'de uluslararası öğrenci olarak bulunan kişiler ile hem Almanya'da hem de Türkiye'de ikamet edenler de ankete katılabilirler.

Ankete vereceğiniz doğru bilgi ve görüşler, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal ilgisinin, katılımının ve eğilimlerinin anlaşılmasına ve Türk diasporasına yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacak, yalnızca araştırma amacıyla kullanılacak ve bireysel bilgileriniz hiçbir şekilde üçüncü kişi ya da kurumlar ile paylaşılmayacaktır.

Anket yaklaşık 15 dakika sürmektedir. Anketime zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

İsmail Özdemir

Bölüm 1: Demografik Bilgiler

- 1) Cinsiyetiniz nedir?
 1. Kadın
 2. Erkek
- 2) Doğum Yılıınız:
- 3) Doğum yeriniz neresi?
 1. Türkiye'de doğdum
 2. Almanya'da doğdum
 3. Diğer (Belirtiniz):
- 4) Medeni durumunuz nedir?
 1. Bekar
 2. Evli
 3. Boşanmış
 4. Dul

- 5) Kaç yıldır Almanya’da yaşıyorsunuz?
1. 0-10 yıl
 2. 11-20 yıl
 3. 21-30 yıl
 4. 31-40 yıl
 5. 41 yıl ve üzeri
- 6) Almanya’da yaşadığınız eyalet nedir?
1. Berlin
 2. Baden-Württemberg
 3. Bayern
 4. Brandenburg
 5. Bremen
 6. Hamburg
 7. Hessen
 8. Mecklenburg-Vorpommern
 9. Niedersachsen
 10. Nordrhein-Westfalen
 11. Rheinland-Pfalz
 12. Saarland
 13. Sachsen
 14. Sachsen-Anhalt
 15. Schleswig-Holstein
 16. Thüringen
- 7) Eğitim seviyeniz nedir?
1. Okur-yazar değil
 2. Okur-yazar okul bitirmemiş
 3. İlkokul
 4. Ortaokul
 5. Lise
 6. Meslek (Ausbildung)
 7. Üniversite
 8. Lisansüstü (Yüksek Lisans - Doktora)
- 8) Annenizin eğitim seviyesi nedir?
1. Okur-yazar değil
 2. Okur-yazar okul bitirmemiş
 3. İlkokul
 4. Ortaokul
 5. Lise
 6. Meslek (Ausbildung)
 7. Üniversite
 8. Lisansüstü (Yüksek Lisans - Doktora)

9) Babanızın eğitim seviyesi nedir?

1. Okur-yazar değil
2. Okur-yazar okul bitirmemiş
3. İlkokul
4. Ortaokul
5. Lise
6. Meslek (Ausbildung)
7. Üniversite
8. Lisansüstü (Yüksek Lisans – Doktora)

10) Meslek durumunuzu aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyerek belirtiniz:

1. Profesyonel (Doktor, Mühendis, Avukat, Psikolog, Mimar vb.)
2. Eğitim ve akademik (Öğretmen, Akademisyen vb.)
3. Kamu çalışanı (Devlet memurları, belediye çalışanları, vergi memurları vb.)
4. Kolluk kuvvetleri ve güvenlik görevlileri (Polis, gümrük memuru vb.)
5. Yardımcı Profesyonel (Hemşire, hasta bakıcı, muayenehane asistanı, tekniker, teknisyen vb.)
6. Hizmet sektörü çalışanı (Müşteri temsilcisi, mağaza çalışanı, garson, temizlik görevlisi vb.)
7. İşçi (Fabrika, inşaat, üretim işçisi vb.)
8. Serbest Meslek
9. Emekli
10. Ev Hanımı
11. Öğrenci
12. İşsiz
13. Diğer (Belirtiniz):

11) Toplam aylık net hane geliriniz nedir? Euro cinsinden tam rakam belirtiniz:

(Geliriniz Türk Lirası cinsindense, yaklaşık Euro karşılığını yazabilirsiniz)

12) Vatandaşlık durumunuz nedir?

1. Türk vatandaşsıyım
2. Alman vatandaşsıyım
3. Hem Türk hem de Alman vatandaşsıyım
4. Diğer (Belirtiniz)

Bölüm 2: Kimlik ve Aidiyet

13) Evde en çok hangi dili konuşuyorsunuz?

1. Tamamen Türkçe
2. Tamamen Almanca
3. Daha çok Türkçe
4. Daha çok Almanca
5. Her ikisi eşit

14) Kendinizi daha çok hangi ülkeye ait hissediyorsunuz?

1. Türkiye
2. Almanya
3. Her ikisi de
4. Hiçbiri

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
15) Almanya'da yaşamak bana bir aidiyet hissi veriyor.					
16) Türkiye'ye aidiyet hissim güçlüdür.					
17) Almanya'da yaşadığım halde Türk kültürüyle olan bağlarımı koruyorum.					
18) Ailem ve yakın çevrem siyasi yönlendirmeleri kimliğimi etkiliyor.					
19) Türk ve Alman kimlikleri arasında bir çatışma hissediyorum.					

20) Almanya'daki Türk toplumuyla olan bağınızı nasıl tanımlarsınız?

1. Hiç yok
2. Zayıf
3. Orta
4. Güçlü
5. Çok güçlü

21) Türkiye'ye ziyaret sıklığınız nedir?

1. Her yıl birden fazla ziyaret ederim
2. Her yıl bir kez ziyaret ederim
3. 2-3 yılda bir ziyaret ederim
4. 4-5 yılda bir ziyaret ederim
5. 5 yıldan daha seyrek ziyaret ederim
6. Hiç ziyaret etmem

22) Aşağıdaki siyasal kimliklerden hangisi sizi en iyi tanımlıyor? Kendinize en yakın hissettiğiniz bir seçeneği işaretleyiniz.

1. Milliyetçi
2. Sosyal Demokrat
3. İslamcı
4. Atatürkçü

5. Muhafazakâr
6. Ulusalıcı
7. Liberal
8. Sosyalist
9. Diğer (Belirtiniz):

- 23) Kendinizi Milliyetçi kimliğine ne kadar yakın hissediyorsunuz?
Çok uzak hissediyorum (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) Çok yakın hissediyorum
- 24) Kendinizi Sosyal Demokrat kimliğine ne kadar yakın hissediyorsunuz?
Çok uzak hissediyorum (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) Çok yakın hissediyorum
- 25) Kendinizi İslamcı kimliğine ne kadar yakın hissediyorsunuz?
Çok uzak hissediyorum (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) Çok yakın hissediyorum
- 26) Kendinizi Atatürkçü kimliğine ne kadar yakın hissediyorsunuz?
Çok uzak hissediyorum (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) Çok yakın hissediyorum
- 27) Kendinizi Muhafazakâr kimliğine ne kadar yakın hissediyorsunuz?
Çok uzak hissediyorum (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) Çok yakın hissediyorum
- 28) Kendinizi Ulusalıcı kimliğine ne kadar yakın hissediyorsunuz?
Çok uzak hissediyorum (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) Çok yakın hissediyorum
- 29) Kendinizi Liberal kimliğine ne kadar yakın hissediyorsunuz?
Çok uzak hissediyorum (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) Çok yakın hissediyorum
- 30) Kendinizi Sosyalist kimliğine ne kadar yakın hissediyorsunuz?
Çok uzak hissediyorum (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) Çok yakın hissediyorum

Bölüm 3: Siyasal İlgi, Katılım ve Eğilim

- 31) En son 2023 yılında yapılan Türkiye genel seçimlerinde oy kullandınız mı?
1. Evet
 2. Hayır
 3. Yalnızca Alman vatandaşsıyım, oy kullanma hakkım yok
- 32) Türkiye genel seçimlerinde oy kullanma kararınızı etkileyen en önemli 3 faktörü seçiniz.
(Oy kullanmayan Türk vatandaşları, "Türk vatandaşsıyım, oy kullanmadım" seçeneğini işaretleyecekler. Yalnızca Alman vatandaşı olup oy kullanamayanlar ise "Alman vatandaşsıyım, oy kullanma hakkım yok" seçeneğini işaretleyecekler.)
1. Aday
 2. Parti
 3. Ekonomi
 4. Adalet

5. Eğitim
6. Dış Politika (Türkiye'nin küresel siyasetteki başarısı)
7. Diaspora politikaları (Almanya'daki Türklere yönelik hizmetler)
8. Aile Bağları
9. Dini / İdeolojik sebepler
10. Türk vatandaşlığım, oy kullanmadım
11. Alman vatandaşlığım, oy kullanma hakkım yok
12. Diğer (Belirtiniz):

33) En son 2021 yılında yapılan Almanya genel seçimlerinde oy kullandınız mı?

1. Evet
2. Hayır
3. Yalnızca Türk vatandaşlığım, oy kullanma hakkım yok

34) Almanya genel seçimlerinde oy kullanma kararınızı etkileyen en önemli 3 faktörü seçiniz.

(Oy kullanmayan Alman vatandaşları, "Alman vatandaşlığım, oy kullanmadım" seçeneğini işaretleyecekler. Yalnızca Türk vatandaşı olup oy kullanamayanlar ise "Türk vatandaşlığım, oy kullanma hakkım yok" seçeneğini işaretleyecekler.)

1. Aday
2. Parti
3. Ekonomi
4. Adalet
5. Eğitim
6. Göçmen politikaları
7. Sosyal haklar
8. Dini / İdeolojik sebepler
9. Almanya'nın Türklere ve Türkiye'ye yönelik politikaları
10. Alman vatandaşlığım, oy kullanmadım
11. Türk vatandaşlığım, oy kullanma hakkım yok
12. Diğer (Belirtiniz):

35) En son yapılan Eyalet Parlamento Seçimlerinde (Landtagswahl) hangi partiye oy verdiniz?

1. Christlich Demokratische Union Deutschlands (CDU/CSU)
2. Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD)
3. Bündnis 90/Die Grünen
4. Freie Demokratische Partei (FDP)
5. Alternative für Deutschland (AfD)
6. Die Linke
7. Bündnis für Innovation und Gerechtigkeit (BIG)
8. Oy kullanmadım
9. Türk vatandaşlığım, oy kullanma hakkım yok
10. Diğer (Belirtiniz):

36) En son yapılan Belediye ve Yerel Yönetim Seçimlerinde (Kommunalwahlen) hangi partiye oy verdiniz?

1. Christlich Demokratische Union Deutschlands (CDU/CSU)
2. Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD)
3. Bündnis 90/Die Grünen
4. Freie Demokratische Partei (FDP)
5. Alternative für Deutschland (AfD)
6. Die Linke
7. Bündnis für Innovation und Gerechtigkeit (BIG)
8. Oy kullanmadım
9. Türk vatandaşsım, oy kullanma hakkım yok
10. Diğer (Belirtiniz):

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
37) Türk siyasetini düzenli olarak takip etmek benim için önemlidir.					
38) Alman siyasetini düzenli olarak takip etmek benim için önemlidir.					
39) TV, Gazete ve sosyal medya gibi görsel iletişim araçları Türkiye'deki seçimlere olan ilgimi artırır.					
40) TV, Gazete ve sosyal medya gibi görsel iletişim araçları Almanya'daki seçimlere olan ilgimi artırır.					
41) Türkiye'deki seçim süreçlerini takip etmek benim için önemlidir.					
42) Almanya'daki seçim süreçlerini takip etmek benim için önemlidir.					
43) Türkiye'deki seçim sonuçlarının, Türkiye'ye etkisi beni ilgilendirir.					
44) Almanya'daki seçim sonuçlarının, göçmenler üzerindeki etkisi beni ilgilendirir.					

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
45) Almanya’da eyalet politikalarının göçmenlere yönelik tutumları, siyasi görüşlerimi etkiler.					
46) Almanya’da yaşadığım ayrımcılık deneyimleri, siyasi bakış açımı etkiler.					
47) Almanya seçimlerinde kampanyalar, seçim motivasyonumu artırır.					
48) Türkiye seçimlerinde kampanyalar, seçim motivasyonumu artırır.					
49) Almanya’da yaşayan Türkler arasında yapılan siyasal tartışmalar seçim tercihlerimi etkiler.					
50) Almanya’daki Türk sivil toplum kuruluşları (vakıf, dernek vb.), siyasal katılımımı teşvik eder.					
51) Türkiye’deki siyasi liderlere olan desteğim, seçim süreçlerine olan ilgimi artırır.					
52) Almanya’da göçmen politikalarına dair söylemler, siyasi partilere olan desteğimi etkiler.					

53) Türkiye’deki hangi siyasi partiyi destekliyorsunuz?

1. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti)
2. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)
3. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)
4. İYİ Parti (İYİP)
5. Yeniden Refah Partisi (YRP)
6. Saadet Partisi (SP)
7. Büyük Birlik Partisi (BBP)
8. Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti)
9. Türkiye İşçi Partisi (TİP)
10. Hiçbiri
11. Diğer (Belirtiniz):

54) Almanya’da hangi siyasi partiyi destekliyorsunuz?

1. Christlich Demokratische Union Deutschlands (CDU/CSU)
2. Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD)
3. Bündnis 90/Die Grünen
4. Freie Demokratische Partei (FDP)
5. Alternative für Deutschland (AfD)
6. Die Linke
7. Bündnis Sahra Wagenknecht (BSW)
8. Bündnis für Innovation und Gerechtigkeit (BIG)
9. Demokratische Allianz für Vielfalt und Aufbruch (DAVA)
10. Hiçbiri

11. Diğer (Belirtiniz):

55) Türkiye'deki siyasetçilerden hangisini desteklersiniz?

1. Recep Tayyip Erdoğan
2. Devlet Bahçeli
3. Özgür Özel
4. Ekrem İmamoğlu
5. Mansur Yavaş
6. Müsavat Dervişoğlu
7. Fatih Erbakan
8. Mahmut Arıkan
9. Tülay Hatimoğulları Oruç & Tuncer Bakırhan
10. Hiçbiri
11. Diğer (Belirtiniz):

56) Almanya'daki siyasetçilerden hangisini desteklersiniz?

1. Friedrich Merz (CDU/CSU)
2. Olaf Scholz (SPD)
3. Robert Habeck (Bündnis 90/Die Grünen)
4. Christian Lindner (FDP)
5. Alice Weidel (AfD)
6. Jan van Aken & Heidi Reichinnek (Die Linke)
7. Sahra Wagenknecht (BSW)
8. Haluk Yıldız (BIG)
9. M. Teyfik Özcan (DAVA)
10. Hiçbiri
11. Diğer (Belirtiniz):

57) Türkiye siyasetini takip etme motivasyonunuz nedir? Aşağıdaki seçeneklerden 3 tanesini işaretleyiniz.

1. Türk toplumunun geleceği
2. Türkiye'nin ekonomik geleceği ve refah düzeyi
3. Aile bağları ve kültürel nedenler
4. Sosyal ve ekonomik beklentilerim
5. Türkiye'deki siyasi liderlere duyduğum sempati
6. Türk Diasporasına yönelik politikaların geliştirilmesi
7. Türkiye'ye geri dönüş planları
8. Türkiye'nin uluslararası politikadaki rolü
9. Türkiye'deki sosyal adalet ve hak arayışları
10. Dini / İdeolojik sebepler
11. Diğer (Belirtiniz):

58) Almanya siyasetini takip etme motivasyonunuz nedir? Aşağıdaki seçeneklerden 3 tanesini işaretleyiniz.

1. Göçmenlerin haklarını koruma ve geliştirme
2. Sosyal ve ekonomik koşulların iyileştirilmesi
3. Almanya'daki siyasi gelişmelerin günlük hayatıma etkisi
4. Alman siyasi liderlere duyduğum sempati
5. Yaşadığım eyalet yönetimlerinin politikaları
6. Toplumsal eşitlik ve entegrasyonun sağlanması
7. Çevre ve sürdürülebilirlik politikaları
8. Almanya'da sosyal adalet ve hak arayışları
9. Eğitim ve iş olanaklarının geliştirilmesi
10. Almanya'nın uluslararası politikadaki rolü
11. Diğer (Belirtiniz):

59) Türkiye'nin Almanya'daki Türklere yönelik diaspora politikalarını ne kadar başarılı buluyorsunuz?

1. Hiç Başarılı Bulmuyorum
2. Başarılı Bulmuyorum
3. Ne Başarılı Ne Başarısız
4. Başarılı Buluyorum
5. Çok Başarılı Buluyorum

	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
60) Almanya'daki aşırı sağ partilerin genel seçimleri (Bundestagswahl) kazanmasının Türkler üzerinde olumsuz etkileri olacağını düşünüyorum.					
61) Türk diasporasının Türkiye siyasetinde daha güçlü bir temsiliyete ve etkili bir role sahip olması gerektiğini düşünüyorum.					
62) Almanya'daki Türk nüfusunun büyüklüğü göz önüne alındığında, Almanya'nın bir seçim bölgesi olarak kabul edilip diaspora milletvekillerinin seçilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
63) Almanya'daki Türk sivil toplum kuruluşlarının (vakıf, dernek vb.) siyasi süreçlerde aktif rol oynaması gerektiğini düşünüyorum.					

Ek 2 Etik Kurul Onayı

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-38510686-050.04-2500001697
Konu : İsmail Özdemir'in Başvurusu

07.01.2025

İlgili Makama,

İMÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 30.12.2024 tarihli oturumunda, İMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Sosyoloji) yüksek lisans öğrencisi **İsmail Özdemir**'in “Almanya'daki Türklerin Türkiye ve Almanya Siyasetine İlgileri: Sosyolojik Bir İnceleme” başlıklı YL tezi kapsamında (dan. Dr. Öğr. Ü. Cenk Beyaz) veri toplanmasına yönelik araştırma dosyası görüşülmüş, içerik bakımından etik bir sorun bulunmadığı sonucuna varılarak kurulun 2024/11 sayılı ve 30.12.2024 tarihli kararıyla, araştırmacının izin talebi uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Tuncay BAŞOĞLU
Etik Kurul Başkanı

Belge Doğrulama Kodu: 3394MMP

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-medeniyet-universitesi-ebys>

Adres: Ünalp Mah. Göztepe Kavşağı Yanı, D-100 Karayolu 5/4 34700 Üsküdar / İstanbul

Bilgi için :

Tuncay Başoğlu
Etik Kurul Başkanı

Telefon No: (0 216) 2803333

Faks No:

Telefon No:

e-Posta:

İnternet Adresi: www.medeniyet.edu.tr

Direkt Hat:

Kep Adresi: istanbulmedeniyetuni@hs01.kep.tr

